

Ц 16732.1

Ephe 457, 504

veres tenta

504

Ignatius

L. 68

Ex Libris Scholae Rept
C. Paraly. ab anno 1788.

M. 197. a. b. c.

A. M. 197 p. m. m. l.

Reith's glad at H. 1975.

Keresztyén

CATECHISMUS.

Az az:

A' keresztyéni Hitnek ágazatira való rövid
tanítás, kérdések és feleletek által.

Melly mostan a' kérdéseknek s-feleleteknek summás ér-
telmekkel, és azokban foglaltatott dolgokat fel-
fejtegető kérdezkedésekkel, s' némely szükséges ma-
gyarázatokkal; az szent írásbéli bizonyságoknak e-
gészben való le-írásával, végre a' Catechizálásra való
ut-mutatással, újobban, meg-jobbítva s' öregbirve
ki-botsáttatott.

Ez negyedik ilyen formán való nyomtatás mivel ö-
regbült. lásd az Olvasóhoz való elől-já-
ró beszédnek a' vége felé.

S. PATAKON,

attatott ROSNYA

M. DC. LVI

M 197

Keresztyén

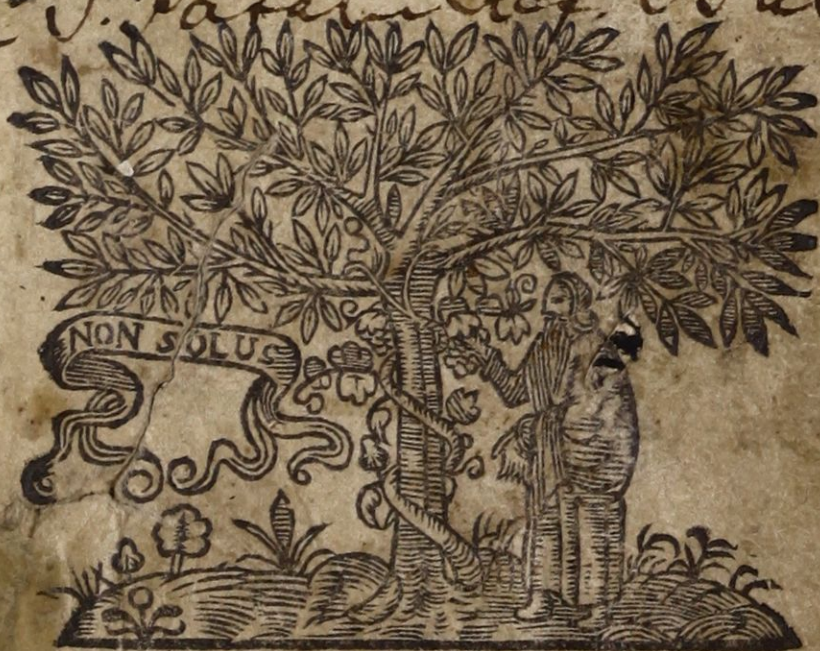
CATECHISMUS.

Az az:

A keresztyéni Hitnek ágazatira való rövid
tanítás, kérdések és feleletek által.

Melly mostan a kérdéseknek s feleleteknek summás ér-
telmekkel, és azokban foglaltatott dolgokat fel-
fejtegető kérdezkedésekkel, s némely szükséges ma-
gyarázatokkal; az szent írásbéli bizonyságoknak e-
gészzen való leírásával, végre a Catechizálásra való
ut-mutatással, ujjobbans meg-jobbítva s öregbirve
ki-botsáttatott.

Ez negyedik ilyen formán való nyomtatás mivel ö-
regbült. lásd az Olvasóhoz való elől-já-
ró beszédnek a vége felé.

S. PATAKON,

attatott ROSNYA

M. DC. LVI

2. Tim. 1. 13.

Ki-rajzolt-példáját tarts-meg a' jozan beszédeknel
mellyeket én töllem hallottál a' hittel és szeretett
melly vagyon a' ChristusJesuban.

2. Tim. 3. 14. 15.

De te maradgy-még azokban a' mellyeket tanultál
a' mellyek te rejád bizattattanak, tudván azt k
tanultad. Es hogy gyermekségedtől fogva tud
a szent irásokat, mellyek tégedet böltsé tehetne
idvességre, a' Christus Jესusban való hitnek ált

A. G. Patrick & Co.
- Holders of the property

Catechismus tanulás előtt való

Könyörgés.

Ur Isten mi mennyei szent Atyánk, tökéletes a' te beszéded, és meg-téríti a' lelkeket; igaza' te bizonyosság-tétele, és bőltseséget ad a' tudatlanoknak, meg-világosítja a' vakoknak szemeket, mivel hatalmas eszköz az idvességre minden hívőknek: annak-okaért Vram mi kik természet szerént a' lelkiekben vakok, és minden, ora alkalmatlanak vagyunk, kerünk tégedet, ki csak az alázatos és töredelmes szívűeket szoktad meg-segíteni, hogy a' mi elméinket a' te szent Lelkeddal világosítsd-meg, és adgy minékünk olly alázatos szívet, a' mellytől minden kevélység és testi bőltseség el távozzék, hogy halván a' te beszédedet, azt igazán meg-érthessük, és annak kívánsága szerént életünket rendel-hessük. Téríts-meg kegyelmesen azokat-is kik a' te igazságod kívül tévelyegnek, világosítsd meg azokat a' kik lelki sötétségben vadnak; hogy még azokkal együtt igazságban és valóságos szentségben renéked szolgál-hassunk életünknek minden napjaiban, fiadért az Vt. Jésus Christusért, Amen.

Catechismus tanulás után mondan-

do Könyörgés.

Irgalmas Istenünk, Az Vr Jésus Christusban szerel-mes Atyánk, hálákat adunk renéked, hogy nem csak mi magunkat, hanem a' mi kisdédinket-is a' te frigyed-ben ven-

ben venni méltoztattál, mellyét nem csak a szent ke-
reltséggel erősítettél meg, hanem naponként is mu-
togat, midőn azoknak szájok által ditsőited te magad-
dot, hogy így e világnak bőltseségét meg-szégyeni-
tsed. Kérünk Vram tégedet nevellyed ő benne a te
kegyelmedet, hogy a te fiadban az Vr Christusban szün-
telen valo öregbülés által nevedhessenek, miglen
az őtökélletes állapotára juthassanak minden bőltsé-
ségben és igazságban. Adgyad minékünk-is a te kegyel-
medet, hogy a te isméretedben és félelmedben őket
oktathassuk a te parantsolatod szerént, hogy az ő ke-
gyes életek által az őrdög országa romollyon, a Jesus
Christus országa pedig épüllyön, a te ditsősé-
gedre és az ők örök idvelségekre, a Jesus
Christus által, A M E N.

CATE.

CATECHISMVS,

Az az:

A'keresztyéni Hitre való rövid ta- I. VARNAP-
nitás, Kérdések és Feleletek által.

ELSŐ KERDES.

Summája

Az én egy-

g'etlen eg'

fő vigasz-

talásom?

talásom ez, hogy az én meg-tartó Jesus Christusomnak

tulajdona vagyok d, és hogy ő engemet mint tulajdonát

ugy meg-tart e.

FELELET.

Ez hogy (1) mind testestül lelkestül a,

vagy élek, vagy halok b, nem én magamé

c, hanem az én hűséges Vramnak és meg-

válto Jesus Christusomnak tulajdona vagyok

d, (2) ki az ő drágalátos vérével minden-

némű bűneimért tellyességgel eleget tévén

e, engemet az őrdögnek minden hatalmá-

bol meg-szabadított f, és ugy meg-öriz g,

(3) hogy az én mennyei szent Atyámnak a-

karattya nélkül még tsak egy haj szál sem es-

hetik-el fejemről h, de sőt inkább szükség

hogy mindezek az én idvességemre szolgál-

lyanak i, Minekokáért (4) engemet az ő

szent lelkével bizonyossá tévén az örök élet

felől k, és arra indit, hogy ez után örömeit

és készen az ő kedves akarattya szerént éle-

temet rendelni igyekezzem l.

1. Mikép-

pen vagy a'

Christus-

nak tulaj-

dona?

2. Miképpen

őrt tegedet

magának

tulajdona-

ja a' Christi-

us?

3. Miképpen

tart-meg

tegedet?

4. Miképpen

teszen tege-

det bizony-

ossá e' vi-

gasztalás

felől?

A

Szent

2 AZ EMBERNEK NYÁ-

Szent írásbéli bizonyságok.

a. 1. Cor. 6. v. 20. Ditsőitsétek azért az I-
stent a' ti testeitekben és a' ti lelkeitekben, mel-
lyek az Istenéi.

b. Rom. 14. v. 7. 8. Mert egygyikünk sem él
ő magának, és senki nem hal ő magának. Mert
ha élünk-is az Urnak élünk, ha meg-halunk-is
az Urnak halunk-meg. Akar élnünk azért,
akar meg-halunk az Uréi vagynunk. Lásd.
1. Thess. 5. 10.

c. 1. Cor. 6. 19. Nem ti magatokéi vagtok.

d. 1. Cor. 3. 22. 23. Mindenek tiéitek: ti pe-
nig a' Christusei vagtok. Lásd. Ján. 17. 6.

e. 1. Pet. 1. 18. 19. Ugy-mint kik tudgyátok,
hogy nem veszendő állatokon, mint aranyon
vagy ezüstön váltattatok-meg ama' ti hijában
valo életetekből, mellyet a' ti Atyáitoknak
tanításból vöttetek volt: Hanem drágalatos
véren, tudni-illik, a' macula és szepelő nélkül
való bárálynak a' Christusnak véren.

Hmét, 1. Ján. 1. 7. A' Jesus Christusnak az
* Holott ő fiának * vére tisztít meg minket minden bű-
neinkből. azért az I-

sten Fiának Ismét, 1. Tim. 2. 6. A' Christus adta önnő
vére által magát váltságának árrául mindenekért. Lásd
lőtt a' mi Matth. 20. 28.

bűnein- f. Sid. 2. 14. 15. A' Christus az ő halálána-
kért való általa el-rontotta azt, a' kinél a' halálnak bi-
elég tétel: rodalma vala, az az, az őrdögöt. Es meg-sza-
bizonyára badította mind azokat, valakik a' haláltól va-
tehát a' lo félelemnek miatta rabok valának.

Christus g. 2. Thess. 3. 3. Hiv az Ur ki meg-erősít
miéret- titeket, es meg-öriz ama' gonosztól.

rünk tel- Ismét, Ján. 6. 39. E' pedig annak akarattya
lyességgel a' ki engemet el-botsátott, tudni-illik az A-
eleget tört tyác, hogy valamit nékem adott, abban sem-

mit el

V A L T A S S A G A R O L. 5

mit el ne veszessék. Lásd. Ján. 10. v. 28. 29. Így neveztetik az ő

2. Thess. 3. 3. 1. Pet. 1. 5. b. Matth. 10. 3. 0 Néktek pedig fejerteknek haja vére Isten
szálai-is mind száman vadsnak. vérének,

Ismét, Luc. 21. 18. Tinéktek hajatok szála Act. 20. 28.
sem veszt el.

i. Rom. 8. 28. Tudgyuk hogy azoknak kik
az Istent szeretik mindenek javokra vadsnak.
Lásd. Mos. I. k. 50. 20.

k. Rom. 8. 16. 17. Az Istennek lelke részben
bizonyoságot a' mi lelkünkkel egyg yit, hogy mi
Istennek fia i vadsunk: Hogy ha fiak tehát
örökösök-is: Istennek örökösi, és a' Chri-
stusnak örökös társai. Lásd. v. 9. Azért
mondatik a' Szent Lélek mi vigasztalonknak.
Ján. 14. v. 16. 26. és a' mi örökségünknek zá-
logának, Eph. 1. v. 14. Lásd. 2. Cor. 1. v. 22.
és 5. v. 5.

l. Luc. 1. v. 73. 74. 75. --- Hogy meg-ad-
ná nekünk. Hogy a' mi ellenségeinknek ke-
zeből meg-szabadulván, minden kételke-
dés nélkül szolgálynak ő neki szentséggel és
igassággal, ő előtt a' mi életünknek minden
idejében.

Ismét, Tit. 2. 14. Ki adta ő magát mi éret-
tünk, hogy meg-váltana minket minden ha-
misságtól, és tisztítana m. gának k. áltéppen
való népet, jó tselekedésre igyekezőt. Lásd.
2. Cor. 5. v. 15.

II. K E R D E S.

Summája

Hány dolgokat kell tenéked tudnod, hogy ez
vigasztalással élvén boldogul lehes-
sen életed és halálad?

Hogy ez
előtt meg-
mondott
vigasztal-
ással éllyek, három dolgokat kell tudnom: mellyek a'

Catechesisnek három részei.

A

FELE

4. AZ EMBERNEK NYA- FELELET.

1. *Mellyik az első?* Hármadik: Elsőt, (1) Mely nagy legyen az én bűnöm és nyavalyáságom, a. Másodikat, (2) Mimodon szabadul-
a' második? haffak-meg minden bűnemből, és nyavalyáságomból b. Harmadikat: (3) Minémű a' harmadik? hálá-adással tartozzam Istennek azért a' meg-szabadításért. c.

Szükség ez három dolgokat tudni, nem valami puszta szemlélésbéli ismertet szerént, hanem érzékeny, és hathatovan munkálkodo isméréssel, úgy hogy a' Nyavalyáságnak megismérését kövesse bűnünk a' bűnön való bánat, és töredelmesség, mely élőben való érzése a' Nyavalyáságnak. A' meg-Szabadulásnak meg-tudása, hittel legyen elegyítettett, mellyel azt magunkhoz kaptsollyuk. Az Háláadáságnak meg-tanulása-is engedelmeccséggel legyen öltve köttetvén, úgy hogy a' meg-értett tiszteinket, el-is kövessük.

Szent írásbéli bizonyságok.

Az Apostol c' három dolgokat tanította a' Rómaiakhoz írt levélben:

a. *Az Elsőt*; Az 1. résznek 18. versétől fogva, az 3. résznek 21. verséig, holott meg-mutattya mind a' Sídókat, mind a' Pogányokat nyavalyás bűnösöknek lenni.

b. *A' Másodikat*, Az 3. résznek 21. versétől az 11. résznek végéig, holott világosan előnkbe adgya, hogy csak a' Jesus Christus által lőtt a' mi bűneinkből való meg-szabadulásuk.

c. *A' Harmadikat*; Az 12. résztől fogva a' levelnek végéig, holott int mindeneket az új életbéli engedelmeccség által való háláadás-
ságra. Ismét,

V A L T A S S A G A R O L. 5

Ismét, Tit. 3. v. 3. 4. 5. 6. 7. 8. a Mert valánk régenten mi-is *bolondok, engedetlenek, tévelygők, külömb külömb kívánságoknak, és gyönyörűségeknek szolgái, gonofságban és irigységben élők, gyűlölségeslék és egymásnak gyűlölöi.*

6. De minek-utánna a' mi meg-tartó Istenünknek jó volta, és emberekhez való szerelme meg-jelennék; *Nem az igazságnak tselekedetiből, melyeket mi tselekedtünk volna, hanem az ő irgalmaságából tartott-meg minket az ujjonnan való születésnek főrödőjének, és Szent Lelke által való meg-ujjittatásnak általa, melyet ki-töltöt mi reánk bőséggel a' Jéhus Christusnak a' mi meg-tartónknak általa, hog' az ő kegyelméből meg-igazítottak lévén, örökösök legyünk, az örök élet felől való reménység szerint.*

Igaz beszéd ez; és ezeket akarom hogy erőssítsed, *hog' igyekezzenek jó tselekedetekkel elől járni azok, a' kik hittének Istennek; az az, tiszteletes tselekedetekkel és embereknek hasznosokkal. Lásd. Matth. 11. v. 28. 29.*

E L S Ő R E S Z.

Az embernek Nyavalyáságos II. V R N A D .
voltáról. *Summája.*

III. K E R D E S.

Honnan isméred-meg a' te nyavalyáságodat?

F E L E L E T.

Az Istennek törvényéből, a'

Az embernek nyavalyáságáról.) Az embernek nyavalyáságáról.

A 3

nek nyavalyáságáról.

Az én nyavalyáságomnak első részec meg-ismérem az Istennek törvényéből: *az*

A Z E M B E R N E K N Y A.

nek nyavalyásága két részből áll. *Első a Bűn. Második a Bűnnek büntetése, avagy azzal érdemlet gonosz.*

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Rom. 3. 20. *A bűnnek ismereti a törvény által sagyon.*

Rom. 7. 7. *A bűnt nem ismértem-meg ha-nem a törvény által. Mert a gonosz kívánsá-got-is nem tudtam t volna, ha a Törvény lik bűnnek nem mondotta volna: Ne kívánnjad. Lásd. Janni. Gal. 3. 19. 1. Ján. 3. 4.*

I V. K E R D E S.

Mit kívánmi tőlünk az Istennek törvénye?

F E L E L E T.

Summája. Meg-tanít minket arra Christus Urunk egy Summában Sz. Máthénak 22. részében. *Az Istenek törvénye* (1) *Szeressed a te Uradat Istenedet tel-* *kíván mi* *lyes szivedből, tellyes lelkedből, tellyes el-* *tőlünk tő-* *médből, és minden erődből. Ez az első és* *kélletes* *nagyparantsolat. A második pedig hason-* *szereteteret;* *lo ehez: (2) Szeressed a te Felebarátodat* *1. Istenünk* *höz 2. Fe-* *mint te magadat. E két parantsolatban* *lebará-* *függ mind a Törvény és a Pröphéták írása.* *tunkhoz.*

1. Mitsoda igékkel kívánnya a törvény az Istenhez való tökéllenes szeretet?

2. Mitsoda igékkel kívánnya a törvény a mi felebarátinkhoz való tökéllenes szeretet?

Matth. 22. 37. Márk. 12. 30. Luc. 10. 27. *Szeressed a te Uradat Istenedet.)* Mos. 5. Köny. 6. 5.

Szeressed a te Felebarátodat.) Mos. 3. Köny. 19. 18.

V. K E R D E S.

Meg-

Meg-tarthatodé tökéletesen mind ezeket? *Summája.*

F E L E L E T.

Semmiképpen nem *a*: (1) Mert természet szerént hajlando vagyok az Istennek *b*, és felebarátomnak gyűlölésére *c*.

Szent írásbéli bizonyságok

a. Rom. 3. 11. 12. Nintsen csak egy igaz-is Nintsen ki tudná és meg-keresné az Istent; *Summája.*
Mindnyájan az emberek el-hajlottak, haszon- III. V R
talannokká lótnak, nintsen ki jót eselkednek, N A P.
nintsen csak egy-is.

b. Rom. 8. 7. Mert *a* testnek bőségsége ellensége Az Isten az
Istennek. Es az Isten törvényének alája nem embert né
vettetik, mert nem-is lehet. Lásd. Mos. 2. k. 20. gonoszszá
6. Solt. 68. 5. 2. Rom. 1. 5. 30. vagy el-

c. Tit. 3. 3. Mert valánk régenten mi-is bo- fordultá,
londok, gyűlölségesek és egy másnak gyűlölői. hanem jo-
Lásd. Rom. 1. 31. vá terem-

VI. K E R D E S.

Hát az Isten az embert illy gonoszszá és *Summája!*
vissza fordultá teremtetteé? Az Isten az
1. Miképpé
2. Miben ál

F E L E L E T.

Nem semmiképpen: Hanem inkább jo- az Isten-
vá *a*, és (1) az ő hasonlatosságára *b*, teret- nek hason-
te őtet, az az, (2) fel-ékefitette őtet igazság- latossága
gal és szentséggel *c*, (3) hogy az ő terem- vagy ábrá-
tő Istenét igazán meg-isménné, szive szerént zattya?
3. Mi vég-
szeretné, ő véle egyetemben boldogul ő- re terem-
tette az I-
röckéélne: e' végre penig hogy őtet ditsér- sten az em-
bert az ő
né és magasztalná *d*. hasonla-

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Mos. I. K. 1. 31. Meg-tekinte Isten min- totságára

8 AZ EMBERNEK NYA-

dent & alamit teremtet & ala, és imé igen jó & a-
la. Pred. 7. 29.

b. Mos. I. K. 1. 27. Teremte azért Isten embert
az ő képére, az Istennek képére teremte azt.

c. Ephes. 4. 24. Öltözzétek-fel amaz uj em-
bert, ki az Isten szent teremtett az igaz-
ságra és a' Valóságos szent életre.

Ismét, Col. 3. 10. Öltözzétek-fel az uj embert,
melynek ujulása vagyon, annak ábrázattya-
hoz illendő ismételten a' ki teremte azt.

d. Rom. 10. 5. A' Moses ilyen írja-le a' tör-
vényből & a' igazságot, hogy: A' ki azokat bé-
tölti él azok által. Ide tartozot a' Paraditsom-
ban lévő életnek fájának sacramentuma. Te-
rem. 2. 9.

Összefoglalva.

A' ember
természe-
tinek rom-
lott és go-
rosz volta
vélelően eie-
detet az

Adámnak
és Evának
esetiből.

1. Miképpé
tartozik
mireánk

az az eset?

* Az az,
meg-rom-
lott és bü-
nőssel

meg-fer-
teztetett
természet-
től, + az az

meg-rom-
lott és bü-
nőssel

meg-ruti-
tatott az.

VII. K E R D E S.

Honnan vagyon tehát az emberi termé-
szetnek illy romlott és gorosz volta?

F E L E L E T.

A' mi első szüléinknek Adámnak és Evá-
naka' paraditsomban lőtt esetekből és en-
gedetlenségekből a. Ahonnét (1) a' mi ter-
mészetünk úgy meg-romlott, hogy mind-
nyájan bűnbé foganttatuk és születtetünk b.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Rom. 5. 12. Egy ember által jött e' világra
a' bűn, és a' bűnért a' halál, és akképpen min-
den emberekre ki hatot, kiben mindnyájan
vetkezünk.

Solt. 51. 7. Imé en álnokságban fogantat-
tam, és az en anyám bűnben melegítet enge-
met. Lásd. Job. 14. 4.

Ismét, Ján. 3. 6. A' mi a' testül * születte-
tet, az test +, és a' mi a' lélekül születtetett,
lelek az. Lásd. Eph. 2. 3.

VIII.

VALYASSAGAROL.

VIII. KERDES.

Ugy annyira meg-romlottunké, hogy a' jo-
nak meg-tselekedésére szintén alkalmatla-
nok legyünk minden gonoszra pedig
hajlandok?

F E L E L E T.

Bizonyára úgy vagyon a. (1) Hanem-ha
a' Szent Lélek által ujonnan születettünk b.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Rom. 7. 18. Mert jól tudom hogy nem la-
kik én bennem, az az, én testemben, jo.

Ismét, 2. Cor. 3. 5. Nem vagyunk alkalmat-
osok magunktól valaminek csak meg-gondolá-
sára-is, úgy mint magunktól.

Ismét, Teremt. 8. 21. Az embernek szívének
gondolattya gonosz az, ő iffjuságától fogva, és 6. 5

Ismét, Job. 15. 16. Utálatos és dohos az em-
ber, (a' meg-romlott ember tudni-illik, az ov
ember és a' lelkes ember,) ki mint a' víz az
úgy iszja az álnokságot. [Az az, Vétkezni
olly közönséges és szokot dolog ő néki, és ar-
ra olly könnyen hajlando ő, mint a' víznek
itallyára.] Lásd. Jer 13. 23. Eph. 2. 5. 1. 5.

b. Ján. 3. 5. Valaki nem születendő víztől
és lélektől, nem mehet be az Istennek országá-
ban. és 1. 13. 2. Cor. 3. 5. Jac. 1. 17. Ján. 8. 36.

IX. KERDES.

Az Isten azért nem törvénytelenül tseleke-
szik az emberrel, hogy ő tőle a' törvényben
ollyakat kíván, a' mellyeket meg nem
tselekedhetik?

F E L E L E T.

Semmiképpen nem a. (1) Mert az Isten

A S

az em-

Summája.
A' mi ter-
mészetünk
annyira
meg-vesz-
tegette-
tett, hogy
1. a' jonak
tselekedé-
re szinte
alkalmat-
lanok va-
gyunk. 2.
Minden
gonoszra
pedig haj-
landok

1. Nende
azért ez
romlottság-
ban és ve-
szetségben
mindékor
meg-ma-
radunké
mi?

IV. V R

N A P.

Summája.

Az Isten
nem tészé
az ember-

10 AZ EMBERNEK NYA-

rel tör-
vénytele-
nül, kíván-
ván ő tőle
a Törvén-
hez való
tökélletes
engedel-
mességét,
ha azt meg
nem tsele-
kedheti-
is a.

1. Miért
nem?

az embert ollyá teremtetten vala, hogy azo-
kat meg-tselekedhetné b: de az ember az
ördögnek izgatása miatt c, az ő maga enge-
detlenségéből mind ő magát s mind után-
na való maradékit azoktól az Isteni ajándé-
koktól meg-fosztá d.

Az embert.) A' mi első szüléinket tudni-
illik, kik mint egy gyökeri valának az emberi
nemzetségnek.

Minden ő utánna való maradékit) A' mikép-
pen valami jofszágot nem tsak magától, hané
minden maradékitól is el-vefzthet valaki.

Azoktól az ajándékoktól) Az az, attól az e-
rőtől, mellyel meg-ajándékozottván, az Isten-
nek törvényének tökéletesen engedhet vala,
és minden maradéki is azt bé-tölthették vol-
na, ha azt az erőt a' bűn által az ember el nem
vefztette volna.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Gen. 18. v. 25. Avagy ez egész földnek
birája nem tselekednéké igazságot?

Rom. 1. v. 32. Az Istennek igazsága az hogy
a' kik ez ilyeneket tselekeszik, méltok legyenek
halálra, és 3. v. 5. 6. 7.

Ismét, Matth. 18. v. 23. 24. és t. A' Király
meg-kiváná az ő igazsága szerént a' meg-fi-
zethetetlen adósságot.

b. Prédik. 7. v. 29. Lássad ezt a' mit talál-
tam, az Isten teremtetten az embert igazságba.

c. 2. Cor. 11. 3. A' kígyó tsalá-meg az E-
vát az ő álnokságával.

d. Rom. 5. 19. Egy embernek engedetlensége
által sokan bűnösök lőrsenek.

Ismét, Mos. I. K. 3. 7. Meg-nyilatkozána
mind a' kettőnek (Adámnak és Évának) sze-
mei,

mei, és meg-ismérik magokat mezteleneknek lenni.

X. K E R D E S.

Nemde az Isten büntetetlen hadgyae' ezt az embernek vak-merő engedetlen-ségét és tölle el-szakadását?

F E L E L E T.

Semmiképpen nem, sőt inkább a. (1) rettenetes képpen haragszik b. mind (2) a bennünk születet bűnért c. mind pedig azokért a mellyeket mi magunk tselekszünk d. és azokat igaz ítéletiből (3) mind idő szerent való büntetésekkel e. mind öröcké való f. kinokkal meg-büntetig. (4) a' mint ő maga mondotta: *Atkozot valaki meg nem marad mind azokban, mellyek meg-iratattak a' Törvénynek könyvében, hogy azokat tselekedgye.*

Nemde az Isten) E' kérdés a' következendővel egygyütt tanitnak a' mi nyavalyáságunknak második részéről, mely a' bűnért való büntetés.

Atkozott) Gal. 3. 10. Mos. 5. könyv. 27. 26.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Solt. 5. 6. Nem olly Isten vagy ki győnyörködgyel az hitetlenségben, nem lakik te nálad a' gonosz. Rom. 1. 18. és 2. 8. 9.

b Solt. 76. 8. Te, te mondom rettenetes vagy: és kitsoda álhat-meg a' te orczád előtt mikor meg-haragszol.

Ísmét, Sid. 10. 31. Rettenetes dolog az élő Istennek kezében esni. és 12. 29. Mos IV. K.

Summája:
Az Isten
haragszik
a' bűn-
kért a,

Es azokat
megakarja
büntetni g.
1. Miképpé
haragszik
Isten a' bű-
nért?

2. Hány
félék azok
a' bűnök?

3. Hány
féle a' bű-
nért való
büntetés?

4. Honnan
tudod
hogy Isten
a' bűnt ret-
tenetes
képpen
meg-akar-
ja büntet-
ni?

12 AZ EMBERNEK NYA-

4. 24. és 32. 22. Esa. 33. 14. Nah. 1. 5. 6.

c. Eph. 2. 3. *Mi minnyájan valánk harag-
nak fiai, mint egyebek-is.*

Ismét, Rom. 5. 14. *Az halál-is penig ural-
kodott Adámtól fogva Mosefig, azok ellen-is a'
kik nem vétkeztenek vala az Adám esetinek
hasonlatossága szerint.*

* Itt szo-
vagyon a'
kisdetek-
ről, kikbé,
ha szintén
mint Adám
tselekedet
szerint ne
vétkeznek-
is, beléjek
oltatott a'
bűn vétel-
re valo
hajlando-
ság.

d. Rom. 1. 18. *Nyilván vagyón az Istennek
haragja menyből, az embereknek minden hi-
retlenségek és hamisságok ellen. Lásd. Mos. k. 29.
18. 19. 20. Rom. 2. 5.*

e. Mos. 5. köny. 28. 15. 16. 17. 18. 19. *Ha
nem engedénde sz a' te Uradnak Istenednek
szerint ne beszédének s' a' t. Atkozott lesz a' városban,
átkozott a' mezőben: átkozott lesz a' te
is, beléjek kosárod és a' te kenyeres edényed, átkozott
oltatott a' lesz a' te méhednek gyümöltse, a' te föl-
bűn vétel- dednek jövedelme, a' te tehenidnek és juha-
idnak tenyészése: átkozott lesz mikor be-me-
nende sz és mikor ki-menende sz. Lásd. Mos. 3.
k. 26. 14-39. és Mal. 2. 2.*

f. Esa. 66. 24. *Az ő férgek meg nem hal, az
ő rühök meg nem alszik, és minden ember
előt gyalázatosak lesznek.*

Ismét, Matth. 25. 41. *Távozzatok-el én
tőlem átkozottak az örökké valo rükre, ki
meg-készítettett az ördögnek és az ő angya-
linak. Marc. 9. 43. 48. 2 Thess. 1. 8. 9. Jel. 21. 8.*

Ismét, 2. Pet. 2. 9. *Tudgya az Ur az ha-
misságat az ítélet napjára a' büntetésre meg-
tartani.*

g. Solt. 5. 5. 7. *Nem olly Isten vagy ki győ-
nyörködgyél a' hitetlenségben, nem lakozik
te nálad a' gonosz. El-veszted a' kik hazuga-
ságot szólnak, a' vér-szopó és álnokságnak em-
berét el-veszti az Ur.*

XI. KERDES.

Hát nem irgalmasé az Isten?

Summája.

Az Istennek
irgalmas-

sága a' bűnök ennek előtte meg-mondott büntetését el
nem fordította.

F E L E L E T.

(1) Irgalmas bizonyára az Isten, de úgy 1. Mioká-
hogy azonközbe igaz-is legyen a: Minek-ért nem
okaért kívánja az ő igazsága, (2) hogy a fordította-
mely bűn az Istennek felséges ditsősége el-el?
len lőtt, ugyan azfelette igen nagy bünte-2. Mit ké-
tésekkel, az az, testi és lelki örökké-va-ván hát az
kinokkal büntetessék meg Isten igaz-
sága.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Mof. II. köny. 34. 6. 7. *Jehova, Jehova,*
Erős irgalmas és kegyelmes Isten: késedelmes
a' haragra, nagy irgalmasága és igazsága: ki
meg-tartja irgalmaságát ezer-iziglen, meg-
engedi a' hamisságot, a' vétket és a' bűnt: és
ki a' bűnöst büntetés nélkül semmiképpen nem
hadgya, meg-látogatja az Atyáknak álnoksá-
gokat a' fiakban, és a' fiaknak fiaiban, harmad
negyed-iziglen. Solt. 116. 5. és 145. 17. Nah.
1. 3.

Ismét, Esa. 33. 14. Meg-rettentek vala a'
bűnösök Sionban, a' hypocritákat környül
vőtte vala a' félelem. Kitsoda maradhatna mi
közzülünk az emészto' tőzzel? Kitsoda lak-
hatnék mi közzülünk az örökké valo égések-
kel?

b. 2. Thess. 1. 6. 7. 8. 9. Ez az Istennek igaz
ítéletinek meg-mutatása: Mivel hogy igaz
dolog ez az Istennek előtte, hogy viszontag
fizessen azoknak kik titeket nyomorgatnak,
nyomor-

14 AZ EMBERNEK MEG-

nyomorusággal: Tinéktek pedig kik nyomor-
gattattok nyugodalommal velünk egyetemi-
ben, *Mikoron meg-jelenik az Ur Jesus az égh-
ből*, az ő hatalmasságának Angyalival, tűznek
langjában, ki boszszut áll azokon, a' kik az
Istent nem ismerik, és nem endednek a' mi
Urunk Jesus Christusnak Evangeliomának:
kik meg-büntetnek örök veszedelemmel, az
Urnak orczájától és az ő hatalmas ditsősége-
től ki-űzettetvén. Lásd Rom. 1. 32. Solt. 5. 5. 6.

V. UR NAP.

Summája.

A' tőlünk
meg-ér-
demlet
bünteté-
stől semmi-
képpen
meg nem
szabadul-
hatunk:
hanem ha
tökélletes
elég tétel
lészen é-
rettek.

1. Miért
szükséges
a' tökéle-
tes elég té-
tel?

2. Ki által
kel véghez
menni an-
nak a' tö-
kéletes e-
lég tétel-
nek?

MASODIK RESZ.

Az embernek Meg-szabadulá-
sáról.

XII. KERDES.

*Mivel hogy azért az Istennek igaz ítéleti
szerint mindideig való, s' mind pedig örök-
kévaló kinokraméltok volnánk: vagyoné va-
lami mód avagy út mellyel e' büntetésektől
meg-szabadulhatunk és az Isten-
nel meg-bekélhetünk?*

FELLET.

(1) Az Isten az ő igazságának eleget akar
tételni a: ezokáért szükség, hogy, (2) vagy
magunk által b, vagy más által tegyünk

eleget

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Sid. 9. 22. 23. És majd mindenek vérrel
tisztittatnak-meg a' törvény szerént, és a' vér-
öntás nélkül nem leszen a' botsánat: Azért
szükség volt, hogy a' mennyei dolgoknak pél-
dái ilyen állatok által tisztittassanak-meg, a'

men-

SZABADULASAROL. 15

mennyeiek pedig drágább áldozatokkal hogy nem mint azok voltak.

b. Ezech. 18. 4. 20. A' melly lélek vétkezik, ugyan az hallyon-is meg. Mos. 2. k. 32. 33. Mos. 3. k. 24. 16.

c. Rom. 8. 3. 4. Mert a' mi a' törvénynek lehetetlen vala, mivel hogy erőtelen vala a' testnek miatta, az Isten az ő fiat el-botsátván *bűnös testnek hasonlatosságában a' bűnért, a' bűnt kárhoztatta az ő testében: Hogy a' törvénynek ama' kevélysága mi bennünk bé-relnek.*

Matth. 5. 26. Bizony mondom néked ki nem mégy onnét semmiképpen mig meg-nem fizet mind az utolsó fillérig.

Ismét, 2. Cor. 5. 21. Az Isten, azt a' ki bűnt nem tud vala, tévé bűnné, hogy mi lennénk Isten igasága ő benne.

XIII. K E R D E S.

Mi magunk által eleget tehetünk az Isten igaságának?

F E L E L E T.

Semmi részből nem a: sőt inkább (1) * adosságinkat raprol napra öregbittyük b.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Job. 9. 2. *Jól tudom hogy úgy vagyon, mert mi-modon lehetne igaz az ember, ha az erős Istenhez hasonlítottatnék? Ha az ember akar-
na pörölni ő velle, neki ezer közül-is egy meg nem felelhet.* Rom. 5. 6. Eph. 2. 1.

b. 1. Király 8. 46. Senki nintsen a' ki ne vétkeznék. Pel. 20. 9. 1. Ján. 1. 8. 10.

Ismét, Rom. 2. 5. *A' te keménységed szerint és meg-terhetetlen szíved szerint, gyűlötesz te magadnak haragot a' haragnak napjára, és az Istennek igaz ítéletinek meg-jelenésének napjára.*

XIV.

Summája.

Magunk által semmiképpen eleget néhetünk.

1. Miért nétehetünk eleget?

* Az az, ujjabb ujjabb bűntetésre való kötelese.

ségünköt.

Summája

Mi éret-
tünk 1. sem
más 2. sem
csak pusztá-
terétet ál-
lat eleget
né tehetet

1. Miért
né más te-
remtet ál-
lat?

2. Miért
nem csak
tsupa teré-
tett állat?

* Tudni il-
lik a' meg
viltott fá-
nak gyű-
mölcséből.
† Te tudni-
állik em-
ber.

*A' menyben és földön valo teremtet áll-
tok között valamilyen, a' ki csak pusztate-
remtetett állat eleget teheté mi éret-
tünk?*

F E L E L E T.

Tsak egy sem. Először azért (1) Mert azt
a' bünt mellyet az ember tött, nem akarja
az Isten más teremtet állatban meg-büntet-
ni a. Másodszor (2) Mert a' mi tsak terem-
tet állat, az Istennek a' bűn ellen valo ha-
ragjának terhét el-nem viselhetné, és egye-
beket attól meg-nem szabadithatna b.

Szent írásbéli bizonyságok.

Mos. II. köny. 2. 17. Valamely napon éjen-
desz abból * még-halván meg-halsz t. Lásd
Mos. II. köny. 32. 33. Eze. 18. 4.

b. Jerem. 4. 4. Az Ur ki-jő haraggal mint a'
tűz ki annyira ég, hogy senki azt meg nem
olthattya.

Ismét, Solt. 130. 3. Ha a' mi bűneinket
meg-tartándod Isten, Uram kitsoda álhat
meg? Lásd. Esa. 33. 14. Solt. 49. 8.

Summája.

A' mi köz-
ben járonkban három dolgok kívántatnak-meg.

1. Mellyik
az első?
2. Mellyik
a' másik?

*Minémű szabaditót és közben-járót
kell hát keresnünk?*

F E L E L E T.

(1) Ollyat ki valóságos ember a. és (2)
tökélletes igazságu légyen ugyan b: de mind-
azáltal (3) minden teremtet állatoknál ha-
talmasb

SZABADULASAROL 17

talmasb, azaz, a' ki egyszer s' -mind valo-
ságos igaz Isten-is légyen c.

3. Mellyik
a' harma-
dik?

Egyszer s' -mind Valóságos Isten-is.) Tudni-
illik Isten és ember a' személyi egygyesülés-
ben, Isten és ember közben-járo.

Szent irásbeli bizonyságok.

a. 1. Cor. 15. 21. Egyember által vagy a'
halál, ember által vagy a' fel-támadás-is.
Lásd Mos. I. k. 3. 15.

Ismét. Sid. 2. 17. Annakokáért mindenestől
fogva hasonlatosnak kellett lenni az atyafiak-
hoz, hogy könyörülo lenne, és hiv Pap az
Isten előtt való dolgokban, hogy a' népnek
bűnét el-törle né.

b. Sid. 7. 26. Mert ilyen Papi fejedelem illet
Gala minket, szent, ártatlan, szeplő-nélkül
Galo, a' bűnösöktől meg-Galasztatos. Lásd
Zach. 13. 7. Matt. 26. 31.

VI. UR
NAP.

c. Hof. 1. 7. A' Juda házának kegyelmes
lészek, és meg-tartom őket az ő Urok Istenek
által.

Summája
Okai, a'
miért a'
közben-já-

Ismét, Jer. 23. 6. Ez az ő neve, mellyel ne-
vezik őtet az Izrael, ő Jehova mi igazságunk.
Lásd Matt. 1. 23. Esa. 9. 6.

ronak kel-
let lenni
valóságos
és igaz
embernek.

XVI. K E R D E S.

Miért kellett ő néki valóságos embernek és
tökéletes igaznak lenni?

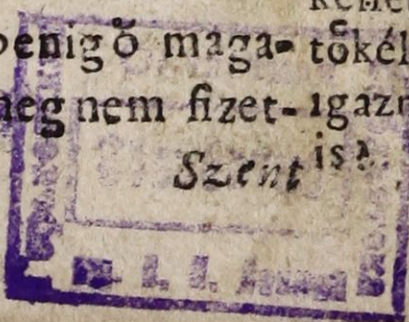
F E L E L E T.

(1) Mert az Istennek igazsága azt kíván-
nya, hogy a' mely emberi természet vétke-
zet, ugyan azon emberi természet fizessen.
meg-is a' bűnért a: (2) a' ki pedig ő maga-
is bűnös volna egybekért meg nem fizet-
hetne b.

1. Miért
kellet len-
ni valosá-
gos em-
bernek?

2. Miért
kellet lenni
tökéletes
igaznak-
is?

Szent

18 AZ EMBERNEK MEG-

Szent írásbéli bizonyságok.

*X a. Ki-jöv. 32. 33. Azt a' ki vétkezik én el-
lenem, ki-törölöm az én könyvemből. Lásd
1. Cor. 15. 21. Rom. 5. 19.*

Ísmét, Sid. 2. 14. 16. Mivel-hogy azért a'
fiak részesei a' testnek, ő-is hasonlóképpen ugyan
azonokban részes lőtt, s' a' t, Nem az Angya-
lokat vőtte-fel, hanem az Abrahámnak mag-
sát.

Ísmét, Sid. 5. 1. Minden Pap az emberek köz-
zül vétetik-fel, és az emberekért rendeltetik
az Istennél véghez viendő dolgokra, hogy
ajándékokat és áldozatokat vigyen Isten elei-
ben a' bűnökért.

*X b. Sid. 7. 26. 27. Ilyen Papi fejedelem illet
vala minket, szent, ártatlan, szeplő-nélkül
valo, a' bűnösöktől el-választator, és ki az
egeknél magosságosb volna, kinek ne lenne
szükség mindennap, mint ama' Papoknak, elő-*

*Summája. Ször a' maga bűnéért áldozni. Annak-utánna
Három o- a' kösségnek bűneiért. Lásd 2. Cor. 5. 21. az 12.
kai jelen- kérdés alatt:*

ternek

XVII. K E R D É S.

meg, miért

kell a'

közben já-

ronak igaz

Istennek

lenni.

1. Mellyik

az első?

2. Mellyik

a' második?

3. Mellyik

a' harma-

dik?

*Miért kellett ő neki az emberséggel egygyát
igaz Istennek-is lenni?*

F E L E L E T.

(1) Hogy az ő Istenségének hatalmával
az Isten haragjának terhét az ő testében el-

(2) az el-vesz-
tett igazságot és életet vissza szerezhethé b.

és (3) meg-adhatná c.

Szent írásbéli bizonyságok.

*X a. Esa. 9. 6. Gyermekek születtetet nekünk, Fiu
adattatott minékünk, kinek vállán vagyon a'
Feje-*

SZABADULASAROL. 19

Fejedelemség, kinek nevét nevezi az Ur erős hatalmas Istennek. Lásd. Esa. 63. 5.

Apost. tsel. 20. 28. Az Isten tulajdon saját vérével váltotta-meg az Ecclesiát.

Sid. 9. 14. Mennyivel inkább a' Christushnak vére, ki az örökké való lélek által önnön magát ártatlan lévén meg-áldozta az Istennek, meg-tisztította a' ti lelketek ismertetit a' meg-holt tselekedetektől, hogy szolgállyatok az élő Istennek.

1. Pet. 3. 18. A' Christus egyszer a' bűnért szenvedet, igaz lévén a' hamissakért, hogy minket Istenhez vinne, ki meg-holt ugyan test szerént, de a' Léleknek * általa, meg-clevenítettett.

* 6. Jer. 33. 16. A' napokban meg-szabadul a' Juda, és a' Jerusálem lakozik bátorsággal, az pedig ki őtet nevén nevezi, lesz en Jehova mi igazságunk t. és 23. r. v. 6.

* c. 1. Theff. 1. v. 10. A' Jesus meg-szabadit minket a' jövődő haragtul. Lásd. 2. Tim. 1. 10.

1. Jan. 4. 9. Ebben jelent-meg az Istennek szereteti mi hozzánk, hogy amaz ő egyből őt Fiát el-küldötte ez világra, hogy éljenek t ő általa. [t Melly életet nekünk az ő halálával keresett, és ugyan azont az ő lelke által hathato-képpen munkálodgya bennünk].

XVIII. K E R D E S.

Kitsoda pedig az a' Közben-jároló, a' ki egyszer s' mind valóságos Isten és valóságos tökéletes igaz ember-is?

F E L E L E T.

A' mi Vrunk Jesus Christus a: ki tétetett minékünk az Atya Istentől (1) böltsesé-

* az az
az ő Isten
erejének ál-
tala.

† Mivel
hogyan az
az igazsá-
got mely
az Isten c-
lőt meg ál-
ő szerzi-
meg és a-
jándékoz-
za miné-
künk.

Summája:
Illyen köz-
ben-jároló,
ugy-mint
ki. 1. igaz
Isten. 2.
valóságos
ember. 3. I-
gaz ember
csak a' mi
Urunk Jé-
sus Chri-
stus a.

1. Mierra-
datot mi-
nekünk
közbenj-
arol?

20 **AZ EMBERNEK MEG-**
günké, igazságunká, szentségünké, és vál-
tságunká b.

Váltságunka) az az, Meg-váltonká. Mert az igaz Meg-valtohoz illendő tisztek ő benne egyedül találtnak-meg, mint oda fellyebb meg-mondatott.

Szent írásbéli bizonyságok.

X a. 1. Tim. 2. 56. [*Hogy a' Christus miközben-járonk*]. Egy a' közben-járo Isten között, és emberek között az ember Christus Jesus, ki adta önnön magát váltságnak árrául mindenekért.

Jan. 1. 2. 3. 4. 5. [*Hogy a' Christus igaz Istē*].
* Az Igén A' kezdetben vala amaz Ige, és az az * Ige v-
érti szent la az Istennél, és az az Ige Isten Vala, ez az ige
János az kezdettől fogva ez Istennél vala.

Istennek Jan. 1. 14. [*Hogy a' Christus Valóságos em-*
egy szülött *ber*]. Amaz ige testé lett, (az az, az Isten-
Fiát: mint nek egy szülött fia fel-vőtte az emberi termé-
meg-tet- *szetett*), és lakozott mi közöttünk.

szik a' 14. Phil. 2. 6. 7. 8. A' Jēsus Christus mikoron I-
versben. stennek formájában volna, nem alitá ragado-
Es láttuk mánynak lenni, az ő Istennel valo egyenlősé-
az ő ditsős- gét, hanem ő maga meg-űresíté magát, szol-
ségét, úgy- gai formát vévén magára, hasonlatos lett az
mint az A- emberekhez, és emberi ábrázatban találtnak
tyának mint ember.

egyetlen 1. Petr. 3. 18. [*Hogy a' Christus igaz em-*
egy szü- *ber*.] A' Christus egyszer a' bűnért szenvedet,
löttének igaz lévén a' hamissakért, hogy minket Isten-
ditsősé- hez vinne. Lásd. 1. Jan. 3. 5. 2. Cor. 5. v. 21.
gét. *X b.* 1. Cor. 1. 30. A' Jēsus Christus lett miné-
künk Istentől bőltseség, igazság, szentség és
váltság.

XIX. K E R D E S.

Hon-

SZABADULASAROL. 21

Honnan tudod ezt?

F E L E L E T.

Az Evangeliumbol: Mellyet az Isten (1) először a' Paraditsomban jelentett-meg a. és azután (2) a' Pátriarchák b. és Prophe-
ták által hirdettetett c. az áldozatokkal és egyéb óv törvénybéli ceremoniák által meg-példázott d. Végezetre pedig (4) az ő egygyetlen egy Fia által bé-tellessítet e.

1. Holott jelentette Isten meg először az Evangeliumot. 2. Ki által hirdettette az utá. 3. Mivel példázattá. 4. Ki által töltötte-bé. A' honnan az Evangeliumnak meg-határozott le-írása ez lehet: Az Evangelium, az Isten Fiának testben való meg-jelenésének kö-zönséges ki-hirdettetése. Rom. 1. 1. 2. 3. az ő népének helyre állattatására és idvőztetésére, Matth. 1. 21.

Szent írásbéli bizonyságok.

Xa. Terem. 3. 14. Ellenkezést szerzek te kö-zötted * és az Aszonyi-állat között, a' te ma-god között és az ő magva között †: az meg-rontya tenéked fejedet, és te meg-rontod annak farkát *.

b Ter. 22. 18. az Abrah.

Ter. 26. 4. az Isaáknak

Ter. 28. 14. a' Jákobnak

áldatnak-meg minden nemzetségek (16. 9. és 20. 2.

Ter. 49. 10. Nem vétetik-el Judától a' Ki-rályi páltza, és a' törvény-tévő az ő maradéki-tol mig nem el-jő a' Silo. [a' Messiás avagy a' Christus.] és sok népek gyűlnek ő hozzá.

c. Apost. tsel. 3. 24. Minden Prophéták Sa-mueltól fogva, és a' kik ő utánna következének, * A' Chri-

summája.

Hogy a'

Jesus Chri-stus legyen ez a' töké-letes köz-ben járó, én azt tu-dom az E-vangeli-ombol,

melly az I-stentől 1. régen ki-jelentetett

2. ki-hir-dettetett.

3. példáz-tatott.

4. bé-tel-lyesítetett.

* Itt s'ollaz Isten a' ki-gyonak. E' peniga' ki-gyo a' Sá-

tán az ör-dög. Jel. 19

† Az aszo-nyi-állat-nak magva a' Chri-stus.

Gal. 4. 4.

* A' Chri-

82 AZ EMBERNEK MEG-

tus meg- Valakik Bollottanak, e' napokrol jövendőltének.
 tőri a' ki- Apost. tsel. 10. 42. Erről [a' Jesufrol] mind
 gyonak fe- a' Propheták-is bizonyoságot tésnek, hogy az ő
 jét, midőn bűneinek borsánattyát veszi az ő neve által
 le-rontya minden Valaki hiszen ő benne. Lásd. Ján. 5. 46.
 az ördög- Luc. 9. 27. 44.
 nek mun- Sid. 8. 4. 5. A' Papok kik a' törvény szerint
 kait 1. Joh. áldoznak ajándékokat, a' mennyei dolgoknak
 s. 8. A' ki-példájának és árnyekának szolgálnak.
 gyó pedig Ismét, Sid. 10. 1. A' törvény A' törvény [a'
 avagy a' Ceremoniás törvény tudi-illik] a' követke-
 Sánta meg- zendőknek árnyekak volt, nem a' Valóságok-
 tőri a' - nak ki-metizett formája.
 Christus. Coloss. 2. 5. 16. 17. Az Innep napok, az uj
 nak farkát, holdnak, a' Sombatok a' következendőknek
 midőn ötet árnyeki Valának: de a' valóság a' Christusé.
 teste sze- Xa Jan. 1. 29. Imé az Istennek ama' Báránya,
 rint meg. † ki el-vész az világnak bűnét. Lásd. Sid. 1. 1.
 ölte, és Matth. 5. 5. 17.
 még mostis [† Kit az Isten öröktől-fogva eleve el-ren-
 azó tagjai- delt: és ki a' Páscha bárányának meg-áldozta-
 tá ötet ül- táfa és egyéb ov Törvénybéli ceremoniák ál-
 dózi noha tal meg-volt példázttatva.]
 az ő idves- 1. Cor. 5. 5. 7. A' mi bűsűti bárányunk a'
 ségekben- Christus mi ereztünk meg-áldoztatott.
 valo fo- Ismét, Apost. tsel. 13. 31. 33. Mi-is hirdet-
 gyatkozás tyük néktek hogy az az igéretet mellyet tőte
 és kár nél- az atyáknak az Isten be-töltötte azoknak fia-
 kül. nak, az az, minékünk, mivel hogy a' Jesust fel-
 támasztotta.

VII. V R

XX. K E R D E S.

N A P.

Gummája.

Az Adám-

nak nem

minden

maradék

Idvezülneké bár a' Christus által minde-
 nek, a' kik az Adámban el-veszte-
 nek vala?

F E L E L E T.

Nem

SZABADULASAROL 23

Nem mindenek *a*: hanem csak azok, kik tartatnak-
igaz hit által ő beléje oltatnak, és az ő jóté- meg *a'*
teményit magokhoz kaptsollyák *b*. Christus
által *a*, ha-
nem csak *a'*
hivők.

Szent Írásbéli bizonyságok.

a. Matth. 7. 13. 14. Széles kapu az, és széles
ut, *a'* mely veszedelemre viszen: és sokan vad-
nak kik be-mennek azon: Mert szoros kapu és
keskeny ut, *a'* mely viszen az életre, és keve-
sen vadnak azok *a'* kik azt megtalállyák. Lásd.
Ű. 21. 22. 23. és 20. rész. Ű. 16. és 21. Ű. 14.

b. Jan. 3. 16. Ugy szerette Isten *e'* világot,
hogy az ő egygyetlen egy szülött Fiát adná,
hogy minden valaki hiszen ő benne, el ne vess-
zen, hanem örök élete legyen. és Ű. 18. és 1.
rész. Ű. 12.

Ismét, Jan. 3. 36. *A'* ki hiszen *a'* Fiuban,
vagyon annak örök élete, *a'* ki pedig nem hi-
szen *a'* Fiunak, nem láttya az életet, hanem
az Istennek haragja marad rajta.

XXI. KERDES.

Mitsoda az igaz Hit?

elég csak *a'* tsupa magán való isméret, és az Isten igéjének
való hitel adás, hanem annak-felette az Evangeliombéli
ígéretekről való bizodalom-is meg-kivántatik.

F. Nem csak olly bizonyos isméret *a*, 1. Minémű
(1) *a'* mellyel álhatatossan hiszem mind *a*- isméretbe
zokat, valamellyeket az Isten az ő igéjében és hitel a-
minékünk ki jelentett *b*: de még annak fe- dásban áll
lette (2) bizonyos *c* bizodalom-is *d*, (3) 2. Minémű
mellyet az én szivembén *a'* Sz. Lélek *e*, (4) bizoda-
az Evangeliom által *f* gerjesztett, mellyel lomban-is
az Istenben meg-nyugoszm, ezt magamban 3. Honnan
avagy ki-

Summája.

Az igaz
hithez né

24 AZ EMBERNEK MEG-

az a' bizo-
dalom?

4. A' Szent
Lélek mi
által ger-
jeszti azt
a' bizodal-
mot?

5. Mitsoda
dolog felől
vagy bizo-
nyos az ál-
tal a' bizo-
dalom ál-
tal?

6. Mikép-
pen hiszed,
hogy azok
a' jó tette-
mények a'
Christus
által néked
ajándékoz-
tatnak.

bizonnyal el. hivén, (5) hogy nem csak e-
gyebeknek, hanem énnékem-is bűneimnek
botsánattya, öröcké-*valo* igazság és élet
ajándékozottat g, (6) és hogy ez ingyen va-
gyon az Istennek irgalmaságából *h*, tsak
az egy Christusnak érdemeért.

Szent irásbéli bizonyságok.

a. Esa. 53. 11. Az ő ismertetivel az én igaz
szolgám sokakat meg-igazit. Vessd őszve Rom.
5. 1. és Jan. 17. 3. és 3. 16.

Rom. 10. 14. 17. Mimonon hisznek abban,
a' ki felől nem hallándanak? mi módon halla-
nak pedig prédikállo nélkül? Jan. 9. 35. 36.
és 10. 38. és 1. Jan. 4. 16.

b. Apost. tsel. 24. 14. *Hiszek mindeneknek,*
mellyek a' törvényben és a' Prophetákban meg-
irattattanak. Lásd. Jan. 3. 33. Tsel. 26. 7. 27.
Luc. 24. 25.

c. Jac. 1. 6. Kérje *hittel* semmit nem kétel-
dedvén: Mert a' ki kételkedik, hasonlatos a'
tengernek hajjaihoz, mely a' szelektül meg-
mozdittatik, és idestova hányattatik.

d. Matth. 9. 22. Bizzál leányom, a' te hi-
ted téged meg-tartott.

Rom. 4. 20. 21. *Az Abrahám ez igiretet*
bihetetlen ség által nem vizsgálta, hanem az ő
hitiben erős volt, adván az Istennek ditsősé-
get: és mindeneftől el-hitte hogy ő a' mit ígért
volna, meg-is tselekedhetné. -- és 18. vers. és
Sid. 11. 7. 1.

Eph. 3. 12. Kiben vagy on szabadságunk és
bizodalommal valo menetelünk az ő benne
valo hit által. † [† Tudnia-illik a' Christusban
valo hit által. 1. Pet. 1. 21.

e. 2. Cor. 4. 13. Mivel-hogy pedig mi ná-
lunk-is

SZABADULASAROL. 25

lünk-is ugyan azon *hitnek* *Lelke* vagyon:

f. Rom. 10. 17. *A' hit a' hallásból* vagyon a' hallás az *Isten igéjéből*. Azért-is mondatik *hitnek* beszédének, *ψ*. 8. Lásd, Rom. 1. 16.

g. Solt. 103. 2. 3. Algyad én lelkem az Urat, és el ne felekezzeél semmi jó téteményiről, *ki meg-kegyelmez minden te bűneidnek, ki meggyogytat minden te betegségeidet*. Lásd. Enek. 2. 16. és *5*. 3. és 7. 10. Solt. 23. 1.

Matth. 9. 2. Bizzál fiam, *meg-borsáttattak neked minden bűneid*.

Ismét, Gal. 2. *ψ*. 20. Elek pedig többé már nem én: hanem él a' *Christus én bennem*: és a' mely életet most élek a' testben: az *Isten Fiában* való hit által élem, *ki szeretet engemet, és adta ő magát én értem*.

2. Tim. 4. *ψ*. 8. Végezetre, le-tétetett enném az *igasságnak koronája*, mellyet *meg-ad* *enném*, nem csak *enném* pedig, hanem *mindeneknek*, kik várják amaz *ő* ditsőséges el-jövetelét. és 1. Tim. 1. 15.

h. Eph. 1. 8. 9. *Kegyelemből tartattatok meg hitnek általa: és nem ti töletek* vagyon az; *Istennek ajándéka: nem tselekedetekből*, hogy senki ne ditsékedgyék.

i. Eph. 1. 7. *Ama' szerelmesben, a' Christusbán* vagyon *váltásunk az ő Vere által*, tudni-illik, *bűneinknek bocsánattya az ő kegyelmességének gazdagsága szerént*.

Col. 1. *ψ*. 14. Kiben *vagyon váltásunk az ő Vere által*, az az, *bűneinknek bocsánattya*. Lásd. 2. Cor. 5. 21. Jan. 3. 16.

XXII. KERDES.

Mellyek azok a' mellyeket szükség a' keresztyén embernek hinni?

B 5

F. Mind

26 AZ EMBERNEK MEG-

Summája. F. Mind azok a' mellyek minékünk az A' keresz-tyén embernek kell hinni az E-
Evangeliumnak minden i-
giretít a.
I. Mitsoda
Summája az
Evangeliumnak
mellyet
hinnunk
kell.

F. Mind azok a' mellyek minékünk az Evangeliumban ígértetnek a: Mellyeknek summája (1) az Apostoli hitnek formájában, a' vagy a' minden keresztyéneknek kétség-nélkül valo közönséges hiteknek fő ágai-ban bé foglaltatik.

Szent írásbéli bizonyságok.

a Marc. 1. 15. Térjete-meg, és hirdgyetek
az Evangeliumnak.
Ismét, Márc. 16. 15. 16. El-menvén ez egész világra hirdessétek az Evangeliumot minden teremtetett állatnak, a' ki hiszen*, és meg-keresztelkedik, idővezél. Lásd Ján. 20. 31.

XXIII. K E R D E S.

* Tudni-
illik annak
az hirde-
tett Evan-
geliumnak

Mellyik az Apostoli hitnek formája?
F. Hiszek egy Istenben, mindenható A-
tyában menynék és földnek teremőjében.
Es Jesus Christusban ő egygyetlen egy
szülött Fiában, mi Urunkban.

Ki-fogottaték Szent Lélektől, születék
szűz Máriától. Szenvede Pontius Pilá-
tusnak alatta, meg-feszíteték, meg-hala
és el-temetteté, szállale poklokra.

Harmadnapon halottaiból fel-támadta.
Fel-méne mennyégben, üle a' mindenható
Atya Istennek jobbjára.

Onnan leszen el-jövendő ítélni elevene-
ket és holtokat.

Hiszek Szent Lélekben.

Hiszem a' közönséges keresztyén anya-
Szent-

SZABADULASAROL. 27

Szent-egy-házát; szenteknek egygyeségét.

Báncinknek bocsánattját.

Testnec fel-támadását.

Es az örök életet. Amen.

Ez hit ágazatok mondatnak *apostoli hienek formájának*, nem azért (a' mint némelylek akarják) mintha közönfészen az Apostoloktól irattatott volna, akkor a' mikor egy mástól elakartak válni, s' széllyel e' világra el-oszlani, még pedig ily moddal, hogy mindenik közzülök eg' eg' tzikelt, vag' ágazatot módott volna, mellyekből ilyen formábá egybé szerkesztett volna, ily véggel, hogy az predikálás közben az ő hitben egymással való meg-egyeztéseknek regulája lenne; hanem azért, hogy az apostolok írásából őszve szedegettett, és az ő tudománnyokkal egygyező rövid summája az idvességre szükséges fő hit ágazatainak.

XXIV. KERDES.

Hányrészekre osztatik ez Apostoli hitnec formája?

F. Három részekre: (1) az Első vagyon az Atya Istenről, és a' mi teremtetésünkről (2) a' Második vagyon a' Fiuról és a' mi váltságunkról. (3) Harmadik vagyon a' szent Lélekről, és a' mi meg-szenteltetésünkről.

Az Atya Istenről és a' mi Teremtetésünkről.] A' Teremtetésnek munkája itt az Atyának kiváltképpen való módon tulajdonittatik, né olyan értelemmel, mintha a' Fiu és Szent Lélek ez munkától ki-rekesztetnék; mert ugyan az mon-

VIII. UR

N A P.

Summája.

Az Apostoli Hit három részekre osztatik.

1. Mellyik az első?

2. Mellyik a' második?

3. Mellyik az harmadik?

28 AZ EMBERNEK MEG

az mondatik a' Fiuról-is, Jan. 1. 3. Col. 1. 16. Sid. 1. 10. a' Sz. Lélekről-is, Mos. I. k. 1. v. 2. Job. 3. 4. hanem mivel az Atya az Istenségben rend szerént első személy, és minden Isteni munkáknak eredeti, ez okáért az Istennek ez első külső munkája néki tulajdonítatik, ki ezt magától, a' Fiu és Sz. Lélek által vitte véghez.

A' Fiu Istenről, és a' mi Váltáságunkról.] Az meg-Váltás-is tulajdonítatik mind az Atyának, Tit. 3. 5. mind a' Szent Léleknek, 1. Cor. 6. 11. de kiváltképpen való módon a' Fiunak tulajdonítottatik azért, mivel ő az Atyától el-küldetvén, és a' Sz. Lélektől fel-kenetettvén, ő maga által, az egyedül ő tőle fel-vett emberi természetben vitte véghez a' váltáságnak munkáját.

A' Szent Lélekről és a' mi meg-szenteltetésünkéről.] Az mi meg-szenteltetésünket-is tselekeszi mind az Atya, 1. Tes. 5. 23. mind az Fiu, 1. Cor. 1. 30. de mivel ezt tselekeszik a' Sz. Lélek által, az pedig maga által, ezért tulajdonítottatik, néki kiváltképpen a' meg-szentelés.

XXV. K E R D E S.

Összmája. Holott az Isten állatnyában csak egy, a. Az Isteni állat egy: miért nevezed tehát ez hármat, az Atyát, a' Fiu, és a' Sz. Lelket?

melyben három személyek vadnak, Atya, Fiu, és Szent Lélek, kik bizonyosan és valóságosan meg-külömböztetnek; de mindazáltal ugyan csak egy örökké való Isten.

1. Miért hiszed mind ezeket? F. (1) Mert az Isten az ő igéjében így jelentette meg magát: hogy ez három b, egy mástul meg-külömböztetet személyek c legyenek amazeg igaz örökké való Isten. d

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Mos.

SZABADULASAROL. 29

a Mos. ötöd. könyv. 6. 4. és Marc. 12. 39. 1. Hogy az Hallyad Israel, a' mi Urunk Istenünk egygyetlen Isten egy állattyábá.

Ismét, 1. Cor. 8. 4. Tudg yuk hog y nintsen más Isten, hanem tsak egy. Lásd, 1. Tim. 2. 5. Eph. 4. 5. 6. &c.

b. Esa. 61. 1. Luc. 4. 18. Az Ur Istennek lel- 2. Hogy az ke vagyon én rajtam, azért meg-kent engé Istennek met az Ur, hogy a' szegényeknek Evangelio- egy állat- mot hirdessek. Lásd Esa. 63. 8. 9. 10. 11. tyában há-

Ismét, Matth. 3. 16. 17. Mikoron azért meg- rom sze- kereszteltetett volna *Jesus*, azonnal ki-jöve a' mélyek vizből: és imé meg-nyilatkoznak az egék ő vadnak. nékie, és látá az Istennek Lelkét el-jöni mint egy galambot, és ő reá szállani. Es imé az ég- ből szokat adatek: melly ezt mondgya vala: Ez amaz én szerelmesfiam, kiben én meg- engeszteltetem. Lásd alább 1. Jan. 5. 7.

Ismét, Matth. 28. 19. El-menvén azért ta- nitsatok minden népeket, meg-keresztelvén őket *Atyának, Fiúnak, és Szent Léleknek* ne- vében. Lásd. 2. Cor. 13. 13.

c. Ján. 14. 16. En kérem az *Atyát*, és *M A S* 3. Hogy *Vigasztalot* ad néktek. Sid. 1. 3. Lásd fellyeb, háró egy- Mat. 3. 16. 17. mástol meg

Ismét, Ján. 15. 26. Mikoron penig el-jövend különböz- ama' *Vigasztalo*, kit én botsátok néktek az tetet sze- *Atyától*, az igazságnak Lelke, ki az *Atyától* mélyek szárniazik, az bizonyosságot téltzen *En rolam*. vadnak.

d. 1. Joh. 5. 7. *Hárman* vadnak kik bizony- 4. Hogy ez ságot tesznek az égben: az *Atya*, az *Ige*, és háró sze- a' *Szent Lélek*, és ez három egy. mélyek eg-

Ján. 10. 30. En és az *Atya* egygyek *Vag yunk*. Isten.

Ide valo, hogy a' mi Esa. 6. 1. 2. 3. 9. az Iz- rael Istenéről mondatik, az Uj Testamentum- ban mind a' Fiuról, Ján. 12. 41. mind a' Sze- Lélek-

30 AZ EMBERNEK MEG-

Lélekről, Tsel. 28. 29. magyaráztatik, melyből a' jó ki hogy tehát a' Fiu és Szent Lélek ugyan azon egy Isten az Atyával, ki az Izraelnek igaz Istene.

IX. UR

N A P.

Summája.

AZ ATYA ISTENRŐL.

XXVI. KERDES.

Az Atya Isten felől hiszem hogy én-nékem-is Istenem és Atyám, kiben egyszer s' mind bizom, s' meg-is nyugszom.

Mit hisz mikor azt vallod: *Hiszek a' mindenható Arya Istenben, menynek és földnek teremőjében?*

1. Kit értesz itt az Atyának nevezetint? F. Hiszem, (1) a' mi Vrunk Jesus Christusnak örökké való Attyát a, ki (2) a' mennyét és a' földet, minden benne való állatokkal egyetemben semmiből teremtetten b, és ki ugya' azonokat örökké- való tanátsával és gond-viselésével tartya és igazgattya c. (3) hogy a' Christusért d, én Istenem és Atyám légyen e: Ezokáért, ugy bizom ő hozzá f, s-ugy nyugoszm- meg ő benne, (4) hogy semmit nem kételkedem felőle, hogy mind testi s'-mind lelki szükségeimre gondot nem viselne g: sőt még annak felette hogy a' mi gonoszokat e' nyavalyáságos életben reám botsát, azokat-is az én idvességemre fordítja, mivel hogy azt (5) meg-is tselekedheti mint mindenható Isten i. meg-is akarja tselekedni, mint kegyes Atyám. k. a fundamentuma vagyon ez te bizodaimodnak?
2. Miért mondatik a' mennek földnek mindenható teremőjének?
3. Milyen lőtenéked Istened és Atyád?
4. Milyen bizol ő benne?
5. Mitso-

Szent

SZABADULASAROL. 31

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Eph. 1. 3. Aldott legyen az Isten, és az mi Urunk Jesus Christusnak Atyja. Lásd Rom. 15. 6. 2. Cor. 1. 3. Solt. 2. 7. Ján. 5. 18.

b. Tsel. 4. 24. Uram te vagy az az Isten, ki teremtetted a' mennyet és földet, a' tengert és minden ezekben valokat.

Sid. 11. 3. Hit által értyük hogy teremtetett e' világ Istennek beszéde által, hogy a' láthatatlanokból láthatók lőttének. Lásd. Mos. I. k. 1. és 2. részeit.

c. Eph. 1. 11. Mindeneket az ő akarattjának tanatsa szerint tselekedik. Tsel. 17. 28. ő benne élünk, mozgunk, és vagyunk.

Solt. 148. 5. 6. Ditsérjék az Ur nevét, kik az ő parantsolattjára mindjárt lőttének. Kiket meg-erősített mind örökké, kiknek örökké-Valo rendet adott, melyet senki köz-élők által nem hág.

Ján. 5. 17. Az én Atyám mind ez ideig munkálkodik*, és én-is† munkálkodom.

d. Eph. 1. 5. 6. Az Isten el-Valasztott minket, kiket fiakká fogadna a' Jesus Christus által ő magában, az ő akarattjának jó kedve szerint az ő ditsőséges kegyelmességének ditsiretíre; melyből minket ingyen magának kedvesekké tőtt ama' szerelmesben.

* midőn
mindene-
ket tart és
igazgat.
† Chri-
stus tudni-
illik.

e. Ján. 20. 17. Meny-el az én atyámfiához és mond-meg nékiek; Fel-mégyek az én Atyámhoz, és a' ti Atyátokhoz, az én Istenemhez, és a' ti Istenetekhez.

1. Ján. 3. 1. Látsátok minémű szeretetet adott minékünk az Atya, hogy Istennek fiainak hívattassunk.

f. Solt. 118. 8. Jobb az Istenben bízni, mint az emberekben. Lásd Solt. 73. 25. 26.

Példa-

32 AZ EMBERNEK MEG-

Példabesz. 3. 5. Bizodalmad legyen az Ur-
ban tellyes te elmedből. Lásd Jer. 17. 5. 6. Job.
13. 15.

g. Solt. 23. 1. Az Ur az én pásztorom, az ére
meg nem fogy utkozom. 1. Pet. 5. 7. Minden
gondaitokat ő reá vessétek, mert ő neki gondg' a
vagyon tirolatok. Lásd Solt. 37. 3. 4. 5. 39. 40.

Sid. 12. 10. 11. A' mi test szerint valo
atj nk, kevés időig, a' mint nékiek tetszik
vala, minket dorgálnak vala; ez pedig a' mi
hasznunkra dorgál, hogy részese legyünk az ő
szentségének. Minden dorgálás pedig jollehet
mostan nem láttatik örvendetesnek, hanem
szomorúságosnak lenni, mindazáltal végezet-
re az igazságnak ama' tsendes gyümöltset ad
gya azoknak, a' kik az által gyakoroltatnak.
Lásd Rom. 8. 28.

i. Solt. 115. 5. A' mi Istenünk a' mennyek-
ben vagyon; a' mi tetszik neki azt tselekedsi.

Solt 136. 5. 6. En tudom bizonytal hogy nagy
az Ur, és a' mi Urunk minden Istenek felett
vagyon; mindeneket valamiket akar az Ur
meg-tselekeszik mennyekben, és a' földön, a'
tengerekben, és minden mélységekben. Lásd
Eph. 3. 20. Rom. 4. 21.

X. UR
N A P.
Summája.
Az Istennek
gondgya-
viselése az
ő Isteni e-
reje, mel-
lyel min-
deneket
tart és
igazgat.
1. Minémi
az az erő?

k. Solt. 103. 13. Miképpé könyörül az atya az
ő fiáin, az öképpé könyörül az Ur az őret felőkön.

Item, Matth. 7. 11. Ha ti gonoszok lévén
a' ti fiaitoknak tudtok jó ajándékokat adni:
menyivel inkább a' ti mennyei Atyátok ad jokat
azoknak, a' kik ő őlökérik. Lásd Esa. 49. 15.

XXVII. KERDES.

Mitsoda az Istennek gondviselése?

F. (1) Az Istennek mindenható a, és
mindenütt jelen valo b, ereje, mellyel a'
men-

mennyet és a földet minden teremtettt állatokkal egyetemben, úgy mint kézen tartya és igazgattya c. hogy (2) valamellyek a földből teremnek, egyetemben az első és az aszály, a bővség és a szűkség, az étel és az ital d, a jó egészség és a betegsége, a gazdagság és a szegénység f, mindenek végezetére (3) né történetből le szerentséből, hané az Ő Atyai tanásából és akarattya ből lesznek g.

2. Szám-
lály elő
nékem ol-
lyan dol-
goknak
eg' néhán-
példáit,
mellyeket
Isten az Ő
gondvise-
lése által
igazgat.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Efa. 40. 26. Emellyétek-fel magossá-
ban a' ti szemeiteket, és lássátok-meg, *kitso-
da teremtetten azokat, a' ki elő-hozza azok-*
nak seregét szám szerint, mindeniket nevén
szolittya, az Ő nagy hatalmafsága és erőssége
miatt, tsak egy hűjok-is nintsen azoknak.

3. Eze-
ket az Isté
egyebek-
kel egy-
gyütt mi-
képpen i-
gazgattya

Ismét, Sid. 1. 3. Mindeneker tart az Ő ha-
talmasságával beszédével.

b. Solt. 139. 7. 8. 9. 10. *Hová mennék a' te
Lelked előtt? avagy a' te orczád előtt hová
futnék? Ha a' mennyekben fel-hágok is, ott
vagy, ha a' kőporsóban vetem-is az én ágya-
mat, ott-is jelen vagy. Ha olyan szárnyam
volna-is mint az hajnalnak, és a' tengernek
utolsó határánál laknám-is, oda-is a' te kezéd
vinné engemet, és a' te job kezéd meg-fogna en-
gemet.*

Ismét, Tselek. 17. 22. *Az Isten nem mesz-
sze vagy on mindenikünkől.* Lásd Jer. 23. 24.
Esa. 66. 1.

c. Neh. 9. 6. *Te vagy tsak egyedül amaz Ur,
te teremtetted az eget, az egeknek egeit, és
azoknak minden fokaságos seregét, a' földet,
és a' kik a' földön vadnak, a' tengereket min-*

34 AZ EMBERNEK MEG-

den beſe valokkal egybe, te tartod mind azo-
kat, és az egeknek ſeregei tégedet imádnak.

Solt. 103. 19. Az Ur a' mennyekben hely-
hezette az ő királyi ſzékit, és az ő országlá-
ſa mindeneken uralkodik. Lásd Solt. 104. 27--
30. és 145. 15. 16.

Iſmét, Tſel. 17. 28. Eő benne élünk, moz-
gunk, és vagunk.

d. Solt. 104. 13. 14. 15. 16. Ki meg-öntözi
a' hegyeket az ő lakohelyeiből, hogy a' te ſele-
kedetűnek hasznából meg-elegíteſſék a' föld:
teremt ſzénát a' barmoknak, és fűvet az em-
bereknek hasznokra, hogy eledelt vegyenek
a' földből. Ki borral meg-vidámittya az ember-
nek ſzívét, és orczáját meg-fényeſíti olajjal és
kenyérrel az embernek ſzívét erőſſíti: az Ur-
nak fái meg-elegittetnek, a' Libánusnak
cedrus fái mellyeket plántált.

Tſel. 14. 17. Nem hadta ő magát tanubi-
zonyság nélkül lenni, ajándékokat oſztogat-
ván, adván nekünk menyből esőköt és termő
időket, bé-töltvén eledellel és örömmel a' mi ſi-
veinket. Lásd Moſ. 111. könyv. 26. 4. 5. 19. 20.
Amos. 4. 7. Jac. 5. 17.

e. Moſ. 2. k. 15. 16. Ha meg-örizénded min-
den ő ſzerzéſit, nem borsátok te reád a' beteg-
ségek közzül egyet-is, mellyet az Egyi-
ptombéliekre borsattam: Hanem En Ur leſzek
a' te meg-gyog yitód.

Job. 5. 18. 19. Mert ő a' ki betegséggel meg-
látogat, és ő a' ki bé-körözget, ő a' ki meg-sebe-
ſit, és a' kinek kezei meg-gyog yitának. A' te
fok nyomoruságidból meg-ſzabadít tégedet,
de még a' te ſzámtalan háboruságidban-is
nem illet a' veſzedelem tégedet.

f. 1. Sam. 2. 7. Az Ur ſzegénnyé teſſen és meg-

SZABADULASAROL. 35

gazdagit, meg-aláz és ugyan őis felmagasztal.

Pel. 22. 2. *A' gazdag és a' szegény őszve találkoznak, mind a' kettőt pedig az Ur szerzi.*

g. Siral. 3. 36. 37. *Kitsoda parantsolattya-ból vagyonszállami, ha az Ur nem parantsol-e? Avagy nem a' felséges Istennek szájából jö-e ki mind jó s' mind gonosz.* Amos. 3. 6. Mos. 2. k. 21. 12. 13. Péld. 16. 33.

Matth. 10. 29. 30. 31. *Nemde nem meg vehetneké két verebket egy filléren, és egy azok közül a' földre nem esik a' ti mennyei Atyátok akarattya nélkül. Nektek pedig fejerteknek haja szála is mind számán vadnak. Ne féllyetek azért: ti sok verebeknél drágábbak vagtok.*

Az Isten semmiképpen nem oka a' bűnnek, de az ő Gondviselése ki-terjed a' bűnökre is, 1. a' menyiben meg-engedi azokat lenni. Tsel. 14. 16. 2. azoknak bizonyos határt vét. Lásd Job. 1. 12. és 2. 6. Matth. 8. 31. 2 Kir. 19. 28. úgy hogy az ördögök és a' gonosz emberek né mindenkor, és nem mind tselekedhetik azt a' gonoszt a' mellyet akarnának. 3. igazgattya azokat, és jó végekre fordítja. Rom. 8. 5. 28. Mos. 1. k. 50. 30. és 45. 5. 7. 8.

XXVIII. KERDES.

Summája.

Mit használ minekünk ez az Isten terem-tésének és gondviselésének ismereti?

Három hasznokat vészünk,

az Isten teremtésének és gondviselésének meg-gondolá-sából.

FELELET.

(1) Hogy az ellenünk valo dolgokat békével szenvedgyük a: (2) a' kedvünk szerént valoban hálá-adok legyünk b: (3) jó-

1. Mellyik az első?

2. Mellyik a' második?

3. Mel'ik a' vendő harmadik?

C 2

vendő dolgainkrol pedig Istenben a' mi bizodalmas Atyánkban jó remétségünk legyen c. ezt bizonynyál tudván, hogy az ő szerelmétől semmi minket el nem szakaszthat d: (4) Mivel hogy minden teremtet állatokkal úgy bir, hogy az ő akarattya nélkül, nem csak az hogy semmit nem mivelhetnek, de még csak meg sem mozdulhatnak e.

4. Mitsoda fundamen-
tomon áll
ez te jó-
vendo dol-
gaidrol
valo bizo-
dalmod?

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Solt. 39. 10. *Meg-némulok, nem nyitom meg az én szájamat, mert te tselekedted.*

Job. 1. 21. 22. *Mezitelen jöttem-ki az é anyámnak méhéből, és mezitelen térek v száda. Az Ur adta Solt, az Ur vette e legyen áldott az Urnak neve. és 2. r. 10. L. 1. Sam. 3. 18. 2. Sam. 16. 10. 11.*

b. Solt. 51. 15. *Hij segítségül engemet a nyomoruságodnak idején, és meg szabadított tégedet, és te dicsőítesz engemet. és 66. 13. 14. 15. és 103. 1. 2. és 116. 12.*

Ismét, 1. Thess. 5. 18. *Mindenekben hálátokat adg yartok, mert ez az Istennek akarattya a' Jesus Christus által.*

c. Solt. 55. 23. és 1. Pet. 5. 7. *Minden gondaitokat ő reá vessétek, mert ő néki gondgya vagyon ti rolatok. Solt. 37. 3. 4. 5. és 46. 2. 3.*

d. Solt. 125. 1. *A' kik biznak az Urban, hasonlatosok lesznek a' Sion hegyéhez, melly meg nem mozdul: meg-marad mind örökké.*

Rom. 8. 35. *Mitsoda szakaszt-el minket a' Christushnak szerelmétől? és vers. 38. 39. Mert én bizonynyál el-hitttem, hogy sem halál, sem élet, sem Angyalok, sem fejedelemségek, sem hatalmasságok, sem je-*
len

SZABADULASAROL. 37

Isten valok, sem következendők, sem magasság, sem mélység, és semmi egyéb teremtettséget el nem szakaszthat minket az Istennek szerelmétől, melly vagyon a' mi Urunk Jézus Christusban. és Rom. 8. 31. Ha Isten velünk kirsoda ellenünk.

Ismét, Esa. 41. 10. Ne fély, mert én te beled vagyon, meg ne retteny mert én vagyok a' te Istened, ki tegedet meg-erősítelek, annak felette meg-segítlek, és az én igazságomnak job karjával támogatlak tégedet. Imé megszég yennélnek és meg-gyaláztatnak valakik te ellened fel-gerjednek, olyanok lesznek mint semmi, és a' kik tégedet háborgatnak el-szűnnek.

Péld. 21. 1. Mine a' vízeknek folyási, úgy a' dalynac szíve az Urnak kezében vagyon, ahová akarja oda hajrya azt. Lásd. Matt. 31. Job. 1. 12.

A' FIU ISTENRŐL.

XXIX. KERDES.

Az Isten Fia miért neveztetik JESUSNAK, az az, Idvezítőnek?
FELELET.

(1) Mert minket minden bűneinkből idvezit a: (2) nem-is kell másfűnan idvességet kérni, s' nem-is találhatni penig egyébűtt.

a. Matth. 1. 21. [Az Angyal így szol a' Josephnek:] A' (Mária) szűl fiat, és hívod az ő nevet JESUSNAK, mert ő szabadítja meg az ő népet az ő bűneiből.

b. Isel. 4. 12. Es nintsen-is senkiben másbanesség: mert nem-is adatott az emberek között eg alar más név, melly által kellene meg-tartanunk t.

XI. UR

N A P.

Summája.

Jesusnak, az az, idvezítőnek neveztetik az Isten Fia két okokért.

1. Mellyik az első?

2. Mellyik a' második?

Tudni-ilik az egy

Jesus Chri-

stus neve-nél.

C 3

2. Cor.

38 AZ EMBERNEK MEG-

2. Cor. 3. 11. Más fundamentomot senki nem
 Verhet azon kívül a' melly egyszer Vettetett.
 melly a' JESUS CHRITUS. Lásd Ján. 14. 6.
 1. Tim. 2. 5. Ján. 6. 68.

Summája.

XXX. KERDES.

Valakik az *Hiszneké ez okáért azok az egygyetlen egy*
 ō boldog- *Idvezítő JESUSBAN; kik a' Szentektől,*
 ságokat *avagy Magoktól, avagy másunnan keres-*
 vagy a' *nek idvességet és meg-boldogulást?*
 szentektől,
 vagy ō ma-
 goktól,
 vagy má-
 sunnan ke-
 resik, azok
 meg-ta-
 gadgják az
 egy idve-
 zítő JESUS-
 t.

F E L E L E T.

Nem hisznek: Mert noha szoval ditse-
 kednek ez Idvezítővel, de voltaképpen ta-
 gadgyák a' JESUS egygyetlen egy Idvezítő-
 nek lenni. (1) Mert szükség vagy az hogy
 az a' JESUS nem tellyességgel való Idvezítő a.
 vagy az hogy a' kik őtet idvezítő igaz hittel
 magokhoz kaptsollyák, azok őbenne min-
 deneket birjanak valamellyek az idvességre
 szükségesek b.
 Az szentektől) Midőn azoknak érdemek
 és Isten előtt való esedezések által hiszik az ő
 bűneiknek bocsánattyának, és Isten kegyel-
 mének meg-nyerését.
 A' vagy magoktól) Midőn magok érdemi
 által akarják az örök életet meg-nyerni.
 A' vagy másunnan) Midőn a' Pápától ki-
 osztott bűn-bocsánattól való menedék leve-
 lek, (Indulgentiak) a' Butsuk, Mise áldozá-
 tok, szentelt vizek, avagy Purgatorium által
 akarják bűneiknek bocsánattyát el-nyerni.

Szent irásbeli bizonyosságok.

a. Melly ellenkeznék az irással. Coloss. 1. 19.
 Tetézett az Atyának hogy ő benne lakoznek
 minden tellyesség.

Coloss.

SZABADULASAROL. 39

Coloss. 2. 9. 10. A' Christusban lakozik az Istenségnek tellyessége valóság szerént. Es benne lőttetek tellyesekké.

Ján. 1. 14. 16. Es az Ige testé lőtt, és lakozott mi közöttünk, ki tellyes Vala kegyelemmel és igazsággal. Es az ő tellyességéből vőttünk mindnyájan kegyelmet-is kegyelemért.

b. Sid. 7. 25. Minek-okaért meg-is tart-hatya mindenestől fogva azokat-is, a' kik általa járulnak Istenhez; Mert mindenkoron él, és esedezik ő érte.

Ján. 3. 25. Az Atya szereti a' Fiat, és mindeneket bizott az ő kezében. A' ki hiszen a' Fiuban, Vagyon annak örök élete. Lásd. Ján. 6 68. Phil. 3. 7. 8. 9.

XXXI. KERDES.

Miért nevezetik CHRISTUSNAK; az az, meg-kenetetnek?

FELLELET.

Mert (1) az Atyától a. (2) rendeltetett b. és szent Lélekkel c. meg-kenetett (3) fő Prophétává és tanítová d: ki minékünk a' mi váltságunk felől az ő Attyának titkos tanátsát és minden akarattját meg-jelentette e. Fő Pappá-is f. ki (4) az ő testének egyszer valo áldozattyával minket meg-váltot g: és érettünk az Attyánál szüntelenül esedezik h: örökké való Királysá-is i. ki (5) minket az ő igéjével k, és szent Lelkével l, igazgat, és a' nekünk keresett idvességben, oltalmaz és meg-tart m.

CHRISTUS) Ez szo Christus eredete szerént Görög szo, A' Messias név, Sido szo, mind a' ket-

XII U R
N A P.
Summája.
Az Istenek Fia Chri-
stusnak, az az, meg-
kenetetnek nevezte-
tik, mert ő három-
tisztokra kenette-
tett-fel, úgy-mint Profétai, d, Papi f, és Királyi i. a. tisztre.
1. Kitől ke-
netet-fel?
2. Mikép-
pen?
3. Mitsoda, avagy mi-
ben, áll az ő Profétai
tishti?
4. Mitsoda az ő Papi tishti?
5. Mitsoda az ő Királyi tishti?

40 AZ EMBERNEK MEG-

a' kettő azon jegyzéssel jegyez meg-kenetet, mint meg-tetzik ime' mondásból: *Meg-saláltuk ama' Messiást, az az, ha meg-magyarázod, ama' Christust.* Ján. 1. 42. és 4. 25.

Propheta; Fő Pap; Király) Mert az óv Testamentumban a' Propheták, a' Királyok, és a' Fő Papok, kik a' Christusnak ábrázolói valának, fel-kenettetnek vala. Es az a' fel-kenetés vala az ő rendes hivatalok felől való bizonyosság-tétel: és hogy őket az Isten, az ő tisztekhez illendő szükséges ajándékokkal-is fel-ékesítendő vala. Lásd. 1. Sam. 16. 13.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Tsel. 4. 27. Egybe gyűltenek a' te szent Fiad ellen a' *Jesus* ellen, a' kit meg-kenetel.

b. Apost. tsel. 2. 36. Bizonnyal tudgya azért az Israelnek egész háza, hogy ezt az *Isten róte Urrá és Christussá*, e' *Jesust* mondom, a' kit ti meg-feszítétek. Lásd Ján. 7. 28. és 5. 4. 3. és 6. 27.

c. Sid. 1. 9. Solt. 45. 8. Szeretted az igazságot, és gyűlölted a' hamisságot, *annak-oka-*

* O Isten-ért kent meg tegedet * a' te † Istened; örömnék nek Fia. *olajjával* *, minden te társaid felett.

† A' te Sz. Tsel. 10. 38. A' Názáretbéli *Jesust* az Isten meg-kenete Szent Lélekkel és hatalommal.

* Sz. Lé- d. Luc. 4. 18. Esa. 61. 1. Az Urnak Lelke vagy on-én rajtam, mivel-hogy meg-kent engemet, azért küldöt engemet, hogy a' szegényeknek *Evangeliomot* hirdessék.

Apost. tsel. 3. 22. Mos. 5. köny. 18. 15. Moses így szözlöt a' régi atyáknak: *Prophetát támaszt néktek az Ur a' ti Istenetek a' ti atyátok-fiai között, mint engemet, azt halgassátok mindenekben, a' mellyeket néktek szözlánd.* Vessd őszve Tsel. 3. 22. és 7. 37.

Matth.

SZABADULASAROL. 41

Matth. 17. 5. Ez amaz én szerelmes Fiam, a' kiben nyugoszm; *ötet halgassátok.* Lásd. Col. 2. 5. 3.

e. Ján. 1. 18. Az Istent soha senki nem látta, hanem amaz egygyetlen egy szülött Fiu, ki az Atyának kebelében vagyon, az beszéltette-meg minékünk.

Ján. 15. 15. Mindeneket *Salamellyeket* halottam az Atyától meg-jelentettem tinektek.

f. Solt. 110. 4. Meg-eskütt az Ur, és meg nem bánnya azt: *te vagy örökké-valo fő Pap Melchisedeknek rendi szerént.* Lásd Sid. 5. 5. 8. 10. és 6. 20. és 7. 17. 21. 24.

Sid. 3. 1. Atyámfiái szentek, a' mennyei hivatalnak részesei, gondollyátok-meg a' mi valásunknak Apostolát és *fő Papját a' Jesus Christust.*

g Sid. 10. 10. Meg-szenteltettünk a' Jesus Christus testének egyszer *valo meg-áldozásának általa.*

Isinét, v. 14. *A' Christus egygyetlen egy áldozattal való tökéletessékké tette mind örökké azokat, a' kik meg-szentelteknek.* Lásd. Sid. 7. 27. és 9. 25. 28.

Jelen. 5. 9. Meg-öletettél és meg-váltottál minket Istennek a' *te Vered által*, minden ágazatból és nyelvekből és népekből.

h. Rom. 8. 34. Kitsoda a' ki kárhoztarna? Christus az a' ki meg-holt: *főt a' ki fel-támasdott: ki az Istennek jobján-is vagyó, és esedezik mi érettségünk.* Lásd Sid. 7. 35. 1 Ján. 2. 1. Sid. 9. 24.

i. Solt. 2. 6. *En pedig fel-kentem * az én királyomat Sionon az én Izent hegyemen.* * Szol az Atya szent.

Luc. 1. 32. 33. Es az Ur Isten neki adg ya a' Fiáról. Dávidnak az ő atyának *királyi székét*, és uralkodik a' Jákobnak házában mind örökké, és az

42 AZEMBERNEK MEG

országának vége nem lesz. Lásd. Sid. 1. 8.
Solt. 45. 7. és 89. 4. 5. 37. 38.

k. Solt. 110. 2. *A te erősségednek pálczája
ki-borsáttya az Ur Sionból.* [az az, az Evange-
lium hirdetését.]

Esa. 2. 3. Mich. 4. 2. *Sionból még yen-ki a'
Törvény, és az Urnak beszéde Jerusalemből.*

1. Ján. 14. 16. En kérem az Atyát, és más
Vigasztalot ad néktek, hogy maradgyon ve-
letek mind örökké: tudni-illik az igazságnak
ama' Lelket.

Es Ján. 16. 7. 13. Ha el-mégyek, el-küldöm
† A' Szent a' *Vigasztalot* † ti hozzátok. *Az be-űszien*
Lelket. *avagy vezérel titeket minden igazságra.* Lásd.
Solt. 143. 7. 10.

Tudni-il- m. Ján. 10. 28. Es én örök életet adok néki-
lik az én-ek, el sem vesznek soha örökké, és senki öket
juhaimnak *az én kezembőlki né ragadgya.* Lásd. Ján. 6.
39. és 2. Thess. 3. 3.

Summája.

XXXII. KERDES.

Azért hi-
vattatom *Te pedig miért neveztetel keresztyénnek?*
keresztyének, az az, meg-kenetnek: mert a' Jesus
Christusnak hármaz tisztekre valo fel-kenettetésének ré-
szese vagyok b.

F E L E L E T.

1. Miért
vagy a' Je-
sus Christ
kenetének
része? (1) Azért, mert hit által a' Jesus Christus
nak tagja a, és az ő kenetének részese va-
gyok b; ezért hogy (2) az ő nevét vallyam
része? c. (3) és magamat ő néki hálá-adásnak élő
2. Mitsoda
a' te profe-
tái tiszted? áldozattyául állassam d, és hogy (4) e' vi-
lagon valo életemben a' bűn és a' Sátán el-
3. Mitsoda
Papi tisz-
ted? len szabados és jó lelki isméréssel viaskod-
gyam e: és ez életnek utánna a' Christussal
minden

minden teremtetett állatokon örökké orszá- 4. Mitsoda
goliyanak f. királyi
tisztet

Keresztjén Christén) E' szo a' Deák, Gő-
rög nyelven vészen eredetet a' *Christus* nevé-
től, melly annyit tesz mint meg-kenetett.
E' név pedig a' híveknek úgy mint a' Chri-
stus tanítványinak és követőinek adatott első-
ben Antiochiában, Urunknak menybe mene-
tele után egy néhány esztendővel. Lásd. A-
post. tsel. 11. 26. és 26. 28. 1. Pet. 4. 16.

Az ő kenetének részeffe) Az az, az ő Lelké-
nek: melly által Prophétaságra, Papságra, és
Királyi tisztre fel-kenettettem, Jelen. 1. 5. és
5. 10. és 1. Pet. 2. 9. és egyszer s' mind azon
által-is illendőnek tétetem e' tiszteknek iga-
zán való véghez vitelére.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. 1. Cor. 12. 27. *Ti pedig a' Christus teste*
vadtok, és az ő tagjai, külön külön. Lásd. Rom.
12. 5. Eph. 3. 17. *Hogy lakozzék a' Chri-*
stus hit által a' ti szívetekben.

b. 1. Ján. 2. 27. *A' kenet mellyet el-vertetek ő*
tőle, meg-marad ti bennetek.

2. Cor. 1. 21. 22. *A' ki minket meg-erősít*
a' Christusban ti veletek egybe, és a' ki min-
ket meg-kenet az Isten az: ki el-is petsételt
minket, és adta az ő Lelkének zálogát a' mi
szívünkben.

c. 1. Pet. 2. 9. *Ti pedig választott nemze-*
tség, királyi papság, szent nép vadtok, és olly
nép, mellyet Isten sajáttyának tart, hogy an-
nak hatalmas dolgait hirdessétek, a' ki titeket
ötétségből az ő tsudálatos világosságára
hívott. Es 3. 15. Matth. 10. 32. Col. 4. 6.

d. Rom. 12. 1. *Intelek titeket Atyánfiai, az*
Isten-

44 AZ EMBERNEK MEG-

Istennek irgalmaságira, hogy állassátok a' ti testeiteket, élő, szent, és Istennek kedves áldozatul, ama' ti okos tiszteleteteket.

1. Pet. 2. 5. Ti-is mint élő kövek éppitresse-tek-fel, hogy legyetek lelki ház, szent Pap-ság, lelki áldozatoknak áldozására, Mellyek Istennek a' Christus által tessenek. Lásd ez lelki áldozatokrol, Solt. 51. 19. és 141. 2. Jel. 5. 8. és 8. 3. Sid. 13. 15. 16.

e. Rom. 6. 12. 13. Ne uralkodgyék a' bűn a' ti halando testeitekben, hogy engedgyetek annak kívánságának: Se penig ne állassátok a' ti tagjaitokat hamisságnac fegyvere gyanánt a' bűnnek, hanem állassátok magatokat Istennek, ugy mint kik a' halálból meg-elevenítettetek, és a' ti tagjaitokat igazságnac fegyvere gyanánt Istennek. Gal. 5. 16. 24. 1. Pet. 2. 11. 1. Tim. 1. 18. 19.

Eph. 6. 12. Mert nintsen nekünk tusakodásunk a' vér és test ellen: hanem a' birodalmok ellen, hatalmasságok ellen, e' világnak Urai ellen, ez életnek sötétségének vezéri ellen, a' lelki gonofságok ellen, mellyek a' magasságba' vadnak.

1. Pet. 5. 8. 9. Jozanok legyetek, vigyázatok: mert a' ti ellenségetek az ördög, mint az ordito orofzlán, széllyel jár keresvén kit elnyeljen: kinek ellene álljatok erőfiek lévén az hitben. Jak. 4. 7. Eph. 6. 10--18.

f. Jelen. 3. 21. A' ki győzedelmes leszén, egg yltéltetem velem az én királyi széke-
ben, mint én-is győzödelmet vöttem, és ülök az én Atyámmal az ő királyi székeiben.

2. Tim. 2. 12. Ha békeséges tőrök leszünk, & vele uralkodunk. Lásd Luk. 22. 29. 30.

Jelen. 2. 26. 27. A' ki diadalmas leszén, és meg-örizendi mind végig az én eselekedeti-
met,

SZABADULASAROL. 45

met, adok annak hatalmat a' pogány népeken,
és bírja azokat vas veszfővel, és mint a' faze-
kafnak edényi meg-rontatnak, miképpen én-
is vöttem az én Atyámtól.

XXXIII. K E R D E S.

Miért hívattatik a' Christus Istennek egy-
gyetlen egy szülött Fiának, ha mi-is
Istennek fiai vagyunk?

azért mondatik az Istennek egygyetlen egy szülött Fiá-
nak, mert tsak ő örökké a, és természet szerint valo Fia
Istennek b.

F E L E L E T.

Mert tsak egyedül a' Christus az örök A-
tya Istennek örökké a, és természet szerint
valo fia b: mi pedig (1) ő érette kegyelem-
ből löttünk az Atyának fogadott fiaivá c.

Istennek egy szülött fiának] Lásd Ján. 1. 14.
18. és 3. 16.

Mi-is Istennek fiai.] Lásd 2. Cor. 6. 18.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Mich. 5. 2. Kinek ki-jöveteli eleitől fog-
va, és örökidőktől fogva vadnak. Lásd Péld. 8.
22--31.

Ján. 1. 1. A' kezdetben vala amaz Ige, és
az az Ige Vala az Istennél, és az az Ige Isten
Vala. és 17. 5. Esa. 9. 6. örökké Valoságnak Atya.

Sid. 9. 14. Mennyivel inkább a' Christusnak
vére ki az örökké Valo Lélek által * önnön ma-

gát ártatlan lévén meg-áldozta az Istennek, ő örökké
meg-tisztította a' ti lelki-isméreteteket a' valo Isten-
meg-holt tselekedetektől, hogy szolgállya-
tok az élő Istennek.

b. Sid. 1. 2. 3. Az Isten az utolsó időkben
szollot minékünk az ő fia által kit tött minde-
neknek örökösivé ki által e' világot-is terem-
tette:

XIII.

U R N A P.
Summája.

A' Jesus
Christus

azért mondatik az Istennek egygyetlen egy szülött Fiá-
nak, mert tsak ő örökké a, és természet szerint valo Fia
Istennek b.

1. Mikép-
pen va-
gyunk mi
Istennek
Fiai?

Tudnia-ila-
lik a' Chri-
stusnak,

46 AZ EMBERNEK MEG-

tette: ki az ő ditsőségeinek fényessége, és annak személyének ki-metizett belyege.

Ján. 5. 18. A' Sidók akarják vala őtet meg-
ölni mivel hogy nem csak meg-rontotta volna
a' szombatot, hanem az Istent-is saját Attyá-
nak mondotta volna, az Istenhez magát e-
gyenlővé tévén.

Rom. 8. 32. Ha Isten az ő tulajdon Fiának,
nem kedvezett, hanem azt mi érettünk mind-
nyájan adta: mi módon az ő Fiával mindene-
ket-is minékünk ingyé kegyelemből né adna?

Jan. 1. 14. Es láttuk az ő ditsőséget, ugy
mint az Atyának egyetlen egy szőlőtőrének di-
tsőséget.

[Itt szólharni a' Christus igaz Istenségéről,
mely csak Sid. 1. részéből-is meg-bizonyít-
tathatik ily négy rendbéli erősségekkel. Mi-
vel hogy tulajdonítatnak ő néki Isteni neve-
zetek. 1. 3. 5. 6. 8. 9. 10. II. Isteni tulaj-
donságok. 1. 3. 9. 11. 12. III. Isteni munkák.
1. 2. 3. 10. IV. Isteni tisztelet. 1. 3. 4. 6. 8. -- 13.
Ez okáért igaz valóságos Isten.]

c. Eph. 1. 5. 6. Az Isten és a' mi Urunk Je-
sus Christusnak Attya ei-választott minket
kiket fiaivá fogadna, a' Jésus Christus által ő
magában, az ő akarattyának jó kedve szerint,
az ő ditsőséges kegyelmességének ditsireti-
re: melyből minket ingyen magának kedve-
sekké tőrt ama' szerelmesben.

Ján. 1. 12. Valaki őtet bevék adá nekik ezt
a' méltóságot, hogy Isté fiaivá lenének. és 20. 17.

Gal. 2. 26. Mindnyájan Istennel fiaivá adtok a'
Jésus Christusba' való hit által. Es 4. 5. 1 Ján. 3. 10.

Summája.

A' Chri-
stus azért

hivattatik mi Urunknak: Mert a' mi testünket és lelkün-
ket a, az ő vérével váltotta-meg c.

XXXIV. KERDES.

Miért nevezed őtet mi Urunknak?

FELE-

SZABADULASAROL 47

F E L E L E T.

1. Honnan

váltott-ki

minket a'

Christus?

2. Mitsoda

áron vál-

tott-meg

minket?

Mert a' mi testünket és lelkünket a, (1) a' bűnöktől b, (2) nem aranyon, sem ezüsten, hanem az ő drágalátos vérével meg-vált-ván c, és az ördögnek minden hatalmátul meg-szabadítván d, minket ő magának saját népévé tött e.

Szent írásbéli bizonyságok

a. 1. Cor. 6. 20. Arron vétette meg, Di-
tsóitsétek ezért az Istent a' ti testetekben, és
lelketekben, mellyek az Istenei.

b. Coloss. 1. 14. A' Christusbán vagyonsá-
gunk az ő vére által, az az, bűneinknek bo-
tsánattya. Math. 1. 21. Eph. 1. 7.

c. 1. Pet. 1. 18. 19. Ugy-mint kik tudgyá-
tok, hogy nem veszendő állatokon aranyon
vagy ezüsten váltattatok-meg a' ti hijában
való életetekből; hanem drágalátos véren,
tudni-illik a' macula és szeplő-nélkül való bá-
ránynak a' Christusnak véren.

d. Sid. 2. 14. 15. Az ő halálának általa el-
rontotta azt, a' kinek a' halálnak birodalma
vala, az az, az ördögöt, és meg-szabadította,
valakik az haláltól való félelemnek miatta tel-
lyes életetekben rabok valának. Lásd 1. Jan. 3. 8.

e. Tit. 2. 14. A' Christus adta ő magát mi-
értünk, hogy meg-váltana minket minden
hamisságtól, és tisztítana magának kiváltkép-
pen való népet, jó tselekedetekre igyekezőt.
Tsel. 20. 28. 1. Pet. 2. 9.

XXXV. K E R D E S.

XIV.

U R N A L.

Summája.

A' Chri-

stusnak fo-

Mit hisz mikor azt mondod: Ki fogantaték
Sz. Lélektől, születéc szüz Mariától?
gántatásáról és Születéséről való hit ágazatjában bé-va-
gyó foglaltatva az Isten Fiának meg-testesülésének titka.

48 AZ EMBERNEK MEG- FELELET.

1. Kicsoda fogóztatott és születt a' szűz Máriától? Hogy (1) ő maga az Isten Fia *a*, a' ki (2) igaz Isten, és Istenségében mind örökké meg-is marad *b*, (3) igaz emberi természet *c*, (4) a' szűz Máriának testéből és
2. Nemde fogóztatá-sa és szüetése után meg-maradé ugyan azon, a' ki volt annak előtte? véréből *d*, (5) a' szent Lélek munkálkodá-sa által *e*, (6) vött. felf, (7) hogy egyszer s mind Dávidnak valóságos magva *g*, (8) és az ő atyafiaihoz mindenekben hasonlatos lenne *h*, a' bűntől meg-válva, *i*.
3. A' meg-tesztelés által mit vött azért felmagára? Az Christus fogantatásának históriája meg-irattatik Luk. 1. 26--38. és Math. 1. 18. 20. Születésének pedig Luk. 2. 1-20. Math. 2. 1-11.
4. Honnan vötte-fel azt az emberi természetet? *Vött fel*) Tudni illik a' személt eggyesé-sben, ugy hogy mostan ő néki vadnak két egy-mástól meg-külömböztetett természeti, Isteni és emberi, mindazáltal olly el-válthatatlan-képpen egyesültenek, hogy mind a' ketten-is tsak egy személyt tésznek.
5. A' szűz miképpen fogadott, és szült? A' *Dávidnak igaz magva*) A' kiből tudni-illik a' Christushak test szerint születet-ni kellett. Esa. 11. 1. Jer. 23. 5. A' kinek háza-népek közzől és törsokeből eredett vala-is a' szűz Mária, Luk. 1. 27.
6. Az Isten Fia, mi-képpé vött Emberi természetet a' szűz Máriától? *Mindenekben hasonlatos*) 1. Az emberi ter-mészethet állatgyára és 2. tulajdonságira ké-pest: mellyeket mind örökké meg-tart. 3. Azon emberi természetnek erőtelenségére képest (a' bűnön kívül), mellyeket fel-táma-dása után le-tött.

Szent írásbéli bizonyságok.

- a*. Gal. 4. 4. Minek-utánna el-jött a' tel-lyes idő, ki-borsára Isten az ő Fiát, ki aszszo-nyí-állattól lött. Lásd Phil. 2. 6. Jan. 1. 14.

b. 1. Ján.

b. 1. Ján. 5. 20. Ez amaz igaz Isten, és amaz örök élet.

Ismét, Rom. 9. 5. Az Izraeliták között való a' Christus test szerént: *ki mindeneknek felette* örökké dicsérendő Isten. Amen. Efa. 9. 6. Jer. 23. 6. Tsel. 10. 28.

Solt. 102. 16. és Sid. 1. 10. 11. 12. Te Uram (Christus) kezdetbő fundáltad a' földet, és a' te kezeidnek tsinalmányi az egek. Azok el-vesznek, te pedig meg-maradsz, és mind azok mint a' ruha meg-avulnak: és mint az öltözék egybe hajtod őket, és meg-változnak: te pedig ugyan azon vagy, és a' te esztendeid el nem fognak.

c. 1. Tim. 2. 5. Egy az Isten, egy a' közben-járó-is Isten és ember között, az ember Christus Jesus.

Ismét, 1. Ján. 1. 1. 3. A' mi vala a' kezdetben, a' mit hallottunk, a' mit szemekkel lártunk, a' mire néztünk, és a' mit kezünk megtapasztaltanak, az életnek ama' beszédéről. A' mit mondok láttunk, hallottunk azt hirdettük néktek.

Luc. 24. 39. A' Léleknek nintszen hufa és rsonya: mint énnékem láttátok hogy vagyó.

Matth. 26. 38. Minden felől szomorú az én lelkem mind halálig. Lásd. Sid. 2. 14. Ján. 1. 14. 1. Tim. 3. 16. Sid. 10. 5. 1. Pet. 2. 24. Efa. 53. 11.

d. Efa. 7. 14. Imé a' szék fogad az ő méhében és székli Fiát: és hivod, oh szűz, az ő nevét Immanuelnek *.

Ismét, Luc. 1. 31. Imé a' te méhedben fogadsz, és széklsz Fiát: és nevezed az ő nevét Jesusnak. És a' 42. 43. versekben: Aldott fiának, vagy te az aszszonyi-állatok között, és áldott

7. Miért kellett az Isté Fiának születetnő a' szűz Máriától?

8. Miért kellett igaz Em-berré születetnő?

* Az az, ha meg-ma-

gyarázod vélünk I-

Matth. 12

50 AZ EMBERNEK MEG-

a' te méhednek gyümöltse; és honnét vagy on-
ez énnékem, hogy az én Uramnak annya én
hozzám jöjjön.

e. Luc. 1. 25. Es felelvén az Angyal monda
néki: *A Szent Lélek szál te reád, és a' ma-
gasságban lakozó Istennek ereje árnyékoz meg
tegedet; Annakokáért az is a' mi te föléd szü-
lettetik, szent lévén, Istennek Fiának hívatta-
tik. Lásd Matth. 1. 18. 20.*

f. Sid. 2. 16. Mert bizonyára nem az An-
gyalokat vötte-fel: hanem az *Abrahám mag-
sát vötte-fel.*

† Az az,
fel-vötte a'
testet, a-
vagy az
emberi
természe-
tet.

Lásd-meg,
Sid. 2. 16.
† Tudni-
illik Dá-
vidnak.

Joh. 1. 14. *Amaz Ige teste † lött; és lako-
zott mi közöttünk.*

Ismét, Phil. 2. 7. 8. 7. Ki mikoron Istennek
formájában volna, nem alitá ragadománynak
lenni az Istennel való egyenlőséget, hanem ő
magát meg üresíté, szolgai formát *vevén ma-
gára.*

g Apost. tsel. 13. 23. *Ennek † magából tá-
masztotta Isten Israelnek az ő igéreti szerint
a' Szabadító Jესust. Lásd ez. igéretet 2. Sam.
7. 12. 13. Solt. 89. 4. 5. 30. 37. és 132. 11.
Rom. 1. 3.*

Apost. tsel. 2. 20. Az Isten esküvéssel meg-
eskütt a' Dávidnak, hogy *jövendőben az ő á-
gyékának gyümöltseiből bocsátaná-el a' Chri-
stust teste szerint.*

h. Sid. 2. 17. *Annakokáért mindenestől fogva
hasonlatosnak kellett lenni az atyafiakhoz:
hogy könyörülő lenne és hiv fő Pap az Isten
előtt való dolgokban: hogy a' népnek bűneit
meg-tisztítsa és 11.*

Ismét, Phil. 2. 7. 8. *ő hasonlatos lött az em-
berekhez, és emberi ábrázatban találtatott.*

i. 1. Ján. 3. 5. Tudgyátok hogy a' *Christus*
azért

SZABADULASAROL. 37

azért jelent-meg, hogy a' mi bűneinket el-
törtené, és bűn ő benne nintsen.

Ismét, Sid. 4. 5. Meg-késértetet lévén
mindenekben, mindazáltal a' bűntől meg-vál-
ta. és 7. 26. 27.

XXXVI. KERDES.

Mi hasznát vészed a' Christusnac szen-
tségeffen való születésének és fo-
gontatásának?

Summája

A' Chri-
stusnak
szentséges
fogontatá-

sából és születéséből ez hasznat vészem, hogy én bizo-
nyos vagyok, hogy ő énnékem-is közben-járom a, a' ki
az én bűneimet az Isten előtt el-fedezi b.

F E L E L E T.

Ezt hogy ő minékünk Közben-járonk a,
ki az ő ártatlanságával, és tökéletes szent-
ségével, az én bűneimet, mellyekben fo-
gontattam, el-fedezi, hogy az Isten eleiben
ne mennyenek b.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Sid. 7. 26. Illyen Papi fejedelem illet vala
minket, szent, ártatlan, széplő nélkül vala, a'
bűnösöktől el-választatott, és ki az egeknél
magaságosb volna.

b. Rom. 8. 3. A' mi a' törvénynek lehetetlen
vala, mivel hogy erőtelen vala a' testnek mi-
atta, az Isten az ő Fiát el-botsátván a' bűnös
testnek hasonlatosságában, a' bűnert, a' bűnt
kärhoztatta az ő testében.

Ismét, Gal. 4. 4. 5. Minek-utánna el-jött a'
tellyes idő, ki-botsátá Isten az ő Fiát, ki asz-
zonyi-állattól lőtt, ki a' Törvény alá adta
magát, hogy azokat a' kik a' Törvény alatt va-
lának, meg-váltaná, hogy fogadott fiúságot
vennénk. 2. Cor. 5. 19. 21.

XXXVII.

XV. UR
N A P.

52 AZ EMBERNEK MEG-
XXXVII. K E R D E S.

Summája. Mit hisz mikor azt mondod: Szenvede?
A' Christus szenvedett, az az, az Istennek a' bűn ellen
való haragját el-viselte c.

F E L E L E T.

1. Mikor Hiszem hogy ő (1) tellyes életének ide-
szévedett? jében-is ugyan, mig e' földön lakott a, de
főképpen halálakor b, az Istennek az egéiz
emberi nemzetnek bűnei ellen való harag-
ját c, (2) az ő testében és lelkében d, szen-
vedte. (3) hogy az ő szenvedésével ugy-
mint engesztelő és kegyelē nyerő egygyet-
len egy áldozattal, a' mi testünket és lelkün-
ket az örök kárhozattul meg-szabadítaná e:
és minékünk Istennek kegyelmét f, az igaz-
ságot g, és az örök életet h, helyre állatná.

Szent irásbéli bizonyságok.

a. Esa. 53. 2. Nem vala neki [a' *Messiasz-
nak*] *formája*, és *ékeisége*: Es mikor nézünk ő
reája nintsen kívánatos ábrázattya, minden
emberek között *usálatos és meg veretett, fáj-
dalmakkal tellyes, beteges*, és olyan vala mint
a' ki előtt ember el-rejti orcáját, és semmi-
nek alétottuk őtet.

Phil. 2. 8. ő magát *meg-alázta*, engedel-
mes lévén mind halálig. 2. Cor. 8. 9. Sid. 12. 3.

b. Sid. 5. 7. 8. Ki [tudni-illik a' Christus]
az ő testének napjaiban mikoron *nagy kiáltás-
sal és könnyhullatásokkal való könyörgéseket és
imádkozásokat*, *vitt volna annak eleiben*, a' ki
meg-szabadítattya *vala őtet a' haláltól*, és
meg-halgattatott volna az ő félelméből, jolle-
het Fiu volna, mindazonáltal azokból a' mel-
lyeket

SZABADULASAROL. 53

lyeket szenvedet meg-tanulta az engedelmes-
séget. Lásd Matth. 26. és 27. rész.

c. Esa. 53. 4. 5. 6. De a' mi betegségeinket ő
viselte, és a' mi fájdalminkat ő hordozta: jól-
lehet mi azt alétottuk hogy meg-ostorozta-
tott és meg-verettetett s' meg-nyomoritta-
tott Istentől. Mert ő a' mi álnokságinkért sebe-
sítettett-meg: meg-rontatott a' mi bűneinkért:
a' mi bekecssegeinknek veresége vettetik ő reá; és
az ő sebeivel gyógyultunk-meg. Az Úr mind-
nyájunk álnokságának büntetése ő reája vetet-
te. Lásd. Ján. 1. 29.

d. Solt. 22. 17. 18. Altal likasztották ke-
zeimet és lábaimat; meg-számlalhatom min-
den én tsontaimat. Lásd. 1. Pet. 2. 24. és 4. 1.

Ismét, Matth. 26. 38. Minden felől szomorú
az én lelkem mind halálig.

e. Sid. 9. 12. A' Christus nem bakoknak és
tulkoknak vérek által, hanem az ő tulajdon vé-
re által ment-be egyszer a' szentseges helyben,
minek-utánna örök báliságot találta volna. Sid.
10. 14. Rom. 8. 1. 34. 1 Cor. 6. 20. 1. Theff. 1. 10.

f. Eph. 1. 6. 7. Ingyen kegyelemből tött
minket magának kedvesekké amaz szerelmef-
ben, kiben vagyon báliságunk az ő vére által,
tudni-illik bűneinknek bótánattya az ő ke-
gyelmessegeének gazdagsága szerint. Rom. 5. 1.
2. Eph. 1. 6. 7. és 2. 13. 14.

Ismét, Ján. 1. 17. A' kegyelem és a' valóság
a' Jesus Christus által lőtt.

g. 2. Cor. 5. 21. Az Isten azt tselekedte, hogy
a' Christus a' ki bűnt nem tudott, mi érettünk + Az az,
lenne bűnné: hogy mi Istennek igazsága + len- Isten előtt
nenk ő benne. Rom. 5. 19. igazak a'
Christus-

h. Ismét, 1. Ján. 4. 9. Az Isten az ő egygyet-
len egy szülött Fiát el-bótátotta e' világra, nak igazsá-
D 3 hogy ga által.

34 AZ EMBERNEK MEG-

hogy élljen ő általa. Rom. 5. 21.

Ján. 3. 14. 15. Miképpen Moses fel-emelte a' puszta-ban a' kígyót: úgy kell az ember Fiának fel-cineleltetni: *hogy valaki hiszen ő benne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.*

Summája.

Pontius
Pilátus a-
latt azért
szévedett,
hogy a'
Polgári
társaságbe-
li birotul
ítéltetnék
halálra.
1. Miképpé
ítéltetett
halálra?
2. Miért
hog' ártat-
lan lévén
halálra i-
téltetett?

XXXVIII. KERDES.

*Mi volt az oka hogy Pilátusnak birosá-
gában szenvedne?*

F E L E L E T.

Hogy (1) ő ártatlan lévén a, a' Polgári
társaságbe-
li birotul (2) minket az Istennek kemény ítéletitől,
mely a' bűnért mindnyájunknak fején vala,
meg-mentene c.

*Polgári társaságbe-
li biro előtt*) Ki az Isten
Fiának halálra való íteltetésének hatalmát
vőtte volt az Istentől. Ján. 19. 11. Tsel. 2. 23.
és 4. 27. 28.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Jan. 18. 33. 38. Bé-méne azért Pilátus
vizsontag a' törvény-házban, és szolítá Jeshu:
ki méne a' Sidókhoz, és monda: *En semmi vét-
ket nem talalok ő benne.* Luc. 23. 14. 15.
Es imé én, ti előttem meg-rudakozván, *sem-
mi ártalmas tselekedetet nem találtam ez em-
berben azok közzül a' melyekben őtet vádol-
tyátok.* Sőt még Herodes-is nem talált. Mert
titeket ő hozzája igazítalak: és imé *semmi
halálra való dolgot nem tselekedett ő.* Es Ján.
19. 4. 6.

Matth. 27. 19. Mikoron a' törvény-székben
ülne Pilátus, küldé ő hozzája az ő felesége ezt
ízenvén neki: *Ne legyen néked semmi közöd
annak*

annak az igaznak dolgában, mert én sokat. * Itt az I-
szenvedtem ma álmomban ő miatta, és a' 24. Ően ő ma-
verf. Látván pedig Pilátus hogy semmit nem ga Jerusa-
használta, hanem annál nagyobb háborúság lemben a'
támadna, vizet hozatván meg-mosá kezét a' Húsvétnek
kölség előtt ezt mondván, ártatlan vagyok én innepe
ez igaz embernek véitől, * ámti látsátok. napján,
Lásd Solt. 69. 5. 1. Pet. 2. 22. Efa. 53. 9. nyilván

6. Matth. 27. 2. Es a' Jესušt kötözve el-vivék, nagy gyű-
és adák kezében Pontius Pilátus tisztartónak. lekezet e-

Ján. 19. 13. 14. 15. 16. A Pilátus ki-hozá lött az Iré-
Jesust, és üle a' Törvény-székbe, és monda a' lö székből
Sidoknak: Im hol a' ti királytok. Azok pedig Pilátus ál-
fel-kiáltanak vala: Vidd-el, feszíts-meg őtet. tal az ő Fi-
Monda nekik Pilátus: A' ti királytokat feszí-át ő magá-
tsemé-meg? felelének a' Papi Fejedelmek, ban ártat-
nintsen királyunk, hanem Tsászáruk. Ak-lannak és
kor azért adá nekik őtet hogy meg feszítenék. igaznak

c. 1. Pet. 3. 18. Mert a' Christuf-is egyszer lenni meg-
a' bűnért szenvedet, igaz lévén az hamissakért, mutattya
hog y minket Istenhez vinne. elsőben,

Rom. 8. 34. Kicsoda kárhozza? A' Chri- annak-
stus az, a' ki meg-holt. ntánna vi-

XXXIX. KERDES.

Nagyob dologé az hogy kereszt-fára feszít- kért a' ke-
tetett, hogy nem mint ha valami e- resztván
gyéb halálnak nemével ölet- való meg-
tetet volna-meg? halásfra
ítélte.

Summája. Nagyob dolog az hogy a' Christus kereszt-fá-
ra feszítettetett, mint-ha más halálnak nemével ölettetett
volna-meg. FELELET.

Bizonyára nagyobb a, (1) Mert ebből a' 1. Mikép?
dologból vagyok bizonyos, hogy azt az át- pē vigasz-
tal az té-
D 4 kot, gedet?

56 AZ EMBERNEK MEG-

2. Miért kot, mellynek terhe én rajtam vala, ő ma-
vagy bizo- gára vötte b: mert (2) a' keresztfán valo
nyos ebből halált az Isten meg-átkozta vala c.

hogy a'
Christus
minden

Szent írásbeli bizonyságok.

átkot ma- gát engedelmes lévén mind halálig: még pe-
gára vött- nig a' keresztnék haláláig. 1. Cor. 2. 2. Gal. 6.
fel? 14. 1. Pet. 2. 24. Ján. 3. 19. 15. és 12. 32.

b. Gal. 3. 13. A' Christus meg-átkozott min-
ket a' törvénynek átkától, mikor mi ereztünk
lőtt átokká, mert meg-vagyon írva, Átkozott
valaki fán függ. Col. 2. 14. 15. és 1. 20.

c. Mos. 5. k. 21. 22. 23. Mikor valakiben
halálra méltó bűn találtatik, és meg-ölettetik
az, ha fel-akasztod a' fára, ne maradgyon éj-
jel az ő holt teste a' fán, hanem szorgalmatos-
san el-temessed őtet azon napon. Mert az I-
sten előtt átkozott a' ki fán függ. hogy meg-
ne ferteztesd azt a' földet, mellyet a' te U-
rad Istened ad tenéked örökségül.

XVI. U R

XL. K E R D E S.

N A P.
Summája.
A' Chri-

Mi szükség volt hogy a' Christus mind ha-
lálig meg-alázná magát?

stus azért holt-meg, mert az Isten Fiának halála nélkül
semmi-képpen nem lehetett a' mi bűneinkért valo elég-
tétel.

F E L E L E T.

1. Miért
nem lehe-
rett más
módon az
elég-tétel?

Ezokáért mert (1) az Isten igazságának
a, és igaz mondoságának b, semmi egyéb
módon a' mi bűneinkért elég nem tétel-
hetett, hanem csak az Isten Fiának halála
által. c.

Két okai vadnak a' mellyekre képest, nem
külömben hanem az Isten Fiának halála által
lehetett

SZABADULASAROL. 57

lehetett a' mi bűneinkért való elég-tétel I. Az Istennek igaz ítéleti, ki azt kívánja hogy a' bűn halállal büntetessék-meg. II. Az Isten igaz mondása. Mert ő a' bűnöst halállal fenyegette volt-meg; egyszer s' mind meg-is ígerte volt, hogy a' bűn az ördögnek minden hatalmával egygyütt az ő Fiának halála által töröltetnék-el.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Rom. 1. 32. Igaz ítéleti az Istennek az, hogy a' kik effeleket tselekesznek méltok legyenek halálra.

b. Mof. 1. k. 2. 17. Valamely napon ejenedsz, halálnak halálával halsz-meg.

Ismét, Mof. 1. k. 3. 15. Az aszszonyi-állatnak magva * meg-ronya teneked (kigyónak) * a' Christus. fejedet; és te meg-töröd annak farkát.

c. Sid. 2. 10. Illendő vala hogy az, a' kiért mindenek vadnak, és a' ki által mindenek vadnak, sok fiakat a' ditsőségbe vivén, az ő id-össégeknec fejedelmét a' szenvedések által szenvedne-fel.

1. Ján. 1. 7. A' Jesus Christusnak az Isten Fiának vére tisztít-meg minket minden bűnök-ből. Lásd. Sid. 9. 16. 17. 22. Matth. 20. 7. 28. 1. Tim. 2. 6. Tsel. 20. 28.

XLI. K E R D E S.

Miért hogy el-is temettetett?

F E L E L E T.

Azért hogy azzal meg-bizonyítaná, hogy ő bizonynal és valósággal meg-holt légye. a

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Márk. 15. 42. 43. 44. 45. És mikor im-nár estve volna, mivel hogy innep-esti vala, az az, szombat előtt való nap. Az Arimathiá-ból va-

Summája.

A' Chri-stusnak el-temetése az ő való-ságos meg-halásának bizoysága.

58 AZEMBERNEK MEG=

† Hogy bol valo Joseph ki tisztefféges és tanátsbéli tudni-illik ember vala, ki az Istennek országát várja vala, el temet- nagy bátorsággal bé méne a' Pilátushoz, és né a' Chri- meg-kéré Jészusnak testét. A' Pilátus pedig tsu- flut. Mert *dálközék rajta, ha immár meg-holt volna*, és Pilátus ezt a' századoszt elő szolítván, meg-kérdé ha ré- nem akár- gen holt volna meg. Es meg-ertvén a' dolgot a' meg en- a' Századosztol, a' Josephnek meg-adá a' Jészus gedni, mi- testét † Lásd Matth. 27 57. 58. 59. 60. Ján. 19. nek előtte 38--42.

ő bizonyos

XLII. K E R D E S.

nem volt

az ő halála
felel.

Ha a' Christus meg-holt mi érettünk, miért kell tehát nekünk is meg-halnunk?

Summája. Nem képtelen dolog az, hogy nekünk-is meg-kel halnunk: ha szintén a' Christus érettünk meg-holt-is, in ez három okokért.

F E L E L E T.

1. Mellyik

az első ok?

2. Mellyik

2. Második?

3. Mellyik

az Harmadik?

dik?

(1) A' mi halálunk nem bűneinkért valo

elég tétel a, hanem (2) a' bűnnek el-tör-

léle b, és (3) az örök-életre valo által

menetel. c

Szent írásbéli bizonyságok.

a. 1. Cor. 15. 54. 55. El nyelöztetett a' halál

szintén a' diadalomig. Hol vagy on halál a' te

diadalmod? Hol vagy on koporfo a' te fulákod?

A' ha álnak pedig fulákja a' bűn, a' bűnnek

pedig ereje a' törvény. De az Istennek legyen

halála, ki adott minekünk diadalmot a' mi U-

runc Jészus Christus által.

b. Sid 4. 10. Mert a' ki be-ment az ő nyu-

godalmában [tudni-illik az Istenében] meg-

nyugott az-is az ő selekedeitől *, miképpen

Isten-is meg-nyugott az ő öveitől.

Rom. 6. 7. A' ki meg-holt, a' bűn alól fel-

szaba-

* Az az, a' bűnös test- nek muna- kától.

SZABADULÁS ARO L. 59

Szabadult. Sid. 12. 23. Tökéltetésekké lőtt igazaknak lelkek, &c.

c. Ján. 5. 24. Bizony, bizony mondom ti-
néktek, a' ki az én beszédemet halgattya, és
hiszen abban a' ki engemet el-botsátott, an-
nak vagyon örök élete, és a' kárhozzatás-
ban nem jut, hanem által meg yen a' halálból
az életre.

Ismét, 2. Cor. 5. 8. Bizodalmunk vagyon
penig és inkább kívánunk ke költözni e' testből
és az Urhoz menni lakni. Es 1. Phil. 1. 23.
Jel. 14. 13. Luc. 23. 43.

XLIII. K E R D E S.

Mitsoda hasznot veszünk egyebet ennek-
felette a' Christus áldozatjából és
halálából?

Summája.

A' Chri-
stus áldo-
zattyának
és halálá-

nak másik haszna az ő embernek meg-öldöklése.

F E L E L E T.

Hogy (1) az ő halálának erejével a, (2) 1. Kiknek
a' mi ő emberünk ő vele együtt meg-fe-
szittetik b, meg-ölettetik c, és el-temette-
tik d, (3) hogy a' gonosz indulatok, és test-
nek kívánsági ez után mi bennünk ne ural-
kodgyanak e: hanem ő néki magunkat halá-
adó áldozatul adgyuk f.

1. Kiknek
erejével
lélzen a'
bűnnek
meg-öl-
dökölteté-
se.

2. Miben
áll annak
az ő em-
bernek
meg-öldö-
költetése?

3. Az ő
ember mi-
képpen fe-
szittetik-

Az ő halálának erejével) Melly halálának
ereje olly igen hathato és drágalato, hogy az
által nyerünk magunknak, nem tsak az Isten
előtt valo meg-igazulást, mely a' bűnöknek
kegyelemből valo meg-botsátásában áll: ha-
nem nyerünk meg-szenteltetést is: mellynek
első része az ő embernek meg-öldöklése.

Ez után mi bennünk ne ural-
kodgyanak) Az
az, ha

meg, és te-
mettetik.
el mi ben-
nünk?

60 AZ EMBERNEK MEG-

az, ha szintén minket háborgatnak vag' ostromolnak-is; nem ők mindazonáltal, hanem a' Lélek legyen győzedelmes.

Mi magunkat áldozatul adgyuk) Az az, A' Christus halálának ereje által a' mi ő emberünket mint egy meg-öldököllyük, meg-öllyük, tűzzel meg- emésztjük: mint az ő Testamentomban szokott vala lenni, az az, hogy a' meg-romlott természetet a' Christushnak Lelke által inkább inkább meg-fojtsuk és el-töröllyük.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Rom. 6. 5. Mert ha az ő halálának hasonlatossága szerint ő beleje oltarván véle egygyé lettünk, bizonyára fel-támadásának hasonlatossága szerint-is ő véle egygyé leszünk.

† Az az, ál-
latom ma-
gamat szét
áldozatul.

Ján. 17. 19. ő érettec szentelem-meg magamat, hogy ők-is szenteltettek legyenek Valoba.

b. Rom. 6. 6. Tudgyuk mi hogy a' mi ő emberünk ő véle meg-feszítettetett.

Ismét, Gal. 5. 24. Valakik a' Christusei. azok a' seftet meg-feszítették annak indulatival és gonosz kívánságival öszve.

c. Rom. 6. 8. Ha a' Christussal meg holtunk, hisztjük hogy jövendőben ő véle egygyütt-is élünk. Col. 3. 5.

d. Rom. 6. 4. El-temettettünk a' Christussal az ő halálában, a' keresztség által.

Ismét, Coloss. 2. 12. Egygyütt a' Christussal el-temettettek a' keresztség által.

e. Rom. 6. 6. és 14. Tudgyuk hogy amaz mi ő emberünk ő véle meg-feszítettetett, hogy a' bűnnek sefte el-töröltesse, hogy mi ennek-utánna ne szegállyunk a' bűnnek. Mert a' bűn ei rajzai nem fog uralkodni; mert nem vad-rolk a' törvény alatt, hanem a' kegyelem alatt.

f. Solt.

SZABADULASAROL. 61

f. Solt. 51. 19. Az Isten előtt való kedves áldozat a' töredelmes Lelek. A' töredelmes és meg-keseredet lelket, ô Iste, nem utálad-meg.

Ismét, Rom. 12. 1. Kérlek azért titeket Atyámfiai, az Istennek irgalmafságira, hogy állásátok a' ti testeteket az Istennek élő, szent, és kedves áldozatul, ama' ti okostiszteleteteket. 1. Pet. 2. 5.

XLIV. KERDES.

Miért térszed ezt is hozzá: Szálla poklokra?

Summája
A' Chri-
stus az ô
pokolra

való le-szállásával minket a' pokolbéli kinoktól és gyötrelmektől meg-szabadított. c.

F E L E L E T.

Hogy az én nagy bánatimban és kemény késértetemben én magamat ezzel a' vigasztalással tartsam, hogy az én Vram Jéhus Christus (I) az ô szívének meg-mondhatatlan keserűségeivel, gyötrelmivel, és rettegéssel, mellyekben jölehet annak-előtte is forgott ugyan a, de fô-képpen a' keresztfán függven tellyességgel el-burított volt b, engemet a' pokolnak kinnyaitól és gyötrelmitől meg-szabadított c.

1. Mitsoda
a' Chri-
stusnak po-
kolra való
le-szállása

A' pokolra). A' pokolnak nevezeti e' hitnek Agazattyában vétetik a' pokolbéli kinokért és gyötrelmekért; nem a' helyért: mint Solt. 30. 4. Uram ki hoztad a' pokolból az én lelkemet. Solt. 86. 13. Ki-szabadítottad az én lelkemet a' pokolból. és Solt. 116. 3.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Matth. 26. 37. 38. Melléje vővén Jéhus Pétert

62 AZ EMBERNEK MEG-

Pétert és a' Zebedeusnak két fiát a' kertben szomorkodni kezdte és igen győtrődni. Akkor monda nékik Jésus: Minden felől szomorú az én lelkem mind halálig.

Luc. 22. 43. 44. És Angyal jelenék-meg ő néki menyből, ki őtet erőssíteni vala. *Es mivel hog' nag' tusakodásban volna, buzgoságossan imádkozik vala: és az ő veritéke olyan vála, mint a' vernek tsepjes, mellyek a' földre le-hulnak vala.*

b. Matth. 27. 46. Kiáltta Jésus nagy fel-szóval, mondván: *En Istenem, En Istenem, miért hagyl-elengemet?*

c. Gal. 3. 13. 14. De a' Christus meg-váltott minket a' törvénynek átlátol, *mikor mi ereztünk lőtt átok.* Hogy az Abrahám áldása a' Pogányokban lenne a' Christus által.

Sid. 5. 7. 9. Ki az ő testének napjaiban, mikoron nagy kiáltással és nagy könyhullatásokkal való könyörgéseket és imádkozásokat vitte volna annak eleibe, a' ki meg-szabadithattya vala őtet az haláltól, és meg-halgattatott volna az ő felelmeből, s' a' t. Meg-ízenteltetvén lőtt az örök időtlenségnek szerzője mindeneknek valakik néki engednek.

Ismét, 1. Cor. 15. 56. 57. *Hol vagyon, oh Halál, a' te győzedelmed? hol vagyon, oh koporfo, a' te fulakod? De az Istennek legyen hála, ki ad minékünk diadalmat a' mi Urunk Jésus Christus által.* Esa. 53. 5. Ró. 8. 1. 34. 1 Thel. 1. 10.

XVII.

URNAP.

Summája.

A' Chri-

stusnak fel-támadása három hasznokat szerez minékünk.

XV. KERDES.

Mit használ minékünk a' Christusnak fel-támadása?

FELELET.

(1) Elő-

SZABADULASAROL. 63

(1) Először, hogy az ő fel-támadásával 1. Mellyik az halált meg-győzte, hogy minket az ő ha- az első: lálával keresett igazságban részesekké tette a.

(2) Másodszor: Mert az ő fel támadásának 2. Mellyik hatalmával mi is az új életre fel támaszta- a második: tunk b. (3) Utolszor a mifejünknek a Chri- 3. Mellyik stusnak fel-támadása, a' mi jövőendő ditső- a' harmadik: séges fel-támadásunknak is záloga c.

Az Christus fel-támadásának históriája meg-irattatik. Matth. 28. Marc. 16. Luc. 24. Ján. 20. és 21.

Az új életre fel-támasztatunk) Ez új életre való fel-támasztatás második része a' mi meg-szenteltetésünknek; úgy-mint az Új embernek meg-elevenítése. Neveztetik az Írásban első Fel-támadásnak; melly lelki. Jelen. 20. 5. 6. Ez az első fel-támadás. Boldog és szent, a' kinek része vagyon az első fel-támadásban.

A' mi jövőendőbeli ditsőséges fel-támadásunknak.) Ez a' második fel-támadás, a' testé, tudni-illik, melly lesz az utolsó napon, és a' azt hogy ő melly a' hív keresztyéneknek boldog fel-támadás lesz, mert akkor az örök életnek bírására támadnak-fel.

Szent írásbeli bizonyosságok

a. Rom. 4. 25. A' Christus halálra adattatott volt a' mi bűneinkért, és Fel-támasztatott a' mi meg-igazulásunkért *.

1. Cor. 15. 17. 18. Ha a Christus fel nem támasztatott halottakból hiájában való a' ti mindé hitetitek; meg a' ti bűneitekben vagtok. A' kik neknek bírája Christusban el-aluttak azok-is tehát el-vesztenek.

b. Rom. jádekozza

* Az az, Hog' nyilván megmutatná azt hogy ő az ő halála által tel-lyes és tökéletes igazulást szerzet, és hogy ugyan azont-is ingyen a-

84 AZ EMBERNEK MEG-

b. Rom. 6. 4. 8. *A' miképpen a' Christus hál-
lottaiból fel-támasztatott az Ő Attyának di-
tsóságére, azonképpen mi-is új életben jár-
junk. Hogy ha meg-holtunk a' Christussal,
hiszszük hogy élünk-is Ő véle.*

Ísmét, Cloff. 2. 12. 13. *El-temettettetek
a' Christussal a' keresztségnek általa, ki által
Ő véle egygyűt fel-is támadtatok az Isten ere-
jének hiti által, ki fel-támasztotta őtet a' ha-
lálból. Es titeket kik meg-holtatok vala a'
bűnökben, és a' ti testeiteknek környűl-me-
reletlenségében, Ő véle egygyűt meg-elevení-
tett, meg-bőtsátván tinéktek minden bűnei-
teket.*

c. 1. Cor. 15. 20. 21. *A' Christus fel-táma-
dott a' halálból, és azoknak kik el-aluttak t
pen a' Le-
vitai cere-
monias* *lőtt első sengéje. Mert mivel hogy ember által
vagyon a' halál, a' halottaknak fel-támadása-
is ember (Christus) által,*

*szolgálatban minden téle gyűmölsőknek sengéje által a'
több gyűmölsők-is meg-szenteltetnek vala. Mos. 5. k.
26. 7. Így a' Christusnak minden tagjai fel-támadnak az
örökké-valo ditsóságre, mivel hogy az Ő fejek, mint első
senge, ditsóságeffen fel-támadott. Rom. 11. 5. 16.*

1. Theff. 4. 14. *Ha hiszszük hogy a' Jésus
meg-holt és fel-támadott: úgy az Isten-is
azokat, kik el-aluttnak a' Jésusban, elő hoz-
za Ő véle.*

Summája.

XLVI. K E R D E S.

*Fel-men-
nimeñyek-
bé e' tzik-*

*Miképpen érted ezt a' czikkelyt: Fel-méne
mennységben?
kelyben semmi nem egyéb, hanem láthato-képpen a, a'
földről az égben fel-vitettetni b.*

F E L E L E T.

Hogy

SZABADULÁS A KÖLÖS

Hogy a' Christus a' tanítványoknak lát-
tokra a, e' földről mennyekben fel-vitetett
b, és (1) mi érettünk mostan-is ott va-
gyon, ott is lesz c, (2) mig nem ismét el-
jő itélni eleveket és holtakat d.

Az Christus menyben menetele meg-iratik
Marc. 16. 19. Luc. 24. 50. 51. Tsel. 1. 9. -- 12.

Az mennyekben.) Mellyet szent Pál harma-
dik égnek, Paraditsomnak nevez. 2. Cor. 12.
2. 4. Esaiás az Istennek királyi székeinek. Esa.
66. 1. Christus az Ő Attyának házanak. Ján.
14. 2. szent János pedig Isten városának, és
Uj Jérusalemnek. Jelen. 3. 12.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Tsel. 1. 9. Jésus a' Tanítványoknak sze-
mek láttára fel-emelteték, és a' felyhő bé-
fogván el-szakasztá őtet szemek elől.

b. Márk. 16. 19. Minek-utánna az Ur szól-
lott volna nékik, Fel-vitetek mennyekben: és
Ül az Istennek jobbjára.

Ismét, Luk. 24. 50. 51. Ki-vivé Jésus az Ő
Tanítványit Béthaniáig, és kezeit fel-emel-
vén meg-áldá őket, és ~~elől~~ el-szakadván oda
fel-vitetik vala menybe.

c. Ján. 16. 17. Használ néktek hogy én el-
mennék [igy szól a' Christus] mert ha el-
nem megyek az a' Vigasztalo nem jő-el ti
hozzátok. Ha pedig el-menendek, el-kül-
döm űtet ti hozzátok.

Phil. 3. 20. A' mi polgári társaságunk az
égben vagyon: a' honnet a' mi meg-tarto U-
runk Jésus Christusnak várjuk-is. 1. Thess. 1. 10.

d. Tsel. 3. 21. A' Jésus Christusnak be-kell
fogadtatni az egektől, mind az ideig miglen
meg-éppitetnek mindenek, melly időről szollott
az I-

1. Né jobb
volnae
hogy ha a'
Christus

teste sze-
rint e' föl-
dön mi ve-
lünk vol-
na?

2. Miglen
marad a'
Christus
az egekből?

az Isten mind az ő Prophétáinak szájok által,
kik eleitől fogván voltanak.

Summája.

A' Chri-
stusnak e'
világ vé-
gezetig mi
velünk je-
len léte fe-
lől való i-
gireti nem
ellenkezik
az ő meny-
ben mene-
telivel.

1. Miért
nem ellen-
kezik?

XLVII. KERDES.

*A' Christus azért nintsené mi velünk mind
világ zigezetig, a' mint nekünk meg-
igérte?*

F E L E L E T.

(1) A' Christus valóságos Isten, és valósá-
gos Ember. Minek okáért emberségének
természeti szerint immár nintsen e' földön
a: De Istensége, Felséges volta b, kegyelme
és szent Lelke szerint soha semmi időben tő-
lünk távol nintsen c.

Mint nekünk meg-igérte.) Matth. 28. 20.
Imé én veletek vagyok mind világ végezetig.
és 18. 20.

Felséges volta szerint). Az ő Isteni ditső-
sége és méltósága szerint, melyet az ő Anya-
szentegyházában elégséges-képpen mutogat:
midőn azt mindenható erejével minden el-
lenségek ellen őltalmazza, és meg-tartya.

Szent irásbeli bizonyságok.

a. Ján. 16. 28. *El-bagynom e' világot, és el-
mégyek az Atyához.*

Matth. 16. 11. A' szegények mindenkor
veletek vadnak: de én nem mindenkor lézlek
veletek.

Sid. 8. 4. *Ha a' Christus a' földön volna,
Pap sem volna.*

b. Jerem. 23. 24. *En & allyon nem töltömé-
be a' mennyet és a' földet?* azt mondgya az Ur.

Ján. 14. 23. *Ha valaki szeret engemet, az
én beszédemet meg-tartya, az Atya-is szereti
ötet.*

ötör, és ő hozzá megyünk és ő nála lakozunk.
c. 2. Cor. 13. 13. *A' mi Urunk Jესus Chri-
stusnak kegyelme, az Istennek szerelme, és a'
szent Leleknek közösűlése legyen mindnyáján-
kí veletek.*

Ján. 14. 16. En pedig kérem az Atyát, és
más Vigasztalót adtintétek, kí ti veletek ma-
rad mind örökké. Lásd Esa. 54. 8. 10.

XLVIII. K E R D E S.

*Nem választatnak-e egy-mástól a' Chri-
stusban való két természetek; ha az emberi
természet mindenütt ott nem leszen a'
hol az Isteni természet vagyon?*
választatnak: ha szintén az emberi természet mindenütt
ott nints-is, a' hol az Isteni természet.

Summája.

A' Chri-
stusnak két
természeti
egymástul
el nem vá-

F E L E L E T.

Semmiképpen nem: (1) Mert mivel hog'
az Istenségnek természetit meg nem foghat-
ni, és ő mindenütt jelen vagyon a: abból
szükséges képpen következik, hogy noha a'
fel-vőtt emberi természetnek kívülötte-is
vagyon az ő Istensége b, de mindazáltal
ugyanazon emberi természetben is benne
vagyon, és személy szerint azzal egyesul-
ván vele meg marad. c.

1. M'én-
pen bizo-
nyítod az
meg?

*Az emberi természetén kívül). Az az: Mi-
vel hogy az Isteni természet végetlen és min-
denütt jelen lévő, őtt is az jelen vagyon a'
hol az emberi természet nints. Mert kü-
lönben a' véghetetlen Isteni természet avagy
mint egy bérekeltetnek az emberi termé-
szetben; avagy az emberi természet olly vé-
g ellenné lenne minémű az Istenség.*

Ez

Szene

68 AZ EMBERNEK MEG-

Szent írásbéli bizonyságok.

a. 1. Király 8. 27. Imé az egek és az egek-

* Az az nek egei tégedet be-nem fognak, mennyivel in-
mindékor kább e' Ház mellyet én éppitettem. Lásd. Esa.
és mind ő- 66. 1. Jer. 23. 23. 24. Solt. 139. 7-10. Tsel. 17. 22.
rökké meg b. Ján. 3. 13. Senki az égben nem ment-
marad. fel hanem a' ki az égből le-szállott: tudni-il-

† Az az, lik az embernek Fia, ki az égben Vagyon.
személy [Tudni-illik, az ő Istensége szerint. Mert em-
szerint, a' bersége szerint még nem ment vala fel az e-
személyi gekben, hanem Nicodemussal beszéll vala].

eggyesü- c. Coloss. 2. 9. Ő benne lakozik * Az Isten-
lés által. ségnek tellyesége állattya szerint †.

XVIII.

XLIX. K E R D E S.

UR NAP.

Mit használ minékünk a' Christusnak
menyben fel-menetele?

Summája,

F E L E L E T.

Az Urnak

menyben

fel-mene-

teliből há-

rom hasz-

nokat vé-

szünk mi.

1. Mel-

lyik az el-

fő?

2. Mel-

lyik a' má-

sodik?

3. Mel-

lyik a' har-

madik?

Először ezt, (1) hogy mennyekben az ő
szent Attyánál érettünk esedezik a, Másod-
szor, (2) mert a' mi testünk menybe va-
gyon, hogy ezzel mint bizonyos záloggal
meg-erősítetsünk, hogy még jövőendőben
az a' ki minékünk fe.ünk, minket-is tagjait
ő magához fel-vélzen b Harmadszor, (3)
hogy minékünk az ő szent Lelkét viszon-
tag zálog-képpen küldi c: kinek bennünk
munkalkodo ereje által nem e' földieket,
keressük, hanem az odafel valokat a' hol ő
vagyon az Istennek jobján ülvén. d.

A' mi testünk) Az az, a' Christus, a' ki mi
velünk azon egy természetű. Eph. 5. 23. 30.

Zálogul) Tudni-illik a' mi mennyei örök-
ségünknek zálogául.

SZENT

SZABADULASAROL. 69

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Sid. 9. 24. Mert nem kézzel tsinált Szent-
séges helybe ment-bé a' Christus, melly pél-
dája volna a' valóságos szentséges helynek:
hanem az egekben ment; hogy meg-jelennek
most Istennek előtte mi érettünk †. és 7. 5. 25.

1. Ján. 2. 1. Sid. 12. 24. Jelen. 5. 6.

Rom. 8. 34. A' Christus az Istennek jobján
vagyon, és esedezik mi érettünk.

b. Eph. 2. 6. Az Isten a' Christussal egygyüt
minket fel-támasztott: és egygyütt helyhezte-
tett az egekben * a' Christus Jesusban †.

Ján. 17. 24. Atyám, a' kiket nekem adtál,
azt akarom hogy ahol én vagyok azok is én
velem legyenek, hogy lássák az én ditsősége-
met mellyet nekem adtál; mert szerettel en-
gemet, e' világ fundamentumának fel-vetése
előtt. és 14. 2. 3. Ján. 20. 17. Sid. 6. 20.

c. Ján. 16. 7. En igazságot mondok tinék-
tek, használ tinéktek hogy én el-mennyeek,
mert ha el nem megyek, ama' Vigasztalo nem
jö-el ti hozzátok: ha pedig én el-megyek el-
küldöm ötet ti hozzátok.

Eph. 1. 13. 14. Kiben (a' Christusban) mi-
nek utánna hittetek, meg-pérséltettetek * az
ígéretnek ama' Sz. Lelkével, ki a' mi örökse-
günknek záloga, míg a' tellyes szabadságban
újjonnan bé-helyhez tettettünk. Lásd. 2. Cor. 1.
21. és 5. 5. Eph. 4. 30.

d. Coloss. 3. 5. 1. 2. 3. Ha fel-támadtatok a'
Christussal, oda-fel valokat keressetek, holott a'
Christus vagy on az Istennek jobján ülén, oda-
fel valokra viselyletek gondort, nem a' földiek-
re. Phil. 3. 5. 21.

† Tudni
illik ugy-
mint szo-
szollo.

* Melly
égnek mo-
stan örök-
si vagyunk
hit által;
de az utol-
so napon

azt valósá-
gosan bir-
juk.

† Mint mi
fejünkben.

* Mint va-
lami pe-
tséttel az
ditsősé-
gének di-
tséretire

70 AZ EMBERNEK MEG-

Gammája.

L. K E R D E S.

A' Chri-
stusnak az
Isten job-

*Miért tész ed ezt hozzája: íle a minden-
ható Atya Istennek jobjára a?*
ján ülése semmi nem egyéb, hanem az ő dicsősége, és fel-
séges méltósága az egekben a, mellyet mint az Anya-
szentegyháznak feje b, az ő fel-magaíztaása után min-
den teremtetett állatokon gyakorol c.

F E L E L E T.

Mert a' Christus azért ment fel a, men-
nyekben, hogy ott ő magát az ő Anyaszent-
egyházának fejének lenni meg bizonyítsa
b, melly ő által bir és igazgat az Atya min-
deneket c.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Eph. 1. 20. 21. Az Isten fel-támasztotta
a' Christust a' halálból, és helyhez tette őtet az
ő job keze felől mennyekben. Sokkal feljebb
minden birodalomnál.

Sid. 1. 3. A' (Christus) a' ki tart mindeneket
amaz ő hatalmas beszédével, a' mi bűneink-
ből való meg-tisztulást maga által véghez vi-
vén, ama' magasságos méltóságnak jobjára ílt.
és ý. 13. Tsel. 2. 34. Col. 3. 1:

Ísmét, Sid. 8. 1. Nékünk olly Papi Fejedel-
münk vagyon, ki a' felsegnek királyi székében
ílt az egekben. Solt. 1. 0. 1. Márk. 16. ý. 19.
Tsel. 7. ý. 55.

b. Eph. 1. 22. 23. Az Isten mindeneket ve-
zett az ő lábai alá, és őtet rőtte mindeneknek fe-
lette az Anyaszentegyháznak feje. Melly ő
telle, és tellyelése annak a' ki mindeneket
be-tölt mindenekkel. és 4. 15. és 5. 23.

Coloss. 1. 8. A' Christus az ő Anyaszentegy-
házának testének feje.

c. Ján.

SZABADULASAROL. 71

1. Ján. 5. 22. Az Atya minden ítéletet a' Fiúnak adott.

Matth. 28. 18 Monda Jesus: Teljes hatalom adott énnékem mennyen földön.

1. Cor. 15. 25. Szükség ő neki uralkodni, míg nem minden ellenségit az ő lábai alá veti. Phil. 2. 10. 4.

LI. K E R D E S.

Mit használ minékünk a' Christusnak a' mi fejünknek ilyen ditsósége?

F E L E L E T.

Elsőben ezt (1) Hogy az ő Szent Lelke által mi belénk ő tagjaibá mennyei ajándékokat önt a: Másodszor (2) hogy minket az ő hatalmával minden ellenségink ellen meg-őrizz és oltalmaz b.

Minden ellenségink) Ugy-mint az ördög, e' Világ, a' magunk Teste, a' Halál és a' Pokol ellen.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Tsel. 2. 33. A' Christus Jesus az Istennek job karja által a' meg-ígért Szent Lelket az Atyától meg-nyerve, ki-töltötte ezt, a' mi most látnok és hallotok.

Eph. 4. 8. A' Christus fel-ment a' magas-ságban, fogva vitte a' fogságot, és adott ajándékokat az embereknek.

b. Ján. 10. 28. 29. Senki az én juhaimat ki nem ragadgya az én kezemből. Az én Atyám ki nagyobb mindeneknél, az adta nékem azokat, és senki az én Atyám kezéből ki nem ragadhattya azokat. En és az Atya egy vagyunk.

1. Cor. 15. 25. 26. Kell ő neki uralkodni míg nem minden ellenségit az ő lábai alá veti az

XIX. U N

N A P.

Summaja.

A' Chri-

stusnak az

Isten job-

ján való ü-

léséből két

hasznokat

veszünk mi

1. Mellyik

az első?

2. Mellyik

a' második?

72 AZ EMBERNEK MEG-

Isten. Utolszor pedig a' mi ellenségünk a' halál el-törölitetik. Ján 12. 31. és 16. 33. Tsel. 9. 5. és 18. 9. 10. 2 Cor. 12. 9. és 1 Cor. 15. 55. 56. 57.

Es Jelen. 12. 10. 11. Es hallék nagy szozatot az égben, melly ezt mondgya vala: Mostan lőtt a' szabadítás és az erő, és a' mi Istenünknek országa, és az ő Christusának hatalma. Mert a' mi atyánkfiainak vádolója le-vertetett, ki vádollya vala őket éjjel és nappal a' mi Istenünk előtt. De ők meg-győzték azt a' Báránynak véreért és az ő bizonyság tételének beszédéért.

Summája.

A' Christusnak az ítéletre való el-jöveteléből három okokra nézve vagyons vigasztalásom.

1. Mellyik az első?
2. Mellyik a' második?
3. Mellyik a' harmadik?

LII. KERDES.

*Mitsoda vigasztalásod vagyons abból, hogy a' Christus el-jövendő ítélni eleveneket és holtokat? **

F E L E L E T.

(1) Hogy minden nyomoruságimban és háboruságimban fel-emelt fővel a, ugyan azon én Christusomat, ki annak előttte én érettem az Istennek ítéletiben elő allott volt, és én rolam minden átkot el-vőttem, várom ítélő biroul az egekből b. (2) ki minden ő ellenségit kikenyimek-is, az örökké való kinokra veti c: (3) engemet pedig minden valasztottakkal egyetemben, ő magához a' mennyei örömben, és az örök ditsőségre által viszen. d.

Szent írásbéli bizonyságok.

* Lásd Tsel. 10. 42. és 1. 11. és 17. 31. Rom. 14. 10. 2. Cor. 5. 10. 2. Tim. 4. 1. 1. Pet. 4. 5. 4. Luk. 21. 28. M kor pedig ezek kezdenek lenni, nézzetek-fel, es emelkedetek-fel a' 11 fe-

ire-

SZABADULASAROL. 73

jeiteket: mert el-közelget a' ti Váltáságtok.

b. 2. Timoth. 4. 8. Vegezetre el-tétetett énnékem az igazságnak Coronája, melyet meg-ad az Ur énnékem ama' napon, amaz igaz Biro: nem csak énnékem penig, hanem mindeneknek-is, kik Várándgyák amaz ő ditsőséges el-jövételet.

Tit. 2. 13. Várán ama' boldog reménséget, és ama' nag' Istennek, és a' mi meg-tartónknak, a' Jesus Christusnak ditsőséges meg-jeleneset: ki adta magát mi érettünk, hogy meg-váltana minket minden hamisságtól. Phil. 3. 20. 1. Theff. 1. 10. Sid. 9. 28.

Jelen. 22. 20. 21. Azt mondgya ki ezekről bizonyrágot téfzen, ugyan hamar el-jövök, Amen, jövel Uram Jesus.

c. Jelen. 20. 10. Az őrdög, ki el-tsallya vala őket, vettetik a' tűznek és kenőnek távában, holott vagyon ama' fene vad, és hamis Prophéta: és kínoztatnak éjjel és nappal mind örökké. Matth. 25. 41. 46.

2. Theff. 1. 6. 7. 8. 9. Meg-jelenik az Ur Jesus az égből, az ő hatalmátságának Angyalival, tűznek lángjában, ki boszszut áll azokon, kik az Istent nem ismertek, és nem engednek a' mi Urunk Jesus Christusnak Evangéliomának, kik meg-büntettetnek örök Veszedelemmel, kiűzettvén az Urnak orczájától, és az ő hatalmas ditsőségétől.

d. Ján. 14. 3. Mikoron el-menéndek, és Christus néktek helyet készítek, Veszont meg-térek ti hozzátok, és fel-Veszlek titeket magamhoz: hogy a' hol en leszek, ti-is ott legyetek. Matth. 25. 34. 46.

Ján. 17. 24. Atyám azt akarom hogy a' kiket adtál énnékem, ott legyenek ők-is en velem,
E s a' hol

74 **A Z E M B E R N E K M E G -**

*a' hol én vagyok; hogy lássák amaz én ditsősé-
ségemet, mellyet adtál énnékem.*

*Ismét, 1. Thess. 4. 17. Mi élők, kik meg-marad-
vattak leszünk, el ragadtatunk azokkal egy-
gyütt a' ködökbe, az űr eieibe, az elterő égbe,
es ekképpen mindenkor az Úrral leszünk.*

XX. ÚR
N A P.

Summája.

A' Szent
Lélekről

két dolgo-
kat hiszek:

1. Mellyik
az első?

2. Mellyik
a' második?

3. Miért
adatott ő

tenéked?

Mit tsele-
kezik te

benned?

A' meddig
marad te

veled?

A' SZENT LELEK ISTENRŐL.

LIIL. K E R D E S.

Mit hiszsz a' Szent Lélekről?

F E L E L E T.

Először azt hiszem (1) hogy valóságos
és egyenlő örök Isten az örökké valo Atyá-
val és Fiúval a, Másodszor (2) hogy azon

Szent Lélek énnékem is adatott e' végre b,
(3) hogy engemet az igaz hit által a' Chri-
stusban, és minden ő jo-téteményiben ré-
szessé tegyen c, engemet vigasztallyon d, (4)
és én velem mind örökké meg-maradgyó. e.

Először s' a' 1. másodszor) Az első dolog
nézi a' Szent Léleknek személyét, és arra kell
vitettetni: a' másik dolog viszont tartozik az
ő tisztire, mert azok mind ő tiszteli, mellyeket
hatalmassan és tsudálatossan tselekezik a' hi-
vekben.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Matth. 28. 19. Elmenvén azért tanítsa-
tok minden nemzetségeket, meg-keresztel-
vén őket az Atyának, a' Fiúnak, és a' Szent
Léleknek nevében.

1. Ján. 5. 7. Hármán vadnak kik az égben
bizonytságot tesznek, az Atya, az Ige, és a'
Szent Lélek, es ez három egy. 1. Cor. 12. 4. 5. 6. 11.
Tsel.

SZABADULASAROL. 75

Tsel. 5. 3. 4. Miért foglalta el a' Sátán a' Péter szoll te szivedet, hogy hazudnál a' *Szent Lelek* el- Ananiás- len, nem embereknek hazudtál, hanem *Istennek* nek.

Ismét, 1. Cor. 3. 16. Avagy nem tudgya. † Az az, toké hogy ti *Istennek* templomi vattok, és az mindé em- *Istennek* *Lelke* lakozik ti bennetek. Es 6. rész. berekre, a- 19. ver. Avagy nem tudgyátoké hogy a' ti kar miné- testeitek a' *Szent Leleknek* templomi. 2. Cor. mű nézet- 13. 13. Ela. 6. 9. Tsel. 28. 25. Solt. 139 7. ből, idő- 6. Tsel. 2. 17. 18. Joelből 2. 28. Lészén az ből, álla- utolsó időben azt mondgya az *Isten*: ki-töltők patból és az én *Lelkemből* minden testre †, és prophé- rendből, tálnak a' ti fiaitok és leányaitok *, és a' ti ifiai- vagy nema- tok látásokat látnak *, és a' ti véneitek álmo- ből valok kat álmodoznak *, az én szolgáimra pedig, és lejedenek, az én szolgáló leányimra azokban a' napok- mint az u- ban ki-töltőni az én lelkemet, és prophétál- tán egyen- nak. 1. Ján. 3. 24. 1. Cor. 2. 12. ként elő-

[*** Az az, az *Isten* országának titkait számlállyá meg-értik, azokról beszélhetnek, miképpen az ő Testamentumban lévő Prophéták, kiknek az *Isten* vagy látások, vagy álmok által magát meg jelentette, lásd meg, Mos. 4. k. 12. 6.]

Gal. 4. 6. Mivel hogy pedig fiak vadtak, ki- borsáta az *Isten* az ő *Fiatának* *Lelkét* a' ti sz- *Seitekben*, ki által azt kiáltjuk, Abba, az az, Atyánk.

Rom. 8. 9. A' kinél nintsen a' *Christusnak* *Lelke*, nem öve az.

c. 1. Cor. 12. 3. Senki-is a' *Jesust* *Urának* nem mondhattya *, hanem a' *Szent Lelek* által. * Az az.

Ismét, Eph. 3. 14. 16. 17. A' mi *Urunk* *Je-* hit által *sus Christusnak* Atyja, adgya meg néktek az meg nem- ő gazdag ditsóségeért, hog' alhatatissan erőf- ismérheti sódgyetek-meg a' *Szent Lelek* által a' belső és vallhat- emberben: Es a' *Christus* lakozzék hit által a' tya.

76 AZ EMBERNEK MEG-

ti sziveitekben, &c. Es 1. Cor. 6. 11.

d. Ján. 15. 26. Mikor pedig el-jövend az a^o vagy Vi- Szofzollo^t, kit én küldök néktek az Atyától, gasztalo. az igazságnak ama' Lelke, ki az Atyától származik, az bizonytságot téfzen én felőlem. Tsel. 9. 31.

e. Ján. 14. 16. 17. En kérem az Atyát, és más Vigasztalot ad néktek: hogy Seletek maradjon mind örökké: Tudni-illik az igazságnak ama' Lelkét, mellyet e' világ bé nem vehet. Mert bennetek lakik, és bennetek marad. Esa. 59. 21. Ján. 7. 38. 39. Eph. 1. 13. 14. és 4. 30. 1. Ján. 3. 9.

XXI. U R

LIV. K E E R D E S.

N A P.

Summája.

A' Chri-

Mit hiszsz a' Christusnac szent és Közönséges Anyaszentegyház árol?

stusnak közönséges Anyaszentegyháza, az egész emberi nemzet között b, az örök életre el-választatott c, és az igaz hitben meg-egygyező Sz. sereg avagy gyűlekezet f.

F E L E L E T.

1. Kitsoda Hiszem (1) hogy az Istennek Fia a, (2) gyűjti a- világ kezdetitől fogva b, világ végezetiglen vagy sze- c, magának (3) az egész emberi nemzet között d, örök életre el-választatott sereget e, degeti ezt zül d, örök életre el-választatott sereget e, a' sereget? (4) az ő Szent Lelke f, és Igéje által g, az 2. Mikor gyűjti h, igaz hitben egygyezőt h, gyűjt (5) azt ol- 3. Miből talmazza és meg-tartya i: (6) és hogy annak 4. Ki által a seregnek én-is elő tagja vagyok k, és mind gyűjti? örökké meg maradok l. 5. Mitsoda 5. Mit mivel osztán? 6. Mit hisz továbbá ez eszközzel? hitnek ágazattyában?

Szent) Az Ecclesia szentnek mondatik: mert a' Christusnak vérével, és a' Szent Lé-
lokkal

SZABADULASAROL. 77

lekkel meg-szenteltetett, az az, a' Christusnak érdeméért, az Isten előtt tökéletesen való szentnek és meg-igazittatottnak lenni ítéltek: Annak-felette a' Szent Lélek által meg-ujjittatik, hogy szent életet élni igyekezzék.

Közfőseges) Az az, az egész em'gri nemzetség közül szedegettetett, és semmi bizonyos helyhez, bizonyos nemzetséghez, avagy valami városhoz nem köteleztetett.

El-választott) Ez szotska jegyzi külömbözését a' külső és látható gyülekezetnek, úgy-mint a' melyben a' hivek a' gonoszokkal és hitetlenekkel elegyesleg vadnak; és a' belső s' láthatatlan Anyaszentegyháznak, melyben csak a' választott, és igaz hittel meg-ajándékozott hivek foglaltatnak-bé.

Szent írásbéli bizonyságok.

a Eph. 4. 11. 12. A' Christus adott némelyeket Apostolokat: némelyeket Prophetákat: némelyeket Evangelistákat: némelyeket Pásztorokat és tanítókat, a' szenteknek egyben való foglalásokra, szolgáltnak munkájára, a' Christus testének ippítésére. *

Ezért mondatik a' Christus Juhoknak nagy a' Christus Pásztorának. Sid. 13. 20. és Fő Pásztorának. stusnak A- 1. Pet. 5. 4. Sőt az Ecclesia Fejének. Eph. 1. 22. nyaszent- és 4. 15. &c. egyháza.

b. Luk. 11. 50. 51. Hogy elő-kértessek e' nemzetségtől minden Prophetáknak e' világ fundamentomának fel-vertetéséről fogva ki-mentatott Verek: Az Abelnek vére-től fogva mind a' Zakariásnak vére-ig, ki el-veize a' ház között és az oltár között.

Ján. 10. 16. Mas juhaim-is vadnak nékem. némelyek nem ez akolból valók; azokat is elő kell hoznom, és az én szomat halgattyák, és lesznek egy akol és egy pásztor. c. Matth.

78 **A Z E M B E R N E K M E G**

c. Matth. 28. 20. Imé én veletek vagyok *mind világ végezetig.*

1. Cor. 11. 26. Valamenyifzer ejenditek e' kenyeret és ijándoyátok e' pohárt, az Úrnak halálát emlegetétek, *miglen el-jő.*

Az Atya d. Solt. 2. 7. 8. En Fiam vagy te, én ma Isten szoll szültelek *Égedet. Kérd én tőlem a' pogányo- az Őfiának kar örökségül, és a' földnek határait birodalmul.*

Jelen. 5. 9. Meg-váltottál minket Istennek a' te véred által, *minden ágazatból, és nyelv- ből, és neptől és nemzetségből.* Lásd. 1. Cor. 1.

2. Ján. 10. 16. Tsel. 10. 34. Jelen. 7. 4. 9.

e. Rom. 9. 29. 30. Tudgyuk pedig hogy a- zoknak a' kik Istent szeretik mindenek javok- ra vadnak, azoknak *kik az ő szándéka szerint*

† Az az, *hivatalosok* †. Mert a' kiket *öröktől fogva tu- az Istennek dott,* azokat *el választotta:* A' kiket pedig *örökké va-* el-választott, azokat *el-is hitta,* és a' kiket *el- lo el-ren-* hivott azokat *meg-is igazította,* a' kiket *meg- delése és* igazított azokat *meg-is ditsőítette.*

decretoma Ján. 10. 28. Az én juhaim az én szomat hal- gattyák; én-is ismértem azokat, és engem kö- vetnek: *és en örök életet adok nekik.*

2. Tim. 1. 9. Ki meg-tartott minket és hi- vott szent hivattal, nem a' mi tselekedetink szerint, hanem *az ő végezése és kegyelme sze- rint,* melly adaiott nekünk a' Jesus Christus- ban *örök időnek előre* Lásd Eph. 1. 4. Tsel. 13. 48. Ján. 13. 18. és 15. 16. Ró. 9. 11. 16. 23. 24.

f. Esa. 44. 4. 5. Vizeket töltök-ki a' szomjuhozora, és folyo vizeket a' szárazra, *ki- töltöm az en Lelkemet a' te magodra,* és az én áldásomat a' te tennedre. *Es virágoznak mint a' füvek között a' virágok, és mint a' fűz fák a vizeknek folyási mellett.* Egygyik azt mondgya, *én az Úr vagyok,* a' másik ne-

vezte

SZABADULASAROL. 79

veztetik Jakobnak nevérol. Lásd 1. Pét. 1. 5. 2. és 2. Thess. 2. 13.

g. Rom. 10. 17. A' hit a' hallásból vagy, a' hallás az Isten igéjéből. Es Rom. 1. 16. Az Evangelium Istennek hatalma minden hívőnek az idveiségre. Lásd mind kettőt össze foglalva, Esa. 59. 21. Rom. 15. 17. 18. 19.

h. Eph. 4. 4. 13. Egy test és lelek vagyok, miképpen hogy a' ti hivatalotoknak egy reménységére hivattatok. Egy az Ur, egy a' hit, egy a' keresztség.

Eph. 4. 13. Miglen jussunk mindnyájan az hitnek és az Isten fiának ismeretének egygysé-
gére.

i. Matth. 16. 18. Ezen a' kősziklán * épí-
tem-fel az én Anyaszentegyházamat, és a'
pokolnak kapui + ne vehetnek az ő diadalmat. +
[+ Az az, ha szintén a' Pokolban lévő
minden gonosz lelkek, és azoknak e' világon
lévő minden eszközei álnok tanátsokkal, és
kegyetlenkedő igzekezetekkel össze esku-
nek-is az én Ecclesiám ellen, mindazáltal sem-
miképpen azon diadalmat nem veznek. Ha-
sonlatossági szó, mert akkori időben a' Sidók-
nak törvény tévő helyek, és Prokatori székek
a' kapukban voltak, kik mindazáltal külső erő
ellen meg-voltak jól erősfittervén].

1. Pét. 1. 5. Istennek erejétől őriztetünk
hit által az idveiségre, melly meg-készítte-
tett, hogy meg-jelennyék az utolsó időben.
Lásd Eph. 5. 23. Ján. 10. 28. 29.

k. Eph. 2. 19. 20. 21. 22. Azert immár nem
Gadok jövevények és sellérek, hanem a' szentek-
nek polgár társai, és Istennek tselédei, kik fel-
építtettek a' Prophétáknak és Apostolok-
nak fundamentomán, mellynek belső szegelyet
köve

* Szoll

Christus

Péternek:

Az az, ezen

a' te vallás-

tételeden

mell'el en-

gemet a-

ma' Chri-

stusnak az

elő Isten

Fiának

lenni val-

lottál. 5.

16.

köve a' Jesus Christus. Kiben az egész alkot-
vány szép rendel rakattatván nevededik, hog'
légyen Istennek szent temploma: mellyben
21-25 *Selünk együtt éppülők, hog' legyetek Isten-*
nek hájleka a' Szent Lelekben. Es 1. Pet. 2. 5.

1. Solt. 23. 6. Semmi nem egyéb hanem tsak
a' te jovoltod és irgalmatságod követnek en-
gemet életemnek minden napjaiban, és lako-
zom az Urnak házában hoszszu ideiglen. [az
az, örökké.]

Rom. 8. 38. 39. *Mert én bizonytal el-hittem,*
hog' sem halál, sem élet, sem Angyalok, sem
fejedelemségek, sem hatalmások, sem je-
len valok, sem következendők. Sem magas-
ság, sem mélység, és semmi egyéb teremtet ál-
lat, el nem szakaszthat minket az Istennek
szerelemétől, melly vagyon a' mi Urunk Jesus
Christusban.

1. Cor. 1. 8. 9. *Az Isten meg-erősít titeket*
mind végig az ártatlanságban, a' mi Urunk Je-
sus Christusnak napjára. Hiv az Isten, ki által
hivattattatok az ő Fiának a' mi Urunk Jesus
Christusnak társaságában. Lásd Sid. 10. 39.
Solt. 89. 31--35.

A' mi nézi az Ecclesiától el-szakadókat, a-
zokrol nyilván tanittya az irás hogy nem vol-
tak igaz tagjai az Isten Anyaszentegyházának,
1. Ján. 2. 19.

Summája.

A'szentek-
nek egy-

gyeisége nem egyéb, hanem 1. a' Christussal a, és min-
den ő javaival b, 2. s' magok között való közösülés.

F E L E L E T.

F. Először azt tétli: hogy mind közön-
ségesen, mind egygyenként a' hivek, a'
Chri-

Christusnak *a*, és minden ő javainak *b*, (1) mint ő tagjai *c*, közösi és részesei. Másodszor (2) hogy egygyenként ki ki a melly ajándékokat az Istentől vőtt, kész legyen azokkal közönséges haszonra, és mindeneknek id-
 vessegekre nagy örömet szolgálni *d*.

Először, Másodszor,) A' mellyek itt a' mi Christussal való egyesülésünkéről mondatnak azok a' mi vigasztalásunkra szolgálnak. A' mellyek pedig a' szenteknek egyyessége felől mondatnak, azok a' mi oktatásunkra használnak, hogy egymás között az atyafi szeretetet gyakoroljuk.

Mint ő tagjai) A' Christusnak tudni-illik mint tejünknek.

Szent irásbéli bizonyságok

a. 1. Ján. 1. 3. A' mi közösülésünk vagy az Atyával és az ő Fiával a' Jesus Christussal.

b. Rom. 8. 32. Az Isten az ő tulajdon Fiának nem kedvezett: hanem adta azt mi éretünk mindnyájan: *mi módon ingyen kegyelemből nem adna tehát ő véle egygyűrt minékünk mindeneket?*

Ján. 1. 16. Az ő tellyességből vőrtünk mindnyájan kegyelmet kegyelemért *.

[* Az az, egy kegyelmet más kegyelem után, avagy bőséges kegyelmet. A' kegyelenek nevén pedig itt értetnek azok az ajándékok, mellyeket az Isten minékünk kegyelméből a' Christusért, vagy a' Christusban ad és ajándékoz].

c. Eph. 5. 29. 30. Soha senki az ő tulajdon testét nem gyűlölte, hanem inkább neveli és táplállyá azt, miképpen az Ur-is az Anyaszentegyházat: Mert az ő testének tagjai va-

1. Miképen közösülnek a' Christus-al

2. Miben áll a' hivesek egy más között való közöségek?

gyünk, az ő testéből és tsontyaiból valok.

Melly a'
Christus

Col. 2. 19. *A' főből * az egész test, a' tagoknak egybe-botsáttatása és rakattatása által, egybe-foglaltatván és egybe-szerkeztesvén nevezedik az Istennek nevelése szerint.*

d. Rom. 12. 4. 5. 6. Miképpen egy testben sok tagok vadnak, a' tagoknak pedig mind nem csak azon egy tselekedetek vagyon: *Azon-képpen sokan egy test vagyunk a' Christusban, eggyenként pedig mindnyájan egymásnak tagjai vagyunk.* Mivel hogy azért különb-külömb ajándékunk vadnak a' nekünk adatott kegyelem szerint, akar irás magyarázás, magyarázzuk azt a' hitnek regulája szerint, s' a' t. Lásd 1. Cor. 12. 12--26.

1. Pet. 4. 10. *A' mint kiki között felelek ötte az ajándékot, azon-képpen sáfárkodgyatok abbel egymásnak, mint Istennek különb-külömb-féle ajándékinak jó sáfári.* Lásd Tsel. 4. 32. Sid. 13. 3. Gal. 6. 10. 2. Cor. 9. 7.

Summája.

LVI. K E R D E S.

A' bűnöknek botsá-

Mit hiszsz a' bűnöknek botsánattyáról? nattyáról ezt hiszem, hogy az Isten minden én bűneimről el-feletkezett c, és hogy engemet a' Christusnak igazságával ingyen meg-ajándékoz d.

1. Miért

F E L E L E T.

feletkezett

el a' te bű-

neidről az

Isten?

2. Mitso-

da dűneid-

ről felet-

kezett el?

3. Mitso-

da halznot

ítéltessem c.

Hiszem hogy az Isten (1) a' Christusnak elégtételéért a, (2) minden bűneimről és arról a' bűnre valo hajlandóságról, melly ellen énnékem tellyes életemben kell harczolnom b, tellyességgel el-feletkezett c: és engemet a' Christusnak igazságával ingyen meg-ajándékoz d, (3) hogy soha meg ne

Szent

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Eph. 1. 7. A Christusban vagyon váltságunk az ő vére által, tudni-illik bűneinknek bocsánattya, az ő kegyelmességének gazdagsága szerint. Col. 1. 14. Tsel. 10. 43. és 13. 38. 39.

b. Solt. 103. 3. Ki meg-kegyelmez MIN-DEN te bűneidnek; ki meg-gyógyítja MIN-DEN betegségedet. 1. Ján. 1. 7.

Rom. 7. 24. 25. Oh én nyavalyás ember! kitsoda szabadít-meg engemet e' halálnak testéből? Hálákat adok Istennek a' mi Urunk Jesus Christusnak általa.

Ísmét, Rom. 8. 1. Semmi kárhoz-tatások nincsen azért azoknak, kik vadnak a' Jesus Christusban, kik nem test szerint hanem lélek szerint járnak.

c. Jer. 31. 34. Meg-kegyelmezek az ő álnokságoknak, és az ő bűnökről többé meg nem emlékezem. Sid. 8. 12. és 10. 17. Esa. 43. 25. és 38. 17. Mich. 7. 19.

d. Rom. 3. 24. Meg-igazulnak pedig ingyen Isten kegyelméből, a' Jesus Christusban lőtte váltságnak általa. és 4. 6. és 5. 19. és 8. 3. 4. 1. Cor. 1. 30. 2. Cor. 5. 21.

e. Ján. 5. 24. Bizony, bizony, mondok néktek, a' ki az én beszédemet halgattya, és hiszen annak a' ki engemet el-botsátott, az kárhoz-atra nem megyen, hanem által-men a' halálból az életre.

Rom. 8. 33. 34. Kitsoda vádollya az Istennek választottit? Az Isten a' ki meg-igazít. Kitsoda a' ki kárhoztatna? A' Christus az, a' ki meg-holt. és 9. 1. Semmi kárhoztatások, &c. Lásd fellyebb.

vész a' bű-
nöknek
bocsánat-
tyából.

Summája. Mitsoda vigasztalásod vagyon a' Testnek.
A' testnek fel-támadásából?

fel-támadása három képpen vigasztal engemet, 1. hogy az én testem fel-támad e, 2. hogy ismét lelkemmel egyesül f, 3. és hogy meg-ditsőttetik g.

F E L E L E T.

1. Hová vitetik a' te lelked halálod után?

Ez hogy nemcsak (1) lelkem vitetik a-zontul a, mielőtt a' testből ki-mégyen, az ő fejéhez a' Christushoz b. hanem (2) ez én testem-is c, (3) a' Christusnak hatalma ál-

2. Mitsoda test támad-fel?

tal d, fel-támasztatván e, viszont az én lelkemmel egyesül f, és (4) a' Christusnak ditsőséges testéhez hasonlatos leszén g.

3. Kitsoda erejével támad-fel?

Azontul) Nem a' Pápistáktul költött Purgatoriumban (Lelkeket tisztító helyben) vitetik tehát elsőben.

4. A' te tested miképpen ditsőttetik-meg?

Ez én testem) Ezen én testem, mellyet mostan viselek, és a' mely porrá tétetetik: s' nem-is más test, állattya szerént: ki mindazáltal meg-romolhatatlan és ditsőséges leszén, 1. Cor. 15. 42. 43.

Szent írásbeli bizonyosságok.

a. Luc. 23. 43. Bizony mondom tenéked, * Jesus így *M A Selem leszész paraditsomban* *.
szoll a' ke- 2. Cor. 5. 8. Bizodalmunk vagyon penig, és resztfán a' inkább tetszik minékünk ki-költözni e' test-Tolvajnak. ből, es az Urhoz menni lakni.

Jelen. 14. 13. Boldogok lesznek ez időről fogva a' halottrak kik az Urban hálnak-meg.

Luc. 16. 22. Lőn penig hogy meg-halna a' kuldus, es- & ternek az Ang yaltol az Abrahám kebeleben, Tsel. 7. 59.

b. Prédik. 12. 7. A' por földé leszén mint annak

SZABADULASAROL. 89

annak előtte volt. A' lélek pedig meg-ter az Istenhez a' ki adta volt azt.

Phil. 1. 23. Kívánok el-öszlatni és a' Christussal együtt lenni, mert a' mindeneknél jobb.

c. Job. 19. 25. 26. 27. En jól tudom, hogy az én meg-váltóm él, és hog' az utolsó ember a' földből fel-támad. Es minek-utánna ez én testemet a' térgek meg-rágják, és minekutánna fel-ébrednek, ebben a' testben meg-látom az Istent: Ugyan én magam látom meg nem más, es az én szemeim lártják-meg, minekutánna az én ve-séim én bennem meg-emésztetnek.

1. Cor. 15. 53. Mert szükség hogy ez romlando test romolhatatlan természetet öltözzék-fel magára, es ez halando test halhatatlanságot.

d. Ján. 5. 28. 29. El-jő az ora, mellyen mindenek kik a' koporsókban vadnak, meg-hallják az ő (Isten Fiának) szavát, és a' kik jókat tselekedtenek ki-jőnek az életnek fel-támasztására.

e. Ján 6. 39. 40. Ez pedig annak akarattya, a' ki engemet el-botsátot, tudni-illik az Atyáé, hogy valamit nekem adott abban semmit el ne veszessenek, hanem fel-támasztom azt az utolsó napon. Ez-is pedig annak akarattya, a' ki engem el-botsátott, hogy minden valaki láttya a' Fiut, és hiszen ő benne, őiök élete legyen, és én fel-támasztom azt amaz utolsó napon.

f. Ezech. 37. 5. 6. Így szól az Ur ezeknek * Tudni a' teremeknek *: Imé én botsátok ti belétek lel-illik a' hol-kerés eltek. Es adok ti reátok inakat, és huft tak meg-adok ti reátok, és bőrrel bé-burítalak titeket, szaradott és adok ti belétek lelket és eltek, és meg-tud-teremi-gyátok hogy én vagyok az Ur.

nek.

F s

g. Phil.

36 AZ EMBERNEK MEG-

g. Phil. 3. 21. *Az Ur Jesus Christus el-vá-
rozattya a' mi alázatos testünket, hogy ha-
sonlatos legyen az ő ditsősélt testehez, az ő ha-
talmos ereje szerint, melynek általa minde-
neket az ő birodalma alá vethet.*

Mikor el-
temettetik

1. Cor. 15. 42. 43. *El-vettetik * rothadan-
do test, fel-támasztatik rothadbatatlan, el-
vettetik g' alázatos test, fel-támasztatik ditsős-
séges el-vettetik erőtel en test, fel-támaszta-
tik hatalmas. Lásd 1. Ján. 3. 2.*

LVIII. K E R D E S.

Summája.

Az örök

*Mitsoda vigasztalásod vagyon e' czikkely-
ből: Hiszem az örök életet?*

*Élet felől valo czikkelyből e' vigasztalást vélszem, hogy ez
élet után tellyes és tökéletes boldogsággal bírok.*

F E L E L E T.

1. Honná
veszed illy
bizonyossá
e' te tell' es
és tökéle-
tes bol-
dagságod
felől vi-
gasztalá-
sodat?

2. Mivég-
re adatta-
tik jöven-
dőbe az a'
boldog-
ság?

3. Miné-
mű elzen
az a' bol-
dagság?

*Ez hogy mivel (1) ez én mostani éle-
tembenn-is érzem az én szivemben az örök
életnek bennem valo kezdetit a, tehát ez
életnek utánna tellyes és tökéletes bol-
dagságom léssen b. (2) mellyben az istent
mind örökké ditsérem c: (3) Az penig a'
boldogság olyan hogy soha szem ollyat,
nem látott, sem fül nem hallott, sem ember
szive meg sem gondolt d.*

Szent irásbéli bizonyságok.

a. Ján. 11. 25. 26. *A' ki en bennem hiszen
ha meg-hal-is, el az; és Galaki el es hiszen en
bennem, soha meg nem hal.*

Rom. 8. 23. 24. *Nem tsak azok penig, ha-
nem mi-is kik a' Szent Léleknek sengerjei
örökk, mi magunkban fohászkodunk, a' füsá-
got várván, tudni-illik a' mi testünknek tel-
lyes*

SZABADULASAROL. 87

Iyes váltágát. Mert reménség által tartatunk meg.

1. Pet. 1. 7. 8. A' Christus meg-jelenik, kit noha nem láttatok, mindazáltal szerettétek őtet, kit noha most-is nem láttok, mindazáltal ő benne hívén örövendeztek ki-mondhatatlan es ditsőséges örömmel.

6. Matth. 25. 34. 46. Akkor azt mondgya a' Király (Christus) azoknak, kik az ő jobb keze felől lésznek: Jertek-el én Atyámnak áldottai, birjátok az országot, melly meg-készítetett ti néktek e' világ fundamentumának fel-vetése előtt. Es el-mennek az igazak az örök életre.

1. Cor. 13. 10. Minek-utánna el-jővendő a' tökéletes tellyesség, el-töröltetik a' mi rész-szerint vagyom. és 12.

c. Jelen. 22. 3. 4. Az Uj Jerusálemben az Istennek és a' Bárányinak széki lészén, és az ő szolgálai szolgálnak ő neki *: és láttják az ő or- * Szüntelē czáját, és az ő néve homlokokon lészén. ditsérvén

Ismét, Jelen. 19. 5. Akkor a' széktől szo jó- és magasz- ve-ki, melly azt mondgya vala: Ditsérjétek a' talván őtet mi Istenünket minden ő szolgálai, és kik félitek őtet kitsinyek és nagyok.

d. 1. Cor. 2. 9. De prédikállyuk a' mint meg-vagyom írva: A' mellyeket a' szem nem látott, sem a' fül nem hallott, az embereknek-is gondolattában nem mentek, mellyeket az Isten készített az őtet szeretőknek.

LIX. KERDES.

Immár mikor mindezeket hiszed: mi hasznát vészéd?

F E L E L E T.

(1) Ezt, hogy Isten előtt a' Christusban

XXIII.
U R N A P.

Summája.

Ket hasznait vészéd ezeknek midőnezeket hiszem
1. Mellyik

88 AZ EMBERNEK MEG-

2. Mellyik meg-igazulok *a*: és (2) az örök életnek örökösödik? *b* rököse vagyok *b*.

Mind Ezek) Tudni illik a' mellyek ez ideig meg-magyarázott és fejtegetett hitnek ágazatiban, ugy-mint az Evangeliomnak summájában, bé-foglaltatnak.

Isten előtt meg-igazulok) Isten előtt meg-igazulni, avagy igaznak lenni, annyit tévesen mint a' bűnnek köteleisége alól fel-szabadítani: és igaznak ítéltetni. Így véterik ez a' szó helyyel helyyel az Írásban. Lásd-meg Péld. 17. 15. A' ki meg-igazította a' bűnöst, és a' ki kárhoztatta az igazat, utálatos az Urnak egyaránt mind a' kettő.

Matth. 12. 37. A' te beszédidből igazítottad-meg, és a' te beszédidben kárhoztatod. Lásd. Rom. 5. 16. 18. és 8. 33.

Szent írástéli bizonyságok.

a. Rom. 1. 16. 17. A' Christusnak *Evangelioma*, Istennek hatalma minden hívőnek idvességére. Mert az Istennek igazsága az által jelentetik-meg, *hitből hitbe*, mint meg-vagyon írva: Az igaz ember *hitből él*.

b. 1. Pét. 1. 9. A' ti *hiteteknek* jutalmát élvezén, tudni-illik a' ti *lelketeknek idvességét*.

2. Tim. 4. 7. 8. Amaz nemes hartzot meg-hartzoltam, futásomat el-végeztem, a' *hitet meg-tartottam*. Végezetre le-róttam nekem az igazságnak koronája, s' a' többi.

LX. KERDES.

Mi módon igazulsz-meg az Isten előtt?

F E L E E T.

1. Mit éppé vagy te igaz az Iste előtt, holott bűnös vagy?

Egyedül csak a' Jesus Cristusban valo hívő által *a*, annyira hogy (1) noha engemet az én lel-

Summája.

Az Isten előtt Egyedül csak a' Jesus Christusban valo igaz hit által igazulok-meg.

SZABADULASAROL 89

én lelkem ismérési vádol azzal, hogy az Istennek minden parantsolati ellen igenvétkeztem, és azoknak csak egyikét is meg nem tartottam, sőt noha még most is minden gonoszra hajlando vagyok *b*: De mindazonáltal ((2) csak hog' ezeket az én Vramnak jó teteményit szivem szerint való igaz bizodalommal vegyem *c*) minden érdemem nélkül egyedül csak az Istennek irgalmasságából, a' Christusnak tellyes elég tette, igazsága és szentsége, énnékem tulajdonittatik és ajándékoztatik *d*, (3) nem külvőmben mint ha én magam semmi bűnt nem törtem volna, és semmi fogyatkozás én bennem nem volt volna; Sőt inkább mintha azt az engedelmeiséget, mellyet a' Christus tselekedett, tulajdon éntselekedté volna *e*.

Minden gonoszra hajlando) Az ő emberre képest tudni illik, az az, a' megromlott természetnek maradék részeire nézve: ugymint-mellyek az ujjá születettekben is még fenn vadnak.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Rom. 3. 28. Annak-okaért mind ezekből azt hozzuk ki bizonyos-képpen, hogy az ember meg igazul hitnek általa, a' törvénynek tselekedeti nélkül.

Gal. 2. 16. Tudván mi ezt, hogy nem igazul meg az ember a' törvénynek tselekedetiből, hanem a' Jesus Christusban való hit által: Mi-is a' Jesus Christusban hittünk, hogy meg igazulvánk a' Christusban való hit által, és

E S nem a'

2. Mitsoda okkal ajándékoztatik tenéked a' Christusnak tökéletes elég tette?

3. Az Isten előtt tehát minémű igaznak tartatol te?

90 **AZ EMBERNEK MEG-**
nem a' Törvény tselekedetiből: Annak-oka-
ért, mert egy test-is nem igazul-meg a' Tör-
vény tselekedetiből.

b. Rom. 7. 14. Mert tudgyuk hogy a' tör-
vény lelki állat. *De én testi vagyok, és rekesz-*
tettem a' bűn alá.

Ismét, Rom. 7. 21. 22. 23. *Feltalálom az ére-*
magamban, ki jót akarok tselekedni, ez tör-
*vényt, * hogy a' bűn én hozzám ragadott.*
*Mert gyönyörködöm az Isten Törvényében **
belső ember szerint; de látok az én tagaimban
*más törvényt * melly az én elmémnek törvé-*
*nyével * ellenkezik, és engemet rabul ad a'*
bűnnek törvényének, melly az én tagaimban
vagyon.

[**** E' négy helyeken a' Törvénynek
nevezeti téfzen, különb különb mozduláso-
kat és indulatokat, mellyek között némellyek
a' belső és ujjá született ember szerint jó vég-
re lesznek; némellyek viszont az ő ember a-
vagy a' meg-vesztett természet szerint, (melly
még az ujjá születettekben-is ez életben
nyilván való), gonosz végre lesznek]. és Gal.
5. 16. 17.

c. Matth. 9. 2. *Bizálfiam, meg-botsáttat-*
tanak néked a' te bűneid.

Rom. 10. 10. *Szívet hiszünk az igazságra.*

Rom. 4. 23. 24. Nem tsak ő érette (Abrahám-
ért) irattatott penig meg, hogy ez tulajdo-
nított neki igazság gyanánt; hanem mi é-
rettünk-is, kiknek jövendőben tulajdonították,
azoknak, tudni-illik a' kik hisznek abban, a'
ki fel-tamasztotta a' mi Urunk Jესus Christust
az halálból.

d. Rom. 3. 24. 25. *Meg-igazulunk penig in-*
gyen; Isten kegyelméből a' Jესus Christusban

SZABADULASAROL. 91

*Őt váltáságnak általa: Kt az Isten rendelt
engesztelő áldozatul az ő vérebén való hitnek
általa, az elébbeni bűnöknek meg-botsáttat-
tálában való igazságnak meg-mutatására.*

Rom. 4. 6. 7. 8. Mint a' Dávid-is boldognak
jelenti lenni azt az embert, kit Isten igaznak
tulajdonit tselekedet nélkül, mondván: Boldo-
gok a' kiknek meg-botsáttattak az ő hamis-
ságok; és a' kiknek el-fedeztettek az ő bűne-
ik. Boldog ember kinek nem tulajdonittya
Isten a' bűnt.

Rom. 5. 9. Minek-utánna azért meg-igazu-
lunk az ő vérenek általa, sokkal inkább meg-
táratunk mostan a' harag ellen ő általa.

Rom. 5. 18. 19. Bizonyára azért miképpen
egy (Adámnak) esetinek általa az ítélet min-
den embereknek kárhozattára el-áradott:
azonképpen az egy (Christusnak) meg-igazi-
rásának általa, a' jó-tetemény el-áradott min-
den emberekre, az életnek igazulására. Mert
miképpen hogy egynek engedetlensége ál-
tal, sokan bűnösök lóttanak: azonképpen egy-
nek engedelmessege által sokan igazak lesznek.

e. Esa. 1. 18. Ha a' ti bűneitek olyanok Gol-
mának, mint a' veres festék, fejeitek lesznek
mint a' hó: Es ha pirossak lesznek, mint a' piros
festék, a' fejei gyapjához hasonlóak lesznek.

Mich. 7. 9. El-tapodgya a' mi alnokságinkat:
és a' tengernek mélyseges örvényében veti min-
den bűneinket.

2. Cor. 5. 21. Mert az Isten, azt a' ki bűnt
nem tud vala, tévé bűnné, hogy mi lennénk I-
sten igazsága ő benne.

Summája.

Azért
mondom,
avagy ál-

latom magamat az Isten előtt EGYEDŰL tsak hit által igaznak lenni, mert tsak a' hit az az egy eszköz, mellyel a' Jesus Christusnak elég-tételét meg-foghatom, és hozzá-m kaptsolhatom, vagy magamra szabhatom.

*Miért állatod azt, hogy te EGYEDŰL
tsak a' hit által igazulsz-meg?*

F E L E L E T.

1. Nemde
azért a' te
hitednek
méltoságá-
val vagyé
kedves az
Isten előtt
és meg-i-
gazult?

2. Mitsoda
hát tulaj-
don-kép-
pen a' te
igasságod
az Isten e-
lőtt?

(1) Nem azért mintha az én hitemnek méltoságáért volnék Isten előtt kellemetes a: hanem hogy Isten előtt (2) EGYEDŰL tsak a' Christusnak elég tetele, igassága és szentsége legyen ennékem igasságom b: én pedig azt különben meg-nem foghatom hanem tsak az én hitemmel c.

Nem az én hitemnek méltoságával) Miképpen a' szem, a' láb, kéz és szája, a' mikhez az Irás a' hitet hasonlítja Ján. 1. 12. és 6. 35. 40. 53. nem a' magokban való méltoságra nézve, a' mennyiben tagok, táplálnak valakit, avagy gazdagítanak, hanem hogy olly eszközök, kikkel afféle dolgok kerestetnek, meg-szerzetnek, és az embereknek tulajdonivá tételnek: Így a' mi hitünk, és a' Jesus Christusnak érdemében való bizodalunk meg-igazít, de nem az ő méltosága által, mintha a' hit magában szintén olly egészen tökéletes lelki jószág volna: hanem a' Christusnak érdeme és elég-tételére nézve: a' mennyiben azt magának meg-keresi, meg-szerzi, és magára ruházza, vagy tulajdonítja.

Szent írásbeli bizonyságok.

* Itt a' hit

a. Rom. 4. 5. Annak a' ki nem munkálkodik
hanem

SZABADILASAROL. 93

hanem hiszen abban a' ki meg-igazította a' az tseleke-
mitetlen embert tulajdonították a' hit igazság detnek el-
yanánt. lenébe té-

Eph. 2. 8. 9. Kegyelemből tartattatok meg, tetik, ezo-
bitnek általa, és az nem tőletek & agyon; Isten káért nem
ajándéka az. Nem a' tselekedetből; hogy sen-annyiban
ki ne kékedgyék. a' hitből a'

b. Meg-igazulunk ingyen, s' a' t. menibē az
Meg-igazulván az ō vére által, s' a' t. (lyebb. a' hivekbē
Miképpen egy élet által, s' a' t' Lásd oda fel- valo jotse-

2. Cor. 5. 21. Az Isten azt a' ki bűnt nem lekedet,
tud vala, tőtte bűnné. s' a' t. 1. Cor. 1. 30. Jer. hanem a'
23. 5. 6. menyiben

9. Rom. 3. 21. 22. Mostan pedig meg-jelent a' Christus
az Istennek igazsága a' törvény nélkül melly igazságát
meg-bizonyított a' Törvénynek és a' Pro-meg-fogo
phétáknak bizonyosságokkal-is. Az Isten igaz- és reájok
ságát mondom, hogy meg-jelent a' Jesus Chri- ruházo
stusban & alo hitnek általa * mindenekhez és eszköz.
mindeneken a' kik hisznek, mert nintsen eb- Lásd a' 60.
ben külömbség. kérdést a'

[* Ugy-mint melly által az Istennek miné- D-ben.
künk előnkben tétetett és ajánlatott igazsá-
gát meg-fogjuk. Annakokáért a' hit nem ma-
ga az igazság; hanem olyan mint a' szegény-
nek keze, mellyel a' néki nyújtott alamsínát
el-veszi.]

Sid. 11. 7. Hit által Istentől meg-intetvén
a' Noe--kárhoztatta e' világot, és a' hitből & a-
do igazságnak örökösége lőtt.

Rom. 4. 3. Hűn az Abrahám az Istennek:
és tulajdonították neki igazságára.

Phil. 3. 9. Nem leven nekem olly igazságom,
melly a' törvényből volna: hanem melly a' Chri-
stusban & alo hit által & agyon.

LXII. KERDES.

A' mi

XXIV. *A' mi jo tselekedetünk miért nem lehet igazság, avagy Isten előtt való meg igazulásunknak valami része.*

URNAP.

Summája.

A' mi jo-tselekedetünk nem lehetnek igazság, avagy az igazságnak valami szíve az Isten előtt; mert hibások tökéletesség nélkül valok. F E L E L E T.

Azért mert annak az igazságnak melly az 1. Minémű Isten előtt meg-álhat, (1) vétek nélkül igazságnak lonak és tökéletesnek kell lenni, és minden részeiben az Isten törvényével egygyezőnek a: Minékünk pedig leg jobb tselekedetünk is a' mig e gyarlo testi életben vagyunk, nem tökéletesek, hanem bűnökkel meg ferteztetek b.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Szeressed a' te Uradat, s'a' t. 1. smét, At-

* Lásd o. 10. k. között minden, s' a' többi. *
da-fel 4. és Jak. 2. 10. Mert valaki az egész törvényt meg-tartándgya, *Verkezendik pedig egy dologban, az egész törvény meg-rontásában bűnös.* Rom. 2. 2. 5. az Isten ítéleti igaz.

b. Solt 130. 3. Ha a' mi bűneinket meg-tartándod Isten: Uram kirsoda álhát-meg?

Esa. 64. 6. Mi mindnyájjan olyak vagyunk, mint a' tisztátalan, és mint a' meg-ferteztetett ruha minden mi igazságunk. Jac. 3. 2. Sokakban meg-botlunk mindnyájjan.

1. Ján. 1. 8. Ha azt mondgyuk hogy nintsen bűn mi bennünk, magunkat meg-tsalljuk, és igazság bennünk nintsen.

Summá a.

Noha az Isten a' jo-

LXIII. KERDES.

Hogy hogy lehetne az, hogy a' mi jo tselekedetünk

detink semmit nem érdemlenének, ha az
Isten mind e világ szerint, s mind a
jövendő életben jutalmat ígér
hogy ad érettek?

F E L E L E T.

(1) Az a jutalom nem a mi érdemünkért,
adatik a: hanem kegyelemből b.

E világ szerint s mind a jövendő életben
jutalmat ígér) Mert meg-vagyom írva, 1. Tim.
4. 8. Az Isteni tiszteltet, (avagy kegyesség)
mindenre hasznos, mellynek ígérte vagon e
világon, és a' más világon való meg-ajándékoz-
tatásáról.

Ímért, Márk. 10. 29. 30. Bizony mondom
néktek, nintsen senki a' ki el-hagyándgya há-
zát, vagy atyafiait, vagy nénnjét, Attyát,
avagy Annyat, avagy feleségét, avagy gyer-
mekit, avagy szántó-földeit én érettem és az
Evangelion ért, a' száz annyit nem venne
mostan ez időben, házakat, atyafiakat, nén-
nyeit, annyait, gyermekeket és szántó-földe-
ket, háboruságokkal egybe, és a' jövendő vi-
lágban örök életet. Math. 10. 41. 42. Luk. 6.
35. Math. 25.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Luk. 17. 10. Ha mind azokat meg tsele-
kedenditek is mellyek néktek parantsoltattak,
azt mondgyátok: haszontalan szolgák vagyunk,
mert a' mit kellett tselekednünk azt tselekedtük.

Rom. 11. 35. 36. Kicsoda adott valamit elő-
szőr neki (az Urnak) és meg-adná annak?
Mert ő tőle, ő általa, és ő benne vadnak min-
denek, ővé legyen a' dicsőség mind örökké,
Amen. Solt. 16. 2. Rom. 8. 18.

b. Coloss. 3. 24. Tudván hogy ti az Uról
veszti-

tseleked-
teknek ju-
talmat ígér
mindazál-
tal abból
nem kö-
vetkezik
hogy azok
Isten előtt
valamit ér-
demelné-
nek.

1. Miért
nem kö-
vetkezik?

* Melly ő veszitek az örökségnek * jutalmát; mert az Őrökség né Christushnak szolgáltok.

Éi demért Ismét. 2. Timoth. 1. 16. Adgya az Őr hogy adatik. irgalmaságot talállyon az Őrnál ama' napon s' a' t. Lásd Rom. 6. 23. és 11. 6. Math. 25. 34.

Summája.

LXIV. KERDES.

A' tselekedetek nélkül hitből való megigazulásnak tudománya né

ad az embereknek gonosz életre való testi bátor-
ságot a.

1. Miért nem ad?

Nem adé e' tudomány gonosz életre való testi bátorságot az embereknek, avagy nem teszi e' restekké a' jo-tselekedetre?

FELELET.

Nem a: (1) Mert az semmiképpen nem lehet, hogy azok a' kik hit által a' Christushban oltattanak, haláladásnak gyümölcset ne teremtenének b.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Rom. 3. 31. A' Törvényt az érettségébe való ártésszéské a' hit által? távol legyen az: sőt inkább a' Törvényt erősítették.

Rom. 6. 1. 2. Mit mondunk tehát? megmaradgyunk e' bűnben, hogy a' kegyelem * Az az, né annál nagyobb legyen? Távol legyen: Kik engedni meg-holtunk a' bűnnek, mi módon élénk hogy a' meg-abbán? Solt. 130. 4.

b. 1. Ján. 3. 9. Valaki Istentől született, bűnt nem tselekeszik *, mert annak magva van rajta. ingyen sem vétkezhetik † mert

† Az az, Istentől született.

meg-által Jan. 15. 5. En vagyok a' szólótó, ti szólótó kodva a' veszítők vattok, a' kiben én maradok sok gyűbűnőkben móltsóket terem. Lásd Gál. 5. 6. Jac. 2. 20. meg nem Tit. 3. 8.

n aradhat.

A' SA-

A' SACRAMENTOMOKROL.

LXV. KERDES.

Mivel hogy azért tsak a hit téfzen minket
részesekké a' Christusban és minden
ő jo téteményiben, honnan szá-
mazik hát ez a' hit?

F E L E L E T.

A' Szent Lélektől a: ki azt (1) az Evangeli-
omnak predikállása által b, a' mi sziveink-
ben fel-gerjeszti és (2) a' Sacramentomok-
kal való éléssel bennünk meg-erősíti c.

Szent irásbéli bizonyságok.

a. Mivel hogy vagyon minékünk az hitnek
azon Lelke, s' a' t. 2. Cor. 4. 13. *

b. Az hit a' hallásból vagyon, s' a' t. Rom. 10. 17. †

1. Cor. 3. 5. 6. Kitsoda a' Pál, és kitsoda az
Apollos, hanem szolgák kik által hittetek, és da fel a' 21.
a' mint kinek kinek az Ur adta? En plántál-kérd: alatt
tam: Apollos öntözte, de Isten adta annak elő- az E-be.
menetelit. Tsel. 16. 14.

c. Rom. 4. 11. Az Abrahám a' környülme-
telésnek jelet vőtte, a' környülmetelenségben latt az F-be
való hitnek * igazságának meg-petserlésére.

a' környülmetelkedés volt annak az ő hitinek meg-erősí-
tése, mivel már annak előtte a' környülmetelenségben
lévén, meg-fogta vala az igazságot, és a' mellyet hiti ál-
tal magához kaptsolt vala.

Tsel. 8. 36. 37. 38. Monda a' komornyik:
Imhol a' viz, mitsoda tilt-meg a' keresztségét
engemet? Philep pedig monda: Ha tellyes
szóból hiszsz, meg-lehet. Amaz pedig felelvén
monda: Hiszem a' Jesus Christust Isten Fiának
lenni.

XXV. UR

N A P.

Summája.

A' Szent

Lélek

mind fel-

gerjeszi, s'

mind meg-

erősíti a'

hitet a.

1. Mi által

gerjeszti-

fel a hitet?

2. Ugyan

azont mi

által erős-

síti meg?

* Lásd o-

21. kérd. a-

† Lásd a'

21. kérd. a-

* Az az,

lenni. Es meg-állatá a' szekeret, és le-szállá-
nak mind ketten a' vízben, Philep és a' ko-
mornyik, és Philep meg-keresztelé azt. †

[† A' Philep meg-keresztelte e' komornyik-
ot, ki már annak előtte az ő hitiről vallást
tört vala. Nem azért hogy a' keresztség által
idvőzülne; hanem hogy az által meg-erősít-
tetnék az ő hiti, mellyel a' Christusért igérte-
tett idvőséget már meg-fogván magához
kaptsolta vala.]

Summája.

A' Sacra-
mentomok
az Evange-
liomi igé-
reteknek.

1. Je-
gyei. 2.

perséti c.

1. Minémű

jegyek a'

Sacramen-

tomok ?

2. Kitől

szerezte-

tenek ?

3. Mikép-

pen él az Isten a' Sacramentomokkal mint jegyekkel ?

Miképpen él vélek mint persétekkel ?

[Ez kérdésre a' ta-

nulo kisdéd így felellyen-meg:

Mert a' Sacramentommal

va o élé által, az Isten minékünk az Evangeliomi igére-

teket meg-persétli.]

5. Mellyik az Evangeliónak igéreti?

Sacramentomok)

E' szó, Sacramentum Deak

ige, melly bizonyos rend-tartásokkal véghez

vitt esküvést tészen. A' Catechesisben penig

és az Ecclesiában vétetik e' szent jegyekért és

persétekért.

L X V I. K E R D E S.

Mitsodák a' Sacramentomok ?

F E L E L E T.

(1) Szent a, és látható b, jegyek és pe-

tsétek c: mellyek (2) az Istentől azért,

szereztek d, (3) hogy azok által az Evan-

geliomnak ígérteit nekünk inkább meg-vi-

lágosítsa e, és (4) meg-persétellye f, tud-

ni-illik hogy (5) nem csak közönséges-kép-

pen mindeneknek, hanem még egygyen-

ként is minden hivéknak, a' Christusnak

kereszt fán véghez vitt egy áldozattyáért,

ingyen ajándékozza a' bűnöknek bocsánat-

tyát és az örök életet g.

pen él az Isten a' Sacramentomokkal mint jegyekkel ?

4. Miképpen él vélek mint persétekkel ? [Ez kérdésre a' ta-

nulo kisdéd így felellyen-meg: Mert a' Sacramentommal

va o élé által, az Isten minékünk az Evangeliomi igére-

teket meg-persétli.]

5. Mellyik az Evangeliónak igéreti?

Sacramentomok) E' szó, Sacramentum Deak

ige, melly bizonyos rend-tartásokkal véghez

vitt esküvést tészen. A' Catechesisben penig

és az Ecclesiában vétetik e' szent jegyekért és

persétekért.

Hogy

SZABADULASAROL. 99

Hogy azok által) Itt szépen meg-jelentetik mitsoda különbözőséssel legvenek a' Sacramentumok, 1. Jegyek. 2. Petsétek. Elsőben: mert mint egy jegyek az Evangeliomnak ígértit minékünk világossan meg-mutatták, az az, az Evangeliomban meg-ígért minden lelki ajándékok e' külső jegyek által ábrázoltatnak, és szemeink eleiben tételnek.

Példának okáért.

- A' környül-metélkedés.
- A' Vizzel való meg-mosás a' keresztségben.
- A' Báránynak meg-öletése.
- A' meg-szegett kenyér és a' ki-öntött bor.

Je-gye

- A' bűnöknek el-vetésének.
- A' bűnöknek el-mosásának, avagy azokból való meg-tisztulásnak.
- A' Christusnak a' keresztfán való áldozat-tyának.
- A' Christ' meg-felzített testének, és ki-öntött vérének.

Másodszor, ugy-mint petsétek meg-petsélik nekünk az Evangeliomnak ígértit, az az, az Evangeliomban meg-ígértetett mennyei ajándékok, e' földi jegyek és petsétek által nekünk meg-bizonyítatnak és meg-erősítetnek: miképpen közönségesen, az emberek közt nagyobb hitelnek okáért a' levelek petsétekkel szoktak meg-erősíteni.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Mos. 2. k. 29. 33. Idegen ne egyék azokban (tudni illik a' szüntelen való áldozatnak husaiban) mert * szent állatok azok. Lásd 1. Sám. 21. 4.

* Ha azért az ő Teste

mentőbéli Ceremo- 6. Rom. 2. 28. *A' testben nyilvánvaló kör-*
nyúl metelkedes.

niás áldo- Mos. 2. k. 12. 13. Es az a' Báránynak vére
zatok s;en- léfzen nektek jelül a' házakban, kikben ti le-
teknek ne- jendetek, és mikor látándom a' Sere, el-me-
veztetnek; gyek mellőletek: és akképpen nem léfzen ti
Menyivel közöttek tsapás a' veszedelemre; mikor én
inkább s;en- az első szű ötteket vágom az Egyiptom föl-
tek hát az dén. Tsel. 8. 36. Imhol a' Sere, &c.

uj Testa- c. Mos. 1. k. 17. 11. Környúl-metellyétek
mentom- penig a' ti férfui testeteknek bőrének é'eit,
béli Sacra- hogy legyen az., az én köztem és ti közöttetek
mento- való szőversegnek jele.

mok? Rom. 4. 11. *Abrahám vette a' környúl-me-*
telkedésnek jelet, a' környúl-metéletlenségben
való hitnek igazságának meg-petsérlésére.
Láld. Mos. 2. k. 13. 9.

1. Cor. 11. 24. 25 Ezt (a' meg-tőrettetett
kenyeret vévén és meg-évén) tselekedgyétek
az én E M L E K E Z E T E M R E. Ezt (mikor
a' meg-áldattatott pohárból isztok) tseleked-
gyétek az én E M L E K E Z E T E M R E.

d. Tsel. 7. 8. *Az Isten adta neki a' környúl-*
metelkedésnek szőverseget.

Mos. 2. k. 12. 27. *Az Urnak Páschájának*
áldozattya.

Ján. 1. 33. *Az Isten el-botsáta engem, hogy*
kerefsz tellyek Serezel.

1. Cor. 11. 23. *En az Urtól vettem, mellyet*
néktek előtökbe-is adtam, hogy az Ur János
melly étszaka el-árultaték vőtte a' kenyeret,
s' a' többi.

* Tudni-
illik hogy
te kováfz-
talan ke-
nyerekkel
élsz.

e. Kijöv. 13. 9. *Hogy legyen * tenéked az,*
mint egy kezeden való jegyűl, és emlékezetűl
a' te szemeid előtt. Veld őizve ezzel, 1. Cor.
5. 7. Láld. Mos. k. 17. 13. Mos. 5. k. 30. 6.
Tsel. 22. 5. 16. Ezent

Ezent bizonyittyák mind azok a' Locások
valahol a' Sacramentumok Jegyeknek hivat-
tatnak.

f. Rom. 4. 11. Abrahám vőtte a' környül-
metelkedésnek jelet, a' környülmeteletlenségben
Salohitnek igazságának meg-pertetlesere. *

g Tsel. 2. 38 Péter pedig monda nékiék: vőtte olly
Térjete-k meg. és keresz-telkedg yetek-meg e- végre, hog-
gyen egyen az Ur Jესusnak nevében, a' bűnök- a' környül-
nek botsánattyára. metélke-

Ismét, Tsel. 22. 16. Mostan azért mit ké- des által,
fedelmezel, kellyfel és keresz-telkedgyél-meg, melly az I-
és mosd. el a' te bűneidet, az Urnak nevét segi- sten szöve-
tségül híván. Lásd Matth. 26. 28. tségének

Luc. 22. 19. 20. Ez az én testem, melly ti e- jele vala,
rettetek adatik, bűnöknek botsánattyára. lenne bi-
zonyos arról a' meg-igazulásról, mellyet hiti által vőte
volt.

LXVII. K E R D E S.

Summája.

Az ige azért és a' Sacramentumok mind Ige, mind
ketten arra valoké, hogy a' mi hitűnket a' a' izent Je-
Christusnak keresz-t-fan lőtt áldozattyára, gyek, a' mi
mint idveességűnknek egygyetlen egy hitűnket
fundamentomára igazítsak? vezérlik a'
Christus-

nak áldozattyára, mint a' mi idveességűnknek egygyetlen
egy fundamentomára.

F E L E L E T.

Vgy vagyon (1) Mert a' Szent Lélek az 1. Mikép-
Evangeliummal tanít a: és a' szent Jegyek- pen bizo-
kel erőst ebben b: hogy egészízen a' mi nyitod ezt
idveességűnk csak a' Christusnak egygyet- meg?
len egy áldozattyában helyheztetett, ki ő
magát a' keresztfan ada éretűnk áldozatra.

102 AZEMBERNEK MEG-

Tanít és meg erősít) Ez két szokban megmutattatik: mitsoda külömbözéssel mind az Ige, mind a' szent Jegyek vezérnek minket a' Christulnak egy á dozattyára. Mert a' prédikáltatott és nyilván hirdettetett Ige, a' hallás által azt a' mi sziveinkben mint egy benyomja; A' Szent Jegyek pedig, kik az Igének erősítői, ugyan azont szemmel való látás által vizsont a' mi sziveinkben benyomják.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. 1. Cor. 2. 2. Mert nem végeztem volt el magamban egyebet valamit tudni ti köztetek, hanem a' Jesus Christust, azt pedig a' ki megfeszítettetett. Es 1. 23.

1. Cor. 3. 11. Mert mas fundamentomot senki nem vehet a' kívül, melly egyszer vettetett,

* Az igének predikálásában tudni illik, külválo környülmetéssel, mikoron a' bűnmeltyről nek ténének állattytat levetkeztetek a' Christusnak környülmetelkedése által. *El temet-*

Summaja. tettek ő vele a' keresztség által. s' a' többi. Christus 1. Cor. 5. 7. A' mi Páschánk a' Christus Urunk az megáldoztatott mi éretünk. Lásd 1. Cor. 10. 4

új izóvet- Luc. 22. 9. 20. Ezen testem, melly t. eret-
ségbe csak tettek adatik. Ez pohár Új Testamentom az en-
ket Sacra- *Seremben a' melly t. erettetek ki-ontatik.*

mentomot
szerzett,
ugy-mint
a' Kereszt-
séget a és
az Urnak
szent Va-
tsoráját b.

LXVIII. KERDES.

Hány Sacramentomokat szerzett a' Christus az Új Testamentomban?

F E L E L E T.

Kettőt: A' keresztséget a: és az Vrnak szent Vatsoráját b.

Kettőt) Mert nem találunk többet az Új Testa-

Testamentomban, hogy az Evangeliomi igé-
retek mellé, e' két ceremoniáknál több ren-
deltetett volna Istentől. Ezokáért nintsen
több Sacramentom e' kettőnél.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Lásd a' Keresztsegről, Matth. 28. 19. a'
71-dik kérdés alatt.

b. Lásd az Ur-Vatsorájáról, 1. Cor. 11. 23--
az 77-dik kérdés alatt. Hogy továbbá nin-
tsen több e' két Sacramentomoknál, meg-te-
szik e' következő helyekből, 1. Cor. 10. 1. 2.
3. 4. és 12. 13. És Tsel. 2. 41. 42.

A' KERESZTSEGRŐL.

LXIX. KERDES.

*Miképpen emlekeztet arra és erősít tége-
det az Isten a keresztségben, hogy te neked
részed legyen abban a' Christusnak
eggyetlen egy áldozatgyáiban?*

vel való mosodás int engemet, úgy-mint jegy; és egyfzer
s' mind mint petsét meg-is erősít engemet, az én belső
meg-tisztulásom felől, melly a' lélekben léfzen, a' Chri-
stus parantsolatgyának, és hozzá tétetett igiretinek ere-
jével.

FELLELET.

(1) Ekképpen, hogy a' Christus paran-
tsolta e' külső vizzel való mosodást a: (2) pen int és
hozza téven a' parantsolathoz ez igiretet,
hogy az ő vére és lelke, szintén olyan bi-
zonnyal meg-mos az én lelkemnek rutságá-
ból, azaz, minden bűneimből engemet,
mint igaz az, hogy a' vizzel külső képpen
meg-mosattattam, mellyel a' testnek min-
den izennyét és rutságát el szokták mosni b.

XXVI.

URNAP.

Summája.

A' keresz-
tségnek
külső vize-

vel való mosodás int engemet, úgy-mint jegy; és egyfzer
s' mind mint petsét meg-is erősít engemet, az én belső
meg-tisztulásom felől, melly a' lélekben léfzen, a' Chri-
stus parantsolatgyának, és hozzá tétetett igiretinek ere-
jével.

1. Mikép-
pen int és
erősít té-
gedet a'
parantso-
latnak ere-
jével?

2. Mikép-
pen a' hoz-
zá tétetett
igiretnek

A' mik oda fel az 66. kérd. alatt közönsé-
gesen a' Sacramentumok felől meg-mondat-
tak, azok itt kiváltképpen a' Keresztségre al-
kalmaztarnak. Két dolgokat kell továbbá itt
meg-jegyezni. 1. A' keresztségben kettős
meg-mosódás vagyon. *Egyik külső; mellyet*
az Egyházi szolga, külső vízzel a' testen vég-
hez viszten. Másik belső-képpen való; mellyet
maga a' Christus az ő Lelke, és vére
által a' mi lelkeinkben véghez viszten. 2. Mi-
vel hogy a' külső mosódás jegye, és Isten őt
szerezterett s' meg-tsalhatatlan petséti a'
belső mosodásnak; azért a' hivek belső-képpen
való mosodással oly bizonyossan meg-tisztít-
tatnak, a' melly bizonyossan külső-képpen
meg-mosattatnak.

Szent irásbeli bizonyságok.

* Lásd a'
71. kérdés
alatt.

4. Mennyetek-el és tanitsatok, s' a' t *
6. Tit. 3. 5. Az ő irgalmaságából *tartott-*
meg minket, az újjonnan való születésnek fe-
redőjének, és a' Szent Léleknek meg-újításá-
nak általa.

† Ananiás
így szoll
Pálnak.

Tsel. 22. 16. † Kely-fel, keresztelkedgyél-
meg, és tisztítsd meg a' te bűneidől, az
Úrnak nevé segítségül híván.

Summája.

LXX. K E R D E S.

A' Chri-
stusnak vé-
rével meg-

mosattatni semmi nem egyéb, hanem a' Christusnak ki-
entott vé-éért, bűneinknek borsánattyát nyerni, a' A'
Christusnak lelkével meg-mosattatni viszont annyit té-
szén, mint a' Szent Lélek által újjá születtetni. 6.

F E L E L E T.

Istentől bűneinknek borsánattyát venni
ingyen, a' Christusnak vé-éért, mellyet mi
éret-

érettünk az ő aldozattyában a' keresztfan-
ki-ontott a: Annak-utanna a' Szent Lélek-
től-is meg-újittatni, és annak szentelésé-
ből Christusnak tagjavá lenni b: (1) hogy a'
bűnöknek napról napra inkább meg-hal-
lyunk, és szentül s' fegyhetetlenül éllyünk c.

1. Miért
hogy ujja-
születte-
tünk?

Itt-is két dolgot kell meg-jegyezni.

1. A' Christusnak két különböző jo tété-
ményit: tudni-illik a' MEG-IGAZITTAT-
TAST, melyet nekünk az ő halálával szer-
zett és a' MEG-SZENTELETETEST, melyet
az ő Lelke által mi bennünk munkálkodik.

2. A' meg-szenteletésnek két részeit: ugy-
mint az ő embernek meg-öldököltetését, az
új embernek meg-elevenítetését. Mellyek-
ről oda alább a' 88. 89. és 90. kérdésekben.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. b. 1. Cor. 6. 11. Meg-mosattatok, meg-
szentelettetek, meg-igazittattatok az Úr
Jesuskak nevében, és a' mi Istenünknek Lelke
által. †

† Sz. Pál
e' helyen
meg-ma-
gyarázza,
mit tegyen
MEG MO-

a. Jelen. 1. 5. A' Christus szeretett minket,
s' meg-mosott minket a' mi bűneinkből az ő ve-
re által. És 7. 14. 1. Ján. 1. 7. Eph. 1. 7. Col. 1. 14.

SATTAT-
NI, tudni-
illik 1. Az

b. Ján. 3. 5. Ha valaki ujja nem izülettetik
vízből és Lelektől, nem mehet-bé az Istennek
országába. Ezech. 36. 25. 26. 27.

Úr Jésuskak
nevében;
az az, az ő

c. Rom. 6. 3. 4. Avagy nem tudgyátoké hogy
valakik meg-keresztelkedtünk a' Jesus Chri-
stusban, az ő halálában keresztelekedtünk-meg?
El-temetettünk azért ő vele együtt a' Ke-
resztiség által a' halálban, hogy miképpen
fel-támasztatott a' Christus az Atyának di-
tsóségére, azonképpen mi-is új életben jár-
junk.

áldozat-
tyáért és
érdeméért
meg-iga-
zittatni. 11.
A' Sz. Lé-
lek által
meg-izen-

LXXI. K E R D E S.

Summája.

Hogy mi a' Christus. Holigirte azt a' Christus. hogy ő minket olly
bizonnyal meg-mosogat és meg-tisztít az ő
nak vére- verével és Szent Lelkével, mint szintén
vel és lel- hogy a' keresztségnek vizével meg-
kével olly mosattattunk
bizonnyal

meg-mosattattunk, melly bizonynal külső vízzel meg-
mosogattattunk, meg bizonyittatik itt. 1. A' Christus-
nak szerzéséből. 2. A' hozzá adattatott, és 3. az Írás-
ban másutt-is elő-hozattatott ígérethől.

F E L E L E T.

A' keresztségnek szerzésében mellynek
igéji ekképpen vadnak: Matth. 28. 19. Márc.

1. Mikép- 16. 16. (1) Mennyetec-el és tanitsatok min-
pő nagyon den népeket, meg-keresztelvén őket Atyá-
a' kereszt- nak, Fiúnak, és Szent Léleknek nevében,
ségnek szerzése? (2) A' ki hiend és meg-keresztelkedéndik

2. Mitsoda idvezül, a' ki penig nem hiend, el-kárhozik.

a' hozzá a- Ez ígérést másutt-is elő hozza az írás.

dattatott (3) Mikor a keresztséget új onnan való szü-
ígérlet? letésnek feredőjének a, és bűneinknek el-

3. Mitso- letésnek feredőjének a, és bűneinknek el-
da az Írás- mosattatásának nevezi b.

ban előho-

zattatott

ígérlet?

Szent írásbéli bizonyságok

a. Lásd meg a' 69. Kérd. alatt. Az Ur ki az
ő irgalmasságából tartott meg-minket, s' a' t.

b. Ugyan ott. Fel-kelvén keresztelkedgyél-
meg, s' a' többi.

XXVI.

U R N A P.

Summája.

A' külső

vízzel va-

LXXII. K E R D E S.

Ennek-okaért a' külső vízzel való kereszt-
telés a' bűnöknek el-mosása?

F E L E L E T.

Nem

Nem az a. (1) Mert csak egyedül a' Christus Jესusnak vére tisztít-meg minket minden bűneinkből b.

Szent írásbéli bizonyosságok.

a. 1. Pet. 3. 21. A' Bárkához hasonlo keresz- 1. Miért
teségnek Peldája mostan minket is meg-tart (nem nem az?
az a' mellyel a' testnek szénjei el-mosattatnac,
hanem a' jó lelki ismeretnek Istennél való kéz
be-adása avag' kérdeződése) a' Jესus Christus-
nak halálból való fel-támadása által. Lásd
ennek példáját Tsel. 8. 13. 20.

b. 1. Ján. 1. 7. Lásd az 1. kérdés alatt az c-ben
Matth. 3. 10. En ugyan kereszttel titeket
vizzel a' bűnökből való meg-térése: De
amaz a' ki en utánnam jó kereszttel titeket
Szent Lelekkel és tűzzel. Az az, Ki a' mi lelke
szénjeinket nem különben tisztítja-meg,
mint miqueppen az Arany a' tűz által meg-
tisztittatik. Ján. 3. 5.

Ján. 19. 34. Es mindgyárt ki-mene (a' Chri-
stusnak a' kereszt-fán által ökleltetett oldalá-
ból) *Vér és Víz.

1. Ján. 5. 6. Ez az a' ki jött *Víznek és Vér- † Nem az
nek általa, tudni-illik a' Jესus Christus: nem ó Testa-
tsak víznek általa, hanem *vérnek és víznek mentom-
általa. béli Pa-

[*** Az ó Testamentomban az áldozatok- pok. kik ez
nak ki-ontott vérek által lészen vala a' bű- igaz Pap-
nöknek botsanattya, vagy meg-engesztelés; nak csak a-
víz által penig a' tisztulás. Mindenik ábrázó- brázoloi
lo példája volt, a' bűnöktől a' Christus vére ál- voltanak.
tal való jóvendőbéli meg-tisztulásunknak: és
a' Lélek által való meg-tisztulásunknak is, ki
tisztá víznek mondatik. Ezech. 36. 25. Ján. 7.
38. 39.]

Summája.

LXXIII KERDES.

A keresztség nevezetük bűnöknek el-

mosodásának két okokért: 1. A' viznek, s' a' Christus vérenek és Lelkének egymással való egygyezésekre képest. 2. A' bűnöktől való meg-tisztattatásunknak bizonyos voltára képest.

F E L E L E T.

Az Isten nem valami nagy ok nélkül szoll akképpen, tudni-illik nemcsak arra akar,

1. Mitsoda a' viz, s' a' Christus vére és lelke között való egygyeiség? avagy mi-ben egygyeznek ezek?

2. A' keresztségben miképpen tetetünk bizonyosokká a' mi bűneinkből való meg-tisztattatásunk felől?

tanítani minket (1) hogy a mint a viz el-mossa a' testi szennyet a, azonképpen a' mi bűneinkből a' Christusnak vére b, és lelke tisztít meg: De sokkal inkább azért, hogy az-al a szent jeggyel és Zalaggal bizonyossá tészen arról, (2) hogy szintén olly bizonynyal meg-mosattatunk a' mi bűneinkből a' belső eredővel, mint szintén a' külső és lat-hato vízzel meg-ferezttünk d.

Szent irásbéli bizonyságok.

a. Ezech. 16. 4. Víz-zel-meg-nem mosattál Vala mikor meg-tekintélek tégedet.

b. Jelen. 1. 5. A' Jesus Christus mosot-meg minket a' mi bűneinkből az ő Vere által. Es 7. 14.

c. Esa. 4. 3. Az Ur el-mosandgya a' Sion leányinak undokságokat, és a' Jerusalemnnek Veret ki-mosandgya ő beelőők, az iteletnek és meg-eméltetének Lelkével. Lásd Ezech. 26. 25

d. Tsel. 2. 38. Keresztelkedjék-meg ki ki közzéletek a' Jesus Christusnak nevében a' bűnöknek meg-mosatasára. Rom. 6. 2. 4.

Gal. 3. 27. Valakik meg-keresztültek, azok a' Christust öltözöttek fel.

LXXIV.

A kis gyermekeket meg kellé kereszteni?

FELELET.

Meg-kell igen-is. Mert (1) Ők-is szintén úgy bé-foglaltatnak az Isten frigy kötésében *a*, és az Anyaszentegyházhoz tartoznak mint az öreg emberek *b*: és mivel hogy (2) Ő nékiek-is az Isten a' Christus vére által bűnöknek bocsánattját, és a' Szent Lelket, ki az hitnek adója és szerzője, nem különben mint az öregeknek ígéri *c*: (3) ezokaért űket-is szükség bé-oltani a' keresztség által az Isten Anyaszentegyházában, hogy meg-valasztassanak a' hitetleneknek magzattyoktól *d*: Nem különben mint az ő Törvényben a' környűlmetelkedés által léfzen vala e' frigyben valo bé-avatas *e*: (4) mellynek helyébe az új Testamentomban a Keresztség szereztetett *f*.

Igertetik) Mert valakik a' Szent Lelket és a' bűnöknek bocsánattját vészik vala, azok meg-kereszteltettek. Tsel. 10. 47.

Az negyedike így felellyen-meg a' tanulo kisdéd: Mert immár az Új Testamentomban a' környűlmetelkedés helyében a' keresztség szereztetett, azért meg kell kereszteni a' kisdedeket.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Mof. 1. k. 17. 7. Es helyhez tetem az én szövetségemet en közöttem es te közötted, es a' te magod között te utánnad, az ő nemzetségeken ő ökke valo szövetségűl, hogy legyenek

Summája.

A' keresztyéneknek

kisdedit

meg kell

keresztel-

ni három

okokért:

1. Mellyik

az első ok?

2. Mellyik

a' második?

3. Miért

kell azért

meg-ke-

resztelni a'

kisdedeket

hogy Isten

frigy köté-

sében vad-

nak?

4. Mellyik

a' harma-

dik ok?

* Abrahám *teneked Istened és a' te magodnak* * te utánad.
magvának 1. Cor. 7. 14. A' ti magzatitok *szenek*. †
nem csak Rom. 11. 16.

azok mon- b. Joel. 2. 16. Mos. 5. k. 29. 10. 11. 12. 2. Chró.
datnak, kik 20. 13. Őszve vetvén Eph. 5. 25. 26.

test szerént c. Márk. 10. 14. 16. Engedgyétek hogy
ő tőle szü- jöjjenek hozzám a' gyermekek, és meg ne til-
lettette- tsatok őket, mert *ilyenek az Istennek orszá-*
nek: hané *ga*. Es mikor azokat ölébe vette volna, kezét
azok-is kik rájuk vetvén meg- áldá őket.

az Abrahám Tsel. 2. 38. 39. Térjétek-meg, és keresz-
Atyáuknak *telkedgyétek meg mindnyájan a' Jesusnak ne-*
hitinek *veben, a' bűnök bocsánatjára, és vesztetek a'*
nyődokát *szent leleknek ajándékát. Mert tinektek lőttek*
követik, *az ígéretek, és a' ti fiaitoknak, és mindenek-*
Rom. 4. 12. nek kik mélysze vadnak, valakiket, tudni-illik
† Nem úgy a' mi Istenünk el-hivánd.

mintha c. Ismét, Tsel. 10. 47. Vallyon meg-tilthat-
redő vé- tyáé valaki a' vizet, hogy ezek meg ne keresz-
tek ő ben- telkedgyenek, kik a' Szent Lelket vőtték mi-
nek-is nem képpen mi-is? Lásd ismét. 11. rész. 17. verít.

volna, ha- d. Meg-tetzi ez az Apostolok tselekedé-
nem mivel tekből, kik midőn látták hogy az szülék hitte-
hogy az I- nek, egész háznépkel keresztelték-meg,
Istennek Sz. mint Cornéliust Tsel. 10. 48. Az tömlőcz-tar-

szövetsé- tót 16. 33. Lydiát a' 15. v-ben. Stephanát-
gében a- 1. Cor. 1. 16. Nyilván vagyón pedig hogy az
vagy fri- háznép rendszerént öregekből, és kis gyerme-
gyéből vad- kekből szokott állani, és az kisdédek ez haz-
nak mint népek között sohul ki nem fogatnak. Lásd
az öregek- 1. Cor. 10. 1. 2. Eph. 5. 25. 26.

is? e. Teremt. 17. 12. Minden férfiú annak-
okáért, *nyolczad napon az ő születése után*
környűmetétfessék ti köztetek a' ti nemzetség-
tekben. v 11. Könyűmetéllýétek pedig a' ti
ferfiúi testeiteknek eleit, és az *leszen az én*

k. z. tem

SZABADULÁS AROL. 111

Özrem és ti köztetek lévő szövegeteknek JELE.
f. Coloff. 2. 11. 12. Környűlmeteltettek
ez nélkül való környűlmeteléssel, mikoron a'
est bűneinek állattját le-vetkeztétek a' Chri-
stusnak környűlmetélkedése által, el-temet-
etvén ő véle egygyütt a' keresztségnek általa.

Itt azt tanította szent Pál, hogy a' keresz-
ség azon dolgot jegyzi és petsérli-meg mi né-
ünk, a' mellyet elein az környűlmetélkedés,
ezokáért az keresztség következett a' kör-
nyűlmetélkedés helyében.

AZ URNAK VATSORA- J A R O L.

LXXV. K E R D E S.

XXVIII.

*Mi módon emlékeztetel és erőssítettetel az URNA P.
Ur vatsorájában arról, hogy tenéked a' Summája.
Christusnak keresztfán lőtt egygyetlen egy vatsorájá-
áldozatában és minden ő egyéb jo ban lévő
téteményében részed vagy? kenyérrel*

és borral való élésem int engemet mint jegy: és bizonyos-
sá-is tészen engemet, mint petsét, a' Christus testével,
vérével, és minden ő jótéteményivel való lelki közösülé-
semről, az ő parantsolattya és ígéreti szerint.

F E L E L E T.

(1) Mert a' Christus minden ő hiveinek 1. Mikép-
s' énnékem-is meg parantsolta, hogy abbol pen az ő
a meg szegett kenyérből együnk, és a' po- parantso-
lharból, melly osztogatratik, igyunk az ő lattya sze-
emlekezetire, a: (2) ez igiretet-is hozzá té- rént?

vén. Először hogy az ő teste én érettem a' 2. Mikép-
keresztfán szintén olly bizonynyal meg-ál- szerént?
dozta-

doztatott és törtetett, és vére ki-ontatott a' melly bizonynyal szemeimmel látom, hogy azt az Vrnak kenyerét énnékem szegik, és az ő poharának italat én velem közlik b. Annak-utánna hogy ő az én lelkemet szintén, olly bizonynyal és valóban legelteti és táplálja az ő testével melly mi érettünk megfeszítettetett, és az ő vérével melly érettünk ki-ontatott, melly bizonynyal az Vr testének és vérenek külső látható jegyeit az Egyházi szolganak kezéből el-fogván testi számmal hozzám vészem.

A' mellyek oda fel a' 66. kérdés alatt a' Sacramentumokrol közönségesen, és kiváltképpen a' keresztségről a' 69. kérdés alatt megmondattak, azonok itt-is az Ur vatsorájára alkalmaztathatnak.

Három dolgokat kell továbbá itt megjegyezned.

I. Az Ur vatsorájában két-féle étel és ital vagyon. Egyik *külső*, mellyet a' Tanito a' kenyérben és borbán ad avagy osztogat. Másik *belső*, mellyet maga a' Christus az ő megfeszített testével, és ki-ontatott vérével mi-nékünk ad.

II. Két-felé ismét ezen vatsorában az ételnek és italnak modgya, *külső* tudni-illik és *belső*. A' *külső* léfzen testi szájjal. A' *belső* a' léleknek szájával, az az, igaz hittel.

III. Az a' *külső* ételnek és italnak modgya a' *belső*nek jegye és petséte.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Matth. 26. 26. 27. Marc. 14. 22. 23. Luk.

22. 19.

22. 19. 20. 1. Cor. 11. 23. 24. 25. Lásd alább a^o 77. kérdést.

b. 1. Cor. 11. 23. 24. 25. A' mi Urunk *Jesze* *Christus* vőve a' kenyeret, meg-töré es monda: *Ez az én testem melly ti érettetek meg-táretik.* Ismét, ugyan ott. *E' pohár Uj Testamentom az én vérem által.*

c. Lásd ugyan ott. *Vőve a' kenyeret és monda: Ez az én testem.*

Ismét, *E' pohár Uj Szövetség az én véré által.*

Ismét, 1. Cor. 10. 16. *A' kenyér mellyet el-szegdelünk, nemde nem a' Christus* *Serenek* *Selünk* *valo közlése?* *A' hálá-adásnak pohá-ra mellyel hálát adunk, nemde nem a' Christus* *Serenek* *Selünk* *valo közlése?*

LXXVI. KERDES.

Mitsoda a' Christus meg-feszítettett testét enni, és az ő ki-ontatott vérét inni? meg-feszítettett testét enni, és az ő ki-ontatott vérét inni, nem egyéb hanem 1. A' Christusban hinni, 2. Igaz hit által a' Christussal egyesülni c.

FELELET.

Semmi nem egyéb, hanem (1) a' Christusnak nem csak az ő tellyes kin szenvedését és halálát bizonyos hittel el-fogni és hozzánk kaptsolni, és ez által bűneinknek bocsánattyát és az örök életet nyerni a. Ha nem még annak felette (2) a' Szent Lélek által, ki a' Christusban és mi bennünk is lakozik b, naponként inkább inkább az ő szentséges testével egyesülni c, (3) annyi ra hogy noha ő a' mennyekben, mi pedig földön vagyunk, mindazonáltal az ő testével

H

böl va-

Summája.

A' Chri-

stusnak

meg-fe-

szítettett

testét enni,

és az ő ki-

ontatott

vérét inni,

nem

egyb

hanem

1. A'

Christusban

hinni,

2. Igaz

hit által

a' Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

stus

s

al

tal

a'

Chri-

gyesülünk
ő véle hit
által?

114 AZ EMBERNEK MEG-
ből való testek legyünk. és az ő tsontyaiból
való tsontok d, és mint az egész testben hogy
minden tagok csak egy lélektől vésznek ma-
goknak eleveniséget, azonképpen mi is a-
zon egy lélektől meg-elevenítettessünk, és
igazgattassunk e.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Ján. 6. 35. 50. Monda nékiék Jéhus: En
vagyok amaz életnek kenyere. A' ki én hoz-
zá jár jó semmiképpen meg nem éhez, és a' ki
hisz en bennem meg nem szomjuhoz, soha.
Ez ama' kenyér, ki a' menyből jött alá, hogy
a' ki abban eszik meg ne hallyon. Es 54. vers.
A' ki eszi az én testemet, és iszja az én vé-
remet örök élete vagyok.

[Ez egész hatodik részben enni az Isten Fiá-
nak testét, innya az ő vért, és hinni ő benne
mind egy dologért vétetnek.]

b. 1. Cor. 12. 13. Mert egy Lélek által mi
mindnyájan egy ital által löttünk egy lélekké.
Lásd Rom. 8. 9. alább.

c. Ján. 6. 56. A' ki eszi az én testemet, és
iszja az én veremet, én bennem lakozik, és
én is abban.

Ismét, 1. Cor. 10. 16. A' hála-adásnak po-
hára mellyet meg-szentelünk, a' vagy nem
Christus Verével való köz-ösülésünké? A' ke-
nyér mellyet meg-szegünk, a' vagy nem a'
Christus testével való köz-ösülésünké?

d. Eph. 5. 30. Mert az ő testének tagjai va-
gyunk az ő testéből, és az ő tsontyaiból való.

e. Ján. 6. 57. 58. A' ki engemet eszen el az-
én általam; a' ki ejendi e' kenyeret el mind
örökre.

Ismét, Rom. 8. 9. 11. A' kiben nincsen a'
Chri-

Christusnak lelke az nem övé. De ha annak Lelke lakik bennetek a' ki fel-támasztotta a' Jesust a' halálból, meg-eleveníti a' ti halanda testeiteket is, az ő ti bennetek lakozó Lelke által.

LXXVII. KERDES.

Summája.

Melly helyen ígérte a' Christus hogy az ő testét és vérének olyan bizonynyal adgya enniek és inniok az ő benne hívőknek, a' melly bizonynyal a' meg-szegett kenyeret és szik, és a' pohárból isznak?

Hogy mi olly bizonynyosan a' Christusnak meg-feszített

testét eszszük; és az ő ki-ontatott vérének olly bizonynyosan iszszuk; melly bizonynyal a' meg-törtetett kenyeret eszszük, és a' meg-szenteltetett pohárban lévő bort iszszuk, az meg-erősítetik. 1. A' Christusnak szerzéséből; 2. A' szent Páltól másut-is elő-hozatot ígértből.

FELELET.

Az ő szent Vatsorájának szerzésében, mellynek ígései ekképpen vadnak, 1. Cor. 11.

v. 23. 24. 25. (1) Ami Urunk Jesus Christus, az étzaka a' mellyel arultaték vévé a' Christusnak szerzése? a' kenyeret és hálákat adván meg-szege és monda: Vegyétek, egyétek, ez az én testem melly ti érettetek meg-törtetetik, ezt tselekedgyétek az én emlékezetemre. Azonképpen a' pohárt-is minek-utánna vatsoráltanak volna, mondván: Ez pohár Új Testamentom az én vérem által: ezt tselekedgyétek, valamenyszer ijándgyátok az én emlékezetemre: Mert valamenyszer ejénditek a' kenyeret, és a' pohárt ijándgyá-

1. Mitsoda a' Christusnak szerzése?

tok, az Urnak halálát hirdessétek miglen
el-ővend. Ez ígéretet pedig szent Pál Apo-
stol másutt is elő-hozza, mikor ezt mond-
gya, 1. Cor 10. 16. 17. (2) A' hálá-adás-
nak pohára mellyel hálát adunk, nemde
nem a' Christus vérének velünk való közlé-
seé? A' kenyér mellyet el-szegdelünk, nem-
de nem a' Christus testének velünk való
közléseé? Mert sokan egy kenyér, és egy test
vagyunk, mert mindnyájan egy kenyérben
részteltetünk.

2. Mellyik
a' Sz. Pál-
tol elő-ho-
zattatott
ígéret?

XXIX.

U R N A P.
Sammája.

Az Ur va-
tsorájában
a' kenyér

és a' bor nem a' Christusnak tulajdon teste és vére; avagy
nem változik-el az ő testévé és vérévé.

1. Hon-
nan bizo-
nyítod azt
meg?

2. Mikép-
pen nevez-
tetik tehát
a' kenyér
Christus
testének?

LXXVIII. K E R D E S.

Nemde ezokáért a' szent Vatsorában lévő
kenyér és bor a' Christusnak tulajdon
testévé és vérévé leszene?

F E L E L E T.

Semmi-képpen nem: Mert (1) mikép-
pen a' Kereszttségben való víz a' Christusnak
vérévé nem változtatik, sem a' bűnöket el-
nem moshattya: hanem csak jele és záloga
azoknak a' dolgoknak, mellyek minékünk a'
kereszttségben meg-petsételtetnek a: Azon-
képpen az Ur Vatsorájában lévő kenyér-is
nem a' Christusnak természet szerént való
teste, noha (2) a' Sacramentumoknak mi-
voltokért, és a' Szent Léleknek ilyen for-
mán való szollásának szokott modgya sze-
rént a' kenyér Christus testének neveztetikb.

Mikép-

SZABADULASAROL. 117

Miképpen a' keresztségben lévő *Sz. Christus* *Serege*: így az *Ur Vatsorájában* lévő *kenyer-is Christus teste* nem változtatik) E' követke-
zés jo, ezért; mert az *Ur vatsorája-is* szintén
ugy *Sacramentom*, mint a' keresztség. A' szét-
írás-is pedig nem különben szól a' Kereszt-
ségről, mint az *Ur vatsorája* felől: Mert mi-
képpen a' *Kenyeret Christus teste*nek: a' Po-
hárt pedig *Uj szövetségnek*: azon-keppen a'
keresztséget *bűnöknek el-mosztatásának és uj-
ja-születésnek feredőjének* nevezi. Mellyek-
ből következik az, hogy azon egy *mivoltok*
vagyon e' két *Sacramentomokrol* való szollás-
nak formáinak.

A' *Sacramentomoknak mi Voltok Szerint*)
melly *mivoltok* ebben áll, hogy az *Írás* a' kül-
ső látható *jegyeknek tulajdonittya* a' belső je-
gyeztetett dolgoknak nevezetű. De nem
azért, mintha a' *Jegyek jegyeztetett dolgok-
ká* változnának, avagy a' *jegyeztetett dolgok*
a' *jegyekben bé-foglaltatnának*: hanem azért,
mert a' *jegyeztetett dolgok* a' *külső jegyek*
által *minékünk meg-petséltetnek és erősit-*
tetnek.

Példának-okáért.

A' kör- nyű- metél- kedés.	Istennek szövetség- ének.	A' frigy kötés- nek jegye.
A' Ke- reszt- ség.	Mon- datik. Ujjá va- lo szüle- tésnek feredőjé- nek, és bűnök.	Mert Azt nekünk meg-petsélti és meg-erősí- ti.

H 3

A' Husz

A' Hus-
véti Bá-
rány

A' Ke-
nyér és
Bor

Mon-
datik

nek el-
mosatá-
sának.
Páschá-
nak a-
vagy ál-
tal me-
netel-
nek.

Christus
testének
és vére-
nek, a-
vagy az
ő testé-
vel és
vérével
valo kö-
zösülés-
nek.

Mert

Jegy volt
hogy az Isten
által mégyen
a' Bárányak
vérevel meg-
hintett házak
mellet.

Az Urnak te-
stének és vé-
rének emle-
kezetir vesz-
szük: és a' mi
ő vére valo
közösülésünk-
nek jegyei.

Szentirásbéli bizonyságok.

a. 1. Pet. 3. 21. Matth. 3. 11. Lásd a' 72.
kérdés alatt.

b. Mos. 1. k. 17. 10. *Ez az én szövetségem
mellyet meg-tartsatok hogy könyfelmertessék
minden férfiu ti köztetek.*

Ismét, Mos. 2. k. 12. 11. 12. *Meg-egyétek
penig a' bárányt a' ti ágyékaitokat fel-övedz-
vén; Mert az Urnak Páschája.*

Tsel. 22. 16. *Fel-kelvén keresztkedgyél-
meg, és tisztítsál-meg a' te bűneidből.*

Summa.

Az Ur va-
tsorájában
lévő ke-
nyér és
bor, a'

LXXIX. K E R D E S.

*Miért nevezi tehát a' Christus a' KE-
NYERET ö testének, a' POHART
ö vérének, avagy az ő vére által valo uj
frigy-*

frigynek: Azonképpen szent Pál-is a' ke-
nyeret és a' bort Christus testének és
vérenek velünk való közlésének?

Christus
testének és
vérenek
névezetetik

két okokért. 1. A' kenyérnek és a' testnek: a' bornak és
a' vérnek egymással való hasonlatosságokért. 2. A' Chri-
stus testével és vérével való lelki élésünknek bizonyos
voltára képest.

F E L E L E T.

A' Christus nem nagy oka nélkül szoll. 1. Mitso-
ekképpen: Mert nem tsak arra tanít min-
ket ezzel; (1) hogy a' miképpen a' kenyér
és bor táplállyák a' testnek életét a; azon-
képpen az ő meg-feszült teste, és ki-onta-
tott vére, a' mi lelkünknek valósággal éte-
le és itala legyen, mellyel az örök életre
tápláltatunk b: (2) Hanem sokkal inkább
erre, hogy ez látható szent jeggyel és zá-
laggal bizonyosokká tegyen minket, hogy
a' Szent Léleknek tselekedete által szintén
olly bizonynyal részesekké tészen minket az
ő testében és vérében, melly bizonyoson e
szent jegyeket az ő halálának emlékezetire
testi szájainkkal hozzánk vészszük c. Annak-
felette hogy az ő szenvedése és engedelmes-
sége ollyan bizonynyal miénk, mintha a' mi
bűneinkért mi magunk lakoltunk volna, és
az Istennek eleget töttünk volna d.

1. Mitso-
da a' ke-
nyér és a'
Christus
teste, a' bor
és a' Chri-
stus vére
között va-
ló hason-
latosság e
2. A' ke-
nyérrel és
borral va-
ló élésünk,
miképpen
tész-e min-
ket bizo-
nyosokká
a' Christus
testével és
vérével va-
ló élésünk
felől?

Szent irásbéli bizonyságok.

a. Solt. 104. 14. 15. Teremt szénát a' bar-
moknak, és fűvet az embereknek hasznokra:

H 4

hogy

120 AZ EMBERNEK MEG

hogy eledelt vegyenek a' földből. *Ki borral meg-vidamítja az embernek szívét, és or-
ezáját meg-fenyésíti olajjal, és kenyérrel az
embernek szívét erősíti.*

b. Ján. 6. 55. 49. 51. *Az én testem Valóság-
gal etel, és az én Vérem Valósággal ital. A' ti
Atyáitok öttek Mannát a' pusztában és meg-
holtanak. Ha Valaki eszik e' kenyerből örökké.*

c. d. *Véve a' kenyeret és móda: Egyetek, s a't.*

Ismét, a' Pohárt, s' a' t. 1. Cor. 11. 24---és

30. 16.

A kenyér mellyet meg-szegünk, Lásd. k. 77.

XXX.

LXXX. K E R D E S.

U R N A P. *Mitsoda külömbség vagyon az Ur vatsorá-
Summája. rája között és a' Papásoc Miséje*

*Az Ur va-
tsorája és között?*

a' *Mise között valo külömbség három dolgokban áll: 1.
Nézi a' Christushak mi bűneinkért egyszer véghez vitt
áldozattját. 2. A' mi Christussal valo egygyesülésünket.
3. A' Christushak imádtatását.*

F E L E L E T.

1. Az Ur *Az Vr vatsorája minékünk arról tészen
vatsorája bizonyoságot, (1) hogy minékünk minden
mitsoda bűneink tellyességgel meg-botsáttattanak,
bizonyoságot tészen a' Christushak amaz egygyetlen egy áldo-
got tészen a' Christus zattvaért a' mellyel ő maga egyszer b' a' ke-
áldozat- resztán áldozék c. Továbbá (2) hogy a'
tyáról? Szent Lélek által mi-is a' Christushak ol-*

2. Mitso- *ratunk d: Ki immar emberségének termé-
da bizony- ságot a' mi szeti szerint tsak az egekben vagyon az A-
Christussal tyának jobján e és (3) azt akarja hogy ő-
valo egye- tet ott imádgjuk f. A' Misében pedig (4)
sülésünk- tagad-
ról*

tagadgyák hogy az eleveneknek és holtak- 3. Mitso-
nak, bűneik meg-botsáttatván volnának a' da bizony-
Christusnak egygyetlen egy kin szenvedé- fágot a'
seért; hanemha a' Míse-mondo Papok mo- Christus-
stan-is minden napon áldozandgyák érettek tatásáról?
a Christust: Annak-felette azt-istanittyak 4. A' Míse
(5) hogy a' Christus, teste szerint-is jelen mit bizo-
vagyon a' kenyérnek és bornak színe alatt: nyit a'
és ezokaért (6) azokban kell ötet imadni. Christus-
Es így (7) a Mísenek fundamentoma sem-kért valo
mi nem egyéb, hanem a' Jesus Christusnak áldozat té-
eggyetlen egy áldozattyának és szenvedése- tele felől?
nek meg-tagadása, és átkozott bálvány- 5. Mit ta-
nyit a' mi
imádás g Christussal

A' kenyérnek és bornak színe alatt). Es tová- valo egy-
bá hogy testi szájjal veszsűk azt, és hogy mi a' egyesüle-
testi meg étel által egyesülünk a' Christussal. Ennek felől?

Átkozott bálvány imádás.) Mert az Ostyát 6. Mit ra-
melly alatt a' Christusnak testét jelen lenni rá nit továb-
költik, a' Míse ki-szolgáztatásának idején fel-bá a' Chri-
emelik, a' kőtségnek mutogattyák, arany vagy stusnak i-
ezüst edénybe foglallják, nyilván az ő Tem-mádtatása
plomokban mutogattyák szokatlan nag' pom- felől?
pával széllyel hordozzák; kivált-képpen (a' 7. Mit kel-
mint ők hijják) Ur napján, avagy CHRISTUS tehát im-
T E S T E N E K innepén, előtte le-borulnak, már végté-
nagy áhétatossággal ez B A L V A N Y T igaz re a' Míse
Isten gyanánt imádggyák, és végezetre ez át- felől állat-
kozott bálvány imádásért, szertelen kegyet- na?
lenkedéssel viaskodnak, azt oltalmazták.

Szent írásbeli bizonyságok

a. Luc. 22. 19. 20. Ez én testem, az melly ed-
érettetek adatik: Ezt mivellyétek az én em-

H s

leke-

122 AZ EMBERNEK MEG-

lekezetemre: Ez pohár amaz Uj Testamentom az én verembé, melly ti eretitek kiontatik.

b. Sid. 9. 25. 26. 27. 28. Sem penglen nem azért ment-bé a' Christus a' szentséges helybe, hogy gyakorta áldozza-meg ő magát, miképpen a' fő Pap minden esztendőben megyen a' szent házba idegen vérrel, mert ha külömben volna, kellett volna önéki gyakorta szenvedni világ teremtésétől fogva. Hanem most egyszer jelent-meg ő magának meg-áldozása által e' világnak utolsó részében a' bűnnek él-törlésére. Es miképpen hogy elvégeztetett dolog az emberek között, hogy egyszer meg-hallyanak, az után ítélet lesz: azonképpen Christus-is egyszer meg-áldoztatván, hogy sokaknak bűnüket el-venné. Másodszor bűnért való áldozat nélkül meg-látatik azoktól, kik őtet várják idvességekre. Es v. 12. Es 10. 12.

c. 1. Cor. 5. 7. A' mi Páscha Bárányunk a' Christus meg-áldoztatott mi erettünk.

Sid. 10. 1. Egygyetlen egy áldozattal e' ököltetésekké tette mind örökké azokat, a' kik meg-szenteltetnek.

Ján. 19. 30. Monda Jesus, Bé-teljesedett, és fejét le-hajtván, ki-botsátá lelkét.

d. 1. Cor. 12. 13. Egy lélek által mi mindnyájan egy testé keresztelekedtünk.

e. Col. 3. 1. Ha fel-támadtatok a' Christussal az oda fel valokat keressétek, holott a' Christus él az Atyának jobján. Es Tsel. 3. 21.

f. Tsel. 7. 56. 57. 58. Es monda az István: Imé látok meg-nyilatkozott egeket, és látom hogy az embernek fia áll az Isten jobja felől. fei-kiáltván pedig amazok nagy fel szoval az ő fülcikét be-dugák, és mindyájan reá rohanának.

nának. Es a' városból ötet ki-űzván meg-kö-
vezék, *és imádkozván ezt mondgya Gala: U-*
ram Jესus Vegyed hozzád az én lelkemet.

3. Gal. 5. 4. A' Christus Jესustól ki-rekeszt-
tettek, valakik törvény által akartok idve-
zűlni. Es a' kegyelemből ki-estetek. †

[† Menyivel inkább ezent mondhattuk a'
Pápisták felől: Ki-rekesztettek a' Christus-
tól, valakik a' Míse által kerestek idvetségte-
ket. Mert a' Törvény az Istentől, a' Míse pe-
nig az őrdögötől vagyon.] Lásd Mof. 5. k. 27.
15. Solt. 106. 19. 20. 21. Dan. 11. 38. 39.

LXXXI. K E R D E S.

Kiknek kell az Urnak asztalához járulniok?

F E L E L E T.

(1) Tsak azoknak, a' kik ugyan valoba-
bánniak, hogy ők az ő bűneikkel az Vr I-
stent meg-bántották a: (2) de mindazon
által bizodalmok vagyon az Istenben hogy
az ő bűneik a' Christusért meg-vadnak bo-
tsáttatván, a' melly erőtlenségek penig még
bennük vadnak, a' Christusnak szenvedése és
halála által azok el-fedeztetvén vadnak b:
(3) Es továbbá a' kik az igaz hitben c, es a'
jámbor életben naponként inkább inkább
erőlködnek öregbűlni d. (4) De a' képmu-
tatok, és a' kik bűnökből Istenhez valoban
meg nem térnek, (5) önnön magoknak
kárhozatot esznek és isznak e.

Valoba bánniak] Ez léfzen mikor ők finí fé-
lelemmel meg-ismérik az ő bűneiket az Isten
törvényéből, és az ő kárhozattokat a' törvén-
nek át-

Summája.

Három
dolgok ki-
vántatnak-
meg azok-
ban, kik az
Urnak asz-
talához já-
rulnak.

1. Mellyik
az első?

2. Mellyik
a' második?

3. Mellyik
a' harma-
dik?

4. Kiknek
kell el-tá-
vozni
az Urnak
asztalától?

5. Miért
kell el-tá-
vozniok?

nek át-

124 AZ EMBERNEK MEG-

nek átkából, melyekről láthatni az 4. 5. 10. 11. kérdésekben

Az igaz hitben erőlködnek öregbűlni.] Könyörögven szorgalmatosan Istennek a' Sz. Lélekért, és élven szorgalmatosan azokkal az eszközökkel, melyekkel Isten a' hitet szerzi és meg-erősíti bennünk, minéműek az Isten igéjének olvasása, halgatása, el-követése, és a' Sacramentumokkal való élés. Mellyről lásd az 65. kérdést.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. b. c. 1. Cor. 11. 28. *Probálja-meg azért minden ember magát * és ugy egyék abból a' kenyerből, és ugy igyék abból a' pohárból.*

[* Probálja-meg lelke ismertetit: hogy há bankodiké az ő bűnein, hiszené a' Christusban, és vagyoné nagy kívánsággal feltöltött szándéka életének meg-jobbitására.]

a. Matth. 11. 28. *Jövetek hozzám mindnyájan a' kik meg faradtatok, és meg-vagytok terhelvek, és én meg-könnyebbitlek titeket.* Lásd: Solt. 51. 19. És 57. 15. és 66. 2. Solt. 34. 19. Matth. 5. 3. 4. Zach. 12. 10.

b. 2. Cor. 13. 5. *Ti magatokat kísértsétek-meg hogy ha vagytoké a' hitben, ti magatokat probályátok-meg.* Ján. 3. 14. 15. és 6. 40.

c. 1. Cor. 11. 25. 26. *Ezt tegyétek az én emlékez etemre.* Mert valamenyszer éjenditek e' kenyeret, és iszjátok e' pohárt, az Ur-nak halálát hirdessétek † miglen el-jő.

d. Matth. 11. 29. *Vegyétek fel az én igámot ti reátok, és tanuljátok én töllem hogy én szelid és alázatos szívű vagyok, és találtok nyugodalmat a' ti lelkeiteknek.* 1. Cor. 6. 20.

e. 1. Cor. 11. 29. *A' ki észik és iszik méltatlanul*, kárhozottt észik és iszik magának) (**

hogy

† Azaz, meg-gondoljátok, hogy a' Christus az ő halálával ti érettetek eleget tett és annak ereje által a' ti ő emberetek-is megfeszítetek és meg-öldököltetik.

hogy meg nem választja az Úrnak testét †.

[* Az az, nem illendő bősüllettel, készülettel, a' miképpen szoll az Apostol a' Corinthusiakról; menyivel inkább az él véle méltatlanul, ki minden maga meg-probálása, és helyes el-készületi nélkül járul e' Szent Vatsorához.)(Az az, magára vonja az Istennek haragját, és kemény s' terhes büntetését, midőn méltatlanul vész-el a' megáldatott kenyeret és bort. † Az az, mivel hogy azzal a' kenyérrel, (mely néki ugyan mint a' Christus meg-felzittetett testének bizonyos és szent jegyévül adatik; és ezen okért a' szent Páltól Christus testének hívattatik) nem különbben mint az othon való közonséges kenyérrel él:]

LXXXII. K E R D E S.

Hozzá kellé azokat is e' vatsorához botosítani, a' kik vallásokkal és életekkel magokat hitetleneknek és istenteleneknek bizonyították lenni?

F E L E L E T.

Semmiképpen nem a: (1) Mert azzal az Istennek frigye meg-káromoltatik b: és az Istennek haragja mind az egész gyülekezetre fel-gerjed c. Annak-okaért a' szent gyülekezetnek, (2) a' Christus és az Apostolok parantsolattyaok szerint d, ezeket (3) a' menyországának kultsaival élven e, e' szent vatsorátul mind'addig el-kell tiltani f, (4) mig penitentiára nem térnek, és életeket meg nem jobbították g.

Hitetlenek és Istentelenek) Kik nével ugyan rekesztend, Keresz-

Summája.

A' nyilván való hitetleneket e' Sz. Vatsorához nem kel botosítani a: hanem a' Sz. gyülekezetnek attól ki kell őket re-

kesztetni.
1. Mi okokra nézve né kell ahoz őket botosítani?
2. Miképpen kell őket ki-rekesztetni?
3. Mi által kell ki-

4. Med- Keresztyének, és atyafiak, de tudományokkal
dig kell ki és életekkel magokat a' Christustól idegenek-
rekeszteni? nek lenni mutattyák.

** Az az,

Szent írásbéli bizonyságok.

az Istennek

szentséges

és kegye-

lemmel tel-

lyes Igéjét,

és Sacra-

mentomít.

† Mert

méltatlan

észitek és

ízsízátok

az Urnak

kenyerét

és borát :

mint a' fel-

ső versben

meg-mon-

dotta vala.

* Az az,

megholtak

*. A' Chri-

stus paran-

tsolattya

ez.

a. Matth. 7. 6. *Ne adgyátok azt a' mi szent
* az ebeknek, se a' disznók eleiben ne hánnyá-
tok, a' ti gyöngyeiteket **, hogy azokat meg ne
tapodgyák lábaikkal és reátok fordulván meg
ne szaggassanak titeket.

1. Cor. 10. 21. Nem ihattyátok az Ur po-
hárát és az ördög pohárát. Nem lehettek az
Ur asztalának és az ördögök asztalának részesei.

b. Solt. 50. 16. 17. A' *híttelennek* ezt mond-
gya az Isten: Miért hirdeted te az én rendelé-
semet, és miért *veszed az én szövetségemet a'
te szádra?* Te pedig gyűlölted a' fenytéket,
és hátad megé vetetted az én beszédimet.
Ezech. 44. 6. 7.

Péld. 15. 8. Az Istenteleneknek áldozat-
tyok gyűlölséges az Urnak, az igazaknak kö-
ső versben nyörgések pedig kedves ő néki.

c. 1. Cor. 11. 30. *Ennek-okáért-is* † *Sadnak
ti közöttetek* sok erőtelenek és betegek, és el-

aluttanak * sokan. Jos. 22. 20.

d. Matth. 18. 15. 16. 17. * *Ha pedig vétke-
zik te ellened a' te felebarátod, dorgáld-meg
őtet tsak te közötted és ő közte, hogy ha szo-
dat fogadgya, meg-nyerted a' te felebaráto-
dat. Ha pedig szodat nem fogadgya, végy
melléd egy vagy két embert; hogy két vagy
három bizonyágnak szájából akar melly do-
log bizonyosb legyen. Hogy ha azoknak-is
nem fogadgya szavokat, mond meg a' Gyű-
lekezetnek: hogy ha a' gyülekezetnek-is nem
fogadgya szavát, legyen te előtted olyan minő
Galamelly pogány és fukar.*

Tit. 3. 10. † Az eretnek embert egy vagy két intézés után meg-vesse.

† Az Apostolok parantso-
lattyja ez.

2. Theff. 3. 6. 14. 15. Hadgyuk pedig tinéktek atyámfiai, a' mi Urunk Jesus Christushnak nevében, hogy meg-vonnyátok magatokat minden atyafiutól a' ki rendeletlenül viseli magát, és nem a' tanított tudomány szerént, mellyet vött mi tőlünk. Hogy Valaki nem enged a' mi levelünk által való beszédünknek, azt meg-jegyeztek és azzal ne társalkodgyatok, hogy meg-szégyenüllyön. De ne tartsátok úgy mint ellenségeket, hanem intsetek mint atyátokfiát.

e. Matth. 16. 19. Adom tenéked a' menyországnak kulcsát, és Valamit meg kötendősz e' földön mennyekben-is kötözve lesz, és Valamit meg-oldasz e' földön a' mennyekben-is meg-leszen oldozva.

f. 1. Cor. 5. 11. 13. Mostan pedig irtam néktek, hogy ne társalkodgyatok azzal, ha Valaki, holott atyafiúnak neveztetik, parazna, vagy főszenny, vagy bálványimádo, vagy resseges, vagy ragadozó, az ilyenekkel mondom hogy ingyen se egyetek. Vessétek ki azért a' gonosz embert közösséletek.

g. 2. Cor. 2. 6. 7. Eleg ez ilyen embernek e' mindenek által lőtt közönséges dorgálás. Ugy annyira hogy inkább viszántag meg-kellyen engednetek neki, és őtet vigasztalnotok kell, hogy valamimodon a' felettéb való keserűség túl meg ne emésztesse ez ilyen ember, s' a' többi.

LXXXIII. KERDES.

Mitsodák a' menyországnak kulcsai?

FELELET.

Az Evan-

XXXI.

UR N A P.

Summája.

A' menyország kulcsainak cseje két féle.

1. Az Evan-
geliomnak
prédikál-
lása. 2. Az
Ecclesiái
fenyíték.

1. Mi
hasznok
vagyon e-
zeknek?
† Christus
Urunk így
soll Péter-
nek, és a'
több Apo-
stoloknak,
és ő vélek
minden e-
gyéb Evan-
geliomot
hirdető
Egyházi
szolgák
nak.

Az Evangeliomnak prédikállása és az Egyházi fenyíték *a*: mellyekkel (1) a meny-
ország a hívőknek meg-nyittatik, a' hitet-
lenek előtt pedig bé-zaroltatik *b*.

Szent írásbéli bizonyságok.

*a. b. Matth. 16. 19. † Tenéked adom a' me-
nyországnak kulcsait; és Valamit meg-köten-
desz e' földön, meg-leszen az egekben-is köt-
tetven; és Valamit meg-oldozándasz e' földön,
meg-leszen az egekben-is oldozva.*

*Ismét, Matth. 18. 18. Valamiket meg-kö-
rendesz e' földön meg-leszen az egekben-is köt-
tetven, és Valamiket meg-oldándasz e' földön
meg-leszen az egekben-is oldozva.*

*Ján. 20. 22. 23. Vegyetek szent Lelket:
Valakiknek meg-botsátándgyátok bűnőket,
meg botsáttatnak nékik, * a' kiknek meg-
tartyátok, meg-tartatnak. **

[** E' két czikkelyetskébken meg-magya-
rázza Christus Urunk azt, a' mit mondott
vala szent Máthenál a' meg-kötőztetés és
meg-oldoztatás feől. Mivel hogy azért az
Evangeliomnak prédikállása, és az Egyházi
fenyíték által botsáttatnak meg a' bű-
nők, és meg-is tartatnak, szükséges-kép-
pen kihozzuk, hogy e' kettő az Ecclesiá-
nak kultsai, kikkel mind a' meg-kötőzés,
mind a' fel-oldozás véghez vitetik.]

*2. Cor. 10. 4. 5. 6. Mert a' mi vitézkedésünk-
nek fegyverei nem testiek, hanem Isten ereje
által erősek nagy erősségeknek le-rontására.
Mikor tudni-illik minden emberi okoskodásokat
el-fordítunk, és minden nagyságot melly fel-e-
melkedik az Isteni ismeret ellen, és emberek-
nek minden gondolattyokat foglyul vízfűzük,
hogy*

hogy a' Christushnak engedgyenek. Es készen tartjuk a' büntetést, melly által bocsátunk alunk minden vakmerőségen minekutánna bételéndik a' ti engedelmeiségtetek.

LXXXIV. KERDES.

Mimodon nyittatik meg, és mimodon tétetik-bé a' menyország az Evangelium prédikálásával?

Summája.

Az Evangeliumnak prédikálása által

meg-nyitni a' mennyeknek országát, annyit téshen mint a' hívőknek közönségesen hirdetni bűneiknek bocsátatását c. Bé-tenni ismét annyit téshen, mint az Istennek haragját, és az örök kárhozatot hirdetni a' penitencia tartatlanoknak, és hitetleneknek e.

FELELET.

Mikor a' Christushnak parantsolatyából
(1) minden hívőembereknek, és kinek-kinek magának-is a közönségesképpen hirdettetik, hogy Isten önékiek a' Christushnak érdeméért minden bűnőket meg-engedi b.
(2) Valamenyíster az Evangeliumnak igéretét igaz hittel hozzájok kaptsollyák c. Vízontag pedig (3) minden hitetleneknek és képmutatoknak d azt hirdetik, hogy mind addig Isten haragjában és az örök kárhozatnak kötelében vadnak e, (4) valamiga bűnökben meg-maradnak, f. (5) Melly Evangeliumnak bizonyágtétele szerént, az Isten mind e' világon, mind a' jövőendő életben meg-ítéli őket g.
ni? 5. Mitsoda halzna vagy on e' meg-nyitásnak és bétévésnek?

1. Kiknek kell meg-

nyitni a' mennyeknek országát az Evangeliumnak

prédikálása által?

2. Hány-szor kell meg-nyitni?

3. Kik előtt kell bétenni?

4. Meddig kell bétenni?

5. Meddig kell bétenni?

6. Meddig kell bétenni?

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Marc. 2. 3. 5. Akkor jövének ő hozzá kik hoznak vala egy gutta ütött embert, kit négy ember hoz vala; Mikoron pedig látta volna *Jesús azoknak* * hiteket, monda a' gutta ütött embernek: *Fiam meg borsáttatták teneked a' te bűneid.* Lald. Ján. 3. 16. 18. 36. és 5. 24. Márc. 16. 16. Tsel. 10. 43.

*Nem tsak az embert hordozóknak, hanem magának a' gutta ütötnek-is? b. Tsel. 2. 37. Ezeket pedig mikor hallották volna, szivekben meg-keseredének, és mondának Péternek, és a' több tanítványoknak: Mit tselekedgyünk atyámfiai férfiak? Péter pedig monda nékik: Térjete meg, és keresztelekedgyete meg mindnyájan a' Jesus Christus nevében, a' bűnnek borsánattyára.

Ismét, Tsel. 13. 38. Azért légyen néktek tudtotokra, atyámfiai, *hog y ez által hirdette- tik nektek a' bűnnek borsánattya.* Es minde- nekből a' mellyekből a' *Moses törvénye által* meg nem igazittathattatok, *ez által minden a' ki hiszen meg-igazul.* Eph. 1. 7. Rom. 3. 24. 25.

c. Matth. 11. 28. Jöjjetek én hozzám mindnyájan kik meg-fáratatok, és meg-terheltet- tetek, és én meg-nyugotlak titeket.

Ezech. 33. 11. Elek én, azt mondgya az Ur Isten: *Nem akarom a' hitetlennek halálát, hanem hogy a' hitetlen ki-terjen az ő útáról és ellyen.*

d. Ján. 8. 24. *Mert ha nem hiszitek hogy én vagyok, meg-haltok a' ti beneitekben.*

Apost. tsel. 8. 21. *Nintsen teneked semmi részede' dologban, mert a' te szíved nem tisztá az Istennek előtte.*

e. Ján. 3. 36. *A' ki nem hiszen a' Fiunak, nem látja az életet, hanem az Istennek ba- ragja marad rajta.* Ismét, 18. vers. *A' kinem hiszen*

SZABADULASAROL. 131

bíszén, immár el-kárhoztatott, mert nem hita az Istennek egyetlen egy Fiának nevében.

f. Matth. 3.7 8. Mérges kígyóknak fajzatá kirtsoda intett meg titeket, hogy az Istennek következő haragját el-távoztatnátok? Teremtsetek azért a' penitentiához illendő gyümölsöt.

g. Rom.2.16. A' napon mellyen az Ur meg-itéli az embereknek titkaikat az én Eöange-liomom szerint a' Jesus Christus által

Matth. 18. 18. Bizony mondom néktek: Va-lamiket meg-kötöndetek e' földön meg-lesznek kötve az egekben, és valamiket meg-oldo-ztok e' földön, meg-lesznek oldoztatva az egekben.

LXXXV. KERDES.

Mimodon tétetik-bé, és mi módon nyittatik-meg a' menyország az Egyházi fe-nyíték által?

a' menyországot semmi nem egyéb, hanem ki-rekeszteni az embert a' szent gyülekezetből f. meg-nyitni ismét, az- zon embert a' gyülekezetnek kedvében venni h.

F E L E L T.

Mikor a' Christusnak parantsolattyaóol, (1) azok a' kik jollehet hogy névvel keresz-tyének a, de tudományokkal b, avagy éle-tekkel ö magokat a' Christustól idegenek-nek lenni meg-mutatták c. (2) Minek-utánna egynéhányszor keresztyéni szeretet-ből és nagy atyafiságossan meg-intettette-nek d: révelygésekből ki-térni és bűnöknek véget vetni nem akarnak, végre osztán meg-jelentetnek a' szent gyülekezetnek; avagy azoknak, a' kik arra rendeltettek az Anya-

Summája

Az Egy-házi fenyi-ték által bé-zárolni

1. Kiknek kell bé-tenni a' menyor-szágot az Egyházi fenyíték által?

2. Mikor kell bé-

szentegyháztul e. Es hogy ha azoknak inté-
seknek sem engednek f. ugyan azonoktul a
Sacramentumoktul valo el-tiltás által a

3. Mitsoda
haszna va-
gvon e'
bé tétel-
nek?

szent Gyülekezetből g, és (3) így az Isten-
től is ő magától, a Christusnak országabol
ki-rekesztetnek b: De viszonttag (4) ha job-
bulásoknak bizonyos jelet adgyák i, mint

4. Kiknek
kell ismét
a' menyör-
szágot
meg-nyit-
ni?

Christusnak és az ő Anyaszentegyházának
tagjai bé vétetnek k.

Kik arra rendeltettek) Minéműek akar
melly Ecclesiában lévő öregek és Presbyterek,
kik elsőben ő magoktól az Apostoloktól ren-
deltettenek; mint meg-tetszik Apost. tsel. 14.
23. és 15. 2. 4. 6. 22. 23. 1. Cor. 12. 28. 1. Tim.
5. 17. Tit. 1. 5. 1. Pet. 5. 1. Jac. 5. 14.

Szent irásbéli bizonyságok.

a. 1. Cor. 5. 11. 12. 13. Ha valaki holott atya-
finak nevezterik, parázna, s'a't. Lásd fellyeb
a' 82. kérd. alatt.

b. Rom. 16. 17. Kérlek pedig titeket atyám-
fiai, hogy *vegyetek észetekben a' kik háboru-
ságnak és botránkozásnak okai volnának, kik
más tudományra tanítanak a' kívül a' mel-
lyet tanultatok, és azokat el-távoztassátok.*

Tit. 3. 10. Az eretnek embert egy vagy két
intés után el-kerüllyed.

2. Ján. 10. 11. Ha valaki ti hozzátok mé-
gyen, és e tudományt nem *viszi hozzátok, ne
fogadjátok az házatokban, és ingyen se kö-
szönnyetek neki.* Mert a' ki köszön neki, an-
nak gonosz tse ekedetiben részes lesz.

c. 1. Cor. 5. 11. Ha valaki holott atyafiu-
nak nevezterik, parázna, vagy fősbény, vagy
bálványimádo, vagy részeges, vagy ragadozó,
ez il-

SZABADULÁS ARO L. 133

ez ilyenekkel mondom hogy ne-is egyetek.

d. Matth. 18. 15. 16. 17. Lásd. az 82. kérd. alatt.

e. Ha azoknak is szavokat nem fogadgya, Mond-meg a' gyülekezetnek. ugyan ott.

f. Ha a' gyülekezetnek-is nem fogadgya, szavát, legyen te előtted olyan mint a' pogány, avagy farkas *.

g. Ha Valaki atyáfinak nevezetik. s' a' t. oda fellyeb.

Item, Vessétek ki a' gonoszt közzéletek. s' a' t.

h. Matth. 16. 19. Valamit meg-kötendesz a' földön, meg-leszen kötve az egekben.

Item, 1. Tim. 1. 20. Kik közöttül valo a' Hy-
meneus és az Alexander, kiket adtam a' Sá-
tánnak, hogy meg-tanulják azt, hogy ne ká-
romiyanak. Lásd-meg 1. Cor. 5. 3. s' a' t.

[† Valakit a' Sátánnak adni annyit részen
mint ki-rekesztteni az Ecclesiából és a' Chri-
stus országából, a' melly kívül vagyon az Sátán
ország. 2. Tim. 2. 25. 26.]

i. 2. Cor. 2. 6. 7. 8. Elég ez ilyen embernek
ez mindenek által lőtt közönséges dorgálás.
Ugy annyira, hogy inkább színtag meg-keljen
engednetek, és ötött vigasztalnotok kell, hogy
valamiképpen a' felettéb valo szomorúságtól
meg ne emésztessek az ilyen ember. Azért
kérek titeket, hogy erősítsetek meg az ő hoz-
zája való szerelmeteket.

* Az az,
ne tartas-
fék keres-
tyénnek
vagy atya-
fiának.

† Tudni-
illik a' gyü-
lekezetből
ki-rekesz-
tetett Co-
rinthusi
parázná-
nak, mi-
nekutánna
igazán
meg tért.

HARMADIK RESZ.

Az háládatosságról mellyel
tartozunk Istennek a' meg-
szabadulásért.

Ez háládatosság kétfőben áll: I. A' bűnök-

134 **A Z E M B E R N E K M E G -**
ből igazán való meg-térésben, és az Isten tör-
vényéhez intéztetett és a' szerint rendeltetett
Keresztyéni életben.

II. Az Istennek igazán való segítségül hi-
vásában, és a' Christus által előnkben írott
imádságnak formája szerint való szorgalma-
tos könyörgésben.

XXXII.

U R N A P.

Summária.

Minék-ut-

ánna a'

Christus

által meg-

szabadít-

tattunk.

LXXXVI. K E R D E S.

*Mivel hogy minden mi bűneinkből és nya-
valyáságinkból, a' mi érdemünk nélkül csak
az Istennek irgalmaságából, a' Christusért
tartattunk-meg, miért kell tehát jot
tselekednünk?*

kell jokat tselekednünk ilyen négy okokért: **I.** A' meg-
igazításnak és meg-szentelésnek egymással való egybe-
foglaltatásokért. **2.** Az Istenért. **3.** Mi magunkért. **4.**
A' mi felebarátunkért.

F E L E L E T.

- 1.** Miért (1) Mert a' Christus minek-utánna min-
a' megiga- ket az ő vérével meg-váltott, meg-is újít
zításnak és minket az ő Szent Lelkével az ő ábrázattya-
meg-szen- ta e' végre a: (2) hogy az ő mi velünk való
telésnek ő szíve való ennyi sok jo-téteményiért az Istenhez tel-
foglaltatá- lyes életünkben való hálá-ado voltunkat,
sáért? meg-mutassuk, és hogy ő ditsértelsék mi
2. Miért általunk b. Annak-utánna (3) hogy mi ma-
az Istenért? gunk-is ki-ki mind az ő igaz hiti felől an-
3. Miért gunk-is ki-ki mind az ő igaz hiti felől an-
magunkért? nak gyümölcseiből bizonyosnak legyünk c.
4. Miért Végezetre (4) hogy a' mi tökéletes jámbor
felebará- életünkkel egyebeket-is a' Christusnak meg-
tunkért? nyerjünk d.

Szent

Szent írásbéli bizonyságok.

a. 1. Cor. 1. 30. A' Jesus Christus lőtt mi-
nekünk Istentől böltseség, igazság, Bontság és
váltáság.

Tit. 2. 5. 14. Ki adta ő magát érettünk hogy
meg-váltana minket minden hamisságtól, és
tisztítana magának ki-váltképpen való népet, jo-
tselekedetre igyekezőt, Lásd 1. Cor. 6. 5. 11.
Luc. 7. 73. 74. 75. és 24. 47. Tsel. 5. 31.

b. Mof. 5. k. 32. 6. Avagy ezzel fizettek-
az Urnak, bolond és esztelen nemzetség? A-
vagy nem őe a' te Atyád, a' te meg-szabadi-
tód? Avagy nem ő tötté nagygyá és nem ő
erősítetté-meg tégedet. Lásd. Solt. 116. 12.
Rom. 12. 1. 4. 1. Theff. 5. 18. Ján. 15. 8.

1. Pet. 1. 9. Ti pedig választott nemzetség,
királyi Papság, szent nép vattok, és olly nép
mellyet Isten sajáttyának tart, hogy annak
hatalmas dolgait hirdessétek, a' ki titeket a'
sejteségből az ő tudálatos világosságára hívott.

c. Jac. 2. 18. Mutasd-meg nekem a' te hite-
det a' te tselekedetidből, én-is meg-mutatom
neked az én hitemet az én tselekedetimből.

Ísmét, 1. Ján. 2. 3. 4. Esez által * tudhat-
gyuk-meg hogy őtet ismerjük, ha az ő paran-
tsolatit meg-tartjuk. A' ki azt mondgya: Is-
mérem őtet, és az ő parantsolatit meg nem-
tartya, hazug az, és abban nintsen igalság. †

Es 2. Pét. 1. 10. * Tudni-
illik az i-
gaz hit ál-
tal.
† Ezért
penig,
mert a'

d. 1. Pet. 3. 1. 2. Az aszszonyi állatok en-
gedelmessék legyenek az ő fé-jeknek, hogy igy
ha valakik nem engednek-is az igének, az ő se-
retti, avagy
leségeknék szent életek által az ige nélkül az ő benne
meg-nyerettefsenek: minek utánna látándgyák va'o igaz
a' ti tizta, és Isteni félelemmel őszve köttetett hiti feől.
egy mással való társalkodástokat, Rom. 14. 19. hamissan.
Sid. 10. 24. és 1. Pet. 2. 12. LXXXVII. ditsekedik

136 AZ EMBERNEK MEG-
LXXXVII. K E R D E S.

Summája.

A' poeni-
tentia tar-
tatlanok
nem idve-
zülhetnek.

Nem idvezülhetneké tehát azok kik bálá-
datlanok lévén, az ő bűnökben batorfaggal
meg maradvan, az ő gonofsagokból
Istenhez meg nem térnek?

F E L É L E T.

1. Bizo-
nyíts-meg
azt.

Semmi-képpen nem: (1) Mert mint az
Írás bizonyította, sem a' szemérmetlenek,
sem a' bálvány imádók, sem a' paráznák, sem
a' lopók, sem a' fősvények, sem a' részege-
sek, sem a' szitkozodók, sem a' ragadozók, az
Istennek országát örökségül nē birhatták, a.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. 1. Cor. 6. 9. 10. Avagy nem tudgyátoké
azt, hogy a' hamissak az Istennek országának
örökséget nem birják? Ne tévelyegjete: Sem
a' paráznák, sem a' bálvány imádók, sem a'
házasság rontók, sem éktelen puhák, sem a' kik
ferfiakkal tisztátalankodnak, sem a' lopók, sem
a' fősvények, sem a' részegesek, sem szidalma-
zók, sem ragadozók az Isten országának örök-
séget nem birják. Lásd Gal. 5. 19. 20. 21. Jel.
21. 15. Luk. 13. 3. 5. Matth. 3. 10. és 7. 19. és
25. 12. 30. 41. 46.

Eph. 5. 5. Mert ezt tudgyátok, hogy egy pa-
ráznának is, avagy tisztátalannak, avagy
fősvénynek, ki bálvány imádó, nintsen örökse-
ge a' Christusnak és az Istennek országában.

1. Ján. 3. 15. Valaki gyűlöli atyafiát, gyilkos
az: és tudgyátok hog y egy gyilkosnak is nintsen
magában lakozó örök ölete.

XXXIII.

LXXXVIII. K E R D E S.

U R N A P.
Summája.

Hán' részekből áll az igaz penitencia avag'
az em-

SZABADULASAROL. 137

az embernek Istenhez való meg-térése?

F E L E L E T.

Kettőből: (1) Az ő embernek meg-ölé-

éből: (2) Az új embernek meg-elevenité-

éből a.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Eph. 4. 22. 23. 24. Vetkezzétek-le a-
maz régi élet szerént való ő embert *, melly
meg-veisz a' hitegető gonosz kívánságok mi-
att. Es meg-ujjullyatok a' ti elméteknek lel-
ke szerént; és fel-öltözteték amaz új embert
melly Isten szerént teremtetett az igazságra,
és a' valóságos szent életre.

[* Az ő ember femmi nem egyéb, hanem
az Adámtul minden emberekre el-terje-
dett bűn miatt meg-romlott és meg-veisz-
tegettetett embernek természeti. † Az új
ember viszontag, a' mi elménknek és a-
karatunknak az Isten képére való meg-uj-
julása.] Lásd Col. 3. 9. 10.

Esa. 1. 16. 17. Mosolygatók-meg, tisztullya-
tok-meg, vigyetek-el az én szemem elől a' ti
tselekedeteteknek gonofságát, szűnyetek-meg
a' gonofságnak tselekedetéről *: tanulmányok
tselekedni † Rom. 6. 4. 5. 6. Solt. 34. 15. és 37. 27.

LXXXIX. K E R D E S.

Micsoda az ő embernek meg-öldöklése?

F E L E L E T.

(1) Valósággal, és igazán szived szerént
bánni, hogy Istent, a' te bűneiddel meg-
bántottad a: (2) Es azokat napról napra
inkább gyűlölni és el távoztatni b.

Szent írásbéli bizonyságok.

I 5

a. Joel.

Az ember-
nek bűn-
ből való
ki-térése
két részek-
ből áll.

1. Mellyik
az első?

2. Mellyik
a' második?

* Az ő
embernek
megöldök-
lése által.
† Az új
embernek
megeleve-
nitése által

Summája.

Az ő em-
bernek
megöldök-
lése két ré-
szekből áll.

1. Mellyik
az első?

2. Mellyik
a' második?

138 AZ EMBERNEK MEG:

4. Joel. 2. 12. 13. Es még szinte mostan-is azt mondgya az Ur: Térjete-meg én hozzá n tel yes ti szívetek szerint, bűjtöléssel-is, sirással-is, kesergéssel-is. *Es szaggassátocsi-*

* Az az, *szíveteket nem ruháitokat* *, s' térjete-meg a' valoban esti Uratokhoz Istentekhez, Jak. 4. 9.

szívetek 2. Cor. 7. 10. *Mert az Isten szerént való szerént bánat időességre való penitentiát szerez, mellyet sóha az ember meg nem bán:* De e' világi bánatok a' bánat halált szerez. Matth. 5. 3. 4.

ti bűneite- Lásd ennek példáit, Solt. 51. 6. *Tenéked, ken. csak tenéked bűntekoztem, és gonofságot tselekedtem a' te szemeid előtt,* mellyet meg-ismérek *, hogy igaznak ítélteffel a' te beszédidben, és tiszta légy mikor ítélsz.

† Ezért [* Mintha mondaná a' Dávid: Hogy azo- tudniillik, kat a' gonofságokat és czégéres vétkeket, hogy a' mellyeket az emberektől el-rejthetek va- Christust la, a' te szentséges tekinteted előtt tsele- meg-ra- kedtem, azon szíven szerént bánkodom.] gadván, az Matth. 26. 74. *Es Péter ki-menvén, keser-* Istent fe- *gesen sirá.* † Luk. 7. 38. és 15. 21. és 18. 13. lette igen Tsel. 2. 37.

meg-bán- 6. Rom. 12. 9. *Iszonyodgyatok a' gonosztol-* totta vala- *ragaszkodgyatok a' jéhoz.*

Amos. 5. 15. *Gyűlöllyetek a' gonoszt, s beref-* *summája. sétek a' jót.* Solt. 97. 10. és 119. 128. 163. Esa.

Az uj em- 55. 7. Ezech. 18. 31. 2. Tim. 2. 19.

bernek

XC. K E R D E S.

meg-ele- *Mitsoda az újembernek meg-elevenítése?*

venítése F E L E L E T.

két részek- (1) Az Istenben való igaz öröm a' Chri- ből áll.

1. Mellyik Istus által a Es (2) Embernek az ő életét az első? ugyan valoba és örömet az Istennek aka-

2. Mellyik rattyá szerint rendelni, és magát minden jo a' második? tsele-

tselekedetekben gyakorlani b.)(

Igaz öröm) melly tudni illik származik az igaz hitből, Rom. 5. 1. Phil. 1. 15.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Nehem. 8. 10. Ne bánkodgyatok, hanem az Urnak öröme legyen néktek erősetek.

Solt. 51. 10. Engedgyed hogy halljak örömet és vigasságot, és örövendezzenek az én teremim mellyeket meg-rontottál. Ismét vers. 14.

Add-meg ennékem a' te idvezítésednek örömet, és az engedelemnek lelkével erőfíts-meg engemet. Lásd Rom. 14. 17. Phil. 3. 1. és 4. 4. 7.

b. Solt. 119. 167. Meg-tartya az én lelkem a' te bizonyságodat, és azokat igen szeretem, és 174. v. Kivánom a' te szabadításodat Uram, és a' te törvényed nekem minden gyönyörűség.

Rom. 7. 22. Gyönyörködöm az Isten törvényében, a' belső ember szerint.

Rom. 6. 13. Állásátok magatokat Istennek, mint a' halálból meg-elevenítették igazságnak fegyvere gyanánt az * Istennek.

Summája.

[* Azaz, igazságnak eszköze gyanánt, A' jo tsele- mindenkoron készek legyenek a' ti tagai- kedetnek tok az Istennek igazságban való szolgálat- három tu- tyára, és az ő akarattyának véghez vite- ladjonsági lére: a' melly tufakodás nélkül nem léfzék.] vadnak.

XCI. KERDES.

Mellyek azok a' jo tselekedetek?

FELELET.

Tsak azok, (1) mellyek igaz hitből a, 1. Mellyik az első? 2) az Istennek törvénye szerint lélnék b, 2. Mellyik a' második? 3) tsak az ő szent nevének ditsőségére 3. Mellyik a' harmadik? 4. Mellyek nem jo tse- 4. Mellyek nem jo tse- 5) tsak azok pedig (4) mellyeket migon- lek edetek

140 **AZ EMBERNEK MEG-**
mi gondolunk jonak alitván, azokat *d.* sem
azok *a'* mellyek emberiszerzésből lesznek *e.*

Szent irásbéli bizonyosságok

a. Rom. 14. 22. Valami hibából nem léfzen,
bűn az. Lásd Sid. 11. 6. 4. Tit. 1. 15.

1. Tim. 1. 5. A' parantsolatnak vége penig,
a' tiszta szívből, jó lelki ismértekből, és az igaz
hibából való szeretet.

b. Mos. 5. k. 12. 32. Annak-okaért *Valamit*
én parantsolok *tinéktek meg-őrizzete*k, hogy
ugy tselekedgyetek. *Semmit ahoz ne tegy*, el
se *vegy* abban.

Ezech. 20. 19. En vagyok a' ti Uratok Istene-
tek: az én parantsolatomban járjatok, és az
én itéletimet tartsátok-meg, és azokat tsele-
kedgyetek. Es 18. 9.

c. Matth. 5. 16. Ugy fénylők a' ti világos-
ságtok az emberek előtt, hogy lássák a' ti jó
tselekedeteiteket, és dicsőítsék a' ti mennyei
Atyátokat.

1. Cor. 10. 31. *Azért akarsz*tek, *akar*
*isz*tek, *mindeneket az Isten dicsőségére művel-*
lyetek. Phil. 1. 11. 1. Pet. 2. 12.

d. Mos. 5. k. 12. 8. *Ne tselekedgyetek ott a'*
szerent, a' *mint mi itt mostan tselekedünk*:
*mindenik a' mi jonak tesz*ik ő előtt. Mos. 4.
k. 15. 39. 1. Sā. 15. 17. 23. Péld. 14. 12. és 16. 25.

e. Matth. 15. 9. *Hajjában tisztelnék penig*
azzal-is ha olly tudományokat tanítanak, mel-
lyek embereknek parantsolati. Ezech. 20. 18.
Jer. 19. 5. Col. 2. 8. 18. 22. 23.

XCII. K E R D E S.

Mellyik az Istennek törvénye?

F E L E L E T.

Meg-vagyon az irva Mos. 2. k. 20-dik
része-

részében, és 5-dik k. 5-dik részében, ilyen-
képpen. Szollá az Isten mind ezeket az
igéket.

Első parantsolat.

En vagyok a te Vrad Istened, ki tégedet
ki-hoztalak Egyiptusnak földéből, a' szol-
gálatnak házából. Ne legyenek ~~tenéked ide-~~
~~gen~~ Istenid en előtttem.

Második parantsolat.

Ne tsinály magadnak faragot képet, és
semmi hasonlatosságot azoknak formájá-
ra, melyek odafel az égben vadnak, vagy
itt alatt a' földön a' föld alatt a' vizekben:
ne hajoly meg azok előtt és ne tisztellyed
azokat. Mert én vagyok a' te Urad Istened
erős bosszú álló, ki meg-látogatom az A-
tyáknak vétkeket a' fiakban, harmad és ne-
gyed iziglen azokban a' kik gyűlölnék engem.
Es irgalmasságot tselekeszem ezer
iziglen azokkal, a' kik engemet szeretnek,
és meg-tartják az én parantsolatimat.

Harmadik parantsolat.

A' te Uradnak Istenednek nevét ~~hijába~~
fel ne vegyed, mert nem hadgya az Ur bűn-
tetés nélkül azt, a' ki az ő nevét hijába fel-
vészti.

Negyedik parantsolat.

Meg-emlekezzél a' Szombatnak nap-
járól hogy azt meg-szentellyed. Hat na-
pon

142 AZ EMBERNEK MEG-
pon munkálkodgyál, és minden dolgaikat el-
végezzed. De az hetedik napon a' te U-
radnak Istenednek szombattya vagyon, sem-
mi dolgot ne tégy, se te, se fiad, se leányod, se
szolgád, se szolgáló leányod, se barmod, se
a' te jóvevényed, melly a' te kapudon belől
vagyon. Mert hat napokon teremtetted az
U' a' mennyet, és a' földet, a' tengert, és
minden azokban lévő állatokat, és meg-
nyugovék heted napon, azért meg-áldá az
U' a' szombatot, és meg-szentelé azt.

Eötödik parantsolat,

Tisztelgy a' te Atyádat és Anyádat,
hogy hosszú ideig ély a' földön, mellyet a'
te Urad Istened ad neked.

Hatodik parantsolat. Ne ölly.

Hetedik parantsolat.

Ne paráználkodgyál.

Nyolczadik parantsolat. Ne lopj.

Kilenczedik parantsolat.

Ne mondgy a' te felebarátod ellen hamis
tanu-bizonságot.

Tizedik parantsolat.

Ne kívánnad a' te felebarátodnak há-
zát, ne kívánnad a' te felebarátodnak fe-
l ségét, se szolgálóját, se szolgáló leányát, se
íkrét, se szamarát, és semmi némű mar-
háját, valamellyek a' te felebarátodéi

Szóla Isten) Minek előtte ez parantsolatot
Isten ki adná, miket mondott Mósesnek, és mi
modon

SZABADULASAROL. 148

modon adta-ki meg olvashatni Mos. 2. k. 19.
9---18. és 5. k. 4. 11. 12.

Ægyptusból a' (szolgálatnak házából) Ægyptus mondatik az Izraelitáknak szolgálattyaok házának: mert ott mint szolgák és el-vettetett rabok úgy tartattanak, sokféle rabotás munkával és jobbágyszolgálattal nyomorgattattanak.

Kik odá-fel az egben vadnak) Tudni il-lik a' Napnak, Holdnak, Tsillagoknak, és égi madaraknak formájára.

Kik itt alatt a' földön vadnak) Ugy-mint az embereknek, oktalán állatoknak, vagy egyéb földön termőknek formájára.

Kik a' vízekben) Ugy-mint a' halaknak, és egyéb vízi állatoknak formájára. Lásd-meg bővebb magyarázattya ezeknek. Mos. 5. k. 4. 15. 16. 17. 18. 19.

A' Szombatrol) Az az, nyugalomnak napjáról.

Hogy azt meg-szenteljed) Az az, hogy azon a' napon nem tsak nyugodgyál, hanem egyszer s' mind azont szent és Isteni dolgoknak véghez vitelére rendeljed.

Minden dolgaidat) Ugy-mint minden kézbéli vagy akarmi egyéb közönséges dolgaidat.

A' ki a' te kapuidban) Az az, a' ki a' te sátorodban, vagy házában lakik, és tenéked enged, a' te hatalmad alatt vagyon.

Meg-nyugodék az Ur). Ez szollás emberi mód szerint való, mellynek értelme ez: El-végezés az Ur a' teremtsnek munkáját, és új nemű teremtetett állatokat teréteni meg-szülnék.

Meg-szentelé azt) Az az, Meg-választá az Ur a' szombator egyéb napoktul, és szent s' Isteni dolgoknak véghez vitelére rendelé.
hog

144 AZ EMBERNEK MEG-

hogy tudni-illik azon az Isteni tisztelet, és a kegyesség munkáinak közönséges gyakorlása közönségesen véghez vitettetnék.

Summája.

A' Tíz parantsolatok két táblákra osztatnak.

1. Mellyik az első?

2. Mellyik a második?

XCIH. KERDES.

Mi módon osztatnak-el ezek a parantsolatok?

F E L E L E T.

Két táblákra a: Mellyek közzül (1) az első tábla négy parantsolatokkal arra tanit-meg minket, miképpen kellyen magunkat az Istenhez viselnünk b. (2) A' második tábla hat parantsolatokkal azt adgya előnkben, felebarátunknak mivel tartozunk c.

Szent irásbéli bizonyosságok.

a. Mos. 5. könyv. 10. 3. 4. *En (Moses) megkészítem a' két kő táblát. Es meg-irá Isten a' táblákra az első irás szerint a' tíz igéket, mellyeket szollott vala az Ur ti veletek a' hegyen az tűznek közepiből, ama' gyülekezetnek napján, és adá az Ur azok at én kezemben. Mos. 2. k. 31. 18. és 32. 15. 16.*

Matth. 22. 40. *Ez két parantsolatokból az egész törvény függ és a' Prophéták.*

b. Matth. 22. 37. 38. *Szeressed a' te Uradat Istenedet tellyes szívedből, és tellyes te lelkedből, és minden te gondolatidból. Ez az első és nagy parantsolat.*

c. Matth. 22. 39. *A' Második pedig hasonlósághoz, szeressed felebarátodat mint te magadat.*

XXXIV.

U R N A P.

Summája.

Mit kíván Isten az első parantsolatban? Ez első parantsolatban az Isten négy vétket tilt-meg, és ellenben nyolcz lelki jószágos tselekedeteket parantsol.

XCIV. KERDES.

F E L E -

F. Ezt hogy valamint lelké idvességét szeretem, szintén olyan szorgalmatoosan el-tá-
 roztassák (1) minden bálványozást *a*, ördö-
 gi mesterféget, varasást *b*, bűvölést bájo-
 zást, *c*, babonázást *d*, szenteknek avagy egyéb
 állatoknak segítségül való hívását *e*. (2) Az
 egygyetlen egy és igaz Istent penig igazán
 meg-ismérjem *f*: tsak ő benne bizzam *g*,
 nagy alázatossággal *h*, és békeséges türel-
 mel: magamat keze alá botsáffam, minden
 jótt csak egyedül ő tölle várjak *k*: végezetre
 hogy ötet szívemnek belső indulatryából
 szerezsem *l*: félljem *m*, és tiszteljem *n*:
 (3) úgy annyira hogy minden teremtet-
 t állatok nélkül el-legyek inkább, hogy nem
 mint tsak leg kisebb dologban-is az ő aka-
 rattya ellen verkezném *o*.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Solt. 81. 10. *Ne legyen neked idegen Iste-*
ned, és idegen Isten előtt ne hajoly-meg.

1. Ján. 5. 21. 1. Cor. 10. 7. 14.

1. Cor. 6. 9. Sem *a* bálványimádók az Isten-
 nek országának örökségét nem bírják. Jel. 21. 8.

b. c. Mos. 3. k. 19. 31. Ne mennyetek *a* né-
 zőkhoz, és ne tudakozzatok *a* jövőendő mon-
 dóktól, hogy magatokat meg ne ferteztessétek.

Es 5. 26. Es 20. 5. 6. 27. Mich. 5. 11.

Esa. 8. 19. Hogy ha penig azt mondgyák
 tinéktek, tudakozzatok *a* nézőktől, és *a* jó-
 vendő mondóktól, kik futtogva szólnak, *ti ne*
engedjétek: Mert avagy nem az ő Istenétől
 kérde minden nemzet tanátsot.

1. Mel-
 lyek azok
a meg-til-
 tott négy
 vétkek?

2. Mel-
 lyek azok
a paran-
 tsolt

nyolcz jó-
 szágos tse-
 lekedetek?

3. Mikép-
 pé és med-
 dig kell az
 Istent sze-
 retni, be-
 tsúltni, és
 tisztelni?

Tilalmaz-
 tatik

I. Bálvá-
 nyozás.

II. Varás-
 lás, ördön-
 gösség.

III. Bűvö- c. Mof. 5. k. 18. 10. 11. 12. Ne találtaffék
lés, bájo- re közötted a' ki az ő fiát vagy leányát által vi-
lás, babo- tetné a' tűzön, avagy jóvendő mondo, avagy
nalág. nap válogato *, vagy madár szollásból jóven-
dő t, vagy varáslo, se bűbajos, se órdöngösök-
től tudakozo, se jegy magyarázo, se halottak-
tól tudakozo *. Mert utállya az Úr valaki eze-
ket miveli, és ez ilyen utálatosságekért űzi-
ki a' pogányokat a' te Urad Istened te előtted.

[* Nap válogato, a' ki babonálással magá-
nak bizonyos jó szerentséjű órákat válo-
gat dolgainak véghez vitelére. † Madár
szollásból jóvendő t, a' Pogányi szokás
szerint a' madaraknak szollásból, tseve-
gésből téfzen ítéletet jóvendőbéli jó vagy
gonosz szerentséjéről. * Halottól tudako-
zo, avagy az Sido ige szerént, Holtaktól
tanács kérdő, a' ki babonás mesteriségével
azt tselekeszi, hogy a' halottak szollya-
nak, kérdésekre feleletet tegyenek.]

d. Márk. 7. 4. Es a' piatzrol-is mikor haza
mennek [tudni-illik a' Pharisausok, és Si-
dók] nem esznek mig meg nem mosodnak, és sok
egyéb dolgok-is vadnak mellyeket vettek, hogy
meg-tartsák, mint pohároknek mosását, kor-
soknak, értz edényeknek, nyoszolyáknak. Lásd
Col. 2. 18. 21. 22. 13.

IV. Szen- e. Jel. 19. 10. Es (én János) le-borulék az
teknek Angyalnak lábainál hogy imádnám őtet, de
vagy eg'éb ezt mondá nekem; Meg-lásd azt ne mívelé, te
teremtett szolga társod vagyok, a' te atyádfiai között
állatoknak valo, kiknél vagyon a' Jészusnak tanubizony-
segítségül fág tétele. Istent imádg yad. Es 22. 8. 9.

valo hívása Tsel. 10. 25. 26. Cornelius az ő lábánál le-
esvén tisztelék őtet. A' Peter pedig fel-emelé
őtet mondván: Kell-fel én-is ember vag yok.
Lásd.

LADATOSSAGAROL. 147

Lásd-meg ismét a' Pálnak és Barnabásnak példáját azon könyvnek 14. rész. 13. és következendő vers.

Mos. 5. k. 4. 15. 19. *Meg-oltalmazzatok annak-okaért a' te lelkeiteket szorgalmaztassan.* Fel ne emellyed a' te szemeidet az égbe, hogy látván ott a' Napot, és Holdot, és a' csillagokat, az égnek minden seregét, meg ne tsalattassál; és meg ne hajtsad magadat azoknak, és ne tsimellyed azokat, melyeket a' te Urad Istened közlött mindé népekkel kik az ég alatt vadnak.

Matth. 4. 10. *A' te Uradat Istenedet imádogyad, és tsak egyedül őnéki szolgály.*

f. Ján. 17. 3. E' penig az örök élet, hogy Parantsolatik meg-ismérjenek tégedet *amix egyedül való* igaz Istennek lenni, és a' kit el-botsátottál a' I. Az Istennek idves-Jesus Christust. féges ismért.

Jerem. 9. 24. *Ebben ditselkedgyék a' ki ditsedik, hogy ismerjen és tudgyon engemet, hogy én vagyok az Ur ki tselekedem irgalmafságot, ítéletet és igazságot e' földön; mert ezt akarom, azt mondgya az Ur.*

g. Jer. 17. 5. 7. Atkozott a' férfin ki bizik I I. Az I-az emberben, és erősségét helyhez teti a' test. Istenben, és az ő szíve el-távozott az Uról. *Bol- való Hit a- dog a' férfin ki bizik az Urban, és kinek az Ur vagy bizo- az ő bizodalma.* Lásd Solt. 118. 99. és 125. 1. dalom. és 146. 5. Péld 3. 5. és 16. 20. és 29. 25.

h. Esa. 57. 15. Ezt mondgya a' magasságos III. Az A- es ditsőséges, ki örökké valóságban lakozik, lázatosság. kinek neve szent: En magasságban és szent helyen lakom, és a' töredelmes, alázatos szin- emberrel is, hogy meg-elevenitsem az alázatosoknak lelkeket, és meg-éleszszem a' töredelmeknek szíveket. Es 66. 1. 2.

1. Pet. 5. 5. Az Isten a' kevélyeknek ellenek

áll: de az alázatosoknak adgya az ő kegyel-
met Jac. 4. 6. 10.

IV. A' Bé-
kefégestü-
rés.

i. Luk. 21. 19. Békeséges türes által birjá-
tok a' ti lelkeitek. Jac. 5. 7. 8.

Sid. 10. 36. Szükség tinektek a' békeséges
türes: hogy minek-utánna az Istennek aka-
rattyát tselekedénditek, el-vegyétek annak
igéretét.

V. A' Re-
ménség.

k. Jak. 1. 17. Minden jó adomány és minden
jókélleres ajándék, onnet félyül vagy, melly
le szál a' világosságnak attyát, kint nintsen
váltás, vagy változásnak árnyéka. Solt.
121. 1. 2. és 123. 1. 2.

l. Mos. 5 k. 6. 5. Szeressed a' te Uradat
Istenedet tellyes te szivedből, tellyes te elméd-
ből, és minden tehetségedből. Matth. 22. 37.
Solt. 18. 2.

Ismét, Mos. 5 k. 10. 12. Mostan annak-oka-
ért, oh Izrael, mit kíván a' te Urad Istened
egyebet te tőled? hanem hogy félyed a' te
Uradat Istenedet, és hogy járj minden ő után,
és hogy szeressed őtet, és tiszteljed a' te Ura-
dat Istenedet: tellyes szivedből, és tellyes lel-
kedből.

VII. Az I-
steni tele-
lem.

m. Solt. 34. 10. Félyérek az Urat minden ő
szentesi, mert nintsen izűkségek az őtet félők-
nek.

Predik. 12. 13. A' dolognak summája ez:
Az Istent félyed, és az ő parantsolatit meg-
tartsad, mert ez az embernek leg főbb dolga.
Peld. 1. 7.

VIII. Az
Istennek
betsűlése
avagy tisz-
tele.

n. Malác. 1. 6. A' fiu tiszteli az ő attyát, és
a' szolga az ő urát. Ha én atyátok vagyok hol
az én tisztességem? és ha én Ur vagyok, hol
az én félelmem? ezt mondgya a' seregeknek
Ura. 1. Sam. 2. 30. Es 37. A' ki szereti at-
tyát

tyát vagy annyát feljebb mint engemet, nem melto az én hozzám.

o. Matth. 10. 28. Ne féltetek azoktól kik a' testet ölhetik meg, a' lelket pedig meg nem ölhetik: hanem attól féltetek inkább, a' ki mind a' lelket mind a' testet el-vefzeheti a' Gehennába.

Tsel. 5. 20. Engedni kell az Istennek inkább mint az embereknek. Lásd ennek példait Mos. 1. k. 39. 9. és Dan, 3. 17. 18.

XCV. KERDES.

Mitsoda a' bálványozás?

FELELET.

Az egy élő Istennek helyette, avagy, az egyedül való igaz Istennek kivüle, ki az ő szent igéjében magát ki-jelentette a, valami más Istent gondolni, vagy tartani, kiben reménységedet helyhezteszed, avagy a' kiben bizzál b.

Summája.

Bálványozás embernek az egy igaz Isten helyet, vagy kívül valamiben bizodal-
mát helyheztetni.

Szent íráshéli bizonyságok.

a. Gal. 4. 8. Ti pedig még akkoron mikor az Istent nem tudátok, szolgáltok vala azoknak kik természet szerint nem Istenek.

1. Pet. 4. 3. Mert elég minékünk hogy a' mi életünknek ez előtt való idejében, a' pogányoknak akarattok szerint élünk, mikor járnánk bujálkodásokban, gonosz kívánságokban, részegségben, tobzodásokban, torkosságokban, és a' bálványoknak undok riszteletiben.

1. Thell. 1. 9. Meg-tertetek az Istenhez a' bálványokat el-hagyván, hogy szolgálnátok az egy élő igaz Istennek. Tsel. 14. 15.

b. Matth. 6. 24. Senki nem szolgálhat két Uraknak: nem szolgálhattok Istennek és a' Mammonnak. 1. Kir. 18. 21. Coloss.

A' fő-
vényesség
méltán
mondatik
bálvány i-
mádásnak,
mert a' fő-
vények az
ő gazdag-
ságokban
biznak: az
okaért a-
zokat Bál-
ványokká-
isteszik és
változtat-
tyák.

XXXV.

UR NAP.

A' Máso-
dik paran-
tsolatban
meg-tiltja
az Isten i.
az ő képek
által valo
ki-ábrázo-
lást a. 1.
az ő igéje-
ben nem
parantsol-
tt tisz-
tét b.

Coloff. 3. 5. Öldököllyétek-meg azért a' ti
testi tagaitokat, a' paráznaságot, tisztátalan-
ságot, gonosz kívánságot, bujjaságot, és a'
fősvényeséget, mely Bálványimádás *. Eph. 5. 5.

Phil. 3. 19. † Kiknek (A' Christus keresz-
tének ellenségeinek) vége veszedelem, kiknek
Istenek az ő hasok †, és az ő ditséreték az ő
gyalázattyokra vagyó, kik a' testiekbe bőltek.

[† Hasok Istenek, mert a' testnek gonosz ki-
vánságit nagyobbra bősüllik az Istennél:
és hasokrol viselnek inkább gondot, mint
az Istenről]. Lásd. 2. Tim. 3. 4. Jac. 4. 4.
1. Ján. 2. 15. Esa. 31. 1. Es 36. 6. Solt. 20.
6. Ezech. 28. 2. 2. Chron. 16. 12.

XCVI. K E R D E S.

Mit kíván Isten a' második parantsolatban.

F E L E L E T.

Hogy az Istent semmi némű képpel avag'
ábrázattal ki ne formállyuk a: és valami e-
gyéb fele módon ne tiszteljük, hanem
csak úgy mint az ő igéjében parantsolta
magát tiszteltetni b.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Mos. 5. k. 4. 23. 24. Meg-lásátok annak-
okaért, hogy a' ti Uratoknak Istenteknek sző-
vetségeiről, mellyet tött ti veletek, valami
módon el-ne feletkezzetek, *ésinálván maga-*
soknak faragott képet, avagy akár minémű ál-
latnak ábrázattat, a' mi-képpen meg-til-
totta néked a' te Urad Istened. Mert a' te U-
rad Istened meg-emészto tűz: Erős boszszu-
álló Isten. Lásd 5. 15. --- 19. Es 27. 15.

Rom. 1. 22. 23. Es mikor (a' pogányok) ma-
gokat bőlteknek vallanak lenni, balgatagok-
ká lőt-

kálottanak, mert a' halhatatlan Istennek ditsőséget elváltoztatták, halando embereknek, madaraknak, négy lábú állatoknak, és mászo állatoknak ki-faragot ábrázattára.

6. Mos. 5. k. 12. 32. Valamit én parantsolok tinéktek, azt meg őrizzéték hogy ugy tselekedgyetek: *semmit ahoz ne tégy, se el ne vésy abban.* Lásd Mos. 3. k. 18. 4. Es Mos. 5. 4. 5. 2. Es 4. k. 15. 39. Ezech. 20. 18. 19. Ján. 4. 24.

Matth. 15. 5. 9. *Hijában tisztelnék penig engemet, ha olly tudományokat tanítanak, mellyek embereknek parantsolati.*

XCVII. K E R D E S.

*Semmi képet és ábrázatokat nem kel-
létehat tsinálni?*

F E L E L E T.

Az Istent semmi módon nem kell ki-ábrázolni a, s nem-is lehet b. A' teremtetett állatokat penig noha szabad ki-ábrázolni c, (1) mindazáltal meg-tilt az Isten hogy azoknak képeket ne tsinállyuk d, se tartsuk e' végre e, (2) hogy avagy ő magokat a' képeket, avagy (3) az Istent a' képek általi imádnók f, avagy tisztelnők g.

Az Istent nem-is lehet ki-ábrázolni nem-is kell.) Nem lehet mert ő lélek. Rom. 1. 5. 20. Ján. 4. 24. Nem is kell, mert azt mind e' második parantsolatban, mind egyebütt hellyel hellyel az írásban, meg-tiltotta. Es továbbá, az ő Isteni méltosága ekképpen kiflébbül, mindön az ő meg-romolhatatlan avagy el-változhatatlan ditsősége romlando és változás alá vettetett állatoknak ábrázattára változtatik. Rom. 1. 5. 21. 22. 23. Solt. 106. 19. 20. Eza. 40. 5. 17. 18. 19.

Summája.

Az Istent nem-is lehet a nem-is kell b lémi módon ki-ábrázolni. A' teremtetett állatokat ugyan ki-ábrázolni meg lehet, két ok miatt.

1. Mit tilt meg-Isten a' teremtetett állatokra nézve?
2. Mellyik az első?
3. Mellyik a' másik?

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Mos. 5. k. 4. v. 12. 15. 16. 17. 18. szollott az Ur tinéktek a' tűznek közepiből: az ő beszédének szavát ti is halljátok vala, *de semmi ábrázatot nem láttok vala a' szozattul megválva. Oltalmazzatok meg annakokáért borsgalmatossan a' ti lelkeitek*, mert semmi hasonlatosságot nem láttatok a' napon mellyen tinéktek szollott az Ur a' tűzből a' Horebnek hegyén. Hogy meg ne ferteztetsetek magatokat, tsinálván magatoknak valami faragot képet, avagy valami bálványnak ábrázattát, ferfiának avagy aszszonyi állatnak képét. Avagy akarmínemű földi lelkes állatnak, és az égen repeső madárnak képét. Avagy akarmínemű földön tsuszó mászó állatnak képét, avagy a' föld alatt a' vizekben lakozó akarmi halnak hasonlatosságát. Es Mos. 5. k. 4. 15. 16.

b. Esa. 40. 18. 25. *Mihez hasonlítottok tehát az erős Istent, és mitsodan hasonlítotok őhozzá? Mihez hasonlítanátok azért engemet, hogy hasonló volnék ahhoz, azt mondgya a' szent.* Es 46. 5.

Tel. 17. 29. Mivel hogy azért az Istennek nemzeti vagyunk, *nem kell azt alitanunk, hogy aranyhoz, ezüstöz, vagy kőöz, mesterseges faragáshoz, vagy emberi találmányhoz az Isten hasonlatos volna.* Lásd Ján. 4. 24.

c. Mos. 2. k. 35. 30. 31. Az Ur nevezet szerént hitta Besálcelt, *kit be-töltött Istennek lelkével, böltseséggel, értelemmel, tudománnyal és minden mesterseggel. Hogy gondollyon mesterseges találmányokat, tudgyon művelni aranyból ezüstből rezből, és kőveket faragni a' kőfoglalásokra, és tudgyon fát faragni, és minden tudományban mesterseggel művelni.* Es

Y. 22. 33. Lásd Mos. 2. k. 31. 3. 4. 5. DC

Igy Christus Urunk-is, Matth. 22. 20 21.
A' kepeknek külső és emberek között sokott kö-
zönseges hasznat javallja, midőn a' pénzre ki-
veretett Tsászárnak képéből inti a' Sidokat,
hogy adgyák-meg a' mi a' Tsáizáre a' Tsá-
szárnak, és a' mi az Istené az Istennek.

d. Mos. 5. k. 27. 25. Arkozott a' ferfi Galaki
tsinálánd faragott és öntött képet az Ur előtt
valo utálatosságot, az áts mester kezének
munkáját, és helyhezteténdi azt rejtekben:
Es mind a' sokaság felellyen, és mondgyák,
Amen.

e Mos. 5. k. 7. 5. Az ő oltáraikat el-rontsá-
tok, az ő képeket el-rörjete, és a' pogányok
Istenének szentelt berkeket ki-vágjátok, az ő
bálványokat tűzzel meg-egesszete.

Láid. Mos. 5. k. 12. 2. 3. Es 2. k. 23. 24.
Es 4. k. 33. 52. A' mint ennek ditséretes pél-
dait láthatni Molesben a' 2. k. 32. 20. Asa ki-
rályban, 1. Kir. 15. 12. 13. Jehuban, 2. Király
10. 26. 27. Ezechiasban, ki azért kigyót el-
rontá, 2. Kir. 18. 4. Josiasban, 2. Kir. 23. 45.

f. Solt. 97. 7. Szég yenüllyenek-meg mind a'
faragott kepeknek solgat, kik ditsekednek a' bál-
ványokkal imádgjátok otet mindé angyalok.

g. Mos. 3. k. 26. 1. Ne tinálljatek magatok-
nak bálványokat és faragott képet, vagy vala-
mi ofzlopot ne emellyetek magatoknak, sem
penig faragott követ ne helyheztessetek a' ti
földötökben, hogy meg-hajolljatek az előtt.

Mos. 5. k. 12. 4. Ne iselekedgyete, igit a' ti
Uratokkal Istenekkel *.

[* Hogy tudni-illik ötet tisztelnétek bál-
ványok és képek által mint a' Pogányok.
Ide tartozik az Arontól öntetett borjunak

példája, Mos. 2. k. 32. 28. ki által az Urat akarják vala a' Sidók tisztelni, és a' Jeroboamnak példája 1. Kir. 12. 28. Sőt sokan a' pogányok között is nem magát a' bálvánt, hanem azok által akarták tisztelni az igaz Istent, mint az Apostol bizonyította, Rom. 1. 21. *melly Istent ismertek ugyan, de úgy mint Istent nem dicsőítették.*

Summája:

A' képeket a' templomokban is nem kell elszenvednie e' szin alatt mint ha a' kösfégnek könyvei volnának.

1. Miért nem kell elszenvedni?

XCVIII. KERDES.

Nem szabadétehat a' templomokban képeket tartani, mellyek könyvek gyanánt lennének a' tudatlan kösfégnek?

FELELET.

Semmiképpen nem szabad; (1) Mert nem illik nekünk bőltebbeknek lennünk az Istennél, ki az ő Anyaszentegyházát nem a' néma képekkel a, hanem az ő szent igéjének élő prédikálásával akarja tanítani b.

Szent irásbeli bizonyságok.

a. Jerem. 10. 8. A' pogányoknak bőltesei mind egygyűl egygyig bolondok; és bolondul telekeznek, és hiában Valóságra tanít a' falád az 14. 15. verseket is. Ismét Esa. 41. 29.

Hab. 2. 18. 19. Mit használna tenéked a' faragott kép, hogy annak faragoja ki-faragta azt, vagy az öntött kép, melly hazugságra tanít, mivel hogy bizik annak faragoja annak tsinálmányában, hogy néma bálványokat tsinállyon? Jaj a' ki a' tának azt mondgya: Serkeny-fel, és a' néma kőnek, ébredgy-fel; *Vagy taníthaté az?* Imé bé-horítottatott arannyal és ezüffel, de semmi lélek nintsen benne.

Zach. 10. 2. *A' bálványok hazugságok belvák.*

b. Luk. 16. 29. *Vagyon Mósesék és Propheciák, halgassák azokat.*

Ján.

Ján. 5. 39. *Visgálgjátok az írásokat, mert azok résznek bizonyoságot en rolam.*

Rom. 10. 17. A' hit a' hallásból vagyon, a' hallás az Isten ígéje által.

2. Tim. 3. 16. 17. A' tellyes *Írás* Istentől ihletett és *hasznos a' tanításra, a' meg-jobbításra, a' figyelemre, melly igazságban vagyon.* Hogy tökéletes legyen az Isten embere minden jó tselekedetekre tökéletesen fel-készítetett. Gal. 3. 1.

XCIX. K E R D E S.

Mit kíván Isten a' harmadik parantsolatban?

XXXVI.

U R N A P.

Summája.

A' harma-

dik parantsolatban meg tiltja az Isten az ō nevével való gonoszul avagy tiszteletlenül élést. és viszonttag parantsollya azon ō nevének betsülettel való említését.

F E L E L E T.

Ezt, hogy nem tsak (1) átkozódással *a*, avagy hamis esküvéssel *b*, de még szükség-telen esküvéssel is *c*, az Istennek nevét se káromlyuk, se tiszteletlenül ne emlitsük: az Isten ne-
sem ezekben a' rettenetes bűnökben tsak *ve?*
halgatással, vagy hozzájuk hunyoritással is, ne részesüllyünk *d*: hanem (2) az Istennek szentséges nevét nagy Isteni felelemmel és betsülettel emlitsük *e*, hogy a' mi igaz és álhatatos vallásunkal *f*, segítségre való hívásunkal *g*, végezetre minden beszédinkel, s' tselekedetinkel őtet dicsérjük és tiszteljük *h*.

1. Miképpen említetik tiszteletlenül

teletlenül

ve?

2. Miképpen említetik ismét

betsület-

tel?

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Mos. 3. k. 24. 15. 16. Az Izrael fiainak
penig

Meg-til-
tatik

I. Atko-
zodás.

II. Hamis
esküvés.

III. Szük-
szóval
esküvés.

* Annál
inkább lei-
kedre.

IV. Má-
sok bűnére
való hu-
nyorítás
avagy reá
hagyása.

Parantsol-
tatik

I. Az Isten-
nek nevé-
nek féle-
lemmel és
betsülettel

pénig szolly ezt Mondván: *Valaki az Isten el-
len káromlást Boll az ő bűnének büntetését hor-
dozza, és Valaki szédalmazza az Urnak ne-
vét meg-ölettefűk az.*

b. Mos. 3. k. 19. 12. *Ne esküdgyetek az én
nevemre hamissan: mert meg-fertezteted a' te
Istenednek nevét. En vagyok az Ur. Láld Jer.
4. 2. Zach. 8. 17. és 5. 4.*

c. Mos. 3. k. 5. 4. 5. *Mikor valamely ember
esküszik, az ő szájából ki-szalaszván hogy
gonoszt vagy jot cselekezik, a' szerint a' mint
az ember szokott esküvéssel hirtelen szollani,
és azt nem tudta, hanem az után vette észé-
ben hogy valamelyik beszédében vétkezett.
Ez ilyen ember mivel hogy valamely beszé-
dében vétkezett, szükség hogy meg-vállya azt
a' miben vétkezett.*

Matth 5. 34. 35. 36. *En pedig azt mondom
néktek, hogy semmiképpen ne esküdgyetek, sem
az égre, mivel hogy Istennek királyiszéki,
sem a' földre, mivel hogy Istennek lábainak
sámolya, se Jerusalembre, mivel hogy nagy Ki-
rálynak városa, se a' te fejedre * ne esküdgyél,
mert nem teremthetsz egy fejér avagy fekete
hajszálat. Láld Jak. 5. 12.*

d. Mos. 3. k. 5. 1. *Ha valamely ember vét-
kezéndik, hogy ha hallotta a' káromló beszédet,
és ő bizonyosság lehetne hogy hallotta, avagy
hogy bizonynyal tudgya: ha meg nem mondgya
azt, annak bűne büntetését hordozza.*

e. Malac. 4. 2. *Fel-támad néktek kik az én
neveimet felitek az Igaságnak napja. Láld.
Mos. 5. k. 28. 58. 59. Nehem. 1. 11. Efa 66. 2.
1. Pét. 4. 11. A' ki szoll, szollja mint Isten-
nek beszédet, s' a' t.*

f. Match. 10. 32. 33. *Valaki azért vallást
részem*

reszen en rolam az emberek előtt, én is vállaltam való emlí-
teszek arról az én mennyei szent Atyám előtt, tése.
ki az egekben vagyon. Valaki pedig meg-raga-
dánd engemet az emberek előtt, én meg-raga-
dodom azt az én mennyei Atyám előtt, ki az
egyekben vagyon.

1. Pet. 3. 15. Az Ur Istent szentellyétek a' ti
szíveitekben. Legyetek pedig mindenkoron ke-
szek meg-felelni nagy alázatossággal és betsi-
lettel azoknak, a' kik számot akarnak venni a'
ti bennetek való reménségről. Lásd Rom. 10.
10. 2. Tim. 2. 12. 1. Pet. 2. 9.

g. Solt. 50. 15. Híj engemet segítségre a' te-
nyomoruságodnak idején.

Solt. 91. 15. Segítségül hívtott engemet, meg-
halgatom őtet; véle vagyok háboruságában,
meg-mentem és meg-ditsőitem. 1. Tim. 2. 8.

h. Coloss. 3. 17. És valamit tselekeztek be-
szeddel vagy tselekedettel, az Ur Jესusnak ne-
vében tselekedgyétek, hálákat adván az
Istennek és az Atyának ő általa.

2. Cor. 10. 31. Akar esztek azért, akár isz-
sok, akár mit tselekeztek, mindenekezt Isten-
nek dicsőségére miellyétek. Matth. 5. 16.

C. K E R D E S.

Ugyannyéra nagy bűné azért, hamis es-
küvéssel vagy pedig átkozodással az Ur I-
stennek nevének káromlást tenni, hogy az Isten
még-azokra-is haragudgyék, a' kik a' me-
nyire ő tőlök lehetne, azt meg nem til-
tyák avagy ellenzik?

hamis esküvélekre hunyoritnak, azt csak reá hadgyák a.

F E L E L E T.

Bizonyára felette igen nagy bűn a: (1)

Mert

II. Az i-
gaz és ál-
hatatos
válastétel.

III. Az I-
stennek te-
gitségül
való hívá-
sa.

IV. Isten-
nek mind
szóval, s'
mind tse-
lekedettel
való dicsé-
reti.

Summája.

Az Isten

azokat-is
meg-akar-
ja büntet-
tetni, kik
másoknak
átkozodá-
sokra, ha-

1. Miért
akarja?

158 AZ EMBERNEK HA.

Mert nintsen is egy nagyobb bűn, avagy a mellyel Isten inkább meg bántatnék, mint az ő szent Nevének meg-utálása, avagy annak meg-káromlása. Annak okáért (2) ugyan azt akarja hogy az a rettenetes nagy bűn, halállal is meg-büntetessék b.

2. Ebbéli akarattya az Isten mi képpen büntetett meg?

Szent irásbéli bizonyságok.

a. Mof. 3. k. 5. 1. Ha valamely ember vétkezéndik, az az, ha hallotta a káromló beszédet (avagy esküvést) és ő bizonyság lehetne hogy hallotta, avagy hogy bizonynal tudgya: Ha meg nem mondgya azt, annak a bűnnek büntetését hordozza a.

Péld. 29. 24. A ki hallja az átkozodást és

* Mert azt meg nem jelenti, gyűlöli magát *.

b. Mof. 3. k. 24. 15. 16. Valaki az Isten ellen káromlást szoll, az ő bűnének büntetését hordozza. Es Valaki szidalmazza az Urnak neharagját, az meg-ölettefsek, az egész sokaság meg-körmaga ellen vezze azt, akar jövevény, akar lakos, ha Isten-fel-indit- nek nevét szidalmazza, meg-halljon. Lásd a 10---14. 23. verseket is.

XXXVII.

U R N A P.

Summája.

Az esküvés szabados két tekintetek alatt.

1. Mellyik az első?

2. Mellyik a második?

3. Mi vég-

C I. K E R D E S.

Esküdhetik-e valaki keresztyéni modra az Isten nevére?

F E L E L E T.

Meg-lehet: (1) mikor azt vagy a Magistrátus kívánnya, a: vagy pedig (2) valami szükség kényszerít reá, hogy hitelünket és igazságunkat esküvéssel erősítsük meg b, (3) hogy így mind az Istennek dicsőisége magasztaltassék c, mind pedig egyebeknek id-vele-

vefségére használlyon d. (4) mert efféle es re szabad
kűvéfre az Istennek igéje tanit e, ezokáért a meg-es-
szentek-is mind az ő s mind az új Testamen- küdni?
tomban igazán éltek véle f.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Mos. 2. k. 22. 10. 11. Ha valaki adánd az olyan es-
ő felebaráttjának szamárt vagy ökröt, vagy küvés sza-
valami egyéb állatot tartani, és meg-halánd, bados.
avagy meg-sértetik, vag' ellenségtől el-hajta-
tik, úgy hogy senki nem látta; Borsáttafsek e'

dolog a' két ember között * az Istenre való es * Tudni-
kűvéfre, hogy az ő felebaráttjának marháját illik a' Ma-
el-nem lopta, és az ura a' marhának, annak hi- gstratus e-
tin elégedgyék-meg, amaz semmit nemfizet. lőtt, mint

Esd. 10. 5. Fel-kele annak-okáért Esdrás, és meg-tetzik
meg-esküdt a' Papoknak és a' Levitáknak fe- a' 9. vers
jedelmet, és mind az egész Izraelt, hogy e' be-
széd szerént tselekednének, és megesküvének.

b. Jos. 2. 12. † Mostan azért esküdgetek- † Raháb
meg nekem az Istenre, mivel-hogy irgalmas- így szoll a'
ságott tselekedtem veletek, hogy tselekesztek két kémek-
ti-is irgalmaságot az én Atyámnak házá- nek.

Val †, és adtok énnéken erről bizonyos jelt. † Kedvez-

c. Mos. 5. k. 10. 20. A' te Uradat Istenedet vén tudni-
féllyed, őtet tisztellyed, ő hozzá ragaszkod- illik annak
gyál, és az ő nevére esküdgyél. Es 6. 13. a' Jericho-

d. Jos. 9. 19. * Mi meg-esküdtünk nekiek az nak leron-
Izraelnek Urára Istenére: azért mostan nem tásában.
nyulhatunk hozzárok. * Mondá-

e. Esa. 45. 23. En magamra meg-esküdttem, nak a' feje-
ki-ment az én számból az igazságnak beszéde, delmek a'
és meg nem változik, minden térd énnékem Gibeoni.
hajol-meg, és minden nyelv reám eskűszik. táknak,

Esa. 65. 16. Hogy a' ki magát áldgya e'
földön, áldgya magát az igaz Istenben, és a'
ki es-

ki esküszik e' földön esküdgyék az igaz Isten-
re. Jer. 4. 2.

Sid. 6. 16. Mert az emberek nálok nál na-
gyobra esküsznek, és ő nekik minden ver sen-
gesnek vége, minden dolognak meg-erősíté-
sére az esküvés.

f. Mos I k. 21. 23. 31. Abrahám

Mos I. k. 26. 31. Isaák

Mos. I. k. 31. 54. Iákob

I. Sám. 24. 22. 23. Dávid

Rom. 9. 1.

Pál Apost.

Jel. Io. v. 5. 6.

Az Angyal

és többek.

Meg-es-
kütnenek

Summája.

A' meg-
holt szent-
tekre avag'
egyéb te-
reintett ál-
latokra es-
küdni nem
szabad.

I. Miért
nem sza-
bad?

CII. K E R D E S.

Szabadé esküdni a' szentekre, avagy egyéb
teremtett állatokra?

F E L E L E T.

Nem szabad: (I) Mert a' törvény szerént
valo esküvés nem egyéb hanem Istennek ta-
nubizonyosságul és' segítségül valo hívása a:
Mellyel azt kér ük, hogy ő ugy-mint ki a'
szíveknek egyedül valo által látoja, tégyen
bizonyosságot az igazságról b; és az esküvőt
meg-büntesse ha az tudva tsalni akar az es-
küvéssel, c. Továbbá penig e' tisztetség sem-
mi teremtettt állatot nem illet d.

Ez tisztetség) Tudni-illik a' segítségre va-
lo hívásnak, mindentudoságnak, és minden-
hatoságnak tiszteisége.

Szent írásbeli bizonyosságok.

a. b. c. 2. Cor. 1. 23. En penig (Pál) az

* Az az, Istent hívom bizonyosságul az en lelkeim ellen*,
hogy

hogy én azért nem mentem ez ideig Corin-
thusba, hogy néktek kedvezzek.

1. Király. 8. 39. *Te magad tudod egyedül min-*
den emberek fiainak szíveket. Lásd a' 31. 32. v. kemet-is

Mos. 1. k. 17. 1. *En vagyok az erős minden-*
ható Isten, szüntelen járj én előtttem, és légy meg-
tökélletes. lak benne

Mos. 5. k. 32. 35. Enyim a' boszszu állás és teket.
a' meg-fizetés.

d. Esa. 45. 23. Ennékem hajol meg minden
térd, és minden nyelv én reám esküszik. Lásd
Mos. 5. k. 6. 13. Esa. 65. 16. Jer. 4. 2. Esa. 63. 16.
Jer. 5. 7. Jer. 12. 16. Amos. 8. 14. Soph. 1. 5.

CHII. KERDES.

Mit parantsol az Isten a' negyedik paran-
tsolatban?

a' negyedik parantsolatban, a' szombatnak kettős meg-
szenteltetését kívánnya, ugy-mint belsőt és külsőt.

F E L E L E T.

(1) Először ezt, hogy az Anyaszentegy-
házban lévő Evangeliomi szolgálat, és a'
Scholák közöttünk meg-tartassanak a: és
hogy én egyéb napokon-is, de főkeppen
az Vrnak szombattyán, szorgalmatossan gya-
korollyam a' szent gyülekezeteket b. (2)

Az Istennek igéjét hiven és figyelmetessen
halgassam c: a' Sacramentomokkal éllyek d.
a' közönséges könyörgésekhez az én könyör-
gésemet-is hozzá adgyam e, az én érteke-
m és tehetségem szerint a' szegényeket vala-
mivel segitsem f. (3) Továbbá hogy tellyes

életemben a' gonosz tselekedetektől maga-
mat

XXXVIII.

U R N A P.

Sammája.

Az Isten,

1. A' szö-

batnak

külső-kép-

pen valo

meg-szen-

telésére

mitsoda

dolgok

szüksége-

sek?

2. Miért

kell a' Sz.

gyüleke-

zeteket

szombati

napő szor-

galmatof-
fan gya-
korolni!

3. A' szö-

batnak bel-
pen (4) amaz örökké való szombatot, még
fő-képpen ezen mostani életemben el-kezdgyem i.

való meg-

Az Urnak szombattján) melly az Uj Testa-
szentelésé-
mentomban az Apostolok idejétől fogva a'
re mitsoda hétnek első napja, a' mellyen az Ur Christus
dolgok ki-
fel-támadott a' halálból, mint ezt szedeget-
vántatnak? hetni Tsel. 20. 7. 1. Cor. 16. 2. melly ez okért

4. Miért

kell a' szö-

Gyakorollyam az szent gyülekezeteke) Eb-
batot meg-
szentelni? ben áll az szombatnak közönséges külső meg-
szentelése, a' mellyhez kelljárulni az magá-
noson való meg-szentelésnek is a' kiváltkép-
pen való kegyesség gyakorlás által a' nyilván
való közönséges egyben gyűlésnek mind elöt-
te, mind utánna.

Parantsol-
tatik itt

I. Az A-

nyaszent-

egyházbé-

li szolgál-

latnak

meg-tar-

tása.

* Menyi-

Amaz örökké való szombatot) A' melly lé-
szen a' más életben: midőn minden bűneink-
től meg-nyugosznak, és az Istent tokélletes
szentségben és igazságban mind örökké tiszt-
tellyük, és tsak egyedül ő néki szolgálunk.
Es így a' szombatnak belsőképpen való meg-
szentelése kettős. Egygyik el-kezdetik ez é-
letben: a' másik el-végeztetik, és tökéletesé-
tétetik a' más életben.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Mof. 5. k. 12. 19. *Meg-lássad hogy elne-
hadgyad a' Levitát azon a' földön, életednek
minden napjaiban **

1. Cor. 9. 14. Az Ur (Jesus) rendelte azok-
nak a' kik az Ewangeliomot prédikállyák, hogy
az Ewangeliomból éllyenek.

Gal. 6. 6. Az olly ember penig a' ki tanit-
tatik

tanít az Evangéliom tudományára, közöllye minden jövait azzal a' ki ötet tanítja.

Hogy az Scholáknak-is (mint az Isten Annyalzentegyházának veteményes kerteinek) meg-kellessék tartatniok, meg-tetzi többi között a' következő helyekben való példák-bol. 1. Sam. 19. 20. 2. Kir. 4. 38. és 6. 1. Luk. 2. 46. Tsel. 22. 3.

b. Sid. 10. 16. El ne hadgyuk a' mi gyűlekezest, miképpen szokások némellyeknek, hanem intvén egy-mást, annyival-is inkább, mivel hogy láttjátok hogy ama' nap el-közelget. Mos. 3. k. 23. 3.

c. Prédik. 5. 1. Eörizd-meg mind a' te két lábaidat mikoron megy az Istennek házához, hogy hajlando légy az halgatásra † inkább, hogy nem mint bolondoknak modgyok szerint áldozatra. Lásd Luk. 4. 15. 16. 22. 31. 32. Tsel. 13. 14. 15. 16. 42. 44. És 15. 21.

d. Tsel. 20. 7. A' hétnek penig első napján, a' tanítványokat egybe gyűjtvén a' kenyérnek meg-szegésére * a' Pál prédikál vala, mivel hogy másod napon el-akara menni, és a' tanítást el-nyujtá szintén éjszéliz. És 2. 38. 41. 42.

e. Solt. 68. 17. A' gyűlekezetekben áldgyátok az Ur Istent, az Izrael magvából valok.

Tsel. 1. 14. Ezek mind egyetemben foglalatosok valának az imátkozásban, és a' könyörgésben. És 2. 42. És 16. 13. Esa. 56. 7. Zach. 8. 21. és 14. 17.

f. 1. Cor. 16. 2. A' hetnek első napján minden tegye-el magában a' mit az Istennek ajándékából akar el-tenni, † hogy ne legyen akkor annak ki-szedése mikor oda megyek.

g. Esa. 58. 13. Ha meg-tartoztatod a' te lábadat szombat napon, hogy azt ne mívellyed

vel inkább az Evange-liomnak szolgait, kiket Isten az Uj testa-mentóban a' kegye-lemnek fri-gyébé ren-delt.

II. A' kö-zönséges Sz.gyüle-kezetnek g'akorlása. † Tudni-illik, az I-stennek igé-jének hal-gatására.

* Az az, az Urvatso-rájának ki-szolgáلتására.

III. Az I-sten igé-jének szor-galmatos hal-gatása.

† Tudni-illik, az fűkölködő szegények nek segita-ségekre:

I V. Az Ur a' miben gyönyörködöl az én Szent napomon, vatsorájá. és a' Szombatot gyönyörűségnek tartod, hog' nak ki szol- szenteltség és tiszteltség az Ur, és annak gáltatása. tiszteltséget tejesdesz, *ugy hogy nem leszed.*

V. A' kő- foglatatos a' te utaidban †, és nem tselekezel zónséges sem szolíz oly beszédet melybé gyönyörködöl könyörgé- b. Mos. 2. k. 31. §. 13 *Az en szombatimat meg-tartsátok, mert jel az en közöttem, és te*

VI. Az a- lamisnál- közöttek nemzetségre, hogy meg-tudgyá- tok hogy én vagyok a' Jehova ki titeket meg- szentellek *.

VII. A' [* Itt meg-jegyezheted, hogy a' szom- gonos; tse- batnak külsőképpen valo meg szentelése, lekedetek- mint egyéb ő Testamentomi innepeknek- tül valo is meg-tartása, Sacramentoma, avagy kül- meg-szü- főjele volt a' belső meg-szenteltetésnek, nés. mely által az Isten meg-szenteli a' hivek- nek sziveket. Lásd-meg, Ezech. 20. §. 12. Coloss. 2. 16. 17.]

† Az az, gonos; tse- lekedetid- i. Esa. 66. §. 23. Es minden holnapról hol- napra, és minden szombatrol szombatra el-jő minden test *, *hogy az Urat imádják †.*

VIII. Bel- [* Az az, minden el-választatott hivek. † ső-képpen Az az, hogy a' hivek szentellyék az örök- valo meg- ké valo szombatot avagy nyugodalmot, szentelése melyben mind örökké engemet ditsérje- a'szombat- nek.] nak.

IX. Az ő- Sid 4. §. 9. 10. 11. *Annak-okaért vagyon megvalami szombatra az Isten népenek* Mert rökké valo a' ki bé-ment az ő nyugodalmában, meg-nyu- szombat- gott az is az ő tselekedetitől miképpen Isten- nak emle- is az őventől. Igyekezzünk azért bé-menni kezete. abban a' más nyugodalomban *, hogy valaki azon meg-áltazkodott hihetetlenségnek pél- dájába ne essék.

[* Mellyet tudni-illik, ez életben el-kez- dünk

dünk azért, hogy a' más életben azt örökké
birjuk].

CIV. K E R D E S.

Mit paransol nekünk Isten az ötödik
parantsolatban?

latban az Isten előnkben írja és parantsollya, 1. a' mi szü-
léinkhez 2. minden előttünk jároinkhoz való tiszteinket.

F E L E L E T.

Hogy szü léinknek és mindeneknek, a' kik
mi előttünk járók, (1) a' mi tőlünk érdem- 1. Mitso-
lett illendő tiszteiséget a, szeretetet b, és hiv- da tiszte-
séget meg adgyuk c, és az ő hiveséges paran- ker kell ő
tsolattyoknak és tanításoknak illendő enge hozzájuk
delmelséggel magukat alája adgyuk d. Añak vinnünk? véghez
felette hogy az ő fogyatozásokat is, és ne-
héz erköltsöket békével el-tűrjük e, (2) ezt 2. Miért
mindékor meg-gódoivá, hog' az isté minket tartozunk
az ő kezek által akar vezérteni és igazgatni f. e' tisztek-
kel nékiek?

Mindenek kik mi előttünk járók) Minéműek
a' Tanitok, Eöreges, Scholákban tanitok,
Magistrátusok, Tutorok, Gazdák gazdaz-
szonyok, és a koros idős emberek. Mert mind
ezekre szü léi tiszteit bizott Isten, az ő alattok
lévő halgatokhoz, tanitványokhoz, alattok
való kösséghez, árvákhoz, szolgákhoz, szol-
gálokhoz, iffiakhoz. A' honnan Szü lének-
avagy atyáknak mondatnak az irásban.

Példának-okáért A' Tanitok, 1. Cor. 4. 15.
2. Király. 6. 21. Urak. 2. Király. 2. 12. és 5. 13.
Magistrátusok. Terem. 41. 43. 45. Tutorok.
Esther. 2. 7. 15. Az Vének. 1. Tim. 5. 1. 2.

Továbbá az mások alatt lévőknek az ő előt-
tők jároinkhoz való tisztek alatt, ott értetik

azoknak-is az ő alattok lévőkhöz való tisztetek,
mint meg-tetzik. Eph. 6. 4. 9. Col. 3. 21. és 4. 1

Szent írásbéli bizonyságok.

Parantsol-
tatik.

I. A' Tisz-
tetség té-
tel:

Szüléink-
nek.

Tanítóink-
nak és Pres-
bytereknek;

Magistrá-
usainak,
Uraink-
nak;

Eőregem-
bereinknek.

II. A' Sze-
retet.

Szüléink-
hez.

* Az az,
a' kit az
ember leg-
inkább tar-
toznék
szeretni.

Tanítóink-
hoz.

a. Malach. 1. 6. A' Fin tiszteli az ő atyát,
és a' szolga az ő Urát. Ha én Atya vagyok, hol
az én betsületem? Ha én Ur vagyok, hol az
én tölem való félelem? azt mondgya a' Sere-
geknek Ura.

Eph. 6. 2. 3. Tisztellyed a' te atyádat és
anyádat, (melly első parantsolat ígérettel
egyetemben) hogy jól legyen néked dolgod,
és hosszú életű légy a' földön.

1. Tim. 5. 17. A' Presbyterek, (Vének) kik
jól járnak elől kettős tisztességre méltó tassa-
nak; főképpen pedig azok, a' kik munkálod-
nak a' beszédben és a' tanításban.

Lásd 2. Kir. 23. 24. Mint jártak a' gyerme-
kek kik az Elifáust tsufolták.

1. Pet. 2. 17. Az Istent féllýetek, a' király-
meg-berszállýetek.

1. Tim. 6. 1. Az iga alatt való szolgák, az ő
arokhoz minden tisztességgel legyenek, hogy az
Istenek neve és a' tudomány ne káromoltsék.

Mos. 3. k. 19, 32. A' vén ember előtt fel-
kelly, és a' vén embernek ortzáját meg-bő-
tsüllýed, és féllý a' te Uradtól Istenedtől. Job.
31. 4.

b. Matth. 10. 37. Ha valaki szereti atyát
vagy anyát * inkább hogy nem engemet,
nem méltó az én hozzám.

1. Thess. 5. 12. 13. Kérünk pedig titeket,
ayámfiak hogy meg-berszállýetek a' kik munkál-
kodnak, ti köztetek, és nektek előttetek jároi-
tok az Urban és intenek titeket. Es azokat fe-
lette igen szerelmesteknek tartsátok az ő
munkájokéit.

c. Peld. 28. 24. A' ki el-pradállya az ő at- III. Hű-
tyának és anyjának marháját, és azt mond- ség:
gya, nem véték; tárfa az, az öldöklő ember- Fiaknak
nek. Es 19. 26. az ő szü-

Tit. 2. 9. 10. A' szolgákat intsed hogy az ő leikhez
uroknak engedelmesek legyenek, mindenekben Szolgák-
azoknak kedvesek legyenek, ne legyenek be- nak és szol-
széddel ellenkezők. Semmiben meg nem tsal- gálóknak
Gán őket hanem mindenben jó hűséget mu- az ő Urok-
tutván, hogy a' mi meg-tarto Istenünknek hoz és asz-
tudományát ékeítsék mindenben. Lásd a' Já- sonyokhoz.
cob hűségét a' Lábánnak való szolgálattya-
ban. Mos. 1. k. 31. 6. 38. 39. 40.

d. Peld. 6. 20. 21. 22. Őrizd-meg szerelmes IV. Enge-
fiam a' te atyádnak parantsolattya. Es a' te delmesség:
anyádnak tanítását el ne hadgyad. Kősd azo- Fiaknak
kat a' te szívedben mindenkor, függessz szed az ő szü-
azokat a' te nyakadra: Valahová menéndesz leikhez.
az vezérel tégedet, mikoron aluszol meg-őriz
tégedet, mikor fel-szerkenéndesz az beszél-
gette veled.

Eph. 6. 1. Fiaik engedelmesek legyetek az
Urban a' ti szüleiteknek: mert az az igaz dolog.
Lásd Col. 3. 20. Ezért ditsértetnek az Recha-
biták Jer. 35. 12. 19. Lásd ellenben az enge-
detlen fiak büntetését. Mos. 5. k. 21. 18 21.

Sid. 13. 17. Engedgyetek a' ti előttetek já- Halgarok
roitoknak: mert vigyáznak ok a' ti lelkeitekért, nak a' Ta-
ügy-mint szám adok, hogy örömmel mivel- nitokhoz;
lyék azt és nem bánattal, mert az tinéktek
nem hasznos.

Rom. 13. 1. Minden lélek a' felső baralmas- Kősségnek
ságnak engedelmes legyen. a' Tiszi-

Coloff. 3. 22. Ti szolgák engedelmesek le- felőkhez;
gyetek mindenekben azoknak, kik nektek urai- Szolgák-
tok est szerent, nem tsak szem előtt szolgál- nak az ő

ván mint a' kik embereknek igyekeznek kedveskedni, hanem tisztá szível félvén az Istent. Lásd Eph. 6. 5. 6. 7. Tit. 2. 9.

A' bánteté- Péld. 1. 8. Halgásd szerelmes fiam a' te
sejben-is a' atyádnak böltseséget, és a' te anyádnak okta-
menyire il- tását el ne hadgyad.
lendő.

Péld. 15. 5. Bolond valaki meg-utállja az
ő attyának tanítását, a' ki pedig meg-bötsüll
a' dorgálást igen eszes. Es 12. 1. és 13. 1. 18.
és 15. 10. 31. 32. és 19. 20. és 23. 12. Sid. 12. 9.

e. Ismét, Péld. 23. 22. Halgásd a' te atyá-
dat a' ki nemzett tégedet; és meg ne utálljad
mikor meg-övéheszik a' te anyád.

+ Péld. 30. 17. A' ki meg-tsufollya attyát avagy
meg-utállja anyjának tanítását, szemeit ki-
vájják a' völgynek holloí, avagy meg-eszik őtet
a' Saskefelyűnek fiai. Es 20. 20. A' ki az ő
attyát vagy anyját meg-átkozza, annak meg-
oltatik szövetneke a' ítétségnak homályosá-
gában. Lásd Mos. 2. k. 20. 15. 17. Mos. 3. k.
20. 9. és 5. k. 27. 16. Ezért átkoztaték-meg
Cham Noetol az ő attyától, de az Sem és Já-
pher meg-áldaték, Mos. 1. k. 9. 23-26. Lásd
ennek ditséretes példait Jonathánban 1. Sam.
19. 1. 4. 5. 6. és 20. 30. 32. Dávidban 1. Sam. 19.
10. és 24. 5. 6. 7. és 26. 9. -24. Josephben ki az
ő attyát táplálá az drága időben Mos. 1. k. 47.
12. azt tselekedvén a' mit hágy az Apostol 1.
Tim. 5. 4.

A' szolgák- 1. Pet. 2. 18. 19. Szolgák a' ti uraitoknak
nak az ő engedelmessek legyetek minden félelemmel,
urokhoz. nem tsak a' jóknak és az alázatosoknak, ha-
nem a' keményeknek-is.

VI. Atyák- f. Eph. 6. 4. Ti atyák ne ingerellyetek ha-
nak tisztekragra a' ti magzatitokat, hanem ne öslyetnek
a' fiakhoz. őket, a' tudományban, és az Urnak beszédének
intésiben. 1. Pet. 2.

1. Pet. 2. 13. 14. Annakokáért engedelme- VII. Tiszt-
sék legyetek minden emberi rendelésnek az Ur- viselőknék
ért, akár Királynak úgy-mint felső méltoság- tiszték az
ban helyhez tetetnek; akár Tisztartoknak úgy- ō alatta
mint kik attól (az Urtól) bocsátattanak mind valókhoz.
a' gonosz tevéőknek büntetésekre, mind a' jól te-
véőknek dítséretekre.

Rom. 13. 1. 2. Minden lélek a' felső hatal-
masságnak engedelmes légyen, mert nitsen
hatalmasság hanem Istentől, és a' minémű ha-
talmasságok vadnak Istentől rendeltettek. A-
zért Valaki ellene támad az hatalmasságnak
az Isten rendelésének támad ellene, ō magok
büntetést szereznek magoknak, s' a' t.

XL. UR
N A P.
Summája.

CV. K E R D E S.
Mit kíván Isten a' hatodik parantsolatban? A' ható-
dik parantsolatban melly vagyon az ember éléről, hét
vétket tilt-meg az Isten.

F E L E L E T.

Hogy felebarátomat (1) se gondolatom- 1. Mikép-
mal a, se beszédemmel b, se magam viselé- pen né kell
sével c, nem hogy tselekedetemmel d, vagy a' te fele-
magam vagy egyéb ember által e, (2) bosz- barátodat
szusággal avagy gyalázattal ne illessen f, boszszu-
avagy gyűlölyem g, vagy meg ne sértsem, sággal il-
h, vagy meg ne öllyem i: deminden boszszu- letned,
állásnak kívánságát tőlem el- vessem k, to- gyűlölnöd,
vábbá hogy magamnak-is rontására ne jár- vagy meg-
jak l, avagy tudván valami veszedelemben bántanod?
ne ejtsem magamat m. (3) Es hogy vér- 2. Mitsoda
ontások közöttünk ne lennének, ezért adot hét vétket
fegyvert-is a' Tisztviselőnek kezében n. azok, mel-
parantsolatban? 3. E' parantsolatnak méltosága mikppen lyeket meg-
tartatik-meg? tilt Isten e' hatodik

Hogy fe-
lebaratun-
kat né kell
meg-bán-
tanunk.

Gonosz gö-
dolatinkal;

Rágalma-
zó beszé-
dinkel.

Rendeletlő
magunk vi-
selesevel;
Magunk
személye-
ben, vagy
más által
való sér-
ontással.

Tiltatnak
I. Boszszu-
ság tétel.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Zach. 8. 17. *Es senki az ő felebaráttya ellen az ő szívében gonosz ne gondoljon.* Matt. 15. 19.

b. Matth. 5. 22. *Valaki az ő atyafiának azt mondándgya: Bolond: méltó a' gehennának dolatinkal; tűz ere.*

Eph. 4. 31. Minden mérges beszéd, hirte-
len való fel-gerjedés, harag, és kiáltás, és ká-
romlás ti közöttitek ki-vettefsek minden go-
noszsággal. Peld. 12. 18. és 16. 27. Solt. 55. 22. és
57. 5. és 59. 8. Jer. 18. 18.

Mof. 1. k. 5. 6. Akkor monda az Ur Cainnak:
*Miért gerjedet-fel a' te haragod? és miért esete
meg a' te ortzád?* Lásd Matth. 27. 39.

d. Mof. 4. 35. 16. 17. 18. *Hogy ha pedig va-
laki fegyverrel sértend-meg valakit, és az meg-
halánd, gyilkos az, meg-halván meg-hallyon
az a' gyilkos. Hogy ha kézből hagyittya kővel
hogymeg-hallyon, és az meg-halánd, gyil-
kos az, meg-halván meg-hallyon a' gyilkos.
A' vagy ha kézből fával ütendi hogy meg-hal-
lyon, és meg-halánd, gyilkos az, meg-halván
meg-hallyon az a' gyilkos.*

e. 2. Sam. 12. 9. * *Az Uriás Hittens fegy-
verrel ölted meg: meg-ölted őtet az Ammon
fainak fegyverek által.*

[* A' Náthán Prophéta Dávidnak tulaj-
donittya az Urias Hittensnek mások által
való meg-öletését.] Lásd 1. Király. 21. 19.
Tsel. 22. 20. Matth. 27. 25.

f. Solt. 15. 1. 3. *Uram, kitsoda nyugszik-meg
a' te sátorodban, és kitsoda nyugszik-meg a'
te szent hegyeden? A' ki nem rágalmaz nyel-
vel, nem tselekedik felebarattyának go-
noszt, és gyalázatot nem szerez felebarat-*

tyának

tyának. Lásd 2. Sam. 10. 8. Matth. 22. 6. II. Gyű-
 2. Mos. 3. k. 19. 17. Ne gyűlöllyed a' te atyád-
 fiát a' te szivedben. lőlség.

h. Mos. 3. k. 24. 9. A' ki az ő felebarát- III. Fele-
 tyának testét meg-sértvén meg-belyegezi, a' barátunk-
 mint ő tselekedet, ő vele-is úgy tselekedgyének. sértése.

i. Mos. 3. k. 24. 17. Ha Valaki meg-ölend IV. Ember
 Valakit, meg-ölettefsek az ő gyilkosságaért. ölés Gyil-

k. Mos. 3. k. 19. 18. Boszszu allo ne légy és kőtség.
 haragot ne tárts a' te néped ellen, hanem sze- V. Bosz-
 ressed felebarátodat mint magadat. Lásd Peld. szu-állás.
 20. 22. Rom. 12. 19. 1. Pet. 3. 9. Matth. 5. 39. VI. Maga
 1. Theff. 5. 15. testének a-

l. Eph. 5. 29. Soha senki az ő tulajdon testét karat sze-
 nem gyűlölte, hanem inkább neveli és táplállya rént valo
 azt. Lásd Rom. 14. 7. Ezokáért utálatos meg-bán-
 azoknak tselekedetek kik a' magok életét el- tása.
 fogyattyák. Mint Saul 1. Sam. 31. 4. Achito- VII. Vak-
 phel 2. Sam. 17. 23. és Judás Matth. 27. 5. Tsel. merőség,
 1. 18. Ekképpen a' magok életét sértegetik, Istennek
 az vérszopo emberek Solt. 55. 24. a' részége próbálása.
 sek Peld. 23. 29. 30. a' buja tisztátalanok
 Peld. 31. 3.

m. Matth. 4. 7. Ne kísértsed a' te Uradat
 Istenedet *.

[* Magadat tudni-illik, vakmerő-képpen
 veszedelemre vetvén vagy ejtvén, mikép-
 pen az ördög-is kísérti vala a' Christust,
 hogy a' templom ormozattyáról le-eresz-
 kednék, Matth. 4. 5. 6. Lásd Tsel. 27. 21.]

n. Mos. 1. k. 9. 6. A' ki ki-onrándgya az
 embernek Verét, ember által onrássék-ké annak
 Vere.

Kijöv. 21. 12. Ha Valaki úgy Verend Valakit
 hogy a' meg-hallyon, meg-ölettefsek az a' gyl-
 kos. Matth. 26. 52. Jel. 13. 10. Mos. 4. k. 35. 33.

Rom. 13.

Rom. 13. 4. Ha gonoszt tselekeszel fély tőle (a' Magistrátustól) mert nem ok nélkül vifeli a' fegyvert, mert Isten boszszujának megálloja azon a' ki gonoszt tselekedik.

Summája.

Az hatodik parancsolatban

CVI. KERDES.

Lám úgy tetszik hogy e' parancsolat csak a' gyilkosságot tiltya-meg?

az Isten a' külső gyilkosságon kívül meg-tiltya az irigységet is a, gyűlölséget b, haragot c boszszu-állásnak kívánságát d: két okokért.

FELELET.

Vgy vagy on, de midőn a' gyilkosságot meg-tiltya akkor az Isten arra tanít, hogy
2. Mellyik az első ok? ő (1) az öldöklésnek gyökerét és eredetét is a, tudni-illik a' haragot b, az irigységet c, gyűlölséget d, és a' boszszu-állásnak kívánságát is gyűlöli e: és (2) mind azokat öldöklés gyanánt tartja f. +

1. Mellyik a' második?

*Tudni-illik Joseph-re való irigységből.

† Indítatván tudni-illik attól a' haragtól és gyűlölségtől melyet gerjesztettek vala magokban a' Sichemi-

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Mos. 1. k. 37. 4. 11. 18. Mikor ezekbe vöttek volna a' Joseph bátyjai, hogy az ő atya őtet minden bátyjainál fellyebb izeretne, gyűlölik vala őtet, annyira hogy szép beszéddel néki nem szólhatnak vala, és 11. versben. Irigykednek vala azért reája az ő bátyjai, és 18. vers. kik mikor látták volna őtet távol, minek előtte közelebb ment volna hozzájuk el-vegezék hogy őtet meg-ölnék*.

Teremt. 34. 7. 25. A' Jákob fiainak haragja igen fel-gerjede. Es Siméon, és Lévi a' Dinának bátyjai vőnek fegyvereket, és bátor-sággal bemenének a' városban, és minden férfit meg-ölenek †. Lásd Mos. 1. k. 4. 6. és 27. 43.

Sam. 18. 7. 10. és 25. 13. 33. 34. 2. Sam. 13. 28. ták ellen
Matth. 2. 16. és a' bosz-

b. Jak. 1. 19. *Légyen minden ember gyors a' szu állás-
állásra, késedelmes a' szollásra, késedelmes nak kíván-
haragra.* Col. 3. 8. Eph. 4. 26. 31. fágától-is,

c. Gal. 5. 26. *Ne legyünk hívságos ditsőség- a' Dinának
nek kíváncsi, egymásnak ingerlői, egymásra az ő hu-
irigkedők.* Lásd 1. Pet. 2. 1. Péld. 14. 30. goknak
1. Cor. 13. 4. meg-szep-

d. Péld. 10. 12. *A' gyűlölség szerez ver- lősitéséért.
segest.* és 15. 17. 1. Ján. 2. 9. és 4. 20. Lásd
mind e' háromra, Gal. 5. 19. 20. 21.

e. Rom. 12. 19. *Magatokért boszszut ne ál-
lyatoc szerelme sim,* hanem adgyatok helyt az
Isten boszszu állásának, mert meg-vagyon ir-
va: Enyim a' boszszu állás, én meg-fizetek azt
mondgya az Ur. Lásd 1. Tess. 5. 15. 1. Pet. 3. 9.

f. 1. Ján. 3. 15. *Valaki gyűlöli az ő attya-
fiát gyilkos az:* tudgyatok pedig hogy egy
gyilkosnak-is nintsen magában lakozo örök
élete. *summája.*

Matth. 5. 22. *Valaki meg-haragszik fele-
baráttára ok nélkül, méltó az ítéletre.* *Az Isten e'
hatodik*

CVII. KERDES.

*Elégétehat ha a' meg-mondott mód sze-
rént senkit meg nem ölünk?* *parantso-
latbá nem*

FELELET.

Nem elég. Mert mikor az Isten a' hara-
got, irigységet gyűlölséget kárhoztattya, *tsak a' g'il-
kosságot és*
azzal azt-is kívánnya (1) hogy a' mi fele- *ának min-
den erede-
tit tiltya-
meg, hené*
barátunkat szintén úgy szeressük mint ma- *ellenben*
gunkat a: és hogy emberséggel szelid erköl- *nyolcz lel-
ki jószágo-
kat-is pa-
rantsol.*
tsel, engedelmeességgel békefeges türeffel *1. Mellyek*
irgalmaságtétellel legyünk ő hozzá: Es ha *miből azok.*
miből

miből néki kára következnek, a' mint tőlünk lehet őrola azt el-hárítsuk *c.* Végezetre, mindenkhez oly szível és akarattal legyünk, hogy még ellenségünkkel is jól te-
gyünk *d.*

Hagyat.

mak itt

I. Feleba-
rátunknak

szerezeti.

II. Ember-
ség.

III. Engedelmeség.

IV. Szec-
lidég.

V. Béke.

féges tûrés
VI. Kőnyó-

rületesség,
avagy ir-

galmasság
tétel.

VII. Fele-
barátunk

kárának el-
terítése.

* Oknél-
kül és nél-

tatlan.
VIII. El-

lenfégűn-
kei való jól

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Mos. 3. k. 19. 18. Szeressed a' te felebarátodat mint magadat. Matth. 22. 38. és 1. Ján. 4. 11.

6. Coloss. 3. 12. 13. 15. Öltözzétek-fel annak-okaért mint Istennek választottai, szentek és szerelmetesek, a' könyörlethezességnek indulattját, a' kegyelmességet, alázatosságot, szelidséget. El-tűrven egymást és meg-engedven egymásnak, ha valakinek valaki ellen panaszja volna, miképpen a' Christus-is meg-engedett minékünk, azonképpen ti-is. Es az Istennek bekezsége uralkodgyék a' ti szíveitekben, melyre hivattattatok-is egy testbe.

Eph. 4. 1. 2. 3. Járjatok úgy mint illik a' ti hivataltokhoz, a' mellyel hivattattatok, minden alázatossággal, és lelki kegyességgel, elszentelvén egy mást a' szeretetnek általa: Igyekeztvén meg-tartani a' léleknek egygységet, a' békefégnek kötele által.

c. Péld. 24. 11. Szabadíts-meg azokat kik
halálra ragadtattak * : mert a' kik halálra-
vitettetnek azoktól megtartoztatnádé madat.

Elő. 58. v. 7. Az éhezőnek meg-szegd a' te
kenyeredet, és a' szegény bujdosókat be-szigyed
a' te házadba, mikor meztelent látsz, meg-
ruházzad: és a' te tested előtt el ne rejtse d ma-
adat.

d. Matth. 5. 44. 45. Szeressétek ellensé-
getek, áldg yárok a' kik rietket átkoznak; jólé-
gyetek

gyetek azokkal a' kik titeket gyűlölnék: Es imádkoztatok azokért a' kik titeket háborgatnak, hogy legyetek a' ti mennyei Atyátoknak fiai, ki az ő napját fel-támasztja mind a' jokra, és esőt ad mind az igazaknak mind a' hamissaknak.

Rom. 12. v. 20. Ha éhezik a' te ellenséged, adgy enni, ha szomjuhozik adgy innya, ha ezt miveled az ő fejére szemet gyűjtész. Lásd Péld. 25. 21. 22.

CVIII. K E R D E S.

XLI. ÚR

N A P.

Mitsoda a' hetedik parátsolatnak értelme?

Summája.

A' paráznaságról való hetedik parantsolatban meg-tilt és utál az Isten minden fertelmeskedést a, és ismét parantsol-lyá a' mértékletességet és tisztaságot b.

F E L E L E T.

Ez, hogy az Isten minden fertelmességet átkoz és utál a, ezokaért (1) minékünk-is 1. Miképpen ugyan valoban gyűlölnünk és utálnunk kell pen tilt-meg min-den fertel-mességet? b. Viszontag mértékletesen jámborul és tisztán c, (2) Mind a' szent házaságban, mind azon kívül való állapotban kell élnünk d. 2. Nemde tsak a' Sz. házaságba kellé tisztá élnünk? I. Minden fertelmességek-től.

Szent írásbéli bizonyosságok.

a. Mos. 5. k. 27. 20. 22. 23. Atkozott valaki közösködik, az ő attyának feleségével. Atkozott valaki közösködik az ő hugával. Atkozott valaki közösködik napával.

Mos. 3. k. 10. 10. 11. A' ki az ő felebarátjának feleségét meg-ferteztetí, meg-ölettefnek mind a' két parázna, a' férfi és az asziszonyi állat. A' ki az ő attya feleségével hálánd, mind ketten meg-ölettefnek, az ő halálók oka magokban vagyon. Es 18. 6.-20. 24. 25.

Mos. 3.

Mof. 3. k. 19. 29. *A' te leányodat meg ne ronts ad másnak ki-adván paráznaságra: hog' ne paráználkodgyék a' föld, és bé-telleyék gonoszszal.*

II. Minden *b. Eph. 5. 3. A' paráznaság, és minden tisztátalan-átalanság, avagy fősvénység, ne-is nevezettség ságrol. közöttek, mint illik a' szentekhez. Predik. 7. 26. Péld. 22. 14. és 23. 27. 1. Cor. 6. 18. és 10. 8. Sid. 12. 16.*

c. 1. Theff. 4. 3. 4. Az Isten akarattya ez, tudni-illik a' ti meg-szenteltetéstek, hogy meg-oltalmazátok magatokat a' paráznaságtól, és tudgya ki ki az ő edényit * birni szentestét. *ségben és tisztettségben. Rom. 13. 13.*

d. 1. Cor. 7. 9. 10. Hogy ha magokat meg nem tartoztathatják, házasságban éllyenek: Mert jobb házasságban élni, mint égni.

** Sid. 13. 4. Tiszteletes mindenek között a' házasság, és a' fertelmesség nélkül való ágyasház: A' paráznákat pedig, és a' házasság rontokat az Isten meg-ítéli.*

Lásd Péld. 5. 15. 19. Prédik. 9. 11. Mal. 2. 14. 15. 1. Cor. 7. 32. 34. 1. Tim. 5. 5.

Summája.

CIX. K E R D E S.

E' parantsolatban Semmitől egyébtől nem tilté-meg az Isten e' parantsolatban, hanem csak a' paráznaságtól és efféle egyéb fertelmességtől?

meség mivel hogy kettő; egygyik külső, másik belső, azért az Isten mind a' kettőt egyszer s' mind meg-tiltya.

F E L E L E T.

1. Miért (1) Mivel hogy a' mi testünk és lelkünk a' hogy Isten Szent Léleknek templomi: azt akarja Isten mind a' hogy mind a' kettőt szentül és tisztán birjuk belső mind a' külső a: Ezokáért meg-tilt Isten minden tisztátalan tsele-

tselekedeteket *b*, szemérem nélkül való magunk viselését *c*, parázna beszédeket *d*, (3) éktelen gondolatokat *e*, (4) és mindent *f*, valami embert effele dologra hajtana *g*.

Valami embert effele dologra hajtana) A' sőt tisztátalanéműek a' *Részegség*, vagy részegeskedés, mely által Lót az ő maga leányival éktelenül éle; a' *Hivalkodás*, mely Szent Dávidot is teszt visíone paráználkodásra felgerjeszté. Ismét az test- a' belsőknek *Bujá öltözeti* és többek effélék.

Szent íráseéli bizonyosságok.

a. 1. Cor. 6. 18. 19. 20. *Távoztassátok el a' paráznaságot*: Minden bűn melyet az ember tselekezik a' test körül vagy on, de a' ki paráználkodik, az ő maga teste ellen verkezik. Avagy nem tudgyátoké hogy a' ti testeitek a' bennetek lakozó Szent Leleknek temploma, melyet vettetek az Uról, és hogy nem ti magatokéi vagtok? Mert árron vétettetek; *Diszótstetek azért az Istent a' ti testeitekben, és a' ti lelkeitekben, melyek az Istenes.* Lásd 1. Cor. 3. 16. 2. Cor. 7. 1.

b. Eph. 4. 17. 19. 20. Azt mondom annak- okáért, és kérlek az Urban hogy többé ne jár- jarok úgy mint egyéb Pogányok járnak az ő el- mejeknek bujában Galoságában: Kik minek- utánna a' bűnön való bánattul meg- szűntek, ő magokat adták bujálkodásra, és minden tisztátalanságnak nagy serényseggel való tselekedésére, a' fősvényseggel egybe. Ti pedig nem úgy tanulttáok a' Christust.

c. Peld. 5. 20. 21. Es miért bujdosnál szem- relmes fiam az idegen után, és miért ölelned mellyet az idegennek? Holott az Urnak szem- mei előtt legyenek mindennek urai; és kinek

fertelmeseget megtilya?

2. Mit értesz a' külső tisztátalanságon?

3. Mit értesz visíone a' belsőknek?

4. Mit tilt meg továbbá az Isten?

Külsők.

I. Undok tselekedetek.

II. Szem- telen magunk visé- lése.

M

kinek

kinék ösvényit eszében vészti. Lásd meg ismét Peld. 7. dik részét, 6. dik vettől fogva 23. dik verfig. és 2. Pet. 2. 14.

III. Paráz. *d. Eph. 4. 29. Semmi tisztátalan meg-ve-*
na beszé- *sztet beszéd, a' tisztáitokból ki ne szarmaz-*
dek. *zék; hanem a' melly hasznos éppítésre, hogy*

kedves legyen az halgatoknál. 1. Cor. 15. 33.

Ismét, Eph. 5. 3. 4. A' paráznaság pedig és minden tisztátalanság, avagy fősvénység, *in-*
gyen se nevezetsek közöttetek, mint illik a'
szentekhez. Es rutság, és bolond beszéd, és
a' tragárság, mellyek nem illenek, hanem
inkább a' háláadás.

Belső. *e. f. Matth. 5. 28. Valaki aszszony állat-*

I. Ektelen *ra tekint gonosz kívánságnak okaert, immár*
gödotatok. *paráználkodott az ő szívében. Lásd. Matth.*
15. 19. Peld. 6. 25. 1. Pet. 2. 12 és. 2. Pet. 2. 13. 14.

II. Fertel- *1. Theff. 4. 4. 5. Tudgya mindenitek birni*
mes kíván- *az ő edényet szentseghen és tisztességhen. Nem*
fágok. *a' kívánságnak indulattyában miképpen a' po-*
gányok kik nem ismerik az Istent.

III. A' tiszt- *g. Eph. 5. 18. Meg ne részegedgyetek bornak*
tátalanság- *miatta. melljben bujaság & agyon, hanem in-*
ra gerjesz- *kább tellyesedgyetek-bé Szent. Lélekkel.*

tő csköz- *Peld. 23. 31. 32. 33. Ne nézzed a' bort mi-*
zők. *kor veress: mikoron mutattyá a' pohárban az*
ő színét, és mikor a' pohárban peség. Vége-
zetre mint a' kígyo meg-mar, és mint a' mer-
ges kígyo meg-típ. Es úgy a' te szemeid nézik
osztán az idegen aszszony állatot, és a' te el-
med gondol gonofságot. Peld. 7. 10. 2. Kir. 9. 30.
Esa. 3. 16.

Mos. 5. k. 22. 5. *Az aszszonyi állat ne vi-*
sellye a' ferfin fegyveret, se a' ferfin ne öltöz-
zék aszszonyember ruhájában; mert a' te
Uradnak Istenednek előtte utálatos valaki tse-
lekesz;

lekefzi azt. Lásd Péld. 5. 8. Jud. 5. 23. 1. Theff. 5. 22.

CX. K E R D E S.

Mit tilt-meg Isten a' nyolczadic pa-
rantsolatban?

valo nyolczadik parantsolatban meg-tiltya az Isten mind
a' nyilván valo mind az tsalárd mesterséggel alattomban
valo lopást, a' fősvénységet és tékozlást.

F E L E L E T.

Nem tsak (1) azokat a' lopásokot és ra-
gadozásokat, mellyeket a' külső tiszt viselo tesz a' czé-
meg-büntet, a: hanem a' lopásnak neve a-
latt bé-foglal (2) az életnek keresésében
valo minden féle gonosz mesterségeket, és
pénzhalászásokat, mellyekkel a' másén kap-
dosunk, és vagy erőhatalommal b, avagy az alattom-
valami igazságnak színe alatt miénk akar-
juk tenni c: Minémük (3) a' hamisfont,
nem igaz fing, egyenetlen mérték d, hitván-
marhának jogyanánt valo el-arulása és di-
tsérése, ál és hamis pénz e, usora f, avagy a-
karmi egyéb kereskedésnek uta és modgya,
mellyet az Isten meg-tiltott g. Ide számlály,
mindenfősvénységet h: az Isten ajándekinak
sokképpen valo el-tékozlását, és azokkal va-
lo gonoszul élelt i.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Mos. 3. k. 19. 11. 13. Ne lopjarek. A' te
felebarátodat meg ne tsallyad, se Galamit ra-
gadozással tőle el ne vegy. Mos. 2. k. 21. 16. Es
22. 1. 2. 3. 4.

XLII.

U R N A P.

Summája.

A' lopásról

1. Mit ér?

gérés és

nyilván va-

lo lopáson?

2. Mit ér?

tesz ismét

ban valo

lopáson?

3. Szám-

elő

nekem ef-

féle gonosz

mestersé-

geknek ne-

meit.

Péld. 20. 25. Malach. 3. 8. Jos. 7. 24. 25.

II. Erő-
szaktétel.1. Cor. 6. 10. *Sem a' lopók, sem a' fősvények, sem a' részegesek, sem a' szitkozódók, sem a' ragadozók, az Isten országának örökségét nem birják.** Erővel
valamit tö-
le el-vévén
† Tsalárd-
sággal ne
nyomor-
gassátok.b. Luc. 3. 14. *Senkit meg ne rontsatok *, senki ellen ne patvarkodgyatok †: hanem megelégedgyetek a' ti soldotokkal.*III. Fele-
barátunk-
nak meg-
tsalása.Ezech. 18. 12. 13. *A' ki a' másét erővel elveszi, a' zálagot viszfi nem adgya, vallyon élé ez? Nem él.*c. 1. Theff. 4. 6. *Senki meg ne nyomorítsa, se meg ne tsallya az ő felebarátját valami do-
logban, mert mind ezekért bocsízu álló az Ur.*d. Mos. 3. k. 19. 35. 36. *Ne tselekedgyetek hamisságot semmi itéletben, földnek mérésében, fontban singben. Igaz mérték, igaz font, igaz kőből, igaz itze, (avagy pint) legyen köztetek.*IV. Hamis
mérték,
sing és fontMos. 5. k. 25. 13. 14. 15. *Ne legyen néked a' te fákodban kétféle mértéked, nagy és kitsiny. Ne legyen néked házadban külömböző vekád nagy és kitsiny, hogy meg-hosszfabítsad a' te napidat azon a' földön, mellyet a' te Urad Istened ad néked.*Péld. 11. 1. *Az álnok fontok utálatosak az Urnál, az igaz mérték pedig kedves ő néki. Es 16. 11. és 20. 10. 25. Ezech. 45. 10. Hof. 12. 8. Mich. 6. 9. 10.*V. All
vagy ha-
mis pénz
és hitván
marhának
jó helyett
el-adása.e. Amos. 8. 5. 4. 5. 6. 7. *Hallyátok-meg ezt kik az szegényeket bényelitek, és a' földnek szűkölködőt rontyátok, kik ez mondgyátok: tsak mulnék-el az uj holdnak innepe, hogy árulhatnok gabonánkat, és tsak mulnék-el a' szombat, hogy nyithatnok-meg buza vermeinket, kitsinyithetvők a' vekát, fregbithetvők az*

árrát.

LADATOSSAGAROL. 181

árrát, és hamis mértékeket, szerezhetnének. Hogy a' szegényeket pénzünkön rabjainká tehetnők, és a' szűkölködőt egy öltő saruval meg-kötelezhesük, és a' gabona otsuját pénzen el-adhassuk. Meg-eskütt az Ur Jákobnak ditsőségre, bátor ha soha el-felelkezem ezeknek minden ő gonofságokról.

f. Mos. 2. k. 22. 25. Ha pénzt adsz költsön **V I. Ufora.** az én népemnek, a' szegénynek ki te veled vagy, *ne kívány rajta usorát*, mint az usorás szokott tselekedni.

Solt. 15. 5. *A' ki pénzét nem adg ya usorára*, ajándékot ártatlan ellen nem vész, megmarad mind örökké.

Ezech. 18. 12. 13. A' ki a' szűkölködőt, és a' szegént meg-nyomorította, *Uforát ad és többet vesz*: vallyon élé ez? *nem él*: mind ezeket az utálatosságokat tselekedte, halállal hal meg: az ő vére rajta lész. Lásd Mos. 3. k. 25. 35. 36. 37. Mos. 5. k. 23. 19. 20. Péld. 28. 8. Luk. 6. 34. 35.

g. Jerem. 22. 13. Jaj annak a' ki házat épít **V II. A:** hamissan ő magának, és vatsoráló fel házakat **karmi e-** alnokul, és az ő felebaráttjával **ingyen szol-** gáltat, és munkájának bérét néki meg nem **gyéb ke-** adg ya. **reskedés-**

nek meg- **tiltott és** **h. 1. Tim. 6. 9. 10. A' kik pedig meg-akar-** nak gazdagulni, *esnek kísértetbe, és törbe, sok* **nem szab-** *balgatag kívánságokba*, mellyek bé-merítik az **dos eszko-** embert veszedelembe, *mert minden gonofság-* **zei.** *nak gyökere a' pénznek szerelme*, mellyet **V III. Főf-** némellyek a' kik kívántak el-tévelyedtenek a' **vénység.** hittől, és magokat által szegeszték sok gon- dokkal.

Luk. 12. 15. *Meg-oltalmazátok magato-*

IX. Tékoz- *kat a' főszénységtől. Lásd Sid. 13. 5.)f*
lás. *1. Ján. 6. 12. Szedgyetek-fel a' mi meg-ma-*

radott, hog y semmi el ne veszszen.

Péld. 23. 20. 21. *Ne lég y azok közzél va-*
lo kik bortul meg-részegednek, a' tobzodok köz-
zél, és a' kik huffal hasokat meg-töltik. Mert
a' részeges és tobzodo szegény leszén, és sza-
kadozott ruhákban öltöztet az aluvás. Ismét
a' 29. 30. versben. Kinek jaj? kinek ohajtás?
kinek háborgás? kinek bűnnélkül valo febek?
kinek szemeknek verefsége? A' bornát mula-
toknak, a' kik mennek a' jo bor kortsomájának
keresésére. Esz. 1. 17. Esa. 5. 11. 12. Amos. 6. 3-6.

Summája.

A' nyol- Ide tartozik az tékozlo fiunak példája-is
ezadik pa-mellyet lás. Luc. 15. 11. és következő versekbe.

rantsolat-

ban három

keresz-

tyéni tisz-

teket pa-

rantsol I-

sten.

1. Mellyik

az első?

2. Mellyik

a' második?

3. Mellyik

a' harmadik?

Hagyatik

itt.

I. Feleba-

ratunk

hasznának

elő-moz-

ditása?

CXI. K E R D E S.

Mellyek azok a' dolgok, mellyeket Isten
itt parantsol?

F E L E L E T.

(1) Hogy felebarátomnak hasznát és elő-
mentét, a' menyére én tölem lehet segitsem

és öregbitsem a: (2) Ő vele ugy tseleked-

gyem mint egyebektől kívánnám, hogy én

a' második? velem tselekedgyenek b: (3) dolog tété-

3. Mellyik lemben hűséges és szorgalmatos legyek,

hogy egyebeknek-is az ő szűkségeken és

nyomoruságokban segítségül lehessék c.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Mos. 5. k. 22. 1. 2. 3. *Ha látándod a' te*

Aryádfiának ökrét, vagy juhát tévelyegni, ne

meny-el azok mellől, hanem haz-a vigyed

azokat a' te aryádfiának. Ha pedig közel nim-

esen te hozád a' te aryádfia. vagy nem esmé-

red ítet, hajtsad a' barmokat a' te hazadhoz,
es legye-

LADATOSSAG AROL. 183

és legyenek a' te házadnál, miglen megkeressé a' te atyádfia azokat, és akkor add meg azokat néki. Es ekképpen tselekedgyél számárának-is, akképpen ruhájával-is, így tselekedgyél a' te atyádfiának minden el-veszett ruhájával a' melly el-veszett vala ő tőle, és megtaláltad volna azt, el ne titkollyad azokat.

Phil. 2. 4. Ne nézze kiki az ő maga hasznát, hanem kiki a' más hasznát-is nézze.

1. Cor. 13. 5. Gal. 5. 13.

* 6. Matth. 7. 12. Valamit akartok hogy tselekedgyenek az emberek ti feletek, azont tselekedgyetek ti-is azokkal; Mert ez a' Törvény és a' Prophéták. Lásd Mos. 3. k. 19. 18. Matth. 22. 38.

* c. Eph. 4. 28. A' ki ennek előtte lopott, tovább ne lopjon, hanem inkább munkálkodgyék, tselekedvén az ő kezeivel azt a' mi jó, hogy legyen mit adni a' kinek szükség.

Sid. 13. 16. A' jó tereménnyől penig és marhátoknak, egymással való közléséről el ne felelkezzetek, mert ilyen áldozatokban győnyörködik az Isten. Lásd Mos. 1. k. 3. 19. Solt. 128. 2. Péld. 6. 6. és 18. 9. és 22. 29 és 19. 17. Esa. 58. 7. Matth. 25. 35. 36. 1. Ján. 4. 17.

CXII. KERDES.

Mit kíván a' kilenczedik parantsolat?

A' hamis tanu-bizonyság tételről való kilenczedik parantsolatban hét vétkek tiltatnak-meg, és viszontag öt jószágos tselekedetek parantsoltatnak.

F E L E L E T.

(1) Ezt hogy senki ellen hamis tanubizonyságot ne mondgyak a: senki beszédét

M 4

hamis vétkek?

II. Fele-

barátom-mal úgy, mint magának kívánt tselekedés.

III. Do-

log tétel és az által keresett jobbold másoknak-is adakozás.

XLIII.

U R N A P.

Summája.

1. Mellyek

azok a'

meg-tilta-

tott hét

hamis értelemre ne magyarázzam *b*: senkit
ne ragalmazzak *c*: se szidalmazzak *d*: senkit
ok nélkül, és ügyét meg nem halván, ne kár-
hoztassak *e*: hanem, hogy mindenféle

2. Miért
kell a' ha-
misságot
és tsalád-
ságot el-
távoztat-
ni?

3. Mellyek
azok a' pa-
rantsoita-
tott négy
lelki jolzá-
gok?

hazugságot *f*, tsalárdságot *g*, mint az (2)
ördögnek saját munkáit *h*, ha az Istennek
rettenetes haragját reám nem akarom ger-
jeszteni *i*, minden szorgalmatossággal el-tá-
voztassak: (3) Törvénykezésben és egyéb
dologban is igaz beszédű legyek *k*, és azt a'
mint a dolog vagyon, bizva *l*, és alhata-
tossan meg-mondgyam *m*: Annak-felelte,
egyebeknek hireket és tisztelességeket, a me-
nyire tőlem lehet oltalmazsam *n*, és öreg-
bitsem *o*.

Szent íráshéli bizonyságok.

Tiltatnak.
I. Hamis
tanu-
bizony-
ság
tetel.

Mos. 2. k. 23. 1. Hazug hirt ne költés a' te
felebarátod ellen; és a' hamis embernek segít-
segül ne légy, *hogy hamissan mellette meg-es-
küdnél*, vagy mellette hamis tanu-bizony-
ságot tennél.

Pé d. 19. 5. *A' hamisságnak bizonyága bűn-
teretlen nem leszén*, és a' hazugságoknak ta-
lálója meg nem szabadithattya magát. Lásd.
Mos. 5. k. 19. 16. - 20. Péld. 24. 28. és 25. 18.
Pelda 1. Kir. 21. 13.

II. Más be-
szédének
hamis ér-
telemre
való ma-
gyarázása.

6. Péld. 4. 24. *Vesd-el tőled a' szájnak gon-
nosságát, és az ajakoknak gonnosságát megszű-
esséd te tőled*. Példái ennek Mos. 1. k. 3. 4. és
Marth. 26. 60. 61. Össze vetvén Ján. 2. 19. 21.
Ismét, Tsel. 6. 13. 14.

III Rágal-
mazás.

c. Mos. 3. k. 19. 16. *Ne járj rágalmazás-
sal a' te nepeid között.*

Jác.

LADATOSSAGAROL. 189

Jac. 4. 11. *Ne szollyarok egymás ellen* atyámfiak, a' ki szoll az ő felebaráttya ellen és a' ki kárhoztattya, a' törvény ellen szoll, és azt kárhoztattya, hogy ha penig a' törvényt kárhoztatod, nem meg-tartója, hanem bírāja vagy a' törvénynek. Lásd. Solt. 15. 3. és 50. 19. és 101. 5. Rom. 1. 30. 2. Cor. 12. 20. 1. Pet. 2. 1.

d. Tit. 3. 1. 2. *Intséd őket hogy senkit ne szidalmazzanak.* Lásd Eph. 4. 31 Példák 2. Sam. 16. 7. 1. Kir. 18. 17. Ján. 8. 48. Tsel. 2. 13. és 17. 6. és 24. 5. IV. Szidalmazás, és

e. Ján. 7. 50. 51. Monda nékiek (a' Pharisaeusoknak) Nicodemus: *Nemde a' mi törvényünk kárhoztate valakit, hanem ha annak szavát meg-hallja,* és meg-érti mit tselekedett? V. Oknélkül valakinek kárhoztatása.

Luc. 6. 37. *Ne ítellyetek,* és nem íteltettek. Ne kárhoztatlátok * és nem kárhoztattok, meg-botsátlátok, néktek-is meg-botsáttatik.

[* A' törvénytelen kárhoztatás tiltatik itt meg, midőn maga gondolatlanul vakmerőképpen valakiről ítéletet teszünk.]

Lásd Mof. 5. k. 1. 16. 17. és 16. 18. 19. 2 Chrō. 19. 6. 7. Példák 1. Sam. 1. 13. 1. Sam. 24. 10. 2. Sam. 16. 1. Esther. 3. 10. Tsel. 28. 4.

f. Mof. 3. k. 19. 11. *Ne lopjatok,* és *ne hazuggyarok,* se az ő felebaráttját álnoksággal valaki meg ne tsallja. Col. 3. 9. Solt. 101. 7. VI. Hazugság.

g. Rom. 3. 13. Az ő torkok mint a' meg-nyilatkozott koporfo, az ő nyelvökkel álnokságot szólnak, az ő ajakok alatt álpis kígyó mérge vagyon. Lásd Péld. 27. 6. Példák Mof. 1. k. 34. 13. 1. Sam. 18. 16. 2. Sam. 3. 27. és 20. 9. Matth. 26. 48. 49. VII. Tsalárdtság.

h. Ján. 8. 44. Mert az őrdög *hazug,* és *hazugságnak attya.* Lásd Solt. 12. 4. és 52. 4-7

M s i. Solt.

186 AZ EMBERNEK HA-

i. Solt. 5. 7. Elbeszted a' kik hazugságot szólnak a' vér szopo és álnokságnak emberét gyűlöli az Ur. Lásd Péld. 6. 16. 17. 19. és 12. 22. és 19. 5. 9. és 21. 28. 1. Cor. 6. 10. Jelen. 21. 8. 27. és 22. 15.

Hagyatnak *k. Zach. 8. 16. 19. Ezek a' dolgok, melleket I. Igaz be-tseledgyetek: szollyon kiki igazságot az ő fe-
szédnek lebaráttyaival, igazságnak és békeségnek törvé-
szereteti. nyét szollyatok a' ti kapuitokban. Azert sze-
ressetek az igazságot és a' békeséget.*

II. Az igaz- *l. Péld 12. 16. 18. Igazat szoll a' ki meg-
ságnak sza-jelenti a' mi igaz, a' hamis bizonyság pedig
bados és szoll álnokságot. Az igaz mondo ajak meg-
álhatatos erősödik mind örökre: a' hazugságnak pedig
meg-val-nyelve egyszempillantásig tart. Lásd fellyebb
lása. Zach. 8. 16.*

*Eph. 4. 25. Azért le-vetvén a' hazugságot, szollyon igazságot minden ember az ő feleba-
ráttyaival. Solt. 15. 2. és 101. 6. 1. Cor. 13. 6. Péld. 12. 19.*

*m. 2. Cor. 1. 17. 18. Mikor azért arról gon-
dolkodnám; avagy álhatatlanul tselekedtemé?
vagy a' mit végezek emberi mod szerént vé-
gezemé? hogy én nálam legyen az Ugy, és
Nem Ugy *.* Sőt tudgya az igaz Isten, hogy
nem volt az én beszédem ti nálatok Ugy, s'
Nem ugy.

*n. 1. Sam. 19. 4. A' Jonathán pedig jött szol-
la a' Saulnak, az ő Attyának a' Dávid felől,
és monda néki: Ne igyekezzék vétetni a' Ki-
rály az ő szolgája ellen, a' Dávid ellen, mert
nem vétet ő tenéked; hanem az ő szolgálata-
tya felette hasznos volt tenéked. 1. Sam. 20.
32. Jer. 38. 8. 9. Luk. 22. 4. 15. 22. 40. 41.*

*o. 1. Sam. 16. 18. Akkor felele egy a' szolga-
kőzzül és monda: Imé en láttam a' Berlehem-
ben ia-*

* Az az,
né vagyok
álhatatlan
beszédem-
ben, ha-
nem álha-
tatos min-
denkor.
III. Más jo
hirének
nevének
oltalmazá-
sa.

IV. Feleba-
rátunk jo

ben lakozó Isainak egy fiát, ki jól tud lantolni, *hírének erős ember-is, vitéz ember, ékes és szép terme-* helyes ő-
tyű: és az Ur vagyon ő véle. regbitése.

CXIII. KERDES.

Mit tilt-meg a' tizedik parantsolat? *Summája.*

A' kívánságról való tizedik parantsolatban az Isten kettőt tilt-meg, és vizsont két dolgokat-is parantsol.

F E L E L E T.

(1) Hogy csak valami kitsiny kívánság- *1. Mitsoda gal-is a, avagy gondolattal b, a' mi sziveink két dolgok soha ne vágyakozzanak avagy indullyanak azok mel-*
 az Istennek csak egy parantsolattya ellen-is *lyeket tilt?*
 járni. De (2) hogy mindenkoron szivünk *2. Mitsoda*
 szerént minden bűnt utállyunk *c, és ellenben két dolgo-*
 minden igazságban gyönyörködgyünk *d. kat paran-*
tsolt?

Hogy csak valami kitsiny kívánsággal-is *a- vagy gondolattal*) Az az: Nem csak azok a' gonosz kívánságok, mellyeknek helt adunk, és mellyeket véghez vinni vagy bétellyesíteni vágyakozunk, vétkesek avagy vétkek: hanem azoknak még első rendeletlen mozdulati-is, ámbár akaratunk kívül legyenek-is, e' tizedik parantsolatnak értelmé szerint vétkeknek tartatnak.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Rom. 7. 7. A' kívánságot nem tudtam volna, ha a' törvény nem mondotta volna: Ne kívánnjad.* *Tiltatnak.*
I. Gonosz kívánsá-

*b. Matth. 15. 18. A' szivből származnak ki gonosz gondolatok, öldöklések, paráznaságok, házasság törések, lopások, hamis tanubizony- * Tudni-
 ság tételek, átkozódások. illik bűn-
 nek lenni.* *II. Gonosz gondo-*

c. Gal. 5. 24. Valakik a' Christusei, a' restet meg- *Parantsol-*
tatnak.

I. A' bűn- meg-feszítették az ő indulatival és kívánsá-
nek gyűlö- gival.

léte. Solt. 119. 104. A' te parantsolatidból böl-
II. Az igaz- tsé lőttem, annak-okáért gyűlölöm minden ha-
ságban va- misságnak ösvenyét. és 7. 12. 8. 163.

lo győ- d. Rom. 7. 22. Gyönyörködöm az Istennek
nyörködés. törvényében, a' belső emberre képest.

Matth. 5. 48. Legyetek ti-is tökéletesek, mi-
képpen a' ti mennyei Atyátok-is tökéletes.

Summája.

CXIV. K E R D E S.

Még a' Vallyon azok, kik az Istenhez meg-tértenek,
meg-tér- meg-tarthattyaiké e' parantsolatokat?
tek-is, sőt

F E L E L E T.

még a' nag' Semmiképpen nem a: mert még a' leg
szentek-is az Istennek szentebbekben-is, akar meddig éllyenek e'
az Istennek világon, e parantsolatokhoz valo engedel-
törvényt meg nem mességnek tsak kitsiny kezdeti vagyon b:
meg nem tarthat- De mindazonáltal a' menyire ő tőlők lehet
tyák töké- (1) ugyan valoba és nem tettetéskeppen,
letesen.

1. Miben az Istennek nem tsak egynéhány, hanem
áll hát az ő mindē parantsolati szerént élni kezdenek c.
tökéletes-
ségek ez é-
letben?

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Préd. 7. 7. 20. Nintsen tsak egy igaz em-
beris e' földön ki joi tselekednek, és ne verkeznek.
Jak. 3. 2. Sok dolgokban meg esünk mindnyájá.

1. Ján. 1. 8. 10. Ha azt mondgyuk hogy bűn
mi bennünk nintsen, mi magunkat meg-tsál-
lyuk, és igazság nintsen bennünk. Lásd 1. Kír.
8. 46. Péld. 20. 9.

Ezen terzik-meg a' szenteknek esetekből-
is, ugy-mint Noének Mos. 1. k. 9. 21. Loth-
nak 19. 33. 35. Mofesnek és Aharonnak, Mos.
4. k. 20. 12. Dávidnak 2. Sam. 11. 2. 4. 14. 15.
és 24. 2. Jobnak 3. 1.-19. Zachariásnak Luk. 1.

o. Péternek Matth. 26. 70. 74. Gal. 2. 14. s^o
őbбекnek.

6. Job. 9. 1. 2. 3. Felelvén Job monda: Igaz
dolog, jól tudom hogy úgy vagyok, mert mi
modon lehetne igaz az ember, ha az erős Isten-
hez hasonlítottatnék? Ha az ember akar perelni
ő vele, néki ezer közül-is egy meg nem felcl-
phet.

Solt. 19. 13. *Kitsoda tudhattya a' vétkeket?* Dávid.
Az én titkos bűneimből tisztíts meg engemet.

Phil. 3. 13. *Atyámfiái, nem alitom hogy én* Pál.
még a' cél el-értem volna. *

c. Solt. 119. 7. 60. 106. 127. 128. *Sietek, és* *hogy tö-*
nem halasztom, hogy meg őrizzem a' te pa- *kéltetessé*
parantsolatidat. Meg-esküttem és meg-állom, *lőttem vol-*
hogy meg-tartom a' te igazságodnak törvényit. na.

Annakokáért a' te parantsolatidat inkább sze-
rettem az igen tiszta arálynál. Azért minden
te parantsolatidat igazaknak mondom lenni,
és a' hamisságnak minden ösvényit gyűlölöm.

Rom. 7. 22. *Gyönyörködöm az Isten törvé-*
nyében, a' belső emberre képest.

Phil. 3. 14. Egy dolgot tselekeuszem penig;
azokat mellyek hátam meget vadnake l-felej-
tvén, azokra penig igyekezzvén mellyek elől
vadnak, a' cél felé futok, * az Istennek Chri-
stus Jesusban való mennyei hivatalának jutal-
mának el-vételére.

[* Mint a' kik pályát futnak, hátra nem
néznek; hanem a' célra sietnek, hogy azt
el-érjék: így én-is a' keresztyénségnek lel-
ki céllyát, az az, az Istennek tökéletes
ísméretit és a' tellyes szépséget kívánó.]

CXV. K E R D E S.

Miért hirdetteti tehát az Isten a' törvényt
ollyan

Summája:

Noha mi
a' törvényt

világhoz, hanem változtatok-el a' ti elmetek-
nek ujulása által; hogy kedvellyétek az Isten-
nek ama' jó, kedves és tökéletes akarattját.

f. 1. Cor. 13. 9. 10. Rész szerint vagyon ben-
nünk az ismeret; rész szerint a' prophétálás.
De minek utánna el jövend a' tökélet s tellyes-
ség, el-töröltetik az, a' mi rész szerint vagyon.

1. Ján. 3. 2. Szerelmest, mostan Isten fiai
vagyunk, de meg nem jelent-meg mitsoda lé-
szünk, tudgyuk pedig hogy mikor ő meg jele-
néndik, hasonlatosok leszünk ő hozzája, mert
meg-láttjuk őtet, a' mint vagyon. Lásd Sid.
12. 23. Luk. 20. 36.

XLV.

URNAP.

Summája.

A' könyör-
gés két o-
kokért
szükséges
a' keresz-
tyén em-
bernek.

1. Mitsoda

az első ok?

2. Mitsoda

a' második?

A' KÖNYÖRGÉS RŐL,

Melly második része a' hálá-
datosságnak.

CXVI. KERDES.

A' keresztyéneknek miért szükséges a'
könyörgés?

FELELET.

Mert a' könyörgés (1) fő és kiváltkép-
pen való része annak a' háladatosságnak,
mellyet az Isten mi tőlünk kíván a: Annak
felette (2) mert csak azoknak adgya az Isten
az ő kegyelmét és Szent Lelkét, a' kik eze-
ket igaz és valóságos fohászkodásokkal izün-
telen őtőle kérik b, és ezekért ő néki hálá-
kat adnak c.

Kivált-képpen való része annak a' hálada-
tosságnak) Mivel hogy a' könyörgésben is-
mérjük-meg, hogy egyedül csak az Isten min-
den joknak kut feje és osztogatója avagy ado-
ja, és

ja, és ezzel őtet, mint jól tévő, kegyelmes, és kegyes Atyánkat dicsőítjük és magasztaljuk. A' honnét is az I M A T K O Z A S N A K nevezeti a' Szent írásban, a' résznek az egész dologért való vételének módgya szerént, gyakorla az Istennek egész tiszteletéért vétette. Mint Mos. 1 k. 4. 26 Solt. 79. 6. Ján. 4. 24. Es Esa. 56. 7. az Isten háza neveztetett könyörgésnek házának.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Solt. 50. 14. 15. *Aldozzál az Istennek dicsőiséggel, és add-meg a' magasságban lakozó Istennek a' te fogadásiadat. Es híj engemet segítségül a' te nyomoruságodnak idején, megszabadítlak tégedet, és dicsőítesz engemet.*

b. Mos. 5. k. 4. 29. *Hogy ha pedig onnét megkeresed a' te Uradat Istenedet, tehát megtalálod, ha tellyes szívből és lélekből keresend őtet.*

Matth. 7. 7. *Kérjétek és megadattatik titeknek, keressétek és megtaláljátok, zörgelletek és megnyittatik néktek.*

Luc. 11. 13. *Ha ti gonoszok lévén tudtok a' ti fiaitoknak jó ajándékokat adni, mennyivel inkább a' ti mennyei Atyátok ad Szent Lelket azoknak a' kik őtőle kérendik.*

Jak. 1. 5. 6. *Ha valamellyitek szűkölködik bőltesség nélkül, kerje Istentől, ki adgya azt mindeneknek bőséggel, szemre való hányás nélkül, és megadattatik ő néki. De kerje hitel, semmit nem kételkedvén. Lásd Solt. 91. 15. és 145. 18. Jer. 33. 3. Luk. 18. 1--7. Rom. 10. 12. 13.*

c. Solt. 50. 23. *A' ki dicsőiséggel áldozik, az dicsőít engemet, a' ki az ő utait jól vezérli, megmutatom annak az Istennek szabadítását.*

N

Sid. 13.

Sid. 13. 15. Ő általa, (a' Christus által) szüntelen vigyünk Isten eleiben *dítséretnek* *aldozattját*, az az, az ő nevéből való valóságtevő ajakunknak gyümölcset. Innét vagy onnan hogy a' könyörgés és háladás őszve foglaltatik. Col. 4. 2. Phil. 4. 6. 1. Thess. 5. 17. 18.

Summája.

CXVII. K E R D E S.

Hogy az Isten előtt imádságunk ked-

vesek legyenek,

tőle meg-halgattassanak,

három dolgot szükséges tudnunk,

ugy-mint 1. kinek kell könyöge-

ni. 2. könyörgésünkben mit kellesték kérni.

3. miképpen kell könyöge-

Minémű dolgok kívántatnak ahoz az I-
mádsághoz, a' melly az Isten előtt kedves,
és a' mellyet ő meg-szokot halgatni?

vesek legyenek, tőle meg-halgattassanak, három dolgot szükséges tudnunk, ugy-mint 1. kinek kell könyöge-

F E L E L E T.

1. Kinek

kell kö-

nyöge-

ni?

2. Mit kell

könyöge-

sünkben

kérni?

3. Mikép-

pen kell

könyöge-

ni?

4. Mikép-

pen vagy

bizonyos

ez ilyen

könyögef-

nek meg-

halgatta-

tata telől?

(1) Hogy egyedül csak az egy igaz Isten-től, ki az ő szent igéjében magát ki-jelentette *a*, (2) mindeneket a' mellyeket parancsolt *b*, (3) szívünknek igaz indulattal *c*, őtőle kérjük, a' mi szükségünk és nyavalyás voltunkat belsőképpen, valóban, meg-ismervén *d*, az Isteni felségnek előtte mi magunkat alázatossan le-botsáffuk *e*: és ehez az erős fundamentomhoz ragaszkodgyunk, hogy mi az Istentől, noha méltatlannok vagyunk, de mindazonáltal a' Christusért bizonygyal meg-halgattatunk *f*: (4) a' miképpen minékünk az ő szent igéjében meg-ígérte *g*.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Solt. 81. 10. Ne legyen tenéked idegen Istened, és idegen Isten előtt ne hajoly-meg.

Matth.

LADATOSSAGAROL. 195

Matth. 4. 10. *A' te Uradat Istenedet imád-
gyad, és egyedül csak ő néki szolgáally. Lásd.
Solt. 50. 15. Esa. 45. 23. Matth. 6. 9. Rom. 8.
15. és 10. 14. Jel. 19. 10. és 22. 8. 9. Tsel. 14.
13. 14. 15. Jer. 2. 13. és 3. 23.*

*b. 1. Ján. 5. 14. Es ez az Istennel való bizodal-
munk, hogy ő valamit kérünk az ő akarattya
szerént ő tőle, minket meg-halgat. Lásd. Rom.
8. 26. 27. Jac. 4. 7. Matth. 20. 22.*

*c. Siral. 3. 40. Emellyük-fel szíveinket ké-
zeinkel egyetemben az égben az Istenhez.*

*Solt. 145. 18. Közel vagyok az Ur minden-
nekhez, kik őtet segítségül hívják, mindenek-
hez a' kik őtet tökéletességgel hívják. Es Solt.
19. 15. és 25. 1. Ján. 3. 10. Ján. 4. 23. Eph. 6. 18.
Jac. 5. 16. Rom. 15. 30. Hof. 12. 3. 4. Esa. 29. 13.
Hof. 7. 14.*

*d. Luc. 18. 13. A' Publicánus pedig távol
álván, nem akarja vala szemeit-is az fegekre
fel-emelni, hanem veri vala az ő mellyét, ezt
mondván: Isten, légy irgalmas énnekem bűnös
embernek.*

*Es Luc. 15. 17. 18. 19. Es mikor (a' tékozlo fia)
magában tért volna, monda: Az én atyámnak
melly sok béresi bővölködnek kenyerekkel!
En pedig ekel halok-meg. Fel-kelvén el-mé-
gyek az én atyámhoz, és ezt mondom néki:
Atyám, vétkeztem az ég ellen és te ellened,
nem-is vagyok méltó hogy többé te fiadnak
hivattassam. Lásd 2. Chron. 20. 12.*

*e. Esdr. 9. 6. En Istenem szégyenlem, és által-
lom te előbben fel-emelni az én orczámat, mert
a' mi álnokságink fellyül haladtak a' mi fe-
jünk felett, és a' mi bűneink mind az égig ne-
vekedtenek. Solt. 95. 6. Mos. 1. k. 18. 27. és
32. 10. Jos. 7. 6. 2. Sam. 7. 18.*

N 2

f. Dan.

f. Dan. 9. 17. 18. *Es mostan halgasd-meg mi Istenünk, a' te szolgádnak könyörgését, és az ő imátságát, és világosíts-meg a' te orszádat a' te szent helyeden melly el-pusztítottatott,*

* Az el-jövendő Meg-válto Christu-sért. *az Urért* *... Nem a' mi igazságunknak bizodal-mában vettyük elődbe a' mi könyörgésün-ket, hanem a' te nagy irgalmatságidbá bizván.

Eph. 3. 12. *A' Christusban* vagy on szabad-ságunk, és *bizodalommal* való menetelünk az ő benne való hit által.

Sid. 10. 19. 22. Mivel hogy azért atyám-fiai, szabadságunk vagy on az Istennek szent házában való bé-menetelre, *a' Jesusnak vére által.* Járuljunk *igaz szível és hitnek bizo-nyos bizodalommal,* a' gonosz lelki ismérrettől meg-tisztult szívekkel.

g. Ján. 14. 13. *Valamit kérendetek az én nevében,* azt meg-tselekezzem hogy meg-én erde-dítsőttessék az Atya a' Fiuban.

Ján. 15. 7. *Ha én bennem maradtok, és az én beszédim is ti bennetek maradnak, Vala-mit akartok, kérjete, és meg-adatik nektek.*

Ján. 16. 23. Bizony bizony mondom nektek, *Salamiket kérendetek az Atyától az én nevében, megadja nektek.* Lásd. 2. Cor. 1. 20.

Summája.

Az Isten-től a' Chri-stusnak pa-rantsolat-tyából kér-nünk kell. 1. Lelki jo-kat. 2. Te-rti-jokat.

CXVIII. K E R D E S.

Mellyek azok, a' miket az Isten parantso-lt hogy ő tőle kérjük?

F E L E L E T.

Minden lelki *a* és testi *b* szükséges dol-gok, a' mellyeket a' mi Vrunk Jesus Christus bé-foglalt abban a' könyörgésben, a' mely-re ő maga minket tanított *c*.

Lelki szükséges dolgok) A' mellyek nézik 1. az Istennek ditsősségét, minéműek az első, máso-

második és harmadik kérése a könyörgő imádságnak. 2. A' mellyek tartoznak a' mi lelki szükségainknek bé-telylestésére, az ötödik és hatodik kérésekben.

Testi szükséges dolgok) Mellyek a' negyedik kérésben foglaltattanak-bé.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Matth. 6. ̣. 33. *Keressétek először az Istennek országát, és az ő igazságát, és mind ezek meg-adatnak tinéktek.*

b. Zach. 10. 1. *Kérjétek az Urtoleesőt alkalmas időben, és az Ur felhőt szerezz, és zápor esőt ad néktek, és kinek kinek füvet az ő mezejében. Lásd Mos. 1. k. 28. ̣. 20. 21. 22. Így az Uri imádságban-is ilyen két rendbéli kérések vadnak.*

c. Lásd Matth. 6. 9---13. Luk. 11. 2. 3. 4.

CXIX. K E R D E S.

Mellyik az a' könyörgés?

F E L E L E T.

Mi Atyánk, ki vagy a' mennyekben:

Meg-Szenteltesék a' te neved:

Jöjjön-el a' te országod:

Légyen-meg a' te akaratod, miképpen mennyben, azonképpen e' földön-is:

A' mi mindennapi kenyerünket add-meg minékünk ma:

Es bocsásd-meg minékünk a' mi vétkeinket, miképpen miis meg-bocsátun kellenünk vétetteknék;

Es ne vigy minket kísértetbe, de szabaddits minket a' gonosztól.

XLVI.

U R N A P.

198 AZ EMBERNEK HA-

Mert tiéd az ország, s' a' hatalom, és a' ditsőség mind örökké. *A M E N.*

Ki vag y a' mennyekben.) Tudni-ilik a' harmadik égben, 2. Cor. 12. v. 2. a' holott ő az ő felséges ditsőségét leg inkább ki-jelenti, Solt. 103. v. 19.

Szenteltesék.) Szentnek ismértessék, vallatassék és úgy mint szent, ditsértessék.

A' te neved.) Az Istennek neven a' szent Írásban maga az Isten értetik, és továbbá minden ő tulajdonsági, tselekedeti avagy munkái; és mind a', valamivel az Isten magát mint valami névvel meg ismérteti.

A' te országod.) A' te mennyei és lelki országod, melly az *Ecclesia*, mellynek mind ez életben, mind a' következendőben való állapattya, ez hasonlatosság által iratik-le. *Királya* ez országnak a' *Christus*, *alatta* *valoi* a' *kegyes* *hívek*; kiknek tisztek hogy magokat a' *Christus* alá vessék, néki engedgyenek. *Ellenségek* az *ördög*, és mind azok valakik álnoksággal és tsalárdsággal az *Ecclesiát* üldözik. E' penig az ország ez életben el-kezdetik, melly kegyelemnek országának neveztetik; a' más életben el-végeztetik, melly ditsőségnek országának mondatik.

A' te akaratod.) Nem a' miénk, melly megvesztegettetett és gonosz.

Legyen-meg.) Ugy tudni-illik, hogy minékünk-istsak a' tessék, mellyet te javallasz: és hogy tsak azt tselekedgyük, melly néked-istetszik és nekünk parantsolsz.

Miképpen menyben.) A' szent Angyaloktól, Solt. 103. 20. 21. és a' boldogult lelkektől, Sid. 12. v. 23.

A' földön-.) Mi tőlünk emberektől.

Betsáds.

Botsájd-meg nekünk) Engedd-meg minékünk.

A' mi vétkeinket) avagy adosságinkat, Luk.

II. 4.

Mi-is meg-botsátunk) Az az, a' te bűn-botsáto kegyelmednek munkálkodását, hatható képpen sziveinkben érezvén, kezek vagyunk mi-is annál inkább a' minket meg-bántó felebarátinknak vétkeket meg-engedni. Lásd oda alább a' 126. Kérdésben.

Ellenünk vétetteknek) Az az, a' kik minket meg-bántottak: avagy a' mi adossáinknak. Luk.

II. 4.

Es ne vigy minket kísértetben) Az az, ne adgy minket az ördögnek, a' világnak, s' a' mi testünknek oly kísértetiben, hogy minket bűnre hajthassanak. Lásd Jak. 1. 13. 14.

Mert tied az ország) Ez rekeszti-bé e' könyörgést, mint mind a' Görögben megvagyon. Matth. 6. 13. mind a' régi Syriai fordításban, mellyet el nem kell hagynunk. Illik-is ez a' könyörgéshez. Lásd 1. Chron. 29. 10. 13.

CXX. KERDES.

Miért parancsolja a' Christus, hogy az Istét könyörgésünkben így szolítsuk-meg:

Mi Atyánk?

Urunk a' mi könyörgésünknek kezdetiben akar bennünk szerezni, 1. Isten fiaihoz illendő tiszteletet a. 2. Istenben való bizodalmot b.

F E L E L E T.

Hogy mindgyarást az imádságnak kezdetiben Isten fiaihoz illendő tiszteletet a. és Istenben való bizodalmot b, szerezzen mi bennünk: mellynek (1) fundamentomának

N 3

Summája.

Ez igékel, Mi Atyánk, Christus

1. Mért szükséges a' könyörgőknek ez az Istenben való fiui kell bizodaló?

kell lennia a' mi könyörgésünknek c: tudni-

2. Miben
áll ez a' fi-
ni bizoda-
lom?

illik (2) hogy az Atya Isten, a' Christusért,
minékünk Atyánká lőtt d, és valamiket igaz
hittel ő tőle kérünk, sokkal inkább meg-ad-
gya minékünk, hogy nem mint a' mi szü-
léink, kike földi jókat tőlünk meg nem ta-
gadnak e.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Mof. 3 k. 19. 3. *Az ő atyát mindenem-*

* *Ha azért beriszegette* *. Lásd. 1. Pét. 1. 17.

az Istent A- Efa. 66. 2. Arra tekintek a' ki szegény és
tyánknak töredelmes szívű, és a' ki az én beszédemet
nevezzük, *restegi.*

egyszer s'- b. Efa. 63. 15. 16. 17. Tekénts alá az égből,
mind azzal és nézz alá a' te szentségednek és dicsősé-
az ő tőle gednek hajlékából: hol vagyon a' te buzgo-
valo fiú fe- *szerelem és hatalmasságod?* a' te irgalmasá-
lelnünket godnak és kegyelmességednek soksága meg-
jelentyűk. *tartozotté én tőlem? Mert te mi A T Y A N K*

*Vagy: ha az Abrahám nem tud-is minket, ha
az Izrael nem ismer-is minket, mindazáltal
Uram te mi A T Y A N K Vagy, és mi meg-szaba-
ditonk, öröktől fogva a' te neved.*

Luc. 11. 11. Kitsoda az az Atya, ha az ő
*fia kerend ő tőle kenyeret, nem de követ adé né-
kie? s' a' t.*

c. Jac. 1. 6. 7. 8. 9. *Kérje hittel semmit nem
kérelkedvén, mert a' ki kételkedik hasonlatos
az a' tengernek habjához, melly a' szélve-
szektől meg-mozdittatik és idestova hanyat-
tatik: Ne Vellye azért az olyan ember, hogy ő
Valamit Veszén az Uról, ugy-mint ki kettős
szívű, és álhatalan minden ő utáiban.*

d. Ján. 1. 12. *Valakik pedig őtet be-vevék*

ada a-

ada azoknak illy méltóságot, hogy Istennek fiaí
lennének, azoknak tudni-illik a' kik az ő nevé-
ben hisznek.

Eph. 1. 5. 6. Ki választott minket, kiket fiaí-
vá fogadna a' Jesus Christus által ő magában,
az ő akarattyának jó kedve szerént. Az ő di-
tsóságes kegyelmességének ditséretire, mely-
ből minket ingyen magának kedvesekké tőtt
ama' szerelmesben.

e. Matth. 7. 11. Ha azért ti gonoszok lévén
a' ti fiaitoknak tudtok jó ajándékokat adni, me-
nyivel inkább a' ti mennyei Atyatok ad jókat
azoknak a' kik ő tőle kérik.

Solt. 103. 13. Mikeppen könyörül az atya
az ő fián, azonképpen könyörül az Ur az őtét
felőkön.

Ela. 49. 15. 16. Vallyon el-felelkezhettek az
anya az ő kis gyermekeiről, hogy ne könyörül-
ne az ő méhének fián? ha azok el-felelkezh-
hetnének-is, de én nem felelkezem-el te rolad.

CXXI. K E R D E S.

Miért teszi hozzá ezt-is: Ki vagy men-
nyekben.

F E L E L E T

(1) Hogy az Istennek mennyei felségé-
ről ne gondolkodgyunk úgy mint valami
alatson és földi dolog felől a: (2) Annak fe-
lette, hogy minden lelki és testi szükséges
dolgokat az ő mindenhatóságától várjunk b.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. 1. Király. 8. 27. Igazé ugyan hogy lakoz-
zék Isten e' földön? Imé ő magok az egek, és
az egeknek egei bé nem foghatnak tegedet, sok-
kal inkább ez ház, mellyet építtettem néked.

Sammája.

Ez igék, ké-
sagy a'
mennyek-
ben, két ok-
kokért té-
tetnek a'
könyör-
gésnek e-
leire.

1. Mellyik
az első ok?
2. Mellyik
a' második
ok?

Tsel. 17. 24. 25. Az az Isten ki teremtet-
te e' világot, és mindeneket mellyek a' világban
vadnak, *miel hogy földnek Ura, kez zeltssm ale*
templomban nem lakik. Embereknek-is kezek-
től nem tiszteltetik, mint ha valami nélkül
izükölködnék. Lásd Predik. 5. 2. Mol. 1. k. 18. 27.

6. Solt. 115. 3. *A' mi Istenünk a' menyben*
vagyon: es mindent a' mit akar meg-tselekezik.

* Josaphát
igy könyö-
rog.

2. Chron. 20. 6. * Oh Uram mi Atyáinknak
Istene, *nem te vagy egyedül Isten a' menyben,*
és ki uralkodol a' pogányoknak minden orszá-
gin? *te kez edben az erősség, a' hatalom,* és
senki nintsen ki te ellened állhatna. Lásd Eph.
3. 20. Rom. 10. 12. Dan. 3. 17.

XLVII.

UR NAP.

Summája.

Ez első kérdésben kettőt kérünk: 1. Hogy az Isten neve mi
általunk szenteltesse. 2. Hogy mások mi általunk az ő
meg-szenteltetésére édesíttessenek.

CXXII. K E R D E S.

Mellyik az első kérdés?

F E L E L E T.

1. Mit ké-
rünk akkor
mikor az I-
stennek
nevét ma-
gunk által
akarjuk
szenteltet-
ni?

2. Az Isten
munkáibá
mit kel
magasztal-
unk.

3. Mit ké-
rünk ak-

Szenteltesse a' te neved: azaz: (1) Ad-
gyad először, hogy tégedet igazán meg- is-
mérjünk *a,* és a' te mindentselekedetidben
világoskodo (2) mindenhatóságodat *b,*
bölcseségedet *c,* jóvoltodat *d,* igazságodat *e,*
irgalmasságodat *f,* és igazmondóságodat *g,*
meg-betsüllyük, hirdessük és magasztal-
lyuk *h:* Továbbá (3) hogy tellyes életün-
ket, gondolatinkat, beszédinket, és tseleke-
detinket mindenkoron arra, igazgassuk,
hogy a' te szentséges neved mi miattunk szí-
dalommal ne illettek *i:* de sőt inkább
tiszte-

tisztelettel és dicsirettel magasztaltassék k.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Eph. 1. 16. 17. Nem leünöm-meg hálá-
kat adni ti érettetek, *ti rolatok emlekezvén*
az en könyörgésemben; Hogy a' mi Urunk Je-
sus Christusnak Istene, a' ditsőségnék amaz
Attya, adgya néktek a' bõltességnek és jelenésnek
lelkét az ő ismérteiben. Lásd Ezech. 36. 5. 23.
és 38. 23.

b. Mos. 5. k. 3. 5. 24. *Ritsoda az erős Isten*
vagy mennyen, vagy földön, a' ki követethetné
a' te tselekedetidet és a' te erősségedet?

Rom. 1. 19. 20. A' mit Isten felől tudhat-
nak az emberek, nyilván vagyon ő benne:
Mert az Isten meg-jelentette nékiek. Mert a'
mi Istenben láthatatlan tudni illik az ő örök-
ké való hatalmassága, és Istensége, e' világnak
alkotmányában és a' teremtetett állatokból
meg-értetvén meg-láttatnak, e' végre hogy
legyenek magok menthetetlenek.

c. Solt. 104. 24. *Melly nagyok a' te tseleke-*
detid Uram! Mindeneket bõltsen teremtetted!
bé-tölt a' föld a' te gazdagságoddal! Esa. 40.
5. 28.

d. Solt. 136. * *Mind örökké vagyon az ő jo*
Solta, a' vagy kegyelmessége.

Solt. 25. 10. Minden utai az Urnak irgal-
masság és hűség, azokhoz kik az ő frigyét és
parantsolattyát meg-örzik. Lásd. Mos. 1. k. 1.
5. 31. Tsel. 17. 24. 27. és 14. 17.

e. Dan. 9. 5. 14. *Igaz a' mi Urunk Istenünk*
minden ő tselekedetiben mellyeket tseleke-
dett. Lásd. Mos. 5. k. 32. 34. Solt. 119. 137.
és 145. 17.

f. Solt. 103. 5. 8. *Irgalmas és kegyelmes az*
Ur, késedelmes a' haragra és igen kegyelmes.
és 145. 8. 9. Jak. 5. 11.

kor mikor
másokat a-
karunk
magunk
példájával
az Isten
nevének
szentelésé-
re indita-
ni?

* Minden
versekben,

g. Solt.

g. Solt. 111. 7. *Az ő kezeinek tselekedeti; igaz mondás és ítélet; erősek minden ő vége- zési.* 1. Kir. 8. 15.

h. Ismét, Solt. 36. 6. *Uram az égiglen vagyon a' te irgalmasságod, és a' te igaz mondásod a' fölhökig.* Esa. 34. 16.

h. Solt. 51. 17. *Uram az én ajakimat nyisd- meg, és az én szájam hirdeti a' te dicséretedet.* Es Solt. 71. 8. *Meg-teltyesedik az én szájam a' te dicséreteddel, és a' te ditsősségeddel szün- zelen.* Lásd. 1. Pét. 3. 15.

i. k. Solt. 31. 4. *Te vagy az én kösziklám és én erősségem, a' te nevedért vezérelly és vísfely engemet.*

Matth. 5. 16. *Ugy fénylék a' ti világosság- tok az emberek előtt, hogy lássák a' ti jo tse- lekedeteket, és ditsőtsék a' ti mennyei A- tyátokat.* Lásd Ezech. 36. 20. 23. Rom. 2. 24. Ján. 15. 8. 1. Pét. 2. 12.

XL VIII.

UR NAP.

Summája.

Ez máso-
dik kérés.

ben kérjük az Isten országának hármass el-jövését, ugy-
mint: 1. Kegyelemmel. 2. Hatalommal 3. Ditsősséggel.

CXXIII. K E R D E S.

Meltyik az második kérés?

F E L E L E T.

1. Mit ké-
rünk, mi-
dön akar-
juk hogy
az Isté or-
szága Ke-
gyelemmel
jöjjön-el?

2. Mit ké-
rünk, mi-
dön az Isté
országát

Jöjjön-el a' te országod: Azaz: (1) ugy
birj és igazgas minket a' te igéddel és Szent
Lelkoddal, hogy tenéked naprol napra in-
kább engedhefsünk a: tarts-meg és öregbi-
tsed a' te Anyaszentegyházadat b (2) ronts-
el az ördögnek tselekedetit c: és minden ha-
talmasságot melly a' te felséged ellen magát
fel-emeli d: tégy hijjában valokká minden
tanátskozasokat, mellyek a' te szent igéd el-
len lész.

len lesznek e: miglen osztán (3) tellyessé-
gel és volta-képpen országiasz f, mikor lé-
szesz minden mindenkben g.

Szent irásbéli bizonyságok.

a. Solt. 143. 10. Taníts-meg engemet hogy
a' te akaratodat tegyem, mert én Istenem vagy
te. A' te jó Lelked vezérrellyen engemet egyenes
uton.

Solt. 25. 4. 5. A' te utaidat mutasd-meg
Uram énnekem, és a' te ösvényidre taníts-meg
engemet. Viselty engemet a' te igazságodban,
és taníts engemet; mert te vagy énnekem szaba-
dito Istenem, tégedet várlak egész napon.
Esa. 59. 21.

b. Solt. 51. 20. Tégy jól a' te jó akaratodból
a' Sionnal, és építs-meg a' Jerusalemnnek kősa-
lalt *.

Solt. 122. 6. 7. Könyörögjetek a' Jerusa-
lemnek békeségeért, és legyenek szerentsessék a'
kik téged szeretnek. Legyen békeség a' te kori-
tésiáiban; és tsendesseg a' te tornyaidban. Es 74.
2. 19. és 80. 15. 2. Tess. 3. 1.

c. Rom. 16. 20. A' békeségnek Istene penig rént érte-
meg-rontya a' Sátánt a' ti lábaitok alatt ha-
mar. Lásd. Eph. 6. 11. 18.

d. Solt. 129. 5. Meg-szégényülnek és hátra
terülnek mind azok, kik gyűlölik a' Siont. Es 9.
21. Rettents-meg Uram őket, ismérjék-meg
a' Pogányok hogyők emberek. Lásd Solt. 69.
25. 26. és 109. 29. Tsel. 4. 29.

e. Solt. 83. 4. 5. 6. 17. A' te néped ellen ál-
nok tanátsot gondolnak, tanátskoznak a' te szár-
nyad alatt el-rejtettek ellen: és ezt mond-
gyák: Jertek-el, veszessük-ele ezeket, hogy
ne legyen nemzetség, és ne nevezettség töb-
bé Iz-

Hatalom-
mal el-jöni
kiváányuk?

3. Mit ké-
rünk, mi-
kor az Isten
országát
Ditsósság-
gel el-jöni
kérjük?

* A' Sio-

non és Je-
rusalemen
az Irásban
hasonla-
tosság sze-
tik az A-
nyaszent-

bé Iz-

bé Izraelnek neve. Mert egyenlő akarattal tanítást tartottak; és te ellened szövéstéget tőtek. Tölts-bé az ő orszájakat gyalázattal: hogy a' te neved kerestessék-meg, oh Uram.

Solt. 5. 11. Itéld-meg Isten őket, hogy tsatlakozzanak-meg az ő tanátsokban, az ő hamisságoknak fokságáért ved-el őket, mert engedetlének te hozzád, 2. Sam. 15. 31.

f. Jelen. 22. 17. 20. A' Lélek-is és a' Meny aszszony azt mondgyák: Jövel. A' ki hallja-is, azt mondgya: Jövel. Azt mondgya a' ki ezekről bizonytságot téssen: Bizony hamar el-jövök: Amen. Jövel azért Uram Jésus.

g. 1. Cor. 15. 24. 28. Az után vég leszén. Mikoron kezéhez adgya (Christus) az országot az Istennek, és az Atyának, hogy az Isten mindenekben minden légyen.

XLIX.
UR N A P.
Summája.

Az harmadik kérés-

ben ezeket kérjük az Istentől: 1. Hogy a' mi magunk akarattját hátra hadgyuk. 2. Egyedül az Isten akarattjának engedgyünk. 3. A' nekünk parantsoltatott dolgot hűségesen véghez vigyünk, a' mint az Angyalok-is az égben tselekesznek.

CXXIV. KERDES.

Mellyik a' harmadik kérés

F E L E L E T.

Légyen-meg a' te akaratod, miképpen menyben azonképpen e' földön-is: Az az, Adgyad, hogy mi, és minden emberek az minnen akaratumkat hátra hagyván a, a' te akaratodnak, melly tsak egyedül szent, kéfzen és minden zugolodás nélkül enged-

gyünk b: és így mindenikünk a' minékünk parantsoltatott dologban (1) hiven és vigan el-járjunk c: miképpen az Angyalok-is az ő tiszte- az égben tselekesznek d.

ket.

A' ma

A magunk akarattját hátra hagyván.) Természet szerént minden embernek akarattja gonosz, meg-romlott, és az Isten akarattjával ellenkező. Szükség azért hogy a' mi akarattinkat hátra vessük, az az, a' mi gonosz kívánságinknak és bűnre való vétkes hajlandóságunknak, erőssen ellene álljunk: Azokat a' menyire tőlünk lehet, el-rontsuk, és tellyességgel magunkban meg-fojtsuk.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Solt. 141. 4. Uram ne engedgyed hajlanom az én szívemet gonoszsra, és hogy foglallyam magamat hamisságnak tselekedetiben azokkal egybekik hamisságot tselekefznek, és ne engedgyed hogy egyem az ő gyönyörűséges érkekben. Lásd Matth. 16. 24. Solt. 191. 2.

b. Solt. 119. 33. 34. 35. 133. Taníts meg Uram engemet, a' te parantsolatodnak utára, Mellyet meg-örizzek mind végiglen. Adgy ennekem értelmet: Akkor meg-örizem a' te törvényedet, és meg-tartom azt tellyes szívemből. Igazgass engemet a' te parantsolatodnak utában, mert abban gyönyörködöm. Az én utaimat vezérellyed a' te beszédiddel; és ne engedgyed hogy semmi hamisság erősen uralkodgyék en bennem.

Tsel. 21. 14. * Légyen az Urnak akarat- * A' PA-
nya. Lásd Rom. 12. 2. Solt. 40. 9. Ján. 4. 34. nak társai
1. Pet. 4. 2. 3. így szollá-

c. Rom. 12. 5. 11. A' jo igyekezetben ne lenak.
gyetek restek. Lélekben buzgók legyetek. Az
Urnak szolgállyatok.

Jelen. 3. 5. 16. 19. Annakokáért mivel hogy
légymeleghagy, és sem hæv, sem hideg, ki-
okádlak tégedet az én számból. En a' kiket
Izeretek meg-dorgálom és sanyargatom, legy
buzgo-

buzgóságos azért és térj-meg. Lásd Eph. 4. 1.

d. Solt. 103. 7. 20. 21. Adgyátok az Urat ō Angyali, kik erővel hatalmasok vartok, kik az ō paransoattyát mi velitek, engedven az ō beűdénék szadának: Algyátok az Urat minden ō seregi, minden ō szolgar, kik az ō akarattyának engedtek. Es 104. 4. Ugyan ez világossa ki-tetzi a' kérésnek igejéből is miképpen mennyekben.

L.

URNAP.

Summája.

CXXV. KERDES.

Mellyik a' negyedik kérés?

FELELET.

A' negyedik kérés békérünk az Istentől ez életnek táplálására való minden szükséges dolgot.

1. Mi végre kérjük azokat az Istentől?

A' mi minden napi kenyérünket add-meg nekünk ma. Az az: adgy-meg minékünk mindeneket mellyek ez életnek táplálására szükségesek a. (1) hogy azok által ismérésünk tégedet eggyetlen egy kut főnek lenni, mellyből minden jók származnak. b: és végűk eszünkben, hogy ha te meg nem áldasz, minden mi gondviselesünk és szorgalmatosságunk, sőt még a' te ajándékid is minékünk boldogtalanok és veszedelmesek lesznek, c. Adgyad annak-okáért, hogy a' mi bizodalmunkat minden teremtet állattól el-fordítván, tsak egyedül te benned helyheztesd.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Solt. 145. 15. 16. Mindeneknek szemei te reád néznek, és te adsz azoknak eledelt alkalmatos időben: Meg-nyitod a' te kezedet, és be-töltesz minden lelkes állatokat a' te jószolgálatból. és 104. 14. 15. 27. 28.

Solt. 85.

Solt. 85. 10. 11. 12. 13. Lakozik a' dicsőség a' mi földünkben. Az irgalmatság és az igazság elől talállyák egymást. Az igazság és a' békeesség egymást csokollyák. Az igaz mondás a' földből gyümölcstöt terem, és az igazság menyből alá tekint. Az Ur is minden jot ad, hogy a' mi földünk meg-teremje az ő gyümölcset.

Péld. 30. 7. 8. Kettőt kerek te tőled, ne tarts meg addig én tőlem míg élek. A' hijában valóságot és a' hazugságot megszűnt távoztasd én tőlem, izegénységet avagy gazdagságot ne adgy énnékem, táplály engemet hozzám illendő eledellel. Lásd. Mos. 1. k. 28. 20. 21. 22. 1. Tim. 6. 8.

b. Solt. 65. 3. Oh Isten, ki meg-halgatod a' könyörgést, te hozzád megyen minden rest.

Tsel. 14. 15. 17. Amaz elő igaz Isten, ki teremtetted a' mennyet a' földet, és a' tengert, és minden azokban lévő állatokat, nem hadta magát bizonyoságnékül, adván minékünk jokat, menyből esőt, és termő időket, és be-töltvén eledellel, és örömmel a' mi szíveinket.

c. Mos. 5. k. 8. 3. Meg-sanyargata tégedet, és éhezni hagyta, annak-utánna pedig Manával eltette, mellyet nem tudtál sem te, sem a' te atyáid, hogy tudtadra adná tenéked, hogy az ember nem csak kenyérrel él, hanem mind azzal él az ember, Salami származik az Urnak szájából.

Solt. 127. 1. 2. Ha az Ur nem éppíti a' házat, hijában fáradnak a' kik azt éppítik, ha az Ur nem őrizi a' várost, hijában vigyáznak az őrizők. Hijában való dolog néktek reggel hamar fel-kelnetek, későn fekennetek-le, és nagy fáradsággal kenyeret ennetek, holot az Isten az ő szerelmesinek enged álmod.

Péld. 10. 22. *Az Urnak áldása gazdagítja meg, és azzal semmi bántást nem szerez az Ur.*

Hag. 1. 6. *Sokat vetettetek, de keveset hoztatok-bé abban; esztek és nem elégsztek-meg, isztok és nem részegedtek-meg, ruhákba öltöztök, és nem melegsztek-meg, és a' ki munkájának jutalmát veszti-bé, mintha meg-szakadt fákba töltene azt. Lásd a' 2. rész. 16. 17. 18. 20. 1. Solt. 5. 5. 6. Prédik. 9. 11. Solt. 37. 16. Mos. 3. k. 26. 26. Eln. 3. 1. Ezech. 4. 16. és 14. 13.*

d. Solt. 146. 1. 3. 4. 5. 6. 7. *Ne bizzatok a' fejedelmekben, az emberek fiaiban, kikben nincsen szabadításra való erő, ki megyen az ő lelkek, és ők földé léfznak, a' napon el-vesz minden ő gondolattyok. Boldog a' kinek segítője a' Jákobnak Istene, és a' kinek reménye van az ő Urában Isteneben. Ki teremtetten a' mennyet földet és tengert, és mind azokban való állatokat, és az igaz mondást meg-őrizi mind örökké. A' nyomrultaknak ítéletet szolgáltat, eledelt ad az éhezőknek.*

Solt. 45. 1. 23. *Vessd az Urra minden terhedet, és ő gondot visel te rólad.*

Solt. 62. 9. 11. *Bizzatok ő benne mindenkor ti népek, a' ti szíveteket róltsétek-ki ő előtt, az Isten oltalmunk minékünk. Ne bizzatok a' kegyertlenségben és a' ragadozásban, ne legyetek hiába való, gazdagságok ha bővölködik, ne bizzatok azokban. Lásd Jer. 9. 23. 1. Tim. 6. 17.*

LI. UR

NAP.

Summája.

Az ötödik kérdésben kérjük a' mi vétkeinknek avagy adósságunknak bocsánatját, avagy meg-engedését.

CXXVI. K E R D E S.

Mellyik az ötödik kérdés?

F E L E -

Botsásd meg nekünk a mi vétkeinket,
mikeppen mi-is meg-botsátunk ellenünk
vétetteknek. Az az, minékünk nyavalyás
bűnösöknek. (1) minden mi bűneinket a,
és amaz meg-romlott természet-is, avagy
bűnre hajlandóságot, melly még mostan-is
bennünk vagyon b. (2) a Christushnak vé-
réért bűnül ne tulajdonítsad c: (3) mikép-
pen mi-is e' te mi hozzánk való jó kedved-
nek bizonyosságát a' mi sziveinkben érezzük,
hogy magunkban álhatatossan el-tökéllet-
tük ezt, hogy valaki minket meg-bántott.
(4) mindennek szívünk szerént d meg-en-
gedgyünk e.

Szent. írásbéli bizonyságok.

a. Solt. 51. 3. 4. 9. 11. Könyörűly én raj-
tam én Istenem a' te irgalmafságod szerént.
A' te irgalmafságodnak sokasága szerént tö-
röld-el az én bűncimet. Valóban moss-meg en-
gemet az én álnokságimból, és az én bűncimből
tisztíts-ki engemet. Moss-meg engemet Isoppal
és meg-tisztulok, moss-meg engemet és fe-
jérb lészek a' honál. Rejts-el az én bűncimtől
a' te orczádat, és minden én álnokságimat tö-
röld-el.

Solt. 25. 7. An én ifjúságimnak bűneiről, és
az én vétkeimről meg ne emlékezzél, hanem
inkább Uram a' te irgalmafságod szerént em-
lekezzél-meg én rolam, a' te jóvoltodért. Es
3. 11. 18. Lásd Solt. 79. 8. és 143. 2. Luk. 18. 13.

Luk. 11. 4. Es botsásd meg nekünk a' mi bű-
neinket.

1. Mit ér-
tesz az a-
dosságon?

2. Mit té-
szen ezt az
adosságot
meg-enged-
ni, avagy a'
bűnöket
meg-bo-
tsátani?

3. Mit té-
szen az,
mikeppen
mi-is meg-
botsátunk
azoknak
kik vétet-
tek elle-
nünk?

4. Mikép-
pen kell
felebará-
tinknak el-
lenünk va-
ló vétkei-
ket meg-
engedni?

212 **AZ EMBERNEK HA-**

b. Solt. 51. 7. 6. 7. Tenéked, tsak tenéked vétkeztem, és gonofságot tselekedtem a' te szemeid előtt. Ime én álnokságban születtem, és az én anyám bűnben melegített engemet.

Rom. 7. 23. 24. 25. Látok az én tagaimban más törvényt, melly az én elmémnek törvényével ellenkezik, és engemet rabul ad a' bűnnek törvényének, melly az én tagaimban vagyon. Oh én nyavalyás ember! Kitsoda szabadít-meg engemet e' halálnak testéből? Hálát adok Istennek a' mi Urunk Jesus Christus által.

c. Rom. 4. 7. 8. Boldogok a' kiknek meg-botsáttattak az ő hamisságok, és a' kiknek el-fedeztettek az ő bűnök. Boldog ember, a' kinek

* Itt je- nem tulajdonitja Isten a' bűnt *.

gyezd meg, Matth. 26. 7. 28. Ez az én vérem új test-
hogymeg- mentomnak vére, melly sokakért ki-ontatik
botsátani bűnöknek botsánattyára. Lásd Solt. 51. 7. 9.
a' bűnt, Dan. 9. 17. 18. Tsel. 10. 43. 2. Cor. 5. 19.
el-fedezni, Eph. 1. 7. Col. 1. 14. 1. Ján. 1. 7. 1. Pet. 1.
nem tulaj- 18. 19. 13. Jel. 1. 5.

donítani d. Matth. 18. 7. 35. Így tselekeszik az én
vétkül, mennyei Atyám-is veletek, ha meg nem bo-
egygyet tsáttya ki ki mind az ő felebaráttjának ellene
tészen. való vétkét az ő szíve szerént.

e. Luc. 11. 4. Botsátd-meg minékünk bűneinket, miképpen t' mi-is meg-botsátunk ellenünk vétetteknék.

[† Nem ugy kell ezt érteni, mint ha az embernek meg-botsátása, szerző vagy érdemlő oka volna az Istennek meg-botsátásának, mert Isten egyedül tsak ingyen kegyelemből botsáttya-meg a' mi vétkeinket. Eph. 1. 7. Hanem így kell érteni

ez igé-

ez igéket : hogy ne kételkedgyünk a' mi bűneinknek Istentől való meg-botsáttatása felől: mert annak gyűmöltseit a' mi sziveinkben érezzük, midőn tudni-illik készek vagyunk a' mi felebarátunknak ellenünk való esetit jó szível meg-engedni, mint ez-is világossan taníttatik, 1. Ján. 3. v. 14.]

CXXVII. KERDES.

Mellyik a' hatodik kérdés?

A' hatodik kérdésben azt kerjük az Istentől, hogy minket a' mi lelki ellenségink ellen védelmezzen és megőrizzen, rajtok győzedelmet nekünk engedgyen, két okokért.

F E L E L E T.

Ne vigy minket késértetben, de szabadsíts-meg minket a' gonosztól. Azaz, (1) Mivel hogy mi természet szerént olly igengyarlók és erőtelenek vagyunk, hogy még csak egy szempillantásig-is meg nem állhatunk a. (2) a' mi nagy és ártalmas ellenségink penig a' Sátán b, e' világ c, és a' mi testünk d, minket szüntelen ostromlanak: te tarts-meg minket e, (3) és a' te Sz. Lelkednek erejével erőssíts-meg f, (4) hogy e' lelki tusakodásban meg ne győzettefsünk g, hanem azoknak mind addig ellenek álljunk, mig nem végre minden ellenséginken tellyes diadalmat veszünk h.

Szent írásbéli bizonyságok.

1. Matth. 26. 41. Vigyázzatok és imádkozatok hogy késértetben ne jussatok: Mert jól lehet a' lélek kész, de a' test erőtelen.

LII. UR
N A P.

Summája.

1. Mellyik az első ok?
2. Mellyik a' második?
3. Ki által kerjük hogy az Isten megtartsen bennünket?
4. Mi végre kerjük hogy megtartsen bennünket?

214 *AZ EMBERNEK HA-*

Rom. 8. 26. Hasonlatos-képpen a' Lélek-*is* segilli a' mi erőtelenségünket, mert mit kellyen kérnünk, a' mint kellene nem tudgyuk, de a' Lélek esedezik mi érettünk meg-mondhatatlan fohászzkodásokkal.

Ján. 15. 5. *En nálam nélkül semmit nem telekedhetek.* Lásd 1. Cor. 10. 12. Gal. 6. 3. Solt. 62. 10.

6. 1. Pét. 5. 8. Jozanok legyetek; vigyázatok. Mert a' ti ellenségetek az ördög mint az ordito Oroszlán szellyel jár, keresvén kit elnyelljen.

Luc. 22. 31. 32. Simon, Simon, imé a' Sárán kívánt titeket, hogy meg-rostálljon mint a' buzar, de én imátkoztam értetted hogy el ne fodgyon a' te hited.

Eph. 6. 12. Mert nintsén nekünk tufakodásunk a' vér és test ellen, hanem a' büdalmok ellen, a' hatalmasságok ellen, e' világnak urai ellen, az életnek setérségének vezéri ellen, a' lelki gonosságok ellen, mellyek a' magasságban vadnak.

c. Péld. 1. 10. Szerelmes fiam, ha a' bűnösök el-akarnak hitetni tégedet, ne engedgy nekik.

Ján. 15. 19. Mivel hogy nem e' világbol valok vattok, hanem én választottalak titeket e' világ közzül, azért gyűlöl titeket e' világ.

1. Ján. 2. 15. 16. Ne szeressétek e' világot, se azokat mellyek e' világban vadnak, ha valaki szereti e' világot, nintsén abban az Atyának szerelme, mert valami e' világban vagyon, mind testnek kívánsága, szemeknek bujálkodása, életnek kevélysege, nem az Atyától vagyon, hanem e' világtól. Lásd Solt. 17. 14. 1. Ján. 3. 4. 13. és 5. 19. Jak. 4. 4.

d. Gal. 5. 17. A' test a' lélek ellen törekedik, a' lélek

LADATOSSAGAROL. 215

a' lélek pedig a' test ellen. Ezek pedig egymással ellenkeznek, hogy azokat ne tselekedhesétek mellyeket akartok.

Jac. 1. 14. Minden ember pedig kísértetik, mikor az ő tulajdon kívánságától el-vonattatik és meg-tsalattatik.

e. 2. Cor. 12. 7. 8. 9. Adatott énnékem hegyes őszön, mely az én testemhez ragadott, a' Sátán Angyala, hogy engemet tsabdosna, hogy felettéb el ne hidgyem magamat. Ezért háromszor könyörgöttem az Urnak hogy én tölem el-távozzék. De azt mondá nékem: Elég néked az én kegyelmem, mert az én erőm erőtlenség által végez tetik-el.

f. Eph. 3. 14. 16. Meg-hajtom az én térdeimet a' mi Urunk Jesus Christusnak Atyja előtt hogy adgya-meg néktek az ő gazdag ditsősségeért, hogy álhatatossan erősödgyetek-meg a' Sz. Lélek által a' belső emberben. Solt. 138. 3.

f. Eph. 6. 10. 11. 13. Végezetre atyámfiai legyetek erőssék az Urban, és az ő hatalmas erejében. Eöltözzétek-fel az Istennek minden fegyverét, hogy meg-álhassátok az ördögnek álnoksági ellen, hogy ellene álhassátok a' veszedelmes időben, és mindeneket jól véghez víven meg-álhassátok.

h. Rom. 16. 20. A' békeségnek Istene pedig meg-rontya a' Sántát, a' ti lábaitok alatt hamar.

i. Thess. 3. 13. Az Ur tselekedgye azt, hogy a' ti szíveteiket meg-erősítse az ártatlanságban, Isten előtt való szentségben, a' mi Urunk Jesus Christusnak eljövételire, mind az ő Bennevel egyetemben.

i. Thess. 5. 23. A' békeségnek Istene pedig zentellyen-meg titeket mindenestől, hogy a' ti

elméitek épségben, lelketek, testetek ártatlan-
ságban tartatassanak meg, a' mi Urunk *Jesus*
*Christus*nak el-jövetelire. Lásd 2. Cor. 10. 3-4.

Summája.

Az Urto-
tanult kö-
nyörgő i-

mádságnak bé-rekesztő igéji arra intenek, hogy mi e' fel-
lyül elő-számlált jó téteményeket három okokra nézve
kérjük Istentől.

CXXVIII. K E R D E S.

*Minémű igékkel rekesztet bé a' tei-
mádságodat?*

F E L E L E T.

*Mert tiéd az ország, s a' hatalom, és
a' ditsőtség mind örökké.* Az az, mind eze-

1. Mellyik két azért kérjük te tőled: (1) mert mivel
az első ok? hogy te mi Királyunk, (2) és mindenható
2. Mellyik a' második? vagy, minekünk mindent meg-akar szadni,
3. Mellyik a' és meg-is adhat sz, b (3) és ezeket annak-
a' harma-okaért kérjük, hogy ezek által nem mire-
dik?ánk, hanem a' te szent nevedre térjen min-
den ditsőség c.

Mivel hogy te mi Királyunk, &c.) Ez igék-
ből a' két első kérdésfetskékre így kell felelni.

1. Mivel ő, mint mi Királyunk minékünk min-
den jokat akar adni. 2. Mivel ő mint minden-
ható, minékünk minden jokat adhat.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Solt. 5. v. 3. *Figyelmezzel az én kiáltá-
somnac szavára, én Királyom, és én Istenem,*
mert én tenéked könyörgök. Lásd Solt. 74. 12.

b. 2. Chron. 20. 6. *Oh Uram, mi Atyáinknak
Istene, nem te vagy egyedül Isten a' meny-
ben, és te uralkodol a' pogányoknak minden
országin, te kezedben az erősség és a' hatalom,*
és senki nintsen ki te ellened állhatna.

1. Chron. 29. 11, 12. *Oh Uram tiéd a' nagy-
ság, a'*

LADATOSSAGAROL. 217

fig, a' hatalom, ditsősség, örökkévalóság és méltóság. Mert minden valami a' menyben és a' földön vagyon, tiéd. Tied oh Uram az ország, te magasztalod-fel magadat, hogy légy minden fejedelmeknek felette. A' gazdagság és ditsősség mind te töled vadnak, és te uralkodol mindeneken: A' te kezeden vagyon mind az erősség, mind a' birodalom, mindeneknek fel-magasztalása és meg-erősítése. Lásd Solt. 115. 3. Eph. 3. 20. Dan. 3. 17. Rom. 4. 20. 21.

c. Solt. 115. 1. Nem nekünk Uram, nem nekünk, hanem a' te nevednek adgyad a' ditsősséget, a' te irgalmaságodért és a' te igazságodért.

Esa. 37. 20. Mostan azért Uram mi Istenünk szabadits-meg minket az ő kezéből * hogy e' földnek minden országi ismérjék-meg, hogy egyedül te vagy az Ur.

Dan. 9. 19. Uram halgass-meg, Uram légy kegyelmes, Uram légy figyelmetes, és teled-meg, és ne keseredelmezzel te magadért én Istenem, mert a' te nevedről neveztetik a' te várasod és a' te néped. Lásd Jér. 14. 21.

CXXIX. K E R D E S.

Mire valo ez igétske: AMEN?

F E L É L E T.

Az Amen (1) azt bizonyittya-meg, hogy a' dolog általán fogva és bizonyoson meg-lészen a, mert (2) az én könyörgésem sokkal bizonyosabban meg-halgattatott Istentől, hogy nem mint az én szivemben érzem, hogy én azt szivből kívánom b.

Szent írásbéli bizonyságok.

O 5

* Sena-
cheribnek
ki te elle-
ned táma-
dott-fel.

Summája.

Az Amen
igétske
minket bi-
zonyosok-
ká téstén
a' mi köny-
örgé-
sünknek
meg-hal-
gattatása
felől.

1. Mikép-
pen téstén
bizonyos-
sá?

2. Mit kell
hinne a'
te könyör-
gésednek
meg-hal-
gattatása

a. Je- felől

218 AZ EMBER: HALAD ATOS:

a. Jer. 28. 6. Akkor monda Jeremiás Pro-
pheta: AMEN, Ugytselekedgyek az Ur, töl-
tse-bé az Ur a' te beszédidet mellyekkel pro-
phétálál.

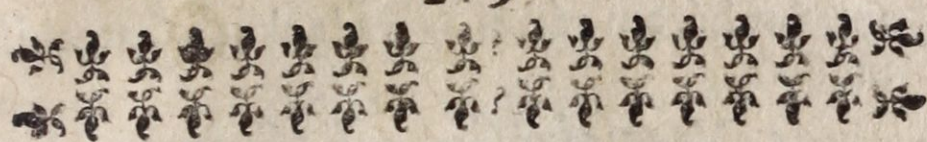
2. Cor. 1. 20. Mert az Istennek Salamenyi
ígéreti Vadnak, ő benne (a' Christusban) u-
gyanok és AMENEK, az Isten ditsóségére
mi általunk. Lásd Mos. 5. k. 27. 15. -- 26.
Neh. 8. 7. 1. Cor. 14. 16.

6. Esa. 65. 24. Es minek előtte kiáltának
én meg-halgatom, még mikor szollának, én
meg-hallom.

Eph. 3. 20. Az Isten Véghetetlen bőséggel
mindenket meg-tselekedhetic fellyebb hogy nem
mint kérjük, vagy elménkben be-fogjuk, a' mi
bennünk munkálkodo erő szerént. Lásd Ján.
16. 23. 1. Ján. 5. 14.

VEGE A' CATECHISMUSNAK.

ANALYSIS GENE-

RALIS:

az az,

Ez Catechismus *Rendinek* köz-
 zönséges fel-fejtegetése, a-
 vagy meg-mutogatása.

Ez *Catechismus* meg-mutattya nekünk Az I. Kér-
 I. Azt a *Véget* avagy *célt*, a' mellyel ésben.
 minket igazgatni és vinni akar.

II. Az *eszközöket*, a' mellyek által azt a'
 véget, avagy *célt* elérhesük.

VEGE, és *céllya* e' Catechismusnak, és
 minden idvőlséges tudománynak mi reánk
 nézve ez, hogy mind életünkben, halálunk-
 ban, álhataros *Vigasztalásunk* lehessen. E' vi-
 gasztalásról meg-mondgya a' Catechismus:

1. Mellyik legyen az embernek fő *vigasz-
 talása*, tudni-illik a' felől valo bizonyossá lé-
 tele, hogy ő testestől, lelkestől, életében és
 halálában a' Jéhus Christusnak tulajdona.

2. Mit tégyen a' Jéhus Christusnak tulajdo-
 nává lenni? tudni-illik 1. A' Christus véré-
 nek érdeme által az ördög hatalmából meg-
 szabadulni. 2. Az Atya, Fiu, és Szent Lélek
 Istennek kiváltképpen valo oltalma és gond-
 viselése alá vétetni.

Ez *Vigasztalásnak* el-érésére három *eszköz* 2. k.
eszköz mutat: tudni-illik 1. a' mi Nyavalyásá-
 gunknak. 2. Meg-szabadulásunknak. 3. a' mi
 köteles Háládatossá gunknak, igaz és valosá-
 gos hathatos ismertetit, tudását; a' mellyek
 szerénz

szerént három részei-is vadnak e' Catechismusnak.

I. Rész. *Az Nyavalyáságnak Ismèretiről.*

Erről azt mutattya-meg a' Catechismus:

I. Mitsoda ezek által ismèrtessék-meg.

II. Miben állyon e' Nyavalyáság.

3.4. Kérdés Az eszköz mellyből az Nyavalyáság megismértetik az Istennek Törvénye.

Az Nyavalyáság, mely a' törvényből ismértetik-meg, két dologban áll:

1. A' mi Veszétségünkben, bűnös voltunkban.

2. A' mi Kárhozatunkban vagy büntetésünkben.

A' mi Veszétségünkről hármat tanít:

5. k. *Elsőször*, miben állyon: tudni-illik hogy a' törvént meg nem tarthattuk, hanem természet szerént hajlandók vagyunk annak megrontására.

6. k. *Másodszor*, honnan származik az; tudni-illik: 1. Nem a' teremptséből, okát-is adván annak.

7. k. 2. Hané az Adámnak és Evának bűnökből. *Harmadszor*, menyire terjedgyen a' ki,

8. k. mellyet 1. Meg-mutat; tudni-illik *annyira*, hogy a' miatt tellyességgel alkalmatlanok legyünk minden igaz lelki jora, és hajlandók

9. k. minden gonoszra. 2. Meg-állit és erőffit egy ellenvetés ellen.

A' mi Kárhozatunkról és bűnhődésünkről.

10. k. 1. Azt mutattya-meg miben állyon az. 2.

11. k. Annak bizonyos voltát állattya egy ellenvetés ellen.

II. Rész. *A' meg-szabadulásnak ismèretiről.*

Az Nyavalyáságnak ismèreti magábā nem

vigasz

vigasztalásnak, hanem inkább rettentésnek eszköze, ha ahoz nem járulna az abból való Meg-szabadulásnak isméréti, tudása. Annak-okaért ez Meg-szabadulás felől három dolgot tanít a' Catechismus.

I. Miképpen szereztetett nekünk e' meg-szabadulás.

II. Mi módon jelentetett-meg nekünk.

III. Miképpen kell azt magunkra szabni, alkalmaztatni.

Ez Szabadulásnak *meg-szerzéséről* hat derék fundamentomos dolgokat tanít a' Catechismus.

1. Hogy az meg-veszett, és kárhozatban 12. Kérdés.
bécsett ember külföldben abból meg nem szabadulhat, s' nem idvözülhet, hanem ha az Isten törvényének, és az ő igazságának tökéletesen elég-tétettetik. (*Az Sociniánusok ellé.*)

2. Hogy a' veszett ember ő maga sem egés- 13. k.
zen, sem valami részből eleget nem tehet.
(*A' Pápisták ellen.*)

3. Sem egyéb pusztá teremtetett állat a' bü- 14. k.
nös emberért eleget nem tehet, okaival együtt.
(*ugyan azonok ellen:*)

4. Ez elég-tétel tsak egyedül olyan köz-
ben-járol által lehetett-meg, a' ki igaz Isten, 15. 16.
és valóságos, igaz ember-is volna egyszer s' 17. k.
mind; okaival együtt. (*Az Sidos és Sociniá-
nusok ellen.*)

5. Az a' közben-járol, ki ez elég-tételt vég- 18. k.
ben vitte, egyedül tsak a' Jesus Christus.
(*Ugyan azok ellen.*)

6. Ez elég-tétel és szabadítás, mellyet a'
Jesus Christus végben vitt, abban áll, hogy ő
minékünk Istentől ajándékoztatott, hogy len-
ne minékünk böltseségünk, igazságunk, szen-
tségünk, és váltságunk.

Ez Sza-

19. Kérdés. Ez Szabadulásnak *Meg-jelentetéséről*, ki nyilatkoztatásáról, azt tanította, hogy a' lőtt az Evangéliom által, és a' két-képpen. 1. Az prophetiáknak és példázatoknak prédikállása által. 2. Azoknak bé-tetellyesedéseknek prédikállása által.

A' Christus által meg-szereztetett, és az Evangéliom által ki-jelentetett Meg-szabadulásnak *reáncszabása*, alkalmaztatása, vagy miénké tétele, lészén *Hit* által. Ez *Hitről* azért tanít immár a' Catechismus a' huszadik Kérdéstől fogva, a' 86-dikig. Arrol pedig őt kiváltképpen való dolgokat ad előnkben; úgy-mint :

20. k. *Elsőben: A' Hitnek szükséges voltát.*

Mellyől azt tanította, hogy e' meg-szabadítása és elég-tétele a' Christusnak, csak azoknak használ, a' kik azt igaz hittel bé-vézik, magokévá téstik.

Másodszor: A' Hitnek termésetit vagy formáját.

21. k. Meg-magyarazza itt, s' le-írja mi légyen az az igaz Hit, a' mellyel ember a' Christus érdemét, s' elég tételét magájévé teheti.

Harmadszor: A' Hitnek czélját avagy Materiáját.

22. 23. Meg-mutatván mitsoda dolgokat kellesték
24. k. hinnünk; tudni-illik az Apostoli *Credoban* avagy Hitnek formájában bé-foglaltatott tudománt: a' mellyben ezek foglaltatnak-bé.

25. k. I. A' Szent Háromságról való tudomány.
II. Az Atya Istenről való tudomány. Annak *Elsőben* személyéről, miért hogy az Isten-ségben lévő első személy Atyának neveztetik; mert tudni-illik az 1. Az Christusnak Atya.
2. Min-

2. Mindeneknek teremője. 3. Minden álla-
toknak meg-tartója és igazgatója. 4. Minden
híveknek gondviselője és oltalmazója. *Má-* 27. 28. k.
 Másodszor, annak munkáiról, tudni-illik a' Te-
remptésről és Gondviselésről. Melly ágazaza-
toknak meg-mondgya 1. Ertelmét. 2. Hasznát.

III. A' Fiu Istenről való tudomány. A' ki-
ről három dolgok adatnak előnkben:

Először, az ő *Tiszti*, ez három nevezetek- 29. 30. 31.
ben: *Jesus, Christus, mi Urunk.* 32. 33. k.

Másodszor, az ő *személye*; tudni-illik: 1. az 34. k.
ő örökké való Istensége; mikor nevezi Isten-
nek egy szűlött *Fiának*. 2. az ő meg-testesü- 35. 36. k.
lése, vagy emberrelétele: *Fogantak Szent*
Lélektől, születtek Szűz Máriától

Harmadszor, az ő *munkái*; tudni-illik:

1. Az ő meg-aláztatásának munkái; ugymint:

Szenvede Pontius Pilátus alatt: 37. 38. k.

Meg-feszítették: 39. k.

Meg-hala: 40. 42. 43.

El-temették: 41. k.

Szálla alá pokolra. 44. k.

2. Az ő fel-magasztaltatásának munkái.

Harmad napon halottaiból fel-támadt. 45. k.

Fel-menne mennyekben. 46. 47. 48. 49. k.

Éle a' mindenható Atya Istennek jobbjára. 50. 51. k.

Onnan leszen el-jöendő ítélni élőket és 52. k.
holtakat.

IV. Az Sz. Lélek Istenről való tudomány;

tudni-illik 1. Annak személyéről: *Hiszek Sz.* 53. k.

Lélekben. 2. Annak munkájáról az *Anyá-* 54. k.

szentegyházról, a' mellynek gyűjtögetésére
a' Sz. Lélek küldetett.

Ez Anyaszentegyházról három dolgok ta-
nitatnak. 1. Annak minéműségi és tulajdon-
sági: *Közönséges, keresztény Anyaszentegyház.*

2. An-

55. Kérdés. 2. Annak belső meg-egygyezése, egyben köttetése, a' melly által egygyé lesz: *Szen-
teknek egygyeségét.* 3. Azok a' jok, és jóté-
temények, a' mellyekre az gyűjtögettetik és
hivattatik, tudni-illik:

56. k. *Bűnőknek borsánattya.*

57. k. *Testnek fel-támadása, és*

58. k. *Az örök élet.*

*Negyedszer A' Hitnek munkáját,
avagy hasznát és gyümölsét.*

59. k. I. Ezt előnkbe terjeszti; tudni-illik: hogy
mi az által meg-igazulunk, és az örök életnek
örökösivé leszünk.

60. k. II. Meg-világosítja; meg-mutatván, és
magyarázván, miképpen igazullyn-meg a'
bűnös ember hit által, Istennek előtte.

III. Meg-állattya és erőssíti, meg-vetvén és
czáfolván némellyeknek tévelygéseket e' fe-

61. k. lől; úgy-mint: 1. A' Socinianusokét, kik azt
tanítták, hogy maga a' hit, a' menyiben jósza-
gos tselekedet, vagy munka, tulajdonittasék

62. 63. mi nekünk igazságul. 2. A' Pápiákét, kik

64. k. a' jotelekedeteket tartják ők igazságoknak.

Eőtődször a' Hitnek eredetét.

A' Hitnek eredeti felől hármát mutat-meg.

65. k. I. Annak szerző okát: *A' Szent Lelket.*

II. Annak szereztetésének módgyát; tud-
ni-illik: hogy az fel-gyűjtatik, s' az után
meg-erősíttetik.

III. Az eszközöket, a' mellyek által ezt a'
Szent Lélek véghez viszi; mellyek szám tze-
rönt kettők: 1. a' hitet szerző és munkálko-
do eszköz; az *Evangeliomnak prédikállása*, a-
vagy az Ige. 2. Azt meg-erősítő eszköz: a'
Sacramentumok. Mivel az Igéről vagy az E-

vange-

vangeliumrol szollott az 19. kérdésben, itt már tsak a' Sacramentumokrol tanit, mellyet illyen rendel tselekeszik:

I. Közönségesen le-irja a' Sacramentu- 66. Kérdés
mokat.

II. Meg-mondgya miben egygyezzenek- 67. k.
meg az ige, és a' Sacramentumok, és miben
külömbözzenek egy mástol.

III. Számát tétzi-le a' Sacramentumoknak. 68. k.

IV. Külön tanit mindenik Sacramentumrol.

Elsőben: A' Kereszttségről.

Mellyről ezeket tanittya.

1. Miben áll tulajdonul ez Sacramentumnak 69. k.
ereje; tudni-illik hogy meg-petsérli, vagy erősf-
siti a' bűnöknek el-mosását.

2. Mi legyen a' bűnöknek el-mosása. 70. k.

3. Honnan vagyon a' kereszttségnek ez 71. k.
ereje, tudni-illik a' Christus rendeléséből.

4. Meg-tzáfollyá azt a' tévelygést, melly 72. 73. k.
azt állattya, hogy a' kereszttség nem tsak meg-
petsérli hanem ugyan maga szerzi, és végben
viszi a' bűnöknek el-mosását.

5. Kiket kellyen meg-keresztelni. 74. k.

Másodszor az Úr Vatsorájáról.

A' mellyről ezeket tanittya.

1. Mit különbözzön e' Sacramentum az 75. k.
elsőtől, és miben állyon ennek tulajdon ere-
je: tudni-illik hogy bizonyossá tégyen min-
ket arról, hogy a' Christusnak meg-feszitte-
tett teste, és ki-ontatott vére, ételül és italul
adattatik nekünk, a' mi lelki életünkben va-
lo tápláltatásunkra.

2. Miért neveztetik a' Christus teste és vé- 76. k.
re mi ételünknek, és italunknak; avagy mi lé-
gyen a' Christus testét enni, és az ő vérét inya.

P

3. Hon-

77. Kérdés. 3. Honnan legyen az Ur Vatsorájának ilyen ereje, tudniillik a' Christus rendeléséből.

4. Az Ur Vatsorájáról való igaz értelem-
ellen való két tévelygések czáfoltatnak-meg;
tudni-illik:

78. 79. k. Az első, ez Sacramentumnak természetiről,
mint ha abban állat szerént való el-változás
lenne, avagy helyly szerént egygyesülne a' ke-
nyér és a' Christus teste, a' bor, és az ő vére.

80. k. A' második, e' Sacramentumnak erejeről, és
hasznáról, mintha a' bűnökért való engesztel-
ő áldozat volna s' a' többi.

81. k. 5. Kiknek, és minéműveknek kell az Ur Va-
tsorájához járulniok, s- azt venniük.

82. 83. 84. 6. Miképpen kell azokkal bánni a' kik nem
85. k. olyan indulattal és készülettel vadnak; tudni-
illik egyházi fenytéssel kell azok ellen élni,
mellynek természeti és ereje meg-irattatik.

III. Rész. *Az Háládatosságnak ismeretiről.*

Az Háládatosságról, mellyet ez nagy fza-
badulásért kell Istenhez meg-mutatnunk, ket-

86. 87. k. tőt tanít a' Catechismus. 1. Miért legyen az
szükséges. 2. Miképpen kellyen azt meg-mu-
tatnunk. Tudni-illik három-képpen kell an-
nak lenni.

88. 89. 90. k. I. *Szel.* Mert az egész szívnek meg-kell
változni, és Istenhez térni; melly meg-térést
állat az ő embernek le-vetkezésében, s- az Uj-
nak fel-öltözésében.

91. k. II. *Külső jo tselekedetekkel.* Mellyeknek
három tulajdonságit mutattya. 1. Hogy hit-
ből származzanak. 2. Hogy az Isten ditsősé-
gére vitessenek. 3. Hogy az Isten törvénye
szerént legyenek: a' melly végre két dolgot
tseleklzik tovább a' Catechismus.

n' 92. kér- *Elsőben,* az Istennek törvényét magyarázza,
meg-

meg-mutatván mindenik parantsolatban mit dőlől a'
kivánnyon Isten, és mit tilalmazzon. 113. dikig.

Másodszor, meg-mutattya a' törvénynek 114. 114. k.
hasznát, és menyire tarthattyák vagy nem
tarthattyák azt-meg az hivek.

III. Szájunkal, tudni-illik a' könyörgés
által. A' holott a' Catechismus e' négy dol-
gokat adgya előnkben.

1. Szükséges voltát mutattya-meg a' kő-116. k.
nyörgésnek.

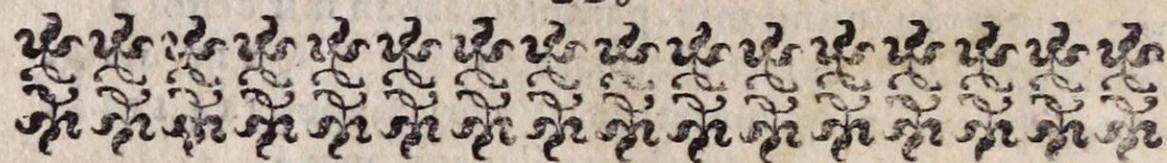
2. Az igaz könyörgésre meg-kivántatott 117. k.
dolgokat.

3. A' könyörgésben kérendő dogokat. 118. k.

4. A' könyörgésnek példáját, az Uri imád-119. k.
ságot. A' mellynek Elöl-járó beszédét, és ab-120. kérd-
ban lévő hat Kéréseket, a' bé-rekesztésével e- fogva a' vé-
gyütt meg-magyarázza, s' úgy végezi-el. 120. k.

P 2

Arrol

Arrol valo TANETAS és OKTATAS,
mint kellyen a' Catechesis-Tanulokat, ez
Catechesisben-lévő Ut-MUTATAS szerént a'
Magyar Nemzetben TANETANI és
GYAKOROLNI.

MIvel nagy akadályink vannak még nekünk ez
Nemzetben, mellyek miatt nem mehetni oly
szaporán elő a' Catechesisi Tudományban, mint
az egyéb Nemzetekbéli tudós és épjebb rendű
Ecclesiákban; minéművek mind két nemnek Férfinak és
Leánynak olvasásra nem szoktatása, a' Catechesisnek még
e' kedik nagy részént csak pusztá szavaira-valo tanítás s'
többek. Ennek-okáért ez: Ut-MUTATAS t'hez az
állapotunkhoz szabni igen szükség; hogy ebben a' szent
igyekezetben sem magunkat hijában ne fárasztjuk, sem
egyebeket oly nehézségekből ne egyvelítsünk, mellyekkel
el-idegenéttetnének inkább a' tanulok, hogy nem mint
ez Tanítás MODIAHOZ édesednének: Melyhez képest,
KET FORMABAN adattatik itt ki az Ut-MUTATAS.

ELSŐ az, mellyel ez mi Nemzetünkben kell élni, az
emléttett fogatkozásokhoz képest.

Az MASODIK az a' mint egyéb nemzetekben kivált-
képpen az Belgiomi Ecclesiákban vagyon. Mely mind
kettő a' valósággra nézve ugyan azon, a' modjokban esik
egy kis különbség. Hogy azért mi e' Nemzetben haszon-
nal éppítsünk; HARM Classisban RENDBEN állat-
tyuk az Tanulokat.

ELSŐ REND.

Az ELSŐ RENDBEN így taníttjuk őket. 1. Fel-gyüle-
keztén az Iffiu Rend, az Leányi külön, külön az Férfi- is
(különséges gyülekezet kívül lévén a' tanítás;) legelsőben
kérdés

kérdést kell nekik hagyni: mellyet az Catechesis-Tanító-
nak fel. szóval, szép magyarul, s' meg-külömböztetve, el
kell előtők olvasni; s' az után vélek együtt mondani
kétszer háromszor. 2. Meg-tanulván egyen egyen a' kér-
dést bizonyos hagyot orára, egyenként el kel mondani
vélek, nagyon magyarul szép meg-külömböztetve. 3. U-
gyan akkor az szöveget a' hol kívántatik s' az Tanulóknak
gyengeségek bé-vehetik, kíváltképpen a' hol fel-vagyon
jegyezve, meg-kell magyarázni, de a' menyére lehet, tsak
egy egy szóval, s' könnyededen. 4. Az kérdés summáját
könyvnélkül hagyni s' mondatni. 5. Az könyv szélén valo
kérdétskéket kell elő venni rendel, és meg-mutogatni
mint feleljenek-meg mindenikre az Catechesis szavaiból,
mert ugyan nem-is kell még meg-engedni hog' más szök-
kal feleljenek. 6. Megint meg-kell azon kérdésekre tér-
ni, és a' mit abból az szélén valo kérdétskére feleltenek,
azt kell kérdésben venni, melyre az kérdétskét feleljék.

P E L D A. Vegyük elő az Catechesisnek Első kérdését,
mellyet el-mondatván az Tanulókkal, legelsőben-is eze-
ket kérdezze meg tőlők. *Mitsoda szó a' Catechesis? Fe-*
lelet, Görög szó. Mit teszzen? Elő nyelvel valo gyakor ta-
nulást, s' tanulást, szakadatlan kérdésekben és feleletek-
ben, minémű az viszsa hangzás szokot az hangos helye-
ken tött kiáltáskor lenni, mint ha kétszer mondanának
minden szót, melyet Görögül s' Deakul-is híjnak Echo-
nak, honnan vagyon az κατεχέω, honnan az Catechesis.
Hát a' Vallás mit teszzen? Isteni tiszteletnek modgyát. A'
keresztyéni Vallás? Oly Isteni tiszteletnek modgyát; mely
egyedül az ő szent Igéjében adatik előnkben, s' több effé-é-
ket. Ezentul a' kérdésnek summáját kérdelem-el; s' mind-
gyárt az Könyv szélén valo Első kérdétskére menek; Mi-
képpen vagy Christus tulajdona? Fel. az Catechesis szavai-
ból, mint az egyes szám meg-mutattya; mind lelkestől te-
stestől vagy élék vagy halok. Megyek ismét az második kér-
détskére: Hogy tött téged Christus maga tulajdonává?
Felel. a' mint a' kettős szám rá mutat, ki az ő drágaláros

Szerével mindennemű bűneimért tellyességgel, Ec. Hogy így az kérdésfetskéket mind el-kérdezem; ismét elővélzem az Első kérdésfetskét, s így kérdeim: Hány képpen vagy Christus tulajdona? Felel. két képpen, 1. Lelkestől testestől. 2. Vagy elek vagy halok. Megyek ismét a' Második kérdésfetskére: Hogy törtéged Christus maga tulajdonává? Két képpen: 1. az ő drágalátos Szerével minden én bűneimért eleget tészen. 2. engemet az ördögnek minden hatalmából megszabadított. A' Harmadik kérdésfetskét-is e' szerént: Hány képpen tart meg? Felel. két képpen: 1. az én mennyi szent Atyámnak akarattya nélkül még csak egy hajszál sem eshetik-el fejemről. 2. szükség hogy mindennek az én idősségemre szolgállyanak. A' Negyedik kérdésben-is: Hány képpen teszen téged bizonyossá ez Vigasztalás felől? Felel. két képpen. 1. Belső képpen, engemet az ő szent Lelkével bizonyossá teszen az örök élet felől. 2. külső képpen, es arra nder hogy ez után örömezt az ő kedve s' akarattya szerént Ec.

Végezetre meg neki térek, s' a' mit ők énnékem feleltek, én kérdeim ő tollók, s' ők viszont az én Kérdélemből felelnek így: Ez czikkely Lelkestől, Testestől vagy elek vagy halok Ec. mire tanít? Felel. Arra, Milyen vagyok Christus tulajdona. Így a' többit-is.

Ugy teczik e' mi Catechismusotlan Nemzetünkben, szinten elég, ha csak így vízfűzük-is egy először által az Iffiu Rendet az Catechismuson; úgy hogy e' legyen mint helyebb meg-jegzzők, az E L S Ő C L A S S I S R E N D. Alkalmasint fognak-is nevedetni csak ezek szerént-is az Catechismus értelmében.

MASODIK CLASIS REND.

Minekutánna a' Catechesis Tanulók, már ezekben fővek; migint elől kell az Catechesist kezdetni; és osztán a' Czikkelyeket egyenként az szent Irásból meg kell bizonyítani. P E L D A N A K O K A E R T, kérd-el az Első Kérdésnek summáját, s ottan mindjárt kérd-meg azt-is, mire

mire valók ott az *alg* különös betűk a' szók között? Felel: jen ama'; az Locuſokra ſzent Irás helyeire mutatnak ugyan azok, mellyekből az Summának azok a' czikkelyi bizonyítatnak, ugymint az 1. Cor. 3. *ŷ*. 23. és az 2. Theſſ. 3. 3. *ŷ* ſere. Kérdjed azért már tölle ez czitkelyt az Summában. *Az én egygyetlen egy fő Vigasztalásom ez, hogy én az én meg-tarto Jeſus Chriſtusomnak Vagyok tulajdona; honnan bizonyítod?* Felelet. A' Corinthusban irt Elő levélnek 6. dik részéből az 20. dik versből. mond-el az igéket? Felel. Ditsőitsétek az Iſtent *teſtetekben és lelke-tekben mellyek az Iſtenéi*. Kérdjed iſmét: Mire valók a' különös betűk a' szókban? Felel. Azt jelentik hogy az olyan szokban áll kiváltképpen az bizonyításnak ereje. Kérdjed azért: mellyek hát azok az szók? Felel. Ezek: *teſtetekben és lelkeſekben, mellyek az Iſtenéi*. Így mikor az ſzélen valo kérdéſerskére jucz, mint példának okáért az Elsőre, *Mint Vagy Chriſtus tulajdona; s' Hány képpen?* Felel. 1. Lelkeſtől teſteſtől. Kérd azon nyomban, Honnan bizonyítod? Felel. 1. Cor. 6. *ŷ*. 20. &c. Mellyik szóban vagy szókban áll a' bizonyításnak ereje? Felel. Ezekben, *a' ti teſteitekben és lelkeitekben &c.* 2. mint vagy Chriſtus tulajdona? Felel. *Vagy élek Vagy halok.* Kérd iſmét mindjárt utána: Honnan bizonyítod? Felelet. az Rom. 14. *ŷ*. 7. 8. bol. Mondhacza-el? Felel. Mert egygyikünk ſem él ő magának &c. *Akar éljünk azért akar meg-haljunk &c.* Mellyik szóban vagy szókban áll az bizonyítás; Felelet, &c. Így a' többit-is. Ez már légyen a',

M A S O D I K Clasis avagy **R E N D.**

H A R M A D I K C L A S I S avagy

R E N D.

Még-is hogy ugyan derekaffan tudhaſſuk, ha az Caatecheſis Tanulók értiké fundimentomból mind ezeket; illy *Négy forma* Uton kell őket meg-probálni; melly már az derék **G Y A K O R L A S**, és az **H A R M A D I K** Clasiſra vagy **R E N D** **E** valo.

Első Ut avagy Mód, hogy a' levél szélint való Kérdésetskékbéli szókban változást tégyen az Tanító. *Azon kérdést, más de világos szókkal és azon értelemmel kérdvén-el.*

Második Mód, hogy az levél szélén lévő kérdésetskéket helyett, másokat kérdjen, de a' mellyeket nem akar honnan; hanem vagy a' *Catechesis* szavaiból, vagy az jegyzésekből, vagy a' *Sümából* vagy a' sz. írásnak ott való bizonyosságiból, vagy penig azoknak gyakor helyen fel-jegyzett magyarázatiból vegyenek; e' végre hogy azokból illendő képpé s-könnyé meg-felelhesse a' Tanuló. Mert egyébként ha új dolgokat kérdenek, mellyek másuvá valók, ezeket vesztik azoknak, meg-terhelik őket, és el-tsüggednek.

Harmadik Ut, hogy az *Szent Írás* bizonyosságának hól egyikét s-hól másikat mondatta, tsak az eleiben mondván valamit meg: és egyszer s-mind meg-kérdje mellyik *Catechesisi* tudománynak vagy tanuságnak bizonyítására való az; és mellyik szóban vagyon tulajdonul a' bizonyításnak ereje vagy fundamentuma.

Negyedik Ut, hogy ellenben ismét egyszer egyik czikkelyet vagy tudományát az *Catechesis*nek, mászor másikat mondja elő, s-kérdje mindgyárt, mitsoda *Szent Írásbéli hely* bizonyíttassék az a' *Catechesis*ben.

Telleyes *P E L D A I* ezeknek.

Az Első Módnak Példája, Midőn az levél szélint való kérdésetskéket más szókkal kérdezték.

Az 31-dik Kérdésben első kérdésetske az szélén, *Kiről kezesetett-fel Christus*, ezt így változtathadd: Ki kentem meg Christust? Felel. *Az Atya Isten*. Az Második kérdésetskét. *Mitsoda avagy miben áll az ő Profetai tiszti*, így változtathatni: Mint viszi végben az ő Profetai tisztit? Felel. *Nekünk az ő Atyának tiskos tanácsát, és minden akarattját meg-jelentvén*: avagy így Mit mivel Christus a' menyiben mi Prophétánk? Felel. *Tökéltetessen ki jelenti nekünk az Atyának Éc*. Az Harmadik Kérdésetskét. *Mitsoda az ő Papi tiszti*, változtasd így; Miben áll az ő Papi tisztit? Felel. *Ebben hogy ő minket az ő testé-*
nek egyet-

nek egyetlen egy áldozattal meg-váltott. Vagy még-is így? Mit mivel Christus menyiben mi fő Papunk? Felel. 1. Minket egyetlen egy áldozattal meg-váltott. 2. Törekedik érettlünk &c. A' Negyedik Kérdétskét: Micsoda az ő Királyi Tiszti, így változtathadd: Miben áll az ő Királyi Tiszti? Felelet. Ebben hogy 1. minket az ő igéjével és Szent Lelkével igazgat &c. Vagy így: Mit mivel Christus mint mi Királyunk? Felel. 1. Igazgat minket &c. 2. őriz és meg-tart.

Az Második Módnak Példája, *Midőn a' level'szélín való kérdétskéek helyett másokat kell kérdeni.*

Elsőször-is az Catechismusnak Summájából azon 31-dik Kérdés felett. Mit téssen az CHRISTUS név? Fel. 1. Kenettetet. Mire kenettetet-meg az Isten Fia? Fel. Háromas Tisztre; hogy legyő Prophetánk, Papuk, 3. Királyuk. Mit jegyez az Chri. név? Fel. Az ő Tiszteit. Hány féle az Christus Tiszti? Fel. Háromféle 1. Prophetai, 2. Papi, 3. Királyi.

Másodszor az Catechesis szaviból. Mivel kenettetett-fel Christus? Felel. Szent Lélekkel. Micsoda a' mi fő Prophetánk? Felel. Christus az Isten Fia. Micsoda a' mi egyetlen egy fő Papunk? &c. Micsoda hasznát vészünk mi a' mi Christus Prophetánktól? Királyunktól? Papunktól? Felel. Azt hogy nekünk az Isten titkos tanátát, &c. hogy minket az ő testének egyseri áldozattal, &c. hogy minket az ő igéjével és Szent Lelkével igazgat, &c. Micsoda különbség vagyon Christus a' mi Prophetánk, s-más Propheták és Doctorok között? Christus Papsága, Királysága, s-egyéb Papságok s-királyságok között? Felel. Christus fő Prophetá, Fő Pap, örökké-való Király, &c. Mivel áldozott Christus? Felel. Az ő maga testével, &c. A' Papok könyörgöttek a' Népert; hát Christus a' mi fő Papunk? &c. kinél ő mi Szószóllónk? &c. Mivel? Felel. Törekedéssel. Hányszor? Felel. Szüntelen, &c. Christus Király mivel bír és igazgat minket? &c. Es így a' többit-is, mind addig kérdezkedvén, míg semminem marad az Catechesisben a' mit el nem kérdeztünk volna.

Harmadszor, az Catechesisre való jegyzésekből és magyarázatokból. Mitsoda szó a' MESSIAS? Felel. *Sidó* szó. Mit térszen? Felelet. *Christust*, az az, meg-kenettet. Mint bizonyítod hogy ezek azt térszik? Felelet. Ján. 4. az 21. v. ből: *Tudom hogy eljő az MESSIAS ki CHRISTUS* *usnak mondatik.* ismét, Ján. 1. v. 41. lásd. Minémű személyeket szoktanak volt az *Ov Testamentumban* felkenni? Felelet. *Prophétákat, Papokat, és Királyokat.* Mi okon kenettettek azok az három rendbéli Tisztek? Fel. *Az a' kenet nekik bizonyosság Sالا igaz hivataljoc felől; és hogy őket az Isten az ő tisztékhez illendő ajándékokkal, &c.* Mit jegyez vala az olyan ceremonia? Felelet. *Azoknak rendes hivataljokat, &c.* Mi végre való vala az *Prophéták, Papok &c. fel-kenettetések?* Felel. *Jegyjál Sالا nekik 1. hogy igaz az ő hivataljok 2. &c.* Vallyon csak kívül kenettetnek vala-e meg-azok? Felel. *Belől-is, az az, tisztékhez illendő szükséges ajándékokkal, &c.* Honnan bizonyítod azt? Felel. *Sam. 1. könyv. 16. 12. lásd.*

Negyedszer, az szent Írásnak bizonyosságiból s-azoknak Magyarázatiból. Ebben az helyben Tselek. 2. 36. *Bizonyal tudja azért egész az Israel háza, hogy Isten ezt tette Urrá, és Christussá ezt a' Jesust kit meg-feszéttettek;* Mint érted ezt, *Istenezt tette Urrá és Christussá?* Felelet *Isten ez Jesust rendelte, hogy ő mi Christusunk, az az, mi Prophétánk, Papunk, és Királyunk légyen.* Hát ebben *Sid. 1. v. 9. Solt. 45. v. 6: Annak-okaért meg-kent téged oh Isten a' te Istened, Sigaasságnak olajjával tarsaid felet; ez Istennék kétszeres neven, oh Isten a' te Istened, mit kell érteni?* Felelet. *Az első érttem az Fiuról, a' másikat az Atyáról.* Ez a' meg-kenés olajal létszen vala; vallyon mitsoda olaj az mellyel *Christus meg-kenetett; Vagy: Mitsoda olajal kenetett-meg Christus?* Felel. *Az az olaj a' Szent Lélek.* Ebben hát *Mos. 5. könyv. 18. 1. az 15. 16. &c. versekben, Prophéták támaszt tenéked az te Urad Istened tő köz zőled, a' te atyádfiai köz zől a' miképpen engemet; az Prophétán kit kell érteni?* Felel. *Az több Moses után va-*
lo Prop

10 Prophetákkal együtt Christust, a' mi fő Prophetánkat,
mint meg-terfzik Tselek. 3. 22. és 7. 37. Ebben Matth.
17. 5. *Ez amaz én szerelmes Fiam, kiben meg-bekéltem,
őtet halgassátok; Kitsoda a' kit halgatnunk hágy a' mi men-
nyei Atyánk?* Felel: Az ő szerelmes Fia Christus a' mi fő
Prophetánk. Itt Ján. 15. 15. *Valamit hallottam az én
Atyámtól, meg-jelentettem néktek, mit jelent-meg nekünk
Christus?* Felel. Valamit az ő Atyától hallot. Hogy ezt
mondgya, Sid. 7. 24. *Mivel az örökké meg-marad, örök-
ké való Papsága vagyon; Vallyon minémő Papsága vagyon
Christusnak?* Felel. Örökké való. Mi okon? Felel. Mert
örökké meg-marad. Itt Solt. 2. 6. *Fel-kenetem az én
Királyomat Sionon, az én szentségemnek hegyen; Ki szöll s-
kiről?* Felelet. Az Atya a' Fiuról. Kitsoda hát e' Király?
Felel. Christus az Isten Fia. Ebben Solt. 110. 2. *A' te
birodalmadnak pálczáját ki-borsáttya az Ur Sionból; mi-
tsodás Királyi pálczája értetik Christusnak?* Felel. Az Chri-
stus Királyi pálczája az Evangeliomnak prædikálya. Ján.
16. 7. *Ha el-menendek el-küldöm őtet (tudni-illik a'
Vigasztalót) ki minden igasságban bé-űsz-en titeket?* 13.
Kitsoda ez a' Vigasztaló? Felel. *Az Szent Lélek.* Ján. 10.
28. 29. *Senki azokat (az én Juhaimat) az én kezem-
ből ki nem ragadgya; Ki szöll itt?* Felel. A' mi örökké-
való Királyunk Christus.

Az Harmadik Módnak Példája, tudni-illik *Mit bi-
zonyítson az Catechesisben ez vagy amaz?*

Mond-elez helyet, Luc. 1. 18. Esaiásból 61. 1. *Az
Urnak Lelke én rajtam.* Felelet. *Az Urnak Lelke én
rajtam, mivel hogy meg-kenet engemet: azért küldött engem
hogy az Szegeknek az Evangeliomot hirdessém, hogy meg-
gyógyítsam az töredelmes szívűeket &c.* Mit bizonyé-
tasz ez helyből? Felel. Hogy Christus az Atyától rendel-
tetett és az Szent Lélektől meg-kenetett mi fő Prophé-
tánká és Doctorunká. Melly szókban áll kiváltképpen en-
nek bizonyosága? Felel. 6 (az az, az Ur) *meg-kenet engemet,
küldött engem Evangelium hirdetni az Szegeknek.* Mond-

el ez Sid. 5. §. 6-ben lévő helyet; *Christus nem maga tette magának ez tiszteletet.* Felel. *Christus nem maga tette magának ez tiszteletet* hogy papi Fejedelem lenne, hanem az, a' ki ezt mondotta *Vala neki: En Fiam vagy te én ma szültelek tegedet.* Míkeppen másut-is mondja, &c. Ebből a' mondásból mit bizonyítasz? Felel. Hogy Christus nem maga tette magát fő Pappá, hanem az Atya rendelte őtet arra.

Mond-el Sid. 10. §. 14. *Christus egyetlen egy áldozattal.* Felel. *Christus egyetlen egy áldozattal tökéletesekké tette mind örökké azokat, a' kik meg-szenteltetnek; Mit bizonyítasz ezzel?* Felel. Hogy Christus az ő Papi Tisztit úgy végben vitte, hogy minket testének egy áldozattal meg-szabadított.

Mond-el Sid. 1. §. 8. az 45-dik Solt. az 7-dik §-ból. *Az Fiuról pedig.* Felel. *Az Fiuról pedig: a' te Királyi széked Isten mind örökkön örökké, igazságnak pálczája a' te országodnak pálczája, Mit bizonyítasz ebből?* Felel. Hogy Christus örökké-valo Király: Mely szokban áll kiváltképpen az bizonyításnak ereje? Felel. Ezekben: *Az te Királyi széked Isten, mind örökkön örökké.*

Az Negyedik Módnak Példája; tudni-illik, *Mint bizonyítatik a' Catechismusnak ez vagy amaz Tanúsága.*

Mitsoda bizonyásból állatod, hogy Christus mi Prophetánk? Felel. Mos. 5. k. 18. r. az 15. 16. §-ból: *Prophetát támasztok önöknek az ő Attyokfiak közül, mint tegedet &c.* Ismét Luc. 4. az 8. §: *Az Urnak Lelke én rajtam &c.* Honnan bizonyítod hogy Christus úgy tselekezi az ő Prophetai tisztit, hogy az Istennek titkos tanácsát, és minden akarattját nekünk meg-jelenti? Felel. Ján. 1. r. az 18-dik §-ból: *Az Istent soha senki nem látta, amaz egyetlen egy szülött Fiu, ki az Atyának kebeleben vagyon az beszéltette-meg minékünk.* az 15-dik r. 15. §: *Mindeket a' mellyeket hallottam az én Atyámtól, meg-jelentestem nektek.*

Mitsoda bizonyáságból állatod hogy Christus mi Papunk? Felel. Sid. 5. v. 6: *Te vagy örökre való Pap, Melchisedeknek rendi szerént.* és az 10-dik v-ben: *Nevezetese Istentől Melchisedek rendi szerént való Papnak.*

Mint bizonyítod hogy Christus ugy részi az ő tisztt, hogy minket testének egy áldozattyával meg-váltott legyen? Felel. Sid. 10. v. 10: *Mely akaratnak általa megszenteltettünk, az Jesus Christus testének egyszeri áldozattyának általa.* Es a' 14-dik v. *Egyetlen egy áldozattal, tökéletessékké tette mind örökre azokat a' kik megszenteltetnek.*

Mitsoda bizonyással bizonyítod, hogy Christus mi fő Papunk, imádkozik-is érettünk? Felel. Rom. 8. v. 34. *Mitsoda a' ki kárhoztatna? Christus az a' ki meg-holt, sőt a' ki fel-támadott, ki az Istennek jobján- és vagyon a' ki esedezik mi érettünk.*

Honnan bizonyítod hogy Christus mi Királyunk legyen? Felel. Solt. 2. v. 6: *En pedig választottam az én Királyomat Sionon, az én szent hegyemen.*

Honnan állatod hogy Christus a' mi Királyunk minket az ő igéjével igazgat? Felel. Solt. 110. v. 2: *Az te birtokdalmadnak pálczáját ki-botsáttya az Ur &c.*

Honnan bizonyítod hogy Christus a' mi Királyunk a' minékünk szerzett idvességét oltalmazza és meg-tartya? Felel. 2. Tess. 3. 3: *Hű az Ur, ki meg-erősít titeket, és meg-őriz ama' gonosztul.* Ismét, Ján. 10. v. 28: *Soha senki ki nem ragadja az én juhaimat az én kezemből.*

Es így ez GYAKORLAT, tsak aprodonként az Tanulók szokdogallyák-meg, könnyű és gyönyörűséges léfzen; és az ő értelmeket, az Isteni dolgoknak értésében jeles módon köszörülnek. Minekokáért kezdetben az Catechesis-tanétók az szókat magok adgyák az Tanulni-kezdőnek szájokban, és a' menyére lehet azoknak szavokat jól magyarázzák, semmit ne mivellyenek fél kedvel, haragossan, unadalmassan, tsak imigy amugy, rijogatva, béres.

béres-képpen &c; hanem jó kedvel, szelédén, frissen &c.
 hogy az Tanulókat, annál inkább az tanuláshoz éde-
 sítessék.

Ha mikor nem jól felelnek-is, legyenek azon hogy őket
 az jól felelésre segélgessek, mindgyárt más kérdést verven
 eleikben, melyből azontul érthessék hogy nem jól felel-
 tenek. Mint *Példánakokért*. Az 25-dik Kérdésben, ha
 kérдем, *Hány az Isten*; s-a' Tanuló így felel: *Három*; én
 megént ezt kérдем tőle, mellyel az jól felelésre nyitok
 utat néki: *Hát így többek az Isteni állatok?* Ismét ha kér-
 dem, *Hány a' személy*; s-azt feleli hogy *Egy*, én mindjárt
 ez kérdéssel igazétom utban: *Hát az Atya Fiú és Szent*
Lelek csak egy személye? Megént ha kérдем, *Az Atya*
más Istené az Fiú és Szent Lélektől; s-ő roszszul felel,
Más úgy-mond, így hozom eszére: Így hát több Istenek
vadnak? Ha azt kérдем: *Az Atya más személye a' Fiú*
és Szent Lélektől; s-ő *Nem*-mel felel; ilyen kérdéssel vé-
 tetem eszében nem jól felelését: *Hát nem három személy*
vagy az egy Isteni állatban? Így a' többit-is. A' több
 Tanúságokat tekénts-meg a' következő Formában az
 utollyán végig: mellyeket szorul szora ide-is tudj; mi szük-
 ség két helyett meg írni.

Mellyekhez hozzájok adni ezeket-is igen szükséges.

Ha midőn az Catechesisi prædicálás is el-indéttat-
 hatnék minden Vasárnaponként dellyest, a' mint egyéb
 Reformata Ecclesiákban vagyon; a' mikor ugyan azon kér-
 dést kellene magyarázni, a' mellyet akkor az Ifju Rend ta-
 nulna: az akkori Prædicatio szerént-is gyakorlani kellene
 az Tanulókat, hogy annál nagyobb gyűkeret verne az
 mennyei tudomány szivekben. Mely hogy mentül épüle-
 tesben lenne, igen meg-is kívántatnék, hogy az Prædica-
 tor, szintéden szinte a szerént intézné az Catechesisbéli
 Prædicatióját, valamint akkor az Ifjuság tanittatik, vagy
 az *Első Classisban Rendben*, vagy a' többiben való *Mód*
 szerént. Mellynek is uttyát, hírünk el-eslén hogy kívá-
 nandják, a kik e' szent dologra magokat rá fogják adni,
 készek

készek leszünk Isten akarattjából a' mi tálentumotskánk szerént ki-adni.

Az-is nagy épületet fog szolgáltatni, ha mldön osztán a' ki-adott *Módok* szerént a' Tanulók jól elől tudnak dolgokban menni, akarmelyakortájban lőtt *Prædicationak Tanuságát* meg-tudják mellyik *Catechesisi Tudományra*, vagy az *Catechesisnek* mellyik *Részire* valo, hová tartozik. Es ha az *Catechesisben* lévő bizonyítás felet, más valamely emlekezetes-is hallatott az *prædicationba*; fel kell vellek jegyeztetni s' meg-tanultatni.

El végre osztán, hogy ugyan derekas bővölködések lenne az Tanuloknak az mennyei Tudományban, arra-is meg kellene őket tanétani, az *Catechesisnek* mellyik *Részéből mitsoda Tévelygés czáfoltatik-meg*. Ugyan akkor az ellenkezőknek mind az *Szent Irás helyeire* valo ki-fogásokot, s' mind az akadémikosz *Ellenvetéseket* eleikben kellene adni, az rejájok világos, könnyű fontos &c. s' ha lehetne az *Catechesisbéli* fundamentumok szerént valo *Feleletekkel* együtt: mind addig, mig jól és készen meg-tanulnák s' tudnák azokat.

Ezilyen *Módon* valo Tanétásra penig minden hetenként egész esztendő által, Télben, Nyárban, *Háromszor Negyszer*, a' mint a' Helyeknek állapotja meg-engedi, félben-hagyás nélkül öszve kell gyűlni; hogy mentül hamarébb fundamentumot vehessen az Isten Népe az Mennyei Tudományban. Mely nélkül-is, kevés szaporája, ha egyébként minden nap *Prædicationkat* halgat-is, mint az e'kédig-valo állapotok meg-mutattják.

Mint hogy penig Isten áldása nélkül, leg-kisfebb jó igyekezetünk-is haszontalan; ha valamely dolgunkban, e'ben valoban szükség ahétatos könyörgéseken kezdenünk és végeznünk. Mely mind kettőre szép Ut-mutatásokat s' könyörgéseket találhatni az *LELK I A-BE-Ce*ben s' talám itt alábbis végen, ha annyira valo üresség fog maradni. Mindeneket valamely *S O L T A R-nak el-eneklésevel, rendel vagy Válogatva* az a'kori Tanusághoz illendő kép-

adó képpen kellene bé-rekeszteni. Mely után *Aldás-monda* kívántatnék; s' így kellene el-botsátani az Tanulókat.

V E G E.

MASODIK Forma VT-MUTATÁS, mely az Belgiumi Reformata Ecclesiáké, mint egy *Spiljárd János* nevű *Belga Tanítónak*, azon az nyelven való *Catechesis*-éből nyelvünkre fordítottatott, a' melyből az ELSŐ FORMÁ-is vétettetett.

R Ö V I D O K T A T Á S,
Miképpen ez Catechesis szerént az Kisdedeket kel-
lessék 1. tanítani. 2. ában gyakorlani.

I. *Mint kellyen őket tanítani?*

EZ tanításban illy rendet kell szorgalmatoson tartani.
1. Minekutánna az tanulok azt a' kérdést a' mellyből taníttatniok kell, világoson, szép halkal, és értelmesen akadozás nélkül el-mondgyák, akkor a' Tanító azon kérdésnek szavait a' kérdés után való jegyzéseknek igazgatások szerént (halélsznek a' félék alatta) rövideden és együgyűképpen magyarázza-meg. 2. Azon kérdésnek summáját könyvnélkül mondassa-el, és Szent írásbéli bizonyosságokkal erősíttesse-meg. 3. Akkor fogjon a' könyv karéján (szélin) való kérdésekhez, és mutassa-meg miképpen kellyen azokra a' Catechesis szavaiból meg-felelni, és azokat az oda tartozó szent írásbéli bizonyságokkal meg-erősíteni. A' holott egyszerűs mind a' szent írás bizonyságiban azokat a' szokat nevezet szerént meg-mutassa a' mellyekben tulajdonul a' bizonyásnak ereje vagyon, és azoknak értelmeket a' könyv szélin való jegyzésekből magyarázza-meg.

II. *Miképpen kellyen a' tanulókat gyakorlani e' Catechismusból?*

A' mi

A' mi nézi ez gyakorlást, hogy abból meg-ismértessék ha a' tanulók értiké azt valójában s-igazán a' mit a' Catechismusból tanulnak meg-magyarázni és meg-bizonyítani, tehát e' gyakorlást kell intézni ez négy különböző módok szerént.

Első mód ez, hogy a' könyv szélén való kérdésekben nem-melly szokat el-kell változtatni, azon kérdést más szokkal kell formálni, de ugyan azon értelemmel.

Második mód az, hogy a' könyvszélén való kérdések helyett más egyéb kérdéseket kell tenni, de ollyakat a' melyek véteessenek magából a' Catechismusból, vagy annak summájából, vagy magyarázatyából, vagy a' szent írás bizonyosságiból, hogy így alkalmazatosan azokra meg-felel-essenek. Mert ha valami egyéb más dologról való kérdések hozatnak-elő, meg-háborodik a' gyengéknek elmé-je, és meg-terheltetvén el-ijednek.

Harmadik mód ez, hogy, hol ez, hol amaz szent írás-beli bizonyosságot az első szókon el-kezdvén, mondasson-el vélek, és kérdegye-meg mit kell a'val bizonyítani, és mellyik szokban vagyon ereje a' bizonyosságnak.

Negyedik mód még-is illyen, hogy vegye-elő hol egyik, hol másik czikkelyét a' Catechismusbéli tudománynak, és kérdezze mitsoda szent Írásbéli hellyel bizonyittassék az meg. Hogy pedig ez tanításnak és gyakorlásnak mód-gya jobban meg-értethessék, bővön és világossan meg-mutattatik az minden részeiben a' következő példában ama' nevezetes 31-dik kérdés felett, melly vagyon a' mi Idvezítőnknek Tisztiról.

I. P E L D A. *Miképpen kellesek a' kisdedeket ez Catechismusból tanítani, az 31. kérdés felett?*

Minekutánna a' Tanulók az 31 Kérdést el-mondották, akkor a' Catechismus-tanító, akár legyen az a' tselédes gazda, akár Oskola mester, avagy az Egyházi szolgák-képpen szolhat a' Tanulóknak: Immár Catechizálak (tanítalak élő szóval) titeket ez kérdésből, hogy azt igazán érthessétek, és szent írásbéli helyekkel meg-bizonyíthassátok.

Q

Elsőben

Előben azért, ez kérdés körül a' Catechismushnak né-
melly szavait kell meg-értenetek, ugy-mint, mitsoda szó
a' Christus, és mit téshen. A' Christus, Görög szó, és an-
nyit téshen mint Sidoul a' Messiás, tudni-illik Meg-ke-
nettetett. Mikor azért azt kérdelem: Mtsoda szó a' Chri-
stus és Messiás, akkor azt felellyetek, hogy a' Christus Gő-
rög szó, a' Messiás pedig Sido szó. Ha továbbá kérdelem mit
téshenek ezek a' szók, azt mondgyátok: mind egyet tésh-
nek, tudni-illik meg-kenettetett.

Továbbá, e' kérdés körül tudnotok kell, miért követ-
kezzék a' Christus nevezetiből, hogy az Isten Fia legyen
minékünk Prophétánk, fő Papunk és Királyunk? Ez pe-
dig ilyen módon következik: mert az ő Testamentumban
a' Prophéták, a' Papok és Királyok megkenettetnek vala;
mind ezek pedig a' Christushnak voltanak példázói. Azért
neveztetik tehát ő Christushnak, az az, meg-kenettetnek,
hogy azzal jelentessék hogy mind azoknak a' példázatok-
nak ő benne vagyon tellyességek; hogy tudni-illik ő lé-
gyen amaz igaz meg-kent Prophéta, fő Pap, és Király.
Hogy pedig az ő Testamentumi Prophéták, fő Papok és
Királyok meg-kenettenek, az nem ok nélkül lött, mert az
az ő meg-kenetések bizonyoságot téshen vala ő nékiek e-
zekről; 1. hogy ők rendesen hivattanak arra az ő tisztek-
re. 2. hogy az Isten őket az ő hivatalyokhoz szükséges
ajándékokkal fel-ruházná; mint ki-tetfzik 1. Sam. 16. 12.
a' holott az mondatik Dávid Királyrol, hogy mikor meg-
kenetett volna, az Urnak Lelke szálla ő reá.

Mikor azért immár azt kérdelem: Miért következik ez,
hog' az Istennek Fia Christushnak, az az, meg kenetetnek ne-
veztetik, azért ő minékünk Prophétánk, fő Papunk és Ki-
rályunk? így felellyetek: azért következik mert az ő Te-
stamentumbéli Prophéták, Papok és Királyok meg-kenet-
tetnek vala, kik a' Christushnak ábrázolói valának.

Mikor továbbá azt kérdelem: mit jelentett ő nékiek az a'
kenet? azt felellyetek: az a' kenet bizonyoságot tőtt arról,
hogy ők igazán hivattattak arra a' tisztre, és hogy az Isten
minde.

minden szükséges ajándékokkal őket fel-ruházta.

Ennek-felette, figyelmeztetek kell ez kérdésnek summájára, és miképpen kellesek meg-felelnetek a' könyv szélén való kérdésekre; hasonlatos-képpen mint kellyen ezt mind kettőt meg-probálnotok.

Ez kérdésnek summája imez: *Az Isten Fia Christusnak, az az, meg-kenetetnek nevezetik, mert hármas tiszte* kenetett-fel, tudni-illik 1. *Prophetai, d) 2 Papi, f) 3 Királyi i) tisztekre.*

Ez summát így bizonyítsátok-meg. Hogy az Isten Fia 1. *mi Prophetánk és Doctorunk* legyen d) lásd annak bizonyosságát az d) bötű alatt, *Luc. 4. 18. Esa. 61. 1. 2.* Az Urnak Lelke én rajtam, azért kent-meg engemet, hogy a' szegényeknek evangeliomot hirdessek küldött engemet, és hogy a' töredelmes szívűeket bé-kötözzem. Itt meg-kell jegyeznetek az igéket a' mellyekben vagyon a' bizonyyságnak ereje; tudni-illik ez igékben: *meg-kent, küldött engemet hogy a' szegényeknek evangeliomot hirdessek.* Ez igékkel meg-bizonyittatik hogy a' Christus minékünk Prophe-tánk. Azon dolog meg-bizonyittatik, *Mos. 5. k. 18. 15. 18. Prophetát támaszt tenéked a' te Urad Istened te közzéled,* a' te atyád-fiai között a' miképpen engemet: Melly hogy a' Christusról mondatott legyen meg-tetszik, *Tsel. 3. 22. És 7. 37.* Azon tették-ki az Atyának amaz szavából, *Matth. 17. 5. Őtet halgassátok: Es Col. 2. 3. Hogy a' Christusban,* vagy az ő tudományában, *vanak a' böltseségnek és ismérnek minden kintsei el-rejtve.*

Hogy a' Christus 2. *mi fő Papunk* legyen, meg-bizonyittatik az f) bötű alatt *Sid. 5. 5. A' Christus nem tulajdonította e' tiszteiséget magának, hogy fő Pap lenne, hanem a' ki ezt mondotta neki (tudni-illik Solt. 2. 7.) En fiam & ag' te, én ma szültelek tégedet.* Melly igékkel meg-bizoyittatik hogy a' Christus rendesen tétetett az A'ától fő Pappá, *Ismét 6. 6. Te vagy fő Pap örökké &c. Es 10. Nevezetett Istentől Melchisedech rendi szerént való fő Papnak.* Megint *Sid. 7. 24. Ennek,* mivel hogy örökké meg-marad,

örökké való papsága *Égyon*, melly igék azt tanítták hogy
 ō mi fő Papunk.

Hogy a' Christus 3. mi Királyunk legyen i) meg-bizonyíttatik az i) betű alatt, *Solt. 2. 6. ez igékből, meg-kenetem az én Királyomat a' Sionra. Es Sid. 1. 8. az 45. Solt. 7. v. meg-bizonyíttatik, hogy ō mi örökké való királyunk ez igékkel: A' te Királyi Séked mind örökkön örökké Égyon.*

Ez immár a' kérdésnek Summája meg-bizonyításával együtt. Ha azért azt kérdem: mitsoda Summája e' kérdésnek; ezt mondgyátok: Summája e' kérdésnek az: Hogy az Isten Fia neveztetik Christusnak, az az, meg-kenetettnek, azért mert &c.

Következnek a' könyv szélén való kérdések.

I. Kiről kenetett-meg a' Christus?

Felel. *Az Atya Istentől.* Ez meg-bizonyíttatik, *Tsel. 4. 27. Bizonnyal őszve gyűltek a' te szent Fiad a' Jesus ellen, a' kit meg-kenél. Jól eszetekbe vegyétek hogy e' szokban: a' Jesus ellen, kit meg-kenél, bizonyíttatik hogy a' Christus az Atyától meg-kenetett.*

II. Mikképpen kenetett-meg a' Christus?

Felel. Eképpen: 1. *hogy rendeltetett. 2. a' Szent Lélekkel meg-kenetett* (Jegyezzétek-meg itt hogy ez ilyen kérdésre: Mikképpen, a' feleletnek kell lenni ilyen szóval: *Ekképpen.* Meg ismét az ilyen kérdésre: *Hányszor*, így kell felelni: *egyszer*, vagy *kétszer*, &c. így ha kérdik: *Miért?* felelni kell: *azért*, *mert*, &c.

Következik e' feleletnek bizonyysága,

1. *Hogy a' Christus az Atyától rendeltetett*, így bizonyíttatik-meg. *Ján. 7. v. 28. En magamtól nem jöttem, és Ján. 5. 43. En jöttem az én Atyámnak nevében. és Ján. 6. 27. Ezt az Atya meg-petsetlette megint Tsel. 2. v. 36. Ez Jesust tötte az Isten Urrá és Christusá.*

2. *Hogy a' Christus Szent Lélekkel meg-kenetett*, meg-bizonyíttatik, *Sid. 1. 9. Solt. 45. 8. ez igékből. Oh Isten! az te Istened meg-kent tégedet Égasságnak olajával. Jegyezzétek-meg itt, hogy e' szóval: Oh Isten, meg-szol-*

littya

littya az Isten Fiát; e' szón pedig: a' te Istened, értetik az Atya; ez igékkel pedig: vigaságnak olajával, jelentetik a' Szent Lélek. Azon meg-bizonyosodik, Tsel. 10. 38. Az Isten meg-kente Jესust Szent Lélekkel, és Ján. 3. 34.

Harmadik kérdés a' könyv szélén ez:

Miképpen gyakorollya az ō Prophétai tisztit? Fel. Hogy a' mi Saltságunc felől az Istennek titkos tanátsát és minden a-
karatját tökéletesen meg-jelentette. Melly meg-bizonyit-
tatik, Ján. 1. 18. Amaz egygyetlen egy sz. előtt Fiu beszél-
lette-meg. És Ján. 15. 15. Mindeneket a' mellyeket hallot-
tam az en Atyámtól meg-jelentettem tinéktek.

Negyedik kérdés ez:

Miképpen viszi végbe az ō Papi tisztit? Fel. Ekképpen,
1. Hogy minket az ō testének egyszer valo áldozattal
meg-váltott. 2. Hogy éretünk szüntelen esedezik az A-
tyának. Első része a' Christus Papi tisztinek nyilván ki-
tetszik, Sid. 7. 27. és 9. 25. 28. és 10. 10. 12. 14. hogy egygyet-
len egy ez ō áldozattya nyilván vagyon, Sid. 7. 27: és 9. 25.
hogy pedig azzal az ō egyszeri áldozattal minket meg-
váltott, meg-bizonyosodik Sid. 9. 28. és 10. 10. 12. 14. Má-
sodik része az ō Papi tisztinek meg-bizonyittatik, Rom. 8.
36. A' Christus a' ki mi éretünk esedezik.

Utolsó kérdés a' könyv szélén ez:

Miképpen gyakorollya az ō Királyi tisztit? Fel. Ekkép-
pen, 1. hogy ō minket az ō igéjével és Szent Lelkével bir,
igazgat. 2. hogy az nekünk keresett időséget oltalmazza
és meg-tartya.

Hogy a' Christus az ō Királyi tisztit ugy gyakorlya hogy
minket az ō igéjével bir és igazgat, meg-bizonyittatik, Solt.
110. 2. ez igékből: A' te Királyi pálczádat ki-betsáttya
az Ur. E' pálcza az Evangeliumnak prédikállása, mint
ki-tetszik, Esa. 2. 3. Sionból meg-yen-ki a' törvény.

Hogy a' Christus az ō királyi tisztit ugy gyakorlya,
hogy minket az ō lelkével igazgasson, meg-tetszik Solt. 143.
10. A' te jó lelkeddel vezérly engem, és Ján. 16. 7. 13. A'
Vigasztalo vezérel titeket minden igazságra.

Hogy a' Christus az ő Királyi tisztit ugy gyakorollya, hogy a' minékünk keresett idősseget oltalmazza és megtartsa, meg-bizonyittatik, 2. Thess. 3. v. 3. Az Ur meg-erősít titeket, és meg-őriz ama' gonoszról, és Ján. 10. 28. 29. Senki az én juhaimat az én kezemből ki nem ragadgya.

Ugyan e' szerint kell minden egyéb kérdésekben-is a' Tanulokkal tselekedni. Es mivel sok volna ha mind egyszer ezeket eleikben adnák, tehát tsak lassatskán és részek szerént kell ezt tselekedni az ő elméjek szerént, hogy így készíttessenek a' közönséges Catechizációkra, hogy ott készen mindenekre meg-felelhessenek, mikor immár ez előtt efféle oktatás által meg-tanítottak, miképpen kellesek azokra a' kérdésekre meg-felelniek.

Szorgalmatoson rá kell pedig vigyázni, hogy valamit a' Catechismus tanulók tanulnak, azt jól meg-is értsék és eleikben vegyék, ez okáért a' Catechismusi tudományt mind addig világosan eleikbe kell terjesztetni, míg eleikben veszfűk, hogy azt jól meg-fogták elméjekben, és meg-értették.

II. PELDA. Miképpé kellesek az oda fel meg-nevezet négy modoc szerint a' Catechuménusokat gyakorlani.

Az Első modnak példája, mikor tudni-illik a' könyv szélén való kérdések másképpen formáltak.

A' könyv szélén Való kérdések magok.	Azon kérdések elvál- toztatva.	Azokra való Felelet.
1. Kitől kenetett-meg a' Christus?	Ki kente-meg a' Christust?	Az Atya Isten.
2. Miképpé kenetett-meg?	Mitsoda a' Christus meg-kenetése?	Az hogy 1. rendeltetett. 2. a' Sz. Lélekkel meg-kenetett.
		3. Mikép-

Vagy így:

Mit értesz a' Christus
meg-kenésén?

Hogy 1. rendel-
tetett. 2. Sz. Lé-
lekkel meg-ke-
netett.

3. Miképpé gya-
korlya az ő Pro-
fétai tiszti?

Miben áll az ő Profétai
tiszti?

Abban hogy az
Istennek titkos,
&c.

Vagy így:

Mitsoda az ő Profétai
tiszti?

Az hogy az ő At-
tyának tanátsa,
s- a' többi.

A' vagy hogy így:

Mit tsinál a' Christus a'
menyibé mi Profétánk?

Megjelenti az I-
sten tanátsát, &c.

4. Miképpen vi-
szi végben az ő
Papi tiszti?

Miben áll az ő Papi
tiszti?

Abban hogy
minket egy ál-
dozattyával, &c.

Vagy így:

Mitsoda az ő Papi tisz-
ti?

Az hogy az ő
egyszeri, &c.

Vagy még-is így:

Mit tsinál a' Christus
a' menyiben mi fő Pa-
punk?

1. Az ő áldzat-
tyával, &c. 2. E-
fedezik, &c.

5. Miképpé gya-
korlya az ő Ki-
rályi tiszti?

Miben áll a' Christus
Királyi tiszti?

Abban hogy &c.

Mitsoda az ő Királyi
tiszti?

Az hogy, &c.

Mit tselekeszik a' Chri-
stus a' menyiben Ki-
rály?

1. Bir, igazgat,
2. Oltalmaz, &c.

A' második módnac példája. Mikor a' könyv szélén való
kérdések helyibe más kérdések vétetnek.

I. A' Catechismus Summájából.

*Kérdések.**Feleletek.*

Mit jegyez e' szó Christus?

Jegyez meg-kentet.

Mire kenetett-meg az Isten
Fia?

Három tisztre, hogy lenne
mi 1. Propfétánk 2. Papunk
és Királyunk.

Mit jelent a' Christusnak ne-
vezeti ?

Az ő tisztít.

Hány féle az ő tisztít ?

Három féle, Profétai, Papi
és Királyi.

II. A' Catechismus Szavaiból.

Kérdések.

Feleletek.

Mivel kenetett-meg a' Chri-
stus ?

Szent Lélekkel.

Mitsoda a' mi fő Profétánk ?

A' Christus, az Istennek Fia.

Ki a' mi örök Királyunk ?

A' Christus.

Ki a' mi örökké való fő Pa-
punk ?

A' Christus.

Mitsoda külömbség vagyon
a' Christus között, ki mi
Profétánk, és egyéb Pro-
féták s' Doctorok között ?

A' Christus minékünk fő
Profétánk és Doctorunk.

Mi jót veszünk a' Christus-
tol mi Profétánktól ?

Hogy az Atyának titkos ta-
nátsát nekünk ki-jelenti.

Hány fő Papunk vagyon mi-
nekünk ?

Tsak egy fő Papunk vagyon,
ki a' Christus.

Mivel a' Papoknak áldoz-
niok kellet, a' Christus
mit áldozott érettünk ?

Az ő testét áldozta-meg é-
rettünk.

Mit használ nekünk hogy a'
Christus a' mi fő Papunk ma-
gát érettünk megáldozta ?

Az ő áldozattyával minket
meg-váltott.

Vagy így:

Miért kellet a' Christusnak
az ő testét érettünk meg-
áldozni ?

Hogy az ő testének áldozat-
tyával minket megváltana.

A' Papoknak könyörgeni
kellet a' népért: könyörö-
gő a' Christusis érettünk ?

Igen-is, szószóllónk ő miné-
künk most-is az Atyánál
értettünk esedezvén.

Kinél ő szószóllónk ?

Az Atyánál.

Mi dologgal ?

Az ő esedezésével.

Mennyiszor ?

Szüntelenül.

Mitsoda

Mitsoda külömbség van a' A' Christus örökké valo Király
Király Christus, és egyéb rály.
királyok között?

A' királyok igazgattyák az lattok valokat: miképpé
igazgattyá a' Christus az kével.
alatta valokat?

A' Christus minékünk váltságot nyert, de mimódon marad-meg nekünk
az a' váltság?

III. A Catechismusnak magyarázatyából, és meg-világosításából.

Kérdések.

Mitsoda szó a' Messiás?

Mit téstén?

Hogy bizonyítod-meg hog' ezek egyet téstnek?

Mitsoda személyek kenet-
tertek-meg az ő Testá-
mentumban?

Mitsoda példázattott az hár-
mas személyek által?

Miért kenette nek meg az há-
rom rendbéli személyek?

Avagy így:

Mit jelentett nekik az a' ce-
remonia?

Mi haszna volt annak a'
meg-kenésnek?

Tsak külsőképpé kenettek-
meg az ő Testámentumi Pro-
féták, Papok, és Királyok?

Ho'nan bizonyítod azt meg?

Feleletek.

Sido szó.

Azt a' mit a' Christus.

Ján. 4. 25. Tudom hogy el-jő
a' Messiás, ki mondatik
Christusnak. Es Ján. 1. 42.

A' Proféták, Papok, és Kirá-
lyok.

A' Christus, amaz valóságos
Proféta, Pap, és Király.

Az a' kenet bizonyyságot tőte
az ő hivatallyokrol, &c.

Az ő rendes hivatallyokat,
és hogy, &c.

Két haszna volt: 1. jegyzette
az ő hivatallyokat, 2. szük-
séges ajándék, &c.

Nem, hanem belől-is, mikor
az Istétől szükséges ajándé-
kokkal fel-ruháztattanak.

1. Sam. 16. 12. a' hol olvasunk
a' Dávid megkenettetéséről.

IV. A Szent irás bizonyságiból és azoknak magyarázatyokból.

<i>Bizonyságok.</i>	<i>Kérdések.</i>	<i>Feleletek.</i>
Tsel. 2.36. Bizonyosan tudgya azért az Izrael háza, hogy az Isten ezt tőtte Urrá és Christussá, e' Jesust kit megfeszítettetek.	Mint érted ezt? Az Isten e' Jesust tőtte Christussá?	Az az, az Isten e' Jesust rédelte hog' lenne mi Christusunk, az az, Profétánk, Papunk, és Királyunk.
Sid. 1. 9. és Solt. 45. 8. Annakokáért kent meg tégedet oh Isten a' te Istened vigasságnak olajával a' te társaid felett.	Itt az Isté neve kétf'er élitte, mint érted azt? Az a' kenés lőtt olajjal, mitsoda olaj az?	Az első értem a' Fiúrol, a' másodikat az Atyáról.
	<i>Avagy így:</i> Mitsoda olajjal kenetett-meg a' Christus?	A' Szent Lélek az az olaj.
Mos. 5. k. 18. 15. 18. Prophetát támaszt a' te Urad Istened tenéked te közzüled, mint engemet, a' te atyád- fiái közzül.	Kitsoda az a' Propheta a' ki-ről itt szó va-gyon?	Vigasságnak olajával, az az, Szent Lélekkel.
		A' mi fő Prophétánk a' Christus mint ki tesszik.
		<i>Tsel. 3.22. és 7.37.</i>
Matth. 17. 5. Ez az én szerelmes Fiá kibé meg-nyugottam őtet halgassátok.	Kit parantsola' mi mennyei Atyánk hogy halgassuk azt?	Az ő szerelmes Fiát, a' Christust, mint mi fő Prophétánkat.
Ján. 15. 15. Valamit hallottam az én Atyámtól meg-jelenttem néktek.	Mit jelentett-meg nekünk a' Christus?	Valamit az Atyától hallott.
Sid. 7. 24. Ennek, mivel hogy örökké meg-marad, örökké való Papsága vagyó.	Minémű Papsága vagyon a' Christusnak? Miért?	Örökké való.
		Mert mind örökké meg-marad.

Solt. 2. 6. Meg-ken-
tem az én Királya-
mat, az én Szent he-
gyemre Sionra.

Ki szoll itt?
Kiról szoll?

Az Atya Isten.
Az ő Fiáról a'
Christusrol.

Solt. 110. 2. A' te
erődnek pálczáját ki-
küldi az Ur Sionból.

Kitsoda ez a'
Király?

A' Christus az
Istennek Fia?

A' Királyoknak
pálczájuk vag'ő,
Mitsoda pálczá-
ja van a' Chri-
stusnak?

A' Christus pál-
czája az Evange-
liumnak prédikál-
lása.

Ján. 16. 7. Ha én el-
megyek, el-küldöm
őtet (tudni-illik a'
Vigasztalót) ti hoz-
zátok. *Es ű. 13.* vezé-
rel titeket minden
igasságira.

Kitsoda ez a'
Vigasztalo?

A' Szent Lélek.

Ján. 10. 29. 29. Sen-
ki azokat (tudni-illik
az én juhaimat) ki
nem ragadgya az én
kezemből.

Ki szoll itten?

A' mi örök Kirá-
lyunk a' Christus.

A' harmadik modnak példája, a' tanulóknak gyakorlásá-
ra, tudni-illik mitsoda bizonyittasék-meg ez vagy amaz
Szent írásbéli helyel.

Kérdések.

Feleletek:

Mond-el e' Sz. írásbéli
helyet: *Luc. 4. 18. Esa.*
61. 1. Az Urnak Lelke
én rajtam &c.

Az Urnak Lelke én rajtá, az ére
két-meg engemet, hogy a' sze-
gényeknek Evangeliumot hira-
dessek küldöt engemet, hogy a'
tőredelmes szívűeket bé-kő-
tőzzem.

Mit bizonyítasz-meg e'
mondásból?

Hogy a' Christus az Atyától
rendeltetett és az Szent Lélek-
től meg-kenetett, mi Prophé-
tánkká, és Doctorunkká.

Mellyik

Mellyik szokban va-
gyon tulajdonul annak
bizonyosága?

Ezekben: Ő, tudni-illik a' Je-
hova, meg-kent engemet, hog'
a' szegényeknek Evangelio-
mot hirdessek.

Mondhat-sza-el e' he-
lyet: *Sid. 4. 5. 6.* A'
Christus nem maga, &c.

A' Christus nem tulajdoni-
totta e' tiszteességet magának
hogy lenne fő Pappá, hanem az
a' ki ezt mondotta néki: én fiam
vagy te, én ma szültelek téged.

Mit bizonyítasz-meg
ebből?

Hogy a' Christus nem tette
magát fő Pappá, hanem az A-
tyától rendeltetett arra.

Mond-el *Sid. 10. 14.*
A' Christus egyszeri, &c.

A' Christus egyszeri áldozat-
tyával tökéletesen el-végezte
azokat a' kik megfzenteltetnek.

Mit bizonyít e' hely?

Hogy a' Christus az Ő Papi
tisztit úgy vitte végben, hogy
az Ő testének egyszeri áldozat-
tyával minket megszabadított.

Mond-el *Sid. 1. 8. Solt.*
45. 7. A' Fiúnak pedig,
&c.

A' Fiúnak pedig mond: A' te
Királyi széked Ő Isten mind Ő-
rökkön örökké, igazságnak pálc-
zája a' te országodnak pálczája

Mit bizonyítasz innét?

Hogy a' Christus örökké va-
lo Király.

Melly igékben vagyon
ereje a' bizonyoságnak?

Ezekben: A' te Királyi szé-
ked mind örökkön örökké.

Az negyedik modnak példája, tudni-illik miképpen bi-
zonyítassék-meg ez vagy amaz Catechismusi tudomány.

Kérdések.

Feleletek.

Honnét bizonyítod-meg
hogy a' Christus mi Pro-
fétánk?

*Mos. 5. k. 18. 15. 18. Profétát tá-
maszt te neked a' te Urad Istened
te közzéled, a' te atyád fiait köz-
zül, a' miképpen engemet, az
halgassátok.*

Honnan bizonyítod, *Ján. 1. 18.* Az Istent soha senki
hogy

hogy a' Christus úgy gyakorollya az ő Profétai tisztit, hogy az Istennek a' mi váltságunk felől való titkos tanátsát tökéletesen meg-jelentse?

Mivel bizonyítod hogy a' Christus mi fő Papunk?

Bizonits-meg hogy a' Christus az ő Papi tisztit úgy gyakorollya, hogy minket az ő testének egyszeri áldozattyával meg-váltott?

Mivel bizonyítod hogy a' mi fő Papunk a' Christus esedezik érettünk?

Bizonyits-meg hogy a' Christus mi Királyunk?

Honnan bizonyítod hogy a' mi Királyunk a' Christus igazgat minket az ő beszédével?

Miből bizonyítod, hogy a' mi Királyunk a' Christus a' minékünk szerzet idveiséget meg-tartya és oltalmazza?

E' pedig a' gyakorlás, hogy ha a' tanulok egy kevéssé hozzá szoknak, igen könnyű és gyönyörűséges lesz. és az ő elmé-

nem látta, *amaz egyyele* egy szőlőt Fiu ki az Atyának kebelébe vagyon, az jelentette-meg, *Ismét, Ján. 15. 15.* Valamit az Atyától hallottam, meg-jelenttem néktek.

Sid. 5. 6. Te vagy örökké való fő Pap Melchisedech rendi szerint. *Es 1. 10.* Neveztetett Isten-től fő Papnak, a' Melchisedech rendi szerint.

Sid. 10. 10. Melly akarata által meg-szenteltettünk a' Jesus Christusnak testének egyszer való áldozattyának általa. *Es 1. 14.* Mert egyetlén egy áldozattyával tökéletesekké tette mind örökké azokat a' kik meg-szenteltetnek.

Rom. 8. 34. Ki az Atyának jobbján vagyon, a' ki esedezik-is mi érettünk.

Solt. 2. 6. Fel-kentem az én Királyomat, az én szent hegyemre a' Sionra.

Solt. 110. 2. Ki-botsáttya az Úr a' te erősségednek pálczáját.

2. Thess. 3. 3. Hű az Úr, ki meg-erősít titeket, és meg-oltalmaz ama' gonosztól. *Es Ján. 10. 28.* Senki az én juhaimat az én kezemből ki nem ragadgya.

az ő elméjeket az Istenes dolgoknak értelmére igen élelti.
 Minekokáért a' Tanítók egy először a' Tanuloknak ugyan szájokba adgyák a' szokot, és azoknak- is szavokat a' menyiben lehetséges jól magyarázzák, hogy így meg-bátorítsák őket.

Ha mikor pedig rosszul felelnek, igyekezzenek a' Tanítók őket segíteni a' jó feleletre, más kérdést támasztván eleikben, mellyből ezekbe vehessék az előbbi feleleteknek rossz voltát. Mint példának-okáért vegyük-fel a' 25. kérdést e' módnak meg-mutatására.

Példa, miképpen a' Tanulók a' rossz feleletből fel-segítségessenek a' jó feleletre, más kérdések által.

<i>Kérdések.</i>	<i>Rossz feleletek.</i>	<i>Más kérdések.</i>
Hány Isten vagyon?	Három.	Vadnaké hát több Isteni állatok?
Hány Isteni személy vagyon?	Egy.	Hát az Atya, Fiu és Szent Lélek tsak egy személyé?
Az Atya más Istené a' Fiutól és Szent Lélektől?	Ugy.	Több Istenek vadnaké tehát?
Az Atya más személyé a' Fiutól és Sz. Lélektől?	Nem.	Avagy nem három személy-vagyoné az egy Isteni állatbá?
Az Atya leheté Fiu és Szent Lélek?	Ugy.	Hát az Atya, Fiu és Sz. Lélek nem külön személyeké?
Az Atya idővel előbb való a' Fiunál és Szent Léleknél?	Ugy.	Tehát a' Fiu és Sz. Lélek nem örökké való Istené?

E' más kérdések a' tanulókat igazgattyák a' jó feleletre, és meg-mutattyák nekik miképpen láthassák az ő előbbeni feleleteknek vétkeességét.

Továbbá, mivel hogy a' hol sok Tanulók vadnak nem mindeniket kérdezheti-meg ember, affelet mivel a' közönséges catechizátió sokan tsak halgatnak, nem felelnek,

nek, ennekokáért meg-kell inteni mindeneket, hogy ha a' catechizatiót nagy haszonnal akarják halgatni, tehát szorgalmatoson figyelmezzenek reá mitsoda kérdések támasztatnak mások eleiben, és vizsgállyák-meg magokban mit felelhetnének magok arra a' kérdésre, és ofztán figyelmetesen halgassanak az igaz feleletre, ez annyit téstzen mint-ha külön külön mindeniket kérdeznék.

Végezetre mind ezekben a' gyakorlásokban, nem kell semmiképpen el-szenvedni hog' valaki mást meg-neveessen vagy tsufollyon, ha nem felelhet, vagy jól nem felel: hanem ez egész tselekedetnek kell lenni az Isteni felséghez való nagy bertsülettel, a' kinek munkája ez; és a' Tanulók-hoz való nagy indulattal, kik ennélkül igen szűkölködnek az ő idveiségekre és lelkeknek állandó vigasztalására, hog' így e' kegyes és buzgo igazgatás által a' gyenge szívek meg-indíttassanak, és az Istennek félelme mélyen jó idején ő benne meg-gyökerezzen.

Ennekokáért a' Tanulókat mindenkor kell inteni az alázatosságra, hogy szorgalmatoson reá vigyázzanak, hogy valaha az ő tudományokkal fel ne fuvalkodgyanak, hanem inkább inkább magokat meg-alázzák, meg-gondolván még mellysokat nem tudnak, és tudván hogy az Isten a' kevélyeknek ellenek áll, és az alázatosoknak adgya az ő kegyelmét, 1. Péter. 5. 5. Es hogy ők-is mindenek felett kívánnák a' kegyességet, melly nélkül minden ő tudományok hijában való, és az ő hitek holt állat, Jac. 2. 14. 17. 20. 26. Ez végre azért Idvezítőnknek amaz hűséget mondását jól bé kell azoknak szívekben nyomni:

Ha ezeket tudgyátok, boldogok lesztek ha tselekeditek azokat. Ján. 13. 17.

NB. Catechizationibus utiliter præmitti potest repetitio concionis proximâ vice habitæ.

V E G E.

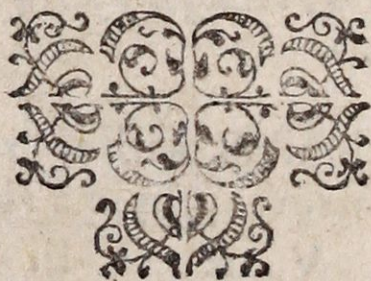
Catechis-

*Catechismus tanulás előtt való rövid
könyörgés.*

OH mi Urunk Istenünk, a' kinek áldása nélkül minden szándék és erőlködés csak haszontalan: adgy bőséges áldást onnan fellyül mostani igyekezetünkre. Bőltesség nélkül szükölködünk Uram mi, annakokáért a' te bőlt igéd által taníts-meg minket. Adgyad hogy a' te szét beszédednek tiszta tejét mint mostan született tsetsemők kívánhasuk; hogy az által mind az értelemben, s' mind az istenes szent életben inkább inkább nevededhesünk, az Ur Jesus Christus által, Amen.

*Catechismus tanulás után mondando rövid
könyörgés.*

Aldott légyen Uram a' te ditsősséges szent neved, hog' meg-jelentetted te magadot minékünk a' te szent igédben, és el-hiván minket a' te igaz isméretedre, gyermekségünkől fogva mind ez ideiglen tanítottál minket az idveségnek utára. Légy kegyelmes Uram a' mi bűnös lelkeinknek, és a' te jo lelkeddel vezérelj minket minden igazságra; nevelj minket napról napra a' te idveséges isméretedben és félelmedben. Adgyad szentséges Atyánk hogy a' te áldott igédnek nem csak halloi, hanem tselekedői-is lehessünk a' te ditsősségedre, anyaszentegyházadnak éppületire, és minékünk idveségünkre, fiadért az Ur Jesus Christusért, Amen.

*Catechismus tanulás előtt való rövid
könyörgés.*

OH mi Urunk Istenünk, a' kinek áldása nélkül minden szándék és erőlködés csak haszontalan: adgy bőséges áldást onnan fellyül mostani igyekezetünkre. Bőltesség nélkül szükölködünk Uram mi, annakokáért a' te bőlt igéd által taníts-meg minket. Adgyad hogy a' te szét beszédednek tiszta tejét mint mostan született tsetsemők kívánhasuk; hogy az által mind az értelemben, s' mind az istenes szent életben inkább inkább nevededhesünk, az Ur Jesus Christus által, Amen.

*Catechismus tanulás után mondando rövid
könyörgés.*

Aldott légyen Uram a' te ditsősséges szent neved, hog' meg-jelentetted te magadot minékünk a' te szent igédben, és el-hiván minket a' te igaz ismératedre, gyermekségünktől fogva mind ez ideiglen tanítottál minket az idvességnek utára. Légy kegyelmes Uram a' mi bűnös lelkeinknek, és a' te jó lelkeddel vezérelj minket minden igazságra; nevelj minket napról napra a' te idvesség ismératedben és félelmedben. Adgyad szentséges Atyánk hogy a' te áldott igédnek nem csak halloi, hanem tselekedői-is lehessünk a' te ditsősségedre, anyaszentegyházadnak épületire, és minékünk idvességünkre, fiadért az Ur Jesus Christusért, Amen.

Inches

1

2

3

4

5

6

7

8

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

Centimetres

TIFFEN Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

